MALMBERG'S PAEDAGOGISCHE BIBLIOTHEEK

ONDER LEIDING VAN

GER. LAMERS EN P. VAN LUIJK

DEEL XVI

HANDLEIDING BIJ BEROEPSKEUZE

DOOR

JAC. VAN GINNEKEN S.J. EN G. D. ZEGERS

MET MEDEWERKING VAN

L. BOT, M. v. D. BROEK, A. J. W. BRUGMAN, G. A. CHRIST, TH. H. M. v. D. DONK, B. H. DE GROOT, ZR. JOSEPHINE, HUIB LUNS EN F. ROELS

L. C. G. MALMBERG
'S-HERTOGENBOSCH — ANTWERPEN

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK
0518 4228

S 110
16

HANDLEIDING BIJ BEROEPSKEUZE

MALMBERG'S PAEDAGOGISCHE BIBLIOTHEEK

ONDER LEIDING VAN

GER. LAMERS, S.J.,
BERCHMANS-COLLEGE, OUDENBOSCH

EN

P. VAN LUIJK, S.J.,
LEERAAR ST. WILLIBRORD-COLLEGE TE KATWIJK a/d R.

DEEL XVI

L. C. G. MALMBERG
'S-HERTOGENBOSCH — ANTWERPEN

T T JUL 1925

HANDLEIDING BIJ BEROEPSKEUZE

DOOR

JAC. VAN GINNEKEN, S.J. EN G. D. ZEGERS

MET MEDEWERKING VAN:

L. BOT, M. V. D. BROEK, A. J. W. BRUGMAN, G. A. E. CHRIST,
TH. H. M. V. D. DONK, B. H. DE GROOT, ZR. JOSEPHINE,
HUIB LUNS EN F. ROELS

L. C. G. MALMBERG
'S-HERTOGENBOSCH — ANTWERPEN
1925

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

INHOUD.

	Blz.
Inleiding	1
Openingswoord Leergang, door Prof. Dr. Jac. v. Ginneken, S. J.	4
Geschiedenis, Standpunt en Organisatieplan inzake Beroepskeuze—Voorlichting, door G. D. Zegers	6
Beroepskeuze en Jeugdorganisatie, door B. H. de Groot	84
Het psychotechnisch Onderzoek in de practijk, door Prof. Dr. Jac. van Ginneken	100
Het zielkundig Onderzoek, door Prof. Dr. F. Roels	126
Onderwijs en Beroepskeuze:	
I. Beroepskeuze en het Volksschoolonderwijs, door A. J. W. Brugman	128
II. Beroepskeuze en Landbouwonderwijs, door M. v. d. Broek.	138
III. Beroepskeuze en het Ambachtsonderwijs, door Huib Luns.	161
IV. Beroepskeuze en het U.L.O.—M.U.L.O. door L. Bot	166
V. Beroepskeuze en het Kweekschoolonderwijs, door Zr. Josephine	185
VI. Beroepskeuze en het Gymnasiaal, Middelbaar en Handelsonderwijs, door Th. M. v. d. Donk	194
VII. Beroepskeuze en het Buitengewoon Onderwijs, door G. A. E. Christ.	202
Slotwoord Leergang 28 Augustus 1924 door Prof. Dr. Jac. van Ginneken S. J.	229
Resumé's Praatavonden	231
De methode der Zielevelden, door Prof. Dr. Jac. van Ginneken, S. J.	234
Gewichtige beslissing inzake Beroepskeuze—Voorlichting	266

INLEIDING.

De beroepskeuze-voorlichting mag zich de laatste jaren in een bijzondere belangstelling verheugen.

Niet alleen in specifiek katholieke kringen, maar ook in niet-katholieke, in neutrale kringen.

De katholieken gingen voor, de neutralen volgden.

De katholieken bouwden aan eigen organisatie, zelfstandig, zonder te baat nemen van overheidsgelden. De neutralen begonnen niet zonder de basis, van of geheel of gedeeltelijk door de overheid, gemeentelijke overheid, bekostigd te worden.

Twee richtingen ontstonden op het terrein der beroepskeuze.

Een richting voor erkenning en subsidie van het particulier initiatief, de andere voor uitsluitende overheidsbemoeiing.

Hadden deze twee richtingen elkaar gevonden, veel onnoodige strijd ware voorkomen.

Maar door geregelde propaganda in meer rechtstreeksche overheidsorganen, in officieele stukken, in rapporten den Minister van Arbeid zelfs aangeboden, werd met voorbijzien van wat de Katholieken deden en doen het particulier initiatief zoo gepasseerd en het standpunt voor uitsluitende overheidsbemoeiing zoo opgedrongen, dat samenwerking onmogelijk en spreken naar buiten voor ons plicht werd. Dit geschiedde in velerlei vormen. Roomsch Nederland werd gewaarschuwd.

De bestaande R. K. Commissies voor Beroepskeuze werden gecentraliseerd. Om onze centrale ontstond „een net van filialen".

Een blijvende organisatie werd geschapen, die eenerzijds zou waken over onze belangen, naar buiten zou optreden, anderzijds naar binnen tot een geoutilleerde beroepskeuze-voorlichting zou uitgroeien. Om zoowel naar buiten als naar binnen beider belangen te dienen, rijpte het plan, in één slag en stoot ons daarvan te verzekeren, om, een Congres speciaal voor beroepskeuze-voorlichting te beleggen. Bekend was, dat er in 1924 geen R. K. Vacantie-cursus van het paedag. psych. Instituut der R. K. Leergangen te Tilburg zou gehouden worden.

Waar in de kringen der deelnemers aan bedoelde leergangen vraag was naar voorlichting op dit terrein, waren wij bij voorbaat voor een groot deel van het succes zeker.

De Raad van Beheer van het Centraal Zielkundig Beroepskantoor besloot in haar vergadering van 10 Juli 1924 éénparig tot de organisatie van den R. K. Leergang in Beroepskeuze-Voorlichting op 27 en 28 Augustus, trad in verbinding met het Paed. Psych. Instituut der R. K. Leergangen, dat zijn volle medewerking toezegde en wiens secretaris de Zeereerw. Rector G. Lamers S.J., de ziel der Vacantie-Leergangen, zich onmiddellijk bereid verklaarde in het Secretariaat van den Leergang zitting te nemen.

De tijd van voorbereiding was kort, maar met dubbele bezieling werden de handen uit de mouwen gestoken, werd aan de organisatie gewerkt en met zulke deskundige medewerking, als boven bedoeld, moest het niet alleen succes oogsten, maar moest het succes groot zijn. Rector Lamers plaatste een oproep in alle bladen, waarmee hij hen, die nog niet overtuigd waren, grif deed besluiten hunnerzijds mede te werken.

„Waarom deze leergang ? Het gaat om een nationaal, katholiek levensbelang", zoo heette het manifest, als wij het zoo noemen mogen. Krachtige vervolgpleidooien leverde Pater van Ginneken S.J., die in alle bladen, dag- en gewestelijke bladen verschenen.

Zij heeten : De leeraar en onderwijzer als .... beroepskeuze-voorlichter ; Staatsbemoeiing of particulier initiatief ; De aanstaande leergang in beroepskeuze-voorlichting en de Beroepskeus en wij.

Het Secretariaat hield de belangstelling gaande door geregelde korte mededeelingen.

De belangstelling in Nederland stond strak. Wij mochten in de twee dagen van den Leergang een rijken oogst van onzen arbeid inhalen.

Het succes was groot.

Wij zijn in Nederland een krachtige katholieke organisatie der beroepskeuze-voorlichting rijk, die nieuwe loten ontving, die frisch bloed opdeed, dat thans met snelleren slag de uitbouw en consolidatie zal bewerkstelligen.

Als eerste vrucht bieden wij deze Handleiding aan, als herinnering voor de deelnemers aan hetgeen zij op den leergang zoo gretig in zich opnamen, hen in de gelegenheid stellend zich nadenkend daar nog

eens in te verdiepen, opdat zij het lezende beseffen, dat thans de daad bij het woord dient gevoegd en zij in het belang van Roomsch Nederland ons hun blijvende medewerking niet onthouden, maar tot blijvende activiteit aanleiding zij.

Tevens maakten wij van deze gelegenheid gebruik de verslagen aan te vullen met de laatste gegevens op ons terrein, zoodat dit verslagboek feitelijk is uitgedijd tot een handleiding voor Beroepskeuzevoorlichting. De omvangrijkheid van een en ander belette ons ten slotte hierin zoo ver te gaan, als wij ons voorgesteld hadden. Als sluitstuk op onzen Leergang beschouwen wij de vergadering op 30 Maart ten kantore van het Centraal Zielkundig Beroepskantoor gehouden met de vertegenwoordigers der nationale organisaties. De „gewichtige beslissing" dier vergadering konden wij alsnog opnemen.

In dezen nieuwen vorm zal deze uitgave niet alleen aan de deelnemers van den Leergang, maar ook aan alle belangstellenden uiterst welkom zijn.

OPENINGSWOORD LEERGANG DOOR PROF. Dr. JAC. VAN GINNEKEN.

Het is een aangename gedachte, dat ruim 250 personen gehoor hebben gegeven om dezen leergang te volgen.

Ik heet U van harte allen welkom. Men moet geen beroep hebben, maar ieder moet z'n beroep zijn.

Dit zal van dezen leergang het eerste en het laatste woord wezen.

Dat was zoo in den goeden tijd der middeleeuwen, toen de zoon bijna altijd in het voetspoor van den vader trad.

Daaraan zijn heele geslachten van bakkers, timmerlieden, drukkers enz. te danken, en vandaar nu nog de familienamen Bakker, Timmermans, Drukker e.d.

Van jongsaf groeide de zoon op in de sfeer van het vak zijns vaders, het vak gaf dientengevolge een resonantie in de eigen persoonlijkheid.

Wat de middeleeuwen zoo vanzelf hadden, dat missen wij in onzen tijd en dat moeten wij aanvullen met onze beroepskeuze. Daartoe is noodig de intieme verbinding tusschen de verschillende vormen van school- en vakopleiding. In de middeleeuwen bestond het vraagstuk der beroepskeuze ook reeds, maar alleen voor hen, die den geestelijken staat wilden omhelzen.

De leer daaromtrent vinden wij bij Thomas v. Aquino en gaat tot de Kerkvaders der 3e en 4e eeuw terug. De H. Ignatius van Loyola, Stichter der Jezuietenorde, bracht die leer in onmiddellijke toepassing en de bekende Belgische Jezuiet Lessius schreef een opusculum. „De statu vitae eligendo" en in 1868 verscheen van Pater Wansink„ De keuze van een levensstaat", waarmee de moderne beroepskeuzevoorlichting ook thans nog haar voordeel kan doen.

Bij elke beroepskeuze moet de neiging den doorslag geven, mits deze berust op begaafdheid en degelijke kennis. Niet de materieele zijde van een beroep moet de neiging bepalen, maar deze moet berusten op de kennis van en liefde voor het vak.

De beroepskeuze is 't primordiale recht van de ouders en het kind.

Al de anderen bepalen zich tot voorlichting, waarbij factoren gelden van corporeelen, psychischen en economischen aard. Waar ook ethisch-religieuze belangen bij het kind op den voorgrond staan,

kunnen wij de voorlichting van onze kinderen niet anders toevertrouwen dan aan katholieken.

Ik begroet hier de mannen van den arbeid, vertegenwoordigers onzer R. K. Plaatselijke Commissies, de werkers uit de vrije jeugdbeweging, religieuzen en leeken, mannen en vrouwen van het Volksschoolonderwijs, Landbouw-, Ambachts-, U.L.O.-, M.U.L.O.-, Kweekschool-, Gymnasiaal-, H. B. S.-, Handels- en Zwakzinnigenonderwijs. Vertegenwoordigers van al die kringen, weest welkom hier.

Voor een goede regeling zij opgemerkt, dat onze leergang een katholieke leergang is, voor niet-katholieken toegankelijk, maar deze laatsten mogen niet deelnemen aan de gedachtenwisseling.

Wij zullen ons stipt aan den tijd houden en uitvoerige gedachtenwisseling naar den Praatavond verschuiven. Het is gewenscht, dat er niet gerookt wordt. Ik stel dezen leergang heel bijzonder onder de bescherming van den Heiligen Geest, die op Pinksteren de Apostelen in eens bezielde voor hun levenstaak ; zoodat ze van poovere visschers, ineens tot de rechte mannen werden op de rechte plaats van menschenvisschers.

Men heeft mij wel eens gevraagd of ons Centraal Zielkundig Beroepskantoor geen patroon noodig had. Ik heb altijd gezegd : ik wil geen anderen patroon dan den H. Geest. Kom Schepper, heilige Geest, bezoek de harten Uwer geloovigen, verlicht ons verstand en verwarm ons hart, dat wij de ware wijsheid erlangen en ons in Uwe vertroosting mogen verblijden.

Hiermee verklaar ik den eersten R. K. Vacantie-Leergang in Beroepskeuze-Voorlichting voor geopend.

GESCHIEDENIS, STANDPUNT EN ORGANISATIEPLAN INZAKE BEROEPSKEUZE-VOORLICHTING

door G. D. ZEGERS.

Het kan niet van belang ontbloot geacht worden, nu men zich bij herhaling in gemeente-voordrachten en meer officieele stukken onvolledig en abusievelijk beroept op de geschiedenis der beroepskeuze-voorlichting deze kort samengevat uiteen te zetten.

In 1906 begint onze geschiedenis.

De Gemeentelijke Arbeidsbeurs te 's-Gravenhage nam voor ons land het initiatief. Reeds sinds haar opening — 2 Januari 1906 — hield zij zich bezig met de beroepskeuze der leerlingen, die de lagere school verlieten. Zij trachtte die keuze te vergemakkelijken door de uitgave van een boekje getiteld: „Beroepskeuze, inlichtingen voor hen, die een vak of beroep willen leeren, voornamelijk voor kinderen, die de lagere school verlaten", waarin gewezen werd op de verschillende gelegenheden voor vakopleiding, welke te Den Haag bestonden. Eenigen tijd, voordat de kinderen de school verlieten, werd dit boekje door den klasonderwijzer met hen besproken en hun mede naar huis gegeven.

Omtrent leerlingen, die zich bij de arbeidsbeurs lieten inschrijven, werden bij de hoofden van scholen inlichtingen gevraagd, hoe zij over de meerdere of mindere geschiktheid van den leerling voor het door hem opgegeven beroep oordeelden.* In September 1908 werd door den Heer Patijn, toenmalig voorzitter der arbeidsbeurs in Den Haag, met de Directrice der arbeidsbeurs, afd. Vrouwen, Mej. M. J. Visser de oprichting van een afzonderlijke vereeniging tot voorlichting en hulp bij de beroepskeuze en vakopleiding besproken. De Directrice der Arbeidsbeurs vestigde de aandacht op het bestaan der afdeeling van de „Vereeniging tot bevordering van de Vakopleiding voor Handwerkslieden in Nederland", pleegde overleg met het betrokken afdeelingsbestuur, met gevolg, dat waar dit bestuur reeds plannen overwoog om tot oprichting van een fonds voor vakopleiding — voor steun aan behoeftige leerlingen — te geraken, het opgeworpen idee

* J. Vader: De Arbeidsbeurzen en de beroepskeuze. Tijdschr. der Nat. Ver. tegen de Werkloosheid, Jaarg. 2, Afl. 1. blz. 68.

overnam, een werkplan en reglement ontwierp en verdere voorbereidende maatregelen voor de oprichting ging treffen.

De algemeene vergadering der afdeeling besloot tot de oprichting en een Dagelijksch Bestuur werd gevormd, bestaande uit: J. D. Ros Voorz.; H. J. van Veen, penningm.; H. Ph. Lever; Mej. M. J. Visser en F. E. Elsen, Secretaris. Naast dit dagelijksch bestuur werd gevormd een Algemeen Bestuur, bestaande uit bekende invloedrijke ingezetenen van Den Haag, vertegenwoordigende verschillende richtingen en onderwijsinstellingen en 27 personen tellend.

Lang werd gezocht naar een persoon, die zich wilde belasten met de leiding der werkzaamheden aan het Bureau verbonden, wat evenwel niet mocht gelukken, waarop besloten werd de arbeid onderling te verdeelen.

De Vereeniging Armenzorg stelde welwillend een localiteit ter beschikking, in haar schoolgebouw aan den Zwarte Weg 76. De voorbereidende werkzaamheden namen zooveel tijd in beslag, dat eerst op 12 April 1912 het Bureau zijn eigenlijke werkzaamheden begon, nadat het bestaan verzekerd was door talrijke blijken van sympathie en steun, binnengekomen naar aanleiding eener op ruime schaal in 't begin dierzelfde maand verspreide circulaire.

Reeds op den eersten zittingsavond demonstreerde zich de behoefte, doordat zich een vijftal personen om inlichtingen kwamen aanmelden. Oorspronkelijk slechts een avond per week geopend, werd reeds het volgend jaar het Bureau ook den Zaterdagmiddag opengesteld en volgens de vier eerste jaarverslagen werden 738 gevallen behandeld.*

In 1907 was inmiddels te Haarlem opgericht de „Vereeniging tot Bevordering van Beroepskeuze uit een Gezondheidsoogpunt", met een permanent bureau, welke zich ten doel stelde, dat vooral minvermogenden geen vak kozen, waarvoor zij lichamelijk ongeschikt waren of zouden worden. De Rotterdamsche Arbeidsbeurs ging in *Maart* 1912 over tot het zenden van een circulaire aan de hoofden van scholen en onderwijzers met verzoek de leerlingen, die de school verlieten, naar de arbeidsbeurs te verwijzen, om daardoor te bewerkstelligen, dat „vraag en aanbod zooveel mogelijk aan elkaar gelijk blijven", zooals het in bedoelde circulaire heette.

* F. Elsen: Beroepskeuze en Vakopleiding. Maandblad Vakopleiding. Sept. '16.

1913. Het Bestuur der Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen deed op haar Algemeene Vergadering van 9 Mei 1913, te Amsterdam gehouden, als punt 13 op haar agenda prijken : Bespreking der Prae-adviezen over de vraag : „Welke is de taak der Arbeidsbeurs ter voorlichting van leerlingen bij de beroepskeuze ?"

Prae-adviseurs : de Heeren A. Folmer te 's-Gravenhage en J. Leda te Amsterdam.

De heer Folmer had zich stipt aan zijn opdracht gehouden en met rijk materiaal uit 't buitenland, vooral Duitschland en Engeland toonde hij aan, welke de taak de *Arbeidsbeurs* is bij de beroepskeuze en zegt van de pogingen tot op dat tijdstip : „Het gaat er voorloopig nog om, de *plaatsing* van leerlingen over de beurs te leiden. Van een systematische beroepsleiding is nog geen sprake, niet van een stelselmatig onderzoek der physieke geschiktheid, niet van een adviseeren der onderwijzers over de verstandelijke geschiktheid en den aanleg der jongens, evenmin van een stelselmatig in acht nemen der vooruitzichten in het te kiezen beroep. De plaatsing is de hoofdzaak;" en verder vervolgt hij : „Wel kan daaraan worden tegemoet gekomen, door aan de beurs een afzonderlijke afdeeling voor jeugdige personen te verbinden, staande onder leiding van iemand, die wel de genoemde eigenschappen bezit (studie van het kind in het algemeen en psychologisch inzicht), maar ook dan is de mogelijkheid aanwezig, dat te veel het streven naar een zoo groot mogelijk aantal plaatsingen op den voorgrond treedt, en dit de „educational side" meer dan gewenscht is uit het oog zal doen verliezen. (spat. Zs.). Er moet daarnaast een invloed worden gesteld, die in tegenovergestelde richting werkt, en die kan gevonden worden door een afzonderlijke, autonome instelling, waarin dan personen kunnen worden opgenomen als vertegenwoordigers der „educational side", van het onderwijs, de psycholoog desnoods." De arbeidsbeurs kreeg van den Heer Folmer slechts de rol toebedacht van het „voorlichtingsorgaan" voor wat betreft „de materieele vooruitzichten" als kennis van de verhoudingen der arbeidsmarkt, kans op vakopleiding, werkloosheid, de loonen enz. terwijl hij de voorlichting opdraagt aan : „noch de school of de onderwijs-autoriteiten alleen, noch uitsluitend de arbeidsbeurs, en zeker evenmin alleen den arts. Het is van groot belang, hen allen samen te binden en te vereenigen in ééne afzonderlijke, zelfstandige organisatie, ten einde te komen tot een doelbewuste

leiding der keuze. Naast die drie in de organisatie op te nemen factoren komen dan voor het opnemen daarin ook vooral in aanmerking vertegenwoordigers van het vakonderwijs, zoowel voor jongens als voor meisjes, vertegenwoordigers van werkgevers of werkgeversorganisaties, vertegenwoordigers van arbeidersorganisaties, van Kamers van Arbeid, van den Armenraad, voorts particuliere personen, die belang stellen in 't vraagstuk, waarom het gaat, die een studie van het sociale en economische leven hebben gemaakt, of zich bijzonder voor de kinderen interesseeren. Het meest wenschelijk schijnt ons een afzonderlijke, zelfstandige organisatie naast de arbeidsbeurs, doch met haar in nauw verband staande, een organisatie, waarin al de genoemde onderdeelen zijn opgenomen.

Hoe die organisatie zal zijn in te richten ? Dit praeadvies is niet de plaats, om het denkbeeld verder uit te werken. Zij zou op initiatief der (plaatselijke) overheid in het leven kunnen worden geroepen, doch verder geheel zelfstandig staan, dan wel rechtstreeks kunnen uitgaan van een vereeniging." (laatste spatieering van ons, Zs.). Hier werd dus wel degelijk gevoeld, dat die „educational side" rechtstreeks door vereenigingen diende behartigd.

Dhr. Leda behandelde uitsluitend den medischen kant van de vraag en drong er op aan, dat de kinderen voor zij de school verlaten, aan een medisch onderzoek worden onderworpen en dit te doen geschieden door schoolartsen *) Bij Koninklijk Besluit van 30 Juli 1909, No. 42 was ingesteld de Staatscommissie over de Werkloosheid, die o.m. tot opdracht had, na te gaan, wat „de Regeering kan doen, hetzij door steun van personen of corporaties, hetzij zelfstandig, zoowel tot voorkoming of bestrijding van werkloosheid als tot leniging van de gevolgen daarvan."

Bij Kon. Besl. van 8 Juli 1911, No. 41 werd wegens benoeming van den secretaris dier Staatscommissie Jhr. Mr. H. Laman Trip tot hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, de Heer Folmer tot Adjunct-Secretaris benoemd, tot dan Ambtenaar bij de Arbeidsinspectie.

Hoofdstuk VI. Eerste Afdeeling van haar Eindverslag, dat in 1914 verscheen, is gewijd aan „De invloed der vakopleiding", waarin het

* Praedviezen Folmer en Leda. Tijdschr. N. V. t. d. W. jaarg. 2 afl. 2 blz. 31-159.

voornaamste uit de twee bovengenoemde praeadviezen wordt ontleend en gezegd wordt: „Naast ruimere gelegenheid tot vakopleiding speelt ook het raden en leiden van jeugdige arbeiders bij hunne beroepskeuze een groote rol bij de werkloosheidsbestrijding, omdat hierdoor in groote mate voorkomen kan worden, niet alleen dat deze jeugdige arbeiders na eenige jaren werkloos worden, maar ook dat zij dan voor verder werk ongeschikt zijn en zoodoende het leger der onbruikbaren doen zwellen."

„Aan de leiding der beroepskeuze wordt in de laatste jaren meer en meer aandacht gewijd, zoowel bij ons te lande, als in het buitenland. Verschillende geschriften zijn hierover verschenen, zooals bijv. het praeadvies van mr. J. A. Levy, bl. 29 Ver. voor Staathuishoudkunde en Statistiek 1909; „de Beroepskeuze voor het arbeiderskind" door Prof. Is. P. de Vooys, de Beweging. Juni 1912; J. Vader, „Arbeidsmarkt voor jeugdige personen", Vragen des Tijds, Febr. 1913 en „De Arbeidsbeurzen en de beroepskeuze, Tijdschrift der Nat. Ver. tegen de Werkloosheid, terwijl het Bulletin Trimestriel de l'Association Internationale pour la lutte contre le Chomage (1 en 2, 1912) hierover interessante mededeelingen bevat. Sedert dien tijd zijn twee praeadviezen over dit onderwerp uitgebracht, door Anth. Folmer en J. Leda, voor de Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen. Beide praeadviezen wijzen, van verschillend standpunt, op het groote nut, alsook op de dringende noodzakelijkheid, te komen tot doelbewuste leiding eener rationeele beroepskeuze.

Alhoewel niet direct het vraagstuk der werkloosheid aanroerende, zijn zij voor de Staatscommissie toch van belang, in zooverre als zij ernaar streven mislukking te voorkomen en bovendien den strijd aanbinden tegen het gedachteloos zich begeven van jeugdige arbeidskrachten in de hierboven reeds besproken uitzichtslooze werkkringen". *)

Hoofdstuk VII. Derde Afdeeling van het Eindverslag, dat geheel over Arbeidsbemiddeling handelt en waarvan aan het slot 7 pagina's aan de „Voorlichting bij Beroepskeuze" gewijd worden, zegt: „De overheid, bekend met de slechte sociale gevolgen, door ondoelmatige beroepskeuze te voorschijn geroepen, heeft tot taak maatregelen te nemen, waardoor doelmatige beroepskeuze kan worden bevorderd".

* IX. Eindverslag Staatscommissie over de Werkloosheid, blz. 148-149, Den Haag. Ter Algemeene Landsdrukkerij. 1914.

Na uiteengezet te hebben hoe een Commissie voor Beroepskeuze dient te worden samengesteld, doet zij het volgende voorstel: „Voor elke Rijksarbeidsbeurs wordt een Commissie door de Regeering ingesteld. De Minister onder wiens departement de arbeidsbemiddeling ressorteert, benoemt de leden. Hij doet dit, na de Commissie van Toezicht op het Lager onderwijs in de gemeente, waar de Rijksarbeidsbeurs is gevestigd, een aanbeveling te hebben gevraagd, bevattende tweemaal zooveel namen van onderwijzers en onderwijzeressen, als hij in de Commissie wenscht te benoemen. Voor de benoeming van leden, deskundig inzake vakopleiding en vakonderwijs, vraagt hij aanbevelingen van vereenigingen, die zich met die aangelegenheid bezig houden, wanneer zulke vereenigingen ter plaatse der Rijksarbeidsbeurs bestaan. De geneeskundigen zullen uit den aard der zaak wel bij voorkeur uit de schoolartsen worden gekozen en uit zulke medici, die zich met beroeps-hygiëne bezig houden. Voor de benoeming der werklieden en der werkgevers worden aanbevelingen verzocht van dezelfde „Algemeene Vergadering", die de benoeming van de leden van het Bestuur der arbeidsbeurs helpt voorbereiden. Gemeenten, die verplicht of vrijwillig arbeidsbeurzen hebben opgericht en in stand houden, behooren, naar het oordeel der Staatscommissie, tot de instelling van Commissiën van advies bij beroepskeuze nevens hare arbeidsbeurzen niet te worden gedwongen. Evenwel hoopt de Staatscommissie, dat door deze gemeenten niet zal worden nagelaten, zulke Commissiën in het leven te roepen, waar de behoefte er aan bestaat en onvervuld is. De hier voor de Commissie, nevens de Rijksarbeidsbeurzen in te stellen, geschetste grondslagen worden door de Staatscommissie aan de gemeenten ter navolging aanbevolen". „Het komt der Staatscommissie voor, dat de hierbedoelde commissiën instellingen van groote beteekenis kunnen worden en dat hare werkzaamheden belangrijken en heilzamen invloed kan uitoefenen. Van de arbeidsbemiddeling voor jeugdige personen acht zij die werkzaamheid een onmisbaar complement. *) Kenmerkend is hier de band, die met het onderwijs gelegd wordt, en „het onmisbare complement!" In Jaargang 4, 1915, van het Tijdschr. der Nat. Ver. tegen de Werkloosheid worden Hoofdst. VI Eerste Afdeeling en Hoofdstuk VII, resp. besproken door Mr. Dr. H. J. Tasman en Mr. A. Tepe, welke echter met betrekking tot het beroeps-

* IX. Eindverslag. blz. 683-685-686.

keuze-vraagstuk geen nieuwe gezichtspunten openen. Inmiddels kwamen meer pennen in beweging over het beroepskeuzevraagstuk en in breedere kringen kwam belangstelling.

De Vereeniging voor Vakopleiding zette haar bemoeiingen in Den Haag begonnen, ook in andere afdeelingen voort, en propageerde de idee ijverig in haar „Maandblad voor Vakopleiding". In haar Juli-nummer werd een lezing over Beroepskeuze opgenomen, door den heer Th. van Harderwijk gehouden ; op de Algemeene Vergadering van den Bond van Vereenigingen tot het geven van Vakonderwijs op Zaterdag 24 Juni te 's-Gravenhage trad Dr. Sissingh uit Arnhem als spreker op met het onderwerp : De Beroepskeuze van de leerlingen bij het Vakonderwijs, welke daarna tegen den prijs van 30 cent in druk verscheen ; op 3 Juli 1916 sprak dhr. F. E. Elsen te Hengelo over Beroepskeuze en Vakopleiding. Een commissie, door de Haagsche arbeidsbeurs ingesteld in 1913, die verslag uitbracht over wat in het belang eener goede beroepskeuze te dier stede gedaan kon worden, kwam in 1916 met haar rapport gereed. In Apeldoorn wendde de Vereeniging voor Vakopleiding pogingen aan om tot vorming van een commissie te geraken ; in Arnhem richtte zij een commissie op ; in Dordrecht gaf zij adviezen bij de Beroepskeuze, terwijl de gemeente door tusschenkomst van de H.d.Scholen aan de kinderen die de school verlieten een „Gidsje bij de keuze van een beroep" uitreikten ; in Leiden bezat de vereeniging „een informatiebureau voor beroepskeuze" ; terwijl in andere gemeenten het weer de arbeidsbeurzen waren, die voorbereidende maatregelen troffen als te Amsterdam, Deventer, Haarlem, Hilversum, Leeuwarden en Utrecht, terwijl te Groningen, Rotterdam en te Schiedam vereenigingen van particuliere zijde werden opgericht. *)

1916. Op de Agenda der Algemeene Vergadering van de Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen op 6 Juni 1916 te Haarlem kwam als punt 13 voor het voorstel van het Bestuur der Gem. A. B. te Arnhem : „Inhoeverre zoude de Vereeniging kunnen bevorderen, dat aan de arbeidsbeurs werd verbonden een afdeeling voor advies inzake beroepskeuze ?" Op bedoelde vergadering leidde de heer A. Voorbrood, afgev. van Arnhem het voorstel in, drong aan op „waar mogelijk, aan de arbeidsbeurzen de gelegenheid open te stellen voor

* M. J. B. Arbeidsbeurzen en beroepskeuze. Tijdschr. N. V. t. d. W. jaarg. 5 bladz. 954 en 1175

ouders en opvoeders, om op gezette tijden voorlichting te krijgen bij de keuze van een beroep", maakte melding van de bestaande commissie uit de vereeniging van vakopleiding te Arnhem en zei tevens: „Met nog iets moois zou ik misschien kunnen besluiten en dat is dit, dat ook de Katholieke patronaten in dit opzicht veel doen. Ik ben zelf niet Katholiek, dus men kan van mij niet denken, dat ik daarom bij voorkeur de katholieken noem; maar, omdat ik belang stel in deze zaak, heb ik ook kennisgenomen van de werkzaamheden van die patronaten en ik weet, dat de patronaten heel veel in die richting doen. De patronaten voldoen ook aan hun naam, patronaat, want niet alleen zijn zij de jongens behulpzaam bij de beroepskeuze, maar zij houden hen ook onder controle tot den volwassen leeftijd, wat natuurlijk voor een gemeentelijk bureau moeilijk te doen zou zijn, Ik heb hierop alleen willen wijzen, omdat ook de patronaten hulp bij de keuze van een beroep vooropstellen"

De Voorzitter — Prof. Is. P. de Vooys — sprak in zijn antwoord o.m.: „Ik geloof, dat de verschillende besturen er van overtuigd zullen zijn, dat dit onderwerp niet mag blijven rusten, maar dat het door de besturen ter hand moet worden genomen en dat zij zullen zoeken samenwerking. Er zal toch moeten zijn samenwerking met vele anderen."

Nadat verschillende andere afgevaardigden met het betoog van den heer Voorbrood instemming hadden betuigd en melding gemaakt hadden van ter plaatse bestaande „plannen", kwam men tot de conclusie, dat men „deze zaak ook verder zou aanvatten". *

Nota dienen we te nemen van het artikel „Beroepsopleiding en Werkloosheid" door Dr. Emile Verviers op verzoek der Redactie geschreven in het Tijdschrift der Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid, jaargang 5, 1916 blz. 290—320, waarin hij ook het beroepskeuze-vraagstuk bespreekt en zegt: „De aan de beroepsopleiding bestede zorg bevordert ook een rationeele beroepskeuze. Ondoelmatige beroepskeus is een der hoofdkenmerken van de ongeorganiseerde arbeidsmarkt; zij leidt niet alleen tot individueele nadeelen maar is ook een zeer groot maatschappelijk kwaad. In 't bijzonder zal de mislukking van velen te wijten zijn aan een onoordeelkundige beroepskeus bij den aanvang der industrieele loopbaan. We staan hier dus weer voor het nauwe verband tusschen opvoeding en

* Verslag Alg. Verg. Ver. Ned. A. B. 6 Juni '16 Haarlem idem blz. 822-894.

reserve-leger. In den laatsten tijd heeft het groote belang der doelmatige beroepskeus zeer de aandacht getrokken. Nu het instituut der arbeidsbeurzen zich langzamerhand begint in te burgeren, wil men deze inrichtingen dienstbaar maken niet alleen aan de plaatsing der kinderen, maar ook aan de voorlichting der ouders omtrent aard, eischen, vooruitzichten enz. der verschillende beroepen. Aangezien dit echter een taak is, die afwijkt van de normale taak der arbeidsbeurzen, wenscht men hiervoor afzonderlijke afdeelingen, die in overleg handelen met de schoolbesturen" (spat. Zs.).

„Volgens een bekende uitdrukking waakt de H. Kerk over hare kinderen van de wieg tot aan het graf, en zoo zijn onder bestuur der geestelijken de R. K. Patronaten ontstaan, die zich belasten met de zorg voor de schoolvrije jeugd. Zij verschaffen naast godsdienstonderwijs en ontspanning vooral herhalings- en teekenonderwijs, terwijl hun beteekenis vooral gelegen is in het feit, dat de aankomende arbeiders onder toezicht en bescherming staan van het patronaatsbestuur. De organisatie in ons land omvat op 't oogenblik minstens 235 patronaten met 17000 jongensleden. Op zoo uitgebreide schaal bestaat dit instituut nog bij geen andere richting." (Juni 1916).

Op de jaarvergadering der R. K. Jongenspatronaten in het Aartsbisdom Utrecht op Maandag 11 Sept. '16 te Deventer gehouden, verdedigde de Weleerw. Heer J. G. Janssen de volgende stellingen over:

Bevordering van goede beroepskeuze door de Patronaten.

I. Een beroep is goed gekozen, wanneer het den jongen een waarborg is voor zijn maatschappelijk welzijn, zonder een hinderpaal te wezen voor de bereiking van zijn einddoel.

Ouders en jongens helpen, om die keuze goed te doen zijn, behoort daarom tot het werkprogram der Patronaten.

II. Deze hulp kan gegeven worden:

1e. door advies en steun bij de keuze zelve;

2e. door goede leiding na de keuze.

III. Advies als bedoeld in II 1e wordt gegeven:

1e. Algemeen. *a.* Door den gezichtskring der Jongens te verwijden, hun kennis bij te brengen van de goede beroepen en van de vereischten daarvoor.

De Patronaten dragen op aan het Centraal Comité tot het bevorderen van R. K. Patronaatsbelangen om in samenwerking met het Bureau van de R. K. Vakorganisatie de noodige gegevens te verzamelen.

b. Door Ouders en Jongens te wijzen op het dwaze van de voorkeur voór zoogenaamde nette beroepen ; op het verkeerde van den grooten trek van het land naar de steden.

2e. Bijzonder. Door op te richten Commisiën van Advies voor de beroepskeuze, waarin naast leden der Patronaatscommissiën zitting hebben: medici (zoo mogelijk de schoolarts), werkgevers, en arbeiders, bestuurders van vakvereenigingen.

De Commissiën verzekeren zich van de medewerking der onderwijzers reeds tijdens het laatste schooljaar.

IV. Steun als bedoeld in II 1o. wordt gegeven : door in samenwerking met armbesturen, St. Vincentius-Vereeniging enz., behoeftige Ouders tegemoet te komen tijdens de leerjaren der Jongens.

V. Goede leiding na de keuze (II 2o.) wordt gegeven, door in samenwerking met de R. K. Vakorganisaties, bij welke Aspirant-Afdeeling de Jongens zich aansluiten, te verzorgen : *a.* de arbeidsbemiddeling ; *b.* het vakonderwijs ; *c.* het afsluiten van leerlingcontracten ; *d.* de bescherming op de werkplaatsen.

Reeds vroeger waren stemmen in die richting opgegaan in het Maandschrift „Het Patronaat".

Rector de Groot was het hier vooral, die op dit terrein voorlichting gaf, en die reeds in den 10en Jaargang 1914 afl. 4 over het onderwerp „Comité voor Beroepskeuze", o.m. schreef : „Het erkennen dier belangrijkheid is niet voldoende. Er dient naar gestreefd te worden aan de beroepskeuze zelf leiding te geven. Iedere poging in deze richting is voor onze patronaatsmenschen gewichtig genoeg om ernstig overwogen te worden."

„Waar echter de gemeente of het rijk zich de zaak der beroepskeuze of vakopleiding zouden gaan aantrekken, hetzij indirect door het verleenen van subsidie aan zulk een comité, hetzij direct door zelf een Bureau van beroepskeuze op te richten, daar zouden de Patronaten, die zulke oude brieven hebben en voor zoo groot deel der schoolvrije jeugd de zorg op zich genomen hebben, met recht en reden kunnen verlangen, dat die zaak niet geregeld werd buiten hen om, doch met erkenning van de verdiensten, die zij zich op dat gebied hebben ver-

worven". Practisch was Rector de Groot met de Patronaten te Arnhem werkzaam op dit terrein, zooals wij reeds uit de mededeelingen van den heer Voorbrood zagen.

1917. Alhoewel Rector Jansen in den 13en Jaargang 1917 afl. 6 kwam verklaren, dat de practijk de eenige leermeester zou zijn, die het juiste inzicht in deze zeker voor ons land nog zoo nieuwe kwestie brengen kon, verscheen er van den vooruitstrevenden Rector de Groot in afl. 9 en 10 van denzelfden Jaargang een volledig plan :

1. Uit welke personen moet zulk een comité worden samengesteld ?
2. De voorbereidende werkzaamheden.
3. Werkzaamheden van het comité.
4. Taak van de Arbeidsbeurs.
5. Samenwerking tusschen het comité voor Beroepskeuze en plaatselijke Jeugdvereenigingen.
6. Samenwerking met neutrale inrichtingen voor Beroepskeuze en vakopleiding.
7. De financieele regeling.

De R. K. Vakbeweging publiceerde een reeks artikelen getiteld : „De R. K. Vakbeweging en de Leerlingen", waarin o.m. ontwikkeld werd : „Bescherming tegen verkeerde invloeden in kantoren, fabrieken en andere werkinrichtingen, vakkundige vorming en voorlichting : „vorming tot goede leden der R. K. Vakvereenigingen", enz. Betreffende de beroepskeuze heet het : „Voorlichting bij beroepskeuze zal 1e. den raadvragenden jongelieden ten goede komen, en 2e. is het voor den invloed der R. K. Vakvereenigingen een zaak van 't allergrootst belang te beschikken over een zoo groot mogelijk aantal geschoolde werkkrachten. Hier hebben in de eerste plaats de Katholieke patronaten en vakvereenigingen een taak; de overheid trede aanvullend op, steune door subsidie e.d. het particulier initiatief."

Van belang is, dat toen de arbeidsbeurs te R'dam zich in overleg met de Kamers van Arbeid aldaar tot B. & W. wendde om een bureau te verbinden, B. & W. op de voorstellen van het Beursbestuur n i e t ingingen en d e z a a k v e r w e z e n n a a r h e t p a r t i c u l i e r i n i t i a t i e f. Wel meenden B. & W., dat de arbeidsbeurs in zake de beroepskeuze een nuttige plaats zou kunnen vervullen. *

Vermeldenswaardig is dat het Beursbestuur te Arnhem plannen inzake regeling van de voorlichting bij beroepskeuze liet varen ....

omdat de plaatselijke afdeeling der vereeniging voor de vakopleiding er zich onledig mede hield. Het Beursbestuur verklaarde zich met genoemde vereeniging tot medewerking bereid. Het Tijdschr. der Nat. Ver. tegen de Werkl.heid jaarg. 6 1917 afl. 5, blz. 340 zegt hiervan: „Deze mededeeling doet nogal wat ontnuchterend aan, na de vrij dringende interpellatie van den heer Voorbrood op de jongste vergadering der Ver. van Ned. Arbeidsbeurzen. Wij hadden toen begrepen, dat ook het Arnhemsche Beursbestuur overheidsbemoeiing in deze materie prefereerde boven particuliere."

In 1917 kwamen verder tot stand: Een commissie te Deventer, op initiatief van het Bestuur der Arbeidsbeurs benoemd, bestaande uit 5 dames en 25 heeren, „tot bevordering van de verbetering der beroepskeuze".

„Een commissie van advies inzake beroepskeuze" te Hilversum, waarbij door B. & W. de directeur der Arbeidsbeurs als chef van het Bureau der commissie van advies werd aangewezen.

Uit een artikel: „Voorlichting bij de Beroepskeuze" door W. F. Detiger in het Tijdschr. der Nat. Ver. tegen de Werkl.heid jaargang 6 1917 afl. 7—8 ontleenen we slechts deze passage: „En ten slotte, het moge eisch zijn, dat de overheid het vraagstuk ter hand neemt, dat wil nog niet zeggen, dat ze de regeling dient te maken tot een onderwerp van ambtelijke organisatie en ze daardoor aanstonds overlevert aan al de nadeelen, die aan een ambtenaarsbemoeiing vast kunnen zitten. Deze zaak bovendien in de eerste jaren nooit van dwingend karakter, kan de belangstelling en den steun, de medewerking en de deskundige voorlichting der vrije maatschappelijke groepen en personen niet ontberen. Onder de hoede der overheid, die de noodige offers heeft te brengen, hooren de overheidsorganen en niet minder de particuliere groepen en personen samen te werken. Alleen door zoodanige organisatie is ook de zoo hoog noodige belangstelling der ouders en verzorgers op te wekken."

In de Nieuwe Amsterdammer opende de redactie een „bureau voor adviezen inzake kinderopvoeding, Schoolkeuze en Beroepskeuze" onder leiding van den paedagoog J. Kleefstra, waarvan de abonnés tegen den prijs van f 1.— per advies konden gebruik maken.

B. & W. van Zaandam stelde een „Commissie voor Beroepskeuze"

* Verslag Alg. Verg. Ver. Ned. A. B. jaarg. 6 - 1917. afl. 3 blz. 202 en afl. 4 blz. 281.

samen van zeven leden (schoolarts, een onderwijzer, een werkgever, een werknemer, een lid der schoolcommissie en twee personen uit de burgerij) met een subsidie van f 150.— per jaar.

Op Dinsdag 26 Juni 1917 werd door de A. B. te Venray een commissie voor de beroepskeuze geinstalleerd, waarin zitting hadden: een geneesheer; hoofd der jongensschool; hoofd der meisjesschool; vertegenwoordiger patroonsvereeniging; Directeur Districts-Arbeidsbeurs; Voorzitter Middenstandsvereeniging; vertegenwoordiger Boerenbond; Directeur van het Patronaat en een vertegenwoordiger werkliedenvereeniging tevens leeraar teekenonderwijs.

In het Octobernummer 1917 van het Tijdschr. der Nat. Ver. tegen de Werkl.heid bespreekt dhr. Detiger de Concept-verordening betreffende de beroepskeuze in Amsterdam, waaruit wij, willen wij niet te breedvoerig worden, slechts weer één passage kunnen ontleenen: „Immers de beroepskeuzeregeling zal niet vermogen in te grijpen in hetgeen behoort tot het arbeidsveld van anderen. De R. K. Patronaten b.v. die hun zorg uitstrekken tot het religieuze en moreele heil van de jonge menschen moeten met dezen arbeid kunnen blijven doorgaan". (blz. 574).

1918. Als vrucht van samenwerking tusschen de besturen van den Amsterdamschen Jongens-Patronatenbond en die der adspiranten vakafdeelingen der R. K. Vakorganisaties werd met ingang van 1 Januari 1918 een R.K. Arbeidsbeurs geopend voor jongelieden van 13 tot 18 jaar met daaraan verbonden bureau voor beroepskeuze. Het Tijdschr. der Nat. Ver. tegen de Werkl.heid, dat sindsdien omgedoopt werd in het Tijdschr. van den Ned. Werkloosheidsraad jaargang 1, 1918, afl. 1, zet bij het vermelden hiervan o.m. deze kantteekening: „waar een behoorlijke regeling der beroepskeuze van overheidswege nog steeds op zich laat wachten, worden handelingen als de genoemde wel verklaarbaar. Want over de wegen moge verschillend geoordeeld worden, van de dringende noodzakelijkheid om in deze richting iets te ondernemen zijn allen doordrongen. De verzorging der rijpere jeugd (spat. Zs.) laat in ons land nog heel veel te wenschen over" (blz. 57). Weer juist, wat de heer Detiger hier zegt, „verzorging rijpere jeugd" en het jeugdwerk willen en moeten wij Katholieken, dat is toch bekend, zelf verzorgen.

25 April 1918 dienden B. & W. van Amsterdam een voordracht in, betreffende het van gemeentewege verstrekken van voorlichting bij

beroepskeuze. B. & W. achten overheidsbemoeiing in dezen aangewezen, „wijl de overheid beter dan het particulier initiatief beschikt over organen die bij de voorlichting bij de beroepskeuze een belangrijke rol hebben te vervullen." *

Dat is 'n motief, dat meer en ook thans gebezigd wordt. Het zal daarom noodig zijn, dat de particuliere, goed georganiseerde particuliere commissies eveneens in staat gesteld worden die organen te bezigen.

Deze voordracht werd 9 October daaropvolgende door den Raad dier Gemeente aangenomen. Eenige leden verzetten zich tegen het nauwe contact tusschen de Arbeidsbeurs en de nieuwe commissie, anderen vonden de leiding bij de beroepskeuze meer een zaak voor het particulier initiatief en meenden dat deze niet van de overheid behoorde uit te gaan. Ten slotte kreeg het voorstel een meerderheid van 30 tegen 5 stemmen. ** Alhoewel dus te Amsterdam in beginsel besloten was tot oprichting van een vast bureau specifiek voor beroepskeuze, was dit elders tot op dit tijdstip nergens tot stand gekomen. Het waren commissies of bureaux, die slechts op gezette tijden zitting hielden, geen permanente bureaux.

Het eerste vaste zelfstandige beroepskeuze-bureau werd van katholieke zijde opgericht, n.l. door het Bureau voor de R. K. Vakorganisatie. In het najaar van 1917 zocht het Vakbureau Dr. Jac. van Ginneken S.J. aan, om op de gecombineerde hoofdbestuursvergadering van 27 November het Taylor-stelsel te behandelen.

Aan dit verzoek werd voldaan, met het gevolg, dat staande die vergadering in beginsel besloten werd een Bureau en laboratorium op te richten, om langs wetenschappelijk zielkundigen weg de eenig juiste stelling van Taylors vinding — de rechte man op de rechte plaats — in practijk te brengen.

Op 1 September 1918 werd het bestaan van het Centraal Zielkundig Beroepskantoor een feit.

Het Tijdschrift van den Ned. Werkloosheidsraad vermeldde van deze oprichting geen syllabe, hoewel andere pogingen en feiten dikwijls met den noodigen eenzijdigen commentaar werden vermeld.

Door B. & W. van Dordrecht werd een Commissie ingesteld, die de vraag zou hebben te overwegen of instelling van een permanente

* Tijdschr. Ned. Werkloosheidsraad 1918. blz. 430
** Idem 1918. bl. 810.

gemeentelijke commissie voor de beroepskeuze wenschelijk zou zijn en hierover rapport uit te brengen, wat 12 September 1918 geschiedde, B. & W. deelden mede t.z.t. te zullen mededeelen, waartoe een meer gezette overweging van deze aangelegenheid het College zou leiden.

1919. Het Hanze-Comité voor vakopleiding vergaderde in begin 1919 te 's-Hertogenbosch en nam zich voor 'n bureau voor beroepskeuze op te richten, bestaande uit werkgevers, werknemers, medici en onderwijzers.

In Maart 1919 bevatte het Nieuws van den Dag het volgende bericht:

Centraal Bureau voor Beroepskeuze. De noodzakelijkheid eener betrouwbare voorlichting bij de beroepskeuze in den ruimsten zin van het woord wordt algemeen erkend. De tot op heden bestaande zgn. Advies-Bureaux voor Beroepskeuze, beantwoorden bij lange na niet aan de eischen, die daaraan gesteld moeten worden. Het gevaar bestaat, dat zij eerder na- dan voordeel aan de goede zaak zullen doen. Er moet komen: een vaste lijn en grondslag in de organisatie en werkwijze van de plaatselijke bureaux en samenwerking en wetenschappelijke leiding bij het verzamelen der noodige gegevens. Daarvoor is noodig een Centraal Bureau voor Beroepskeuze, bestaande uit de eerste krachten op wetenschappelijk en practisch gebied. Ondergeteekenden achten het oogenblik gekomen om pogingen in het werk te stellen, om tot overeenstemming te geraken omtrent: de organisatie, de werkwijze en het tot stand komen van zulk een Centraal Bureau voor Beroepskeuze, hetzij van regeeringswege of uiting van particulier initiatief. Personen, instellingen of vereenigingen, die reeds in deze richting werkzaam zijn of belangstelling voor deze zaak gevoelen, worden uitgenoodigd, daaromtrent inlichtingen te verstrekken of bewijs van instemming te willen toezenden, daar voor alles samenwerking beoogd wordt.

Het Comité van voorbereiding: Mevr. Belinfante-Ahn; dr. A. H. J. Beltzer, dir. Blindeninstituut, A'dam; Jhr. mr. E. A. van Beresteyn; dr. J. Berlage, rector, Gymn. Deventer; Mevr. L. H. Berlage-van Slooten; K. Brants, distr. schoolopziener; prof. R. Casimir; dr. P. H. v. Eden, med. adv. Rijksverzekeringsbank; Mevr. v. Embden-de Ridder; dr. C. P. Gunning, rector Amst. Lyceum; Th. M. Ketelaar; prof. dr. Ph. Kohnstamm; Mevr. Leliman-Bosch, inspectrice

middelb. onderw. ; jhr. R. R. L. de Muralt ; F. L. Ossendorp ; P. Otto; dr. F. Roels ; P. Roorda, dir. doofst. inst. A'dam ; dr. Is. P. Persant Snoep, Leiden ; I. C. Wirtz, distr. schoolopz. ; G. Zegvelder, distr. schoolopz.

Inlichtingen, gegevens en bewijzen van instemming te zenden aan A. Plaat te Heerde (Veluwe).

Als zeer typisch socialistisch staaltje van dwarsboomen van het particulier initiatief verzuimen wij niet het onderstaande bericht te noemen dat voorkomt in „De Klasseonderwijzer", het orgaan van de afd. Rotterdam van den „bond van Nederlandsche onderwijzers".*

Het luidt : „Voor enkele weken zond het Buro voor Beroepskeuze te Rotterdam een bundel sirkulaire's aan alle hoofden van scholen met verzoek ze aan de leerlingen, voorzover ze de school verlaten, uit te reiken.

We willen hier enkele regels uit siteren :

„Niet alleen staan hier levensbelangen op het spel voor het kind, ook voor de Maatschappij is het een zaak van niet te onderschatten belang, dat elk individu zooveel mogelijk overeenkomstig zijn aanleg de maatschappelike loopbaan aanvangt. De meeste onderwijzers hebben dit reeds lang ingezien en niet genoeg kan men de moeite waarderen, die velen hunner zich in dit opzicht voor hun leerlingen getroosten".

We zijn natuurlik niet weinig gevleid door dit pluimpje, maar willen onze kollega's toch tegelijk even in herinnering brengen, dat ze op deze weg nog wat moeten voortgaan. Er is te Rotterdam nog geen Buro voor Beroepskeuze. Wel een klubje van enige dames en heren, dat zich deze naam heeft gegeven, maar ieder onderwijzer is zelf beter in staat in deze van advies te dienen dan dit Buro. Zelfs de man, die zijn vertrekkende leerlingen eerlik zegt : „Jongens, daar kan ik geen raad in geven" doet beter dan hij, die ze naar dit Buro zendt, want deze is ook verantwoordelik voor eventueel verkeerde adviezen, die daar gegeven worden.

Tot ons genoegen vernamen we dat H.O.G.L.O. ook besloot bovenstaand verzoek niet in te willigen. Mocht toch een enkel hoofd het willen doen, dan raden we de kollega's in ieder geval zeer beslist elke medewerking te weigeren."

In dit licht worden de mededeelingen van den heer Detiger duidelijk

* Tijdschr. Ned. Werkloosheidsraad 1919. afl. 4

op de Alg. Verg. van Ned. Arbeidsbeurzen 6 Juni 1916 te Haarlem, toen hij o.m. zeide: „Ik geloof wel, dat heb ik tenminste in Amsterdam ervaren, dat wil men de zaak voor elkaar krijgen, men aan het onderwijs buitengewoon veel recht moet laten wedervaren en daarvoor veel plaats moet inruimen in de nieuwe organisatie. In Amsterdam was tenminste een zeer sterke strooming bij de onderwijs-autoriteiten, om deze zaak niet te maken tot een zaak van de arbeidsbeurs, maar een autonoom lichaam te vormen, waarin verschillende elementen zijn opgenomen en waarin het onderwijs een zeer belangrijke rol en een zeer belangrijke bestemming heeft." *

Op 24 April 1919 hielden de H.H. Dr. F. Roels en J. van der Spek op het 9e Nederl. Philologen-Congres een rede getiteld: „De taak van den leeraar in de beroepskeuze van den leerling", welke zich echter met het practische organisatievraagstuk der beroepskeuze niet bezig hielden.

B. & W. van Amsterdam benoemden in Juli '19 den heer E. J. van Det tot leider van het gemeentelijk Bureau voor beroepskeuze, vroeger voorzitter van de afdeeling Amsterdam van den Bond van Nederlandsche Onderwijzers.

Op 12 Mei 1919 werd te 's-Hertogenbosch opgericht een R. K. Vereeniging tot voorlichting bij beroepskeuze en vakopleiding, onder praesidium van dr. van der Heyden.

Op 11 Juli 1919 werd op aandrang van de commissie voor beroepskeuze te Zaandam onder leiding van den heer P. van Mever een vergadering gehouden te Utrecht van commissies voor beroepskeuze uit verschillende plaatsen in het land. Een 12-tal plaatsen waren vertegenwoordigd. De Commissie van Bijstand voor de Arbeidsbemiddeling was bij missive van 2 Juli 1918 No. 1410 door den Minister van Waterstaat opgedragen, verslag uit te brengen over de wijze, waarop een doelmatige organisatie van den voorlichtingsdienst bij beroepskeuze tot stand ware te brengen. Deze commissie droeg in December 1918 aan een subcommissie uit haar midden de samenstelling van een ontwerp-advies op. 15 Maart 1919 werd opgericht het „Comité van voorbereiding inzake Centrale Organisatie voor Beroepskeuze", de Permanente Commissie. Deze laatste commissie diende in April '19 bij de sub-Commissie op haar verzoek het concept in eener Organisatie van den Voorlichtingsdienst bij de beroepskeuze.

* Tijdschr. N. V. t. d. W., jaarg. 5 blz. 882.

De subcommissie kwam 1 Mei 1920 met haar ontwerp-advies gereed, waarna het advies door de volledige commissie op 10 Juni 1920 werd vastgesteld.

Doel van bovengenoemde vergadering te Utrecht nu was te komen tot een landelijke organisatie. De permanente commissie bovengenoemd echter verzocht per brief deze pogingen uit te stellen, raadde een landelijke organisatie af. Besloten werd echter op deze vergadering tot een vereeniging van Commissies, waartoe die van Zaandam, Den Haag, Rotterdam, Arnhem en Apeldoorn toetraden.

Te Deventer werden einde 1919 plannen overwogen tot vorming eener R. K. Commissie voor Beroepskeuze, uitgaande van het Bestuur der St. Aloysiusvereeniging.

Het nummer van Donderdag 9 October 1919 van de reeds eerder genoemde „Klasseonderwijzer" kwam nogmaals het particuliere bureau met „liefelijkheden" paaien en spreekt o.m. van „beunhazerij, humbug en een liefhebberijtje van enkele dames en heeren."

In de November-aflevering '19 van de „Vragen des Tijds" schreef de heer J. Kleefstra over beroepskeuze, en betoogt dat de beroepskeuze moet worden toevertrouwd aan een zelfstandig, behoorlijk toegerust instituut en wijst daarbij op het „Bureau of Education" in de V. Staten van Amerika en „het Rijks-Centraal Instituut tot voorlichting bij beroepskeuze" te Berlijn, en besluit: „Een Rijks-centraal instituut tot voorlichting bij beroepskeuze zou twee afdeelingen moeten bevatten: een theoretische, waar studie gemaakt wordt van de methoden tot psycho-analyse, en waar door middel van beroeps-analyse en enquêtes een uitgebreid materiaal wordt verzameld; en een practische, waar de theoretische resultaten worden beproefd en voorlichting wordt verstrekt aan de afdeelingen."

Dit wordt thans reeds practisch toegepast door het Centraal Zielkundig Beroepskantoor Drift 10—12 te Utrecht, de Centrale van de R. K. Ber. Voorlichting.

Bij Koninklijk Besluit van 18 Juni 1917 No. 58 werd de in 1915 reeds bij ministerieele beschikking in het leven geroepen „Commisie tot Onderzoek naar de ontwikkeling der jeugdige personen van 13—18 jaar", omgezet in een Staatscommissie, samengesteld als volgt: Mr. A. J. M. baron van Wijnbergen, voorzitter, A. H. Gerhard, secretaris, J. van der Molen Fzn, Mr. Dr. H. W. Blaupot ten Cate, H. Th. Cox, leden, met als adj. secretaris H. van Haeringen.

Deze Commissie bracht in het laatst van 1918 een verzameling rapporten uit, die zij als resultaat eener enquête had ontvangen. De commissie had gepoogd een overzicht te krijgen van den particulieren arbeid op dit terrein. De heer Detiger bespreekt deze rapporten in het Tijdschrift v. d. N.W.R. jaarg. 2 1919 afl. 4 en zegt daar: „Voor hen, wien het vraagstuk der beroepskeuze en alles wat daarmee in verband staat, ter harte gaat, bieden de rapporten dan ook een keur van gegevens en gedachten. Het voornaamste, van wat op dit gebied in ons land plaats grijpt, vindt men er in beschreven". „.... men zal hebben kunnen opmaken, dat wij de eerste opmerking, die in dit rapport wordt aangetroffen — de verwachting n.l. dat het goed recht van het particulier initiatief zal blijven erkend — kunnen verklaren en billijken."

„Wij hebben aan de rapporten der R. K. Jeugdorganisaties wat meer dan gewone belangstelling gewijd, niet slechts omdat zij de buitengewone aandacht waard zijn, maar vooral ook omdat wij hierin eigenlijk pas voor 't eerst ernstige betoogen lezen voor het organiseeren eener speciale R. K. arbeidsbemiddeling en voorlichting bij beroepskeuze aan jeugdigen. Ontegenzeggelijk zijn de R. K. rapporten van de beste, die de staatscommissie heeft ontvangen en wekken zij den indruk, dat nergens meer aan de zorg voor en vorming van de jeugd wordt gedaan dan in de R. K. kringen." (spat. Zs).

Hij vervolgt: „Is de jeugdorganisatie in protestantsch christelijke kringen van veel minder beteekenis dan die der katholieken, van zelfsprekend wordt er aan jeugdvorming en -verzorging ook veel minder gedaan." Van de sociaal-democratische jeugdorganisatie zegt Detiger: „Zij beoogen hoofdzakelijk de ontwikkeling te bevorderen, waarbij vooral het oog zal worden gehouden op die kennis, welke den leden in den strijd der arbeidersklasse dienstig zal zijn (kennis van staat, staathuishoudkunde, taal, geschiedenis, aardrijkskunde, organisatie, administratie enz.). Ook lichamelijke ontwikkeling en uitspanning liggen op den weg dezer jeugdorganisatie. Aan voorlichting bij beroepskeuze, noch aan arbeidsbemiddeling wordt gedaan." (spat. Zs.).

De R. K. Rapporten der Jongenspatronaten vermelden, dat in 13 plaatsen in of door patronaten zijn opgericht commissies van advies

voor de beroepskeuze; in 5 patronaten beperkt zich dat advies alleen tot een medisch advies. De R. K. Rapporten der Meisjespatronaten vermelden, dat in 't aartsbisdom Utrecht op 4 plaatsen met 10 patronaten een Commissie tot voorlichting bij beroepskeuze gevormd is.

In 't bisdom Haarlem wordt in 11 afdeelingen aan voorlichting bij beroepskeuze gedaan. In November '19 werd te Enschedé een particuliere Commissie voor Beroepskeuze opgericht.

In November 1919 bracht de Staatscommissie van Wijnbergen haar Eindverslag uit, en geeft in hoofdstuk IV de conclusies en voorstellen der Commissie op het gebied van onderwijs, vrije jeugdvorming, bescherming van jeugdige arbeiders en b e r o e p s k e u z e, met als bijlage een Ontwerp van een Koninklijk Besluit tot instelling en regeling van een Centralen Jeugdraad.

De heer Detiger bespreekt in het Tijdschr. v. d. N. W. R. jaargang 3, 1920, afl. 1 ook dit Eindverslag in een artikel: „Zorg voor de rijpere jeugd" waarin hij zegt: „Het beroepskeuze-vraagstuk zien wij ten slotte hoe langer hoe meer als één der zich in dezen tijd aan ons opdringende jeugdvragen." „Het beroepskeuze-vraagstuk draagt een domineerend sociaal paedagogisch karakter."

„De paedagogische zijde van het vraagstuk komt hoe langer hoe meer boven te liggen".

Nadat hij het verslag in de belangstelling der Subcommissie uit de Centrale Commissie van advies inzake de arbeidsbemiddeling, welke zich — zooals boven vermeld reeds bleek — met de zaak der beroepskeuze bezighield, aanbeval, noemt hij de voorstellen, die de Staatscommissie van Wijnbergen nopens het beroepskeuze-vraagstuk doet; deze luiden: „In de eerste plaats dan zou de Commissie de wenschelijkheid willen uitspreken, dat er contact werd gehouden tusschen de organen der vrije jeugdvorming en de instellingen ter voorlichting bij de beroepskeuze. De jeugdwerkorganisaties zullen vaak kennis van en belangstelling in den aanleg, de neiging en de levensomstandigheden van een jongen of meisje bezitten, die haar in staat stellen tot zeer belangrijke inlichtingen en adviezen aan de instelling voor de beroepskeuze, terwijl anderzijds deze instellingen weer over gegevens kunnen beschikken, die voor de jeugdwerkorganisaties van zeer veel belang zijn. Een dergelijke samenwerking zal ook door de Jeugdraden kunnen worden bevorderd.

In de tweede plaats is de Commissie van oordeel, dat deugdelijke

arbeid van de particuliere bureaux of commissies van advies slechts mogelijk is, indien deze in staat gesteld worden een of meer ambtenaren aan te stellen, die zich geheel aan dit werk wijden. De daarvoor benoodigde kosten vereischen subsidie van overheidswege.

Ten derde moet, naar het oordeel der Commissie, voorzoover het particulier initiatief ten deze ontbreekt, de Overheid zelf overgaan tot instelling van bureaux of commissies voor de beroepskeuze.

Ten slotte meent de Commissie, dat noodzakelijk is de instelling van een Centraal Instituut voor het geheele Rijk waar wetenschappelijke en feitelijke gegevens, die voor de beroepskeuze van belang zijn, worden verzameld en op aanvrage ter beschikking van de plaatselijke bureaux en commissies worden gesteld.

Van particuliere zijde is een eerste poging in de richting van een dergelijk Centraal Instituut ondernomen te Utrecht door het Bureau voor de R. K. Vakorganisatie. Dit instituut, dat onder leiding staat van Dr. J. van Ginneken S.J., werd door de Commissie met groote belangstelling bezichtigd. Er zijn reeds gegevens verzameld, die voor het vraagstuk der beroepskeuze van veel beteekenis zijn". (Spat. Zs. Dit was in 1919).

1920. Begin 1920 werden te Utrecht en te Delft een R. K. Arbeidsbeurs opgericht met daaraan verbonden een commissie voor beroepskeuze.

In April 1920 aanvaardde De heer van Det. de verzorging der rubriek „Beroepskeuze" in het Tijdschrift van den Ned. Werkloosheidsraad. Uit zijn Inleidend Artikel, dat als zijn program kan worden opgevat stippen wij het volgende aan:

„Toen de Redactie van het Tijdschrift mij verzocht de rubriek Beroepskeuze op mij te nemen, heb ik daaraan gaarne voldaan. Niet dat ik op het standpunt sta, alsof voorlichting bij beroepskeuze een zaak zou zijn van werkloosheidsbestrijding of arbeidsbemiddeling, volstrekt niet. Ik acht haar in de eerste plaats een zaak van volksopvoeding, een onderdeel der alte veel en al te lang verwaarloosde opvoeding der rijpere jeugd. Naar mijn meening is zij met zulke sterke koorden verbonden aan het lagere en het verdere algemeen ontwikkelende en vakonderwijs, dat zij alleen bij een waarlijk

paedagogische opvatting tot haar recht kan komen. Zij vormt echter de brug tusschen de school en het bedrijf, tusschen het huiselijk en het maatschappelijk leven en is als zoodanig aan de andere zijde dermate verbonden met alles, wat het bedrijfsleven ten goede kan komen, dat zij uit dit oogpunt beschouwd in dezelfde lijn der publieke belangstelling ligt als werkverruiming, werkloozenzorg en arbeidsbemiddeling."

In No. 5, jaarg. 3. 1920 Tijdschr. N.W.R. stelt de heer van Det het aantal plaatsen vast, waar Bureaux voor Beroepskeuze bestaan, naar aanleiding van No. 13 der Uitgaven van den Dienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling (een uitgave, die men nopens het particulier initiatief thans nog citeert, maar buitengewoon onvolledig is). In 24 gemeenten bestonden begin 1920 commissies of bureaux voor beroepskeuze, waarvan vier gemeentelijke instellingen, Amsterdam, Den Haag, Hilversum en Zaandam. Op 26 Januari 1920 was door den Raad van 's-Gravenhage tot oprichting van een Gemeentelijke Bureau voor Beroepskeuze besloten.

In No. 6 jaarg. 1 „Orgaan voor de Practijk" aanhangsel van het Tijdschr. N. W. R. schreef de heer van Det (blz. 186): „Met de verhouding tot de arbeidsbeurzen is men intusschen nog niet aan een algemeen geldende oplossing toe. Wel aanvaardt men allerwege het beginsel der zelfstandigheid van de Commissies en Bureaux voor Beroepskeuze. Even algemeen echter is de overtuiging, dat er een nauw contact dient te bestaan tusschen instellingen voor Beroepskeuze en Arbeidsbeurzen. Hoe dit in de practijk moet worden aangebracht, daarover is men het nog niet allerwege eens en op dit punt ziet men dan ook de meest verschillende regelingen." „Ik geloof dat bij de verdere ontwikkeling der Bureaux voor Beroepskeuze de daarbij aansluitende bemiddeling tot een zoo persoonlijken en paedagogischen arbeid zal uitgroeien, dat vermenging met het gewone werk der arbeidsbeurzen op den duur als onmogelijk zal worden beschouwd."

In No. 7 jaarg. 1 van laatstgenoemd periodiek schrijft hij, naar aanleiding, dat de Katholieken geen deel namen aan het „Congres voor de opvoeding der jeugd boven den leerplichtigen leeftijd" in Den Haag gehouden: „Het is zeer te betreuren, dat de Katholieken zoo weinig vertrouwen in dergelijke algemeene congressen hebben. Zoo ergens, dan konden in deze aangelegenheden, de separatische

neigingen wel het zwijgen opgelegd worden." En hoe logisch hij doorredeneert blijkt uit de daaropvolgende zinsnede: „Intusschen de zaak staat nu eenmaal zoo, en waar dit zoo is, moet men het toejuichen, wanneer de Katholieken alleen doen, wat wij liever gezamenlijk met andere richtingen hadden zien doen."

In No. 9 jrg. 1 van „van Dets periodiek" mogen wij wel zeggen, acht hij het noodig aan een bespreking van het Gem. Bur. v. Ber. te Amsterdam toe te voegen: „Het zal wel onnoodig zijn te vermelden, dat de werking van het Bureau zich over jongelieden van alle richting en geloof uitstrekt. Natuurlijk is de gemeentelijke commissie voor de beroepskeuze en zoo ook het Bureau zelf neutraal."

H e e r l i j k e n e u t r a l i t e i t, m a a r w i j R. K. p a s s e n d a a r v o o r!

Op 17 Juli 1920 werd de Federatievergadering gehouden der Commissies voor de Beroepskeuze in Nederland in 't Gemeentehuis Zaandam.

Interessant zijn de besprekingen, die daar gehouden werden over „Beroepskeuze en Arbeidsbeurs." Interessant daarom, wijl tusschen twee leden eener zelfde commissie, die te Zaandam, n.l. de heeren Mever en Groen (Directeur Arbeidsbeurs) in 't geheel geen eenstemmigheid van inzicht bleek, laatstgenoemde wenscht de Commissie bij de Arbeidsbeurs ondergebracht te zien.

Volgens de heer Kool (Rotterdam) „behoort Beroepskeuze bij Onderwijs en niet bij de Arbeidsbeurs. Met behulp der Beroepskeuze wordt steeds gezocht naar een plaats, waar 't kind wat leert. Hier heeft men dus aan opvoeding te denken". Het verslag zegt verder: „De zaak zal zich van zelf mettertijd ontwikkelen. Er wordt omtrent dit punt dus geen conclusie genomen." (Tijdschr. N. W. R. jrg. 3, 1920, afl. 11.)

1921. Begin 1921 verscheen een kleine brochure „Plaats voor Begaafden", vereeniging opgericht te Amsterdam tot steun bij opleiding voor begaafde jongelieden. Bestuur bestond uit: A. H. Gerhard, Voorz.; Ir. H. W. v. Pesch, secr.; Dr. G. A. M. van Wayenburg en E. J. van Det, Commissarissen.

Van welke geestesrichting de terminologie van de heer van Det getuigt, blijkt uit een bespreking dezer vereeniging: „Men beweert wel eens, dat het ware genie zich toch steeds baan breekt. Het wordt tijd deze legende tegen te spreken. Er komen wellicht genieën terecht

ondanks alles, maar hoeveel talenten gaan niet verloren ! Dat sprookje van de ware genieën die toch wel terecht komen, heeft de maatschappij uitgevonden om haar geweten gerust te stellen voor de verwaarloozing, waaraan zij zich tegenover het talent, het „arme" talent schuldig maakt. Zij past op hen de groeiwijze toe van den zalm : laat ze maar eerst tegen den stroom inzwemmen, dan groeien ze wel." *

In No. 2- 1921- van hetzelfde tijdschrift wijdt de heer van Det een artikel aan „Voorlichting bij Beroepskeuze een taak der gemeenschap" en zegt „zoo is de adviseering bij beroepskeuze, die oorspronkelijk zeer juist de behartiging van een individueel belang beoogde tot iets veel wijders en algemeeners uitgegroeid. Zij wordt niet enkel meer gezien uit een oogpunt van individueele voorlichting, maar als algemeene onderrichting, als maatschappelijk-economischen en statistischen arbeid. Het is geen zaak alleen van arbeid en arbeidspolitiek, van onderwijs en onderwijspolitiek, maar ook van algemeen sociale en economische politiek."

Nadat hij getracht heeft aan te toonen aan de hand van uitgaven en inkomsten van eenige particuliere commissies, „het onvoldoende van dit werk", komt hij tot de conclusie : „De eenige uitweg is hier subsidie of overname door de Gemeenschap." De Gemeentelijke Commissie voor Beroepskeuze te Hilversum bracht nota bene in het afgeloopen jaar 1923 zegge 69 adviezen uit, daar doet de gemeente het.

In No. 3- 1921- vinden wij een bespreking van het jaarverslag over 1920 der G e m e e n t e l i j k e C o m m i s s i e voor Beroepskeuze te Zaandam. Hoe schitterend werk geleverd wordt, wanneer de Commissie maar g e m e e n t e l i j k is, wanneer dus „overname door de gemeenschap" heeft plaats gehad, blijkt uit 't volgende : „De Commissie deelt zelf mee, dat een te klein deel bij haar bekend was en zij wijst er terecht op, dat een groot deel dezer beroepen op goed geluk af gekozen zijn, zonder onderzoek naar geschiktheid en dat dit ten zeerste lichtvaardig geacht moet worden". (sic.).

19 Februari '20 werd te Hoogeveen een Gem. Comm. opgericht.

Op 23 Maart 1921 werd opgericht de Christelijke Psychologische Centrale van School en Beroep. Gekozen werden als bestuursleden de H.H. Prof. Dr. L. Bouman, C. Smeenk, J. Th. Schreuder, F. L. van den Bom, K. Kruithof, P. J. Nahuyzen, P. Oosterlee, dr. J. v. d. Spek en Dr. J. v. d. Valk.

* Tijdschr. N. W. R. jaarg. 4 1921. afl. 1.

De Vereeniging is gevestigd te Amsterdam. Haar doel is de studie en de toepassing der psychologie ten behoeve van school en beroep. Zij staat op den grondslag der Heilige Schrift, welke zij aanvaardt als richtsnoer van heel het leven en mitsdien ook voor het leven in school en beroep.

Zij tracht haar doel te bereiken langs wettigen weg en wel door:

a. Het instellen van onderzoekingen in het psychologische laboratorium.

b. Het houden van cursussen en het uitgeven van geschriften over de toepassing der psychologie in de school.

c. Het verstrekken van psychologische adviezen aan Ouders door tusschenkomst van bureaux voor beroepskeuze, aan volwassenen, door tusschenkomst van sociale organisaties.

d. Het verzamelen van gegevens en het uitgeven van geschriften over de psychologie der beroepen.

Onderzoekingen zijn ingesteld o.m. naar het verband tusschen aandacht en geheugen bij het opvatten van geometrische verhoudingen, naar het verband tusschen logisch denken en het vermogen tot aandachtsconcentratie.

Ter voorlichting van de ouders uit de arbeidende klasse heeft de instelling een tweetal geschriftjes uitgegeven, getiteld: „Verder leeren of niet" en „De keuze van een Beroep".

Zij werkt voorts samen met de Adviescommissie bij de beroepskeuze der Amsterdamsche Christelijke Jeugd Centrale, in dezen zin, dat deze instelling de beroepscandidaten psychotechnisch laat onderzoeken door de Psychologische Centrale, wanneer daartoe aanleiding bestaat.

Op de Algemeene Vergadering van de Ver. van Ned. Arbeidsbeurzen van 8 en 9 Juni 1921 werden de praeadviezen uitgebracht over de vragen:

I. Welke houding moet de Overheid aannemen tegenover arbeidsbemiddeling met winstoogmerk?

II. Welke verhouding moet — c.q. samenwerking kan er bestaan tusschen de openbare arbeidsbemiddeling en de arbeidsbemiddeling uitgaande van vereenigingen, die meer in het bijzonder ten doel hebben, die arbeidsbemiddeling ten behoeve van personen van een bepaalde godsdienstige richting uit te oefenen?

III. Welke verhouding moet — c.q. samenwerking kan er bestaan

tusschen de openbare A. B. en de A. B. uitgeoefend door werkgevers en werknemers te zamen, b.v. krachtens collectief contract ?

Praeadviseurs: Ir. J. W. Albarda, Mr. L. G. Kortenhorst en C. Smeenk.

Punt II is van bijzonder belang, wijl in de praeadviezen en bij hun behandeling de beroepskeuze-voorlichting eveneens aan de orde kwam. (Men zie het T. N. W. R. jrg. 4 1921 afl. 5 en 9.)

Van de debatten volge hier het meest karakteristieke uit het verslag: De heer van Det aan 't woord: „De heer van Det zou geen reden gehad hebben hier het woord te voeren, hadde niet Mr. Kortenhorst de beroepskeuze als het ware in het centrum van zijn praeadvies geplaatst.

Een der sprekers maakte een vergelijking tusschen den strijd voor de bijzondere arbeidsbemiddeling en den schoolstrijd, en meende dat beide van dezelfde grondbeginselen uitgaan. Dat is echter absoluut onjuist. Het onderwijs betreft ook in hooge mate de opvoeding.

Voorstanders van het bijzonder onderwijs meenden die opvoeding te moeten geven in eigen scholen. Daarmede heeft de meerderheid zich ten slotte vereenigd, al zag men er een groot gevaar in. Er moet echter voor de splitsing van de burgers een grens zijn en die grens dient te liggen bij het verlaten van de school, als de beroepskeuze gedaan wordt.

Daarom is spr. tegenstander van het voortzetten der splitsing bij de voorlichting bij beroepskeuze en betreurt hij die verbrokkeling.

Spreker zet vervolgens het doel der voorlichting bij beroepskeuze uiteen. Hij ziet geen verschil tusschen openbare en bijzondere beroepskeuze natuurlijk, bij goede opvatting van de taak en onderschrijft het artikel van kapelaan de Jong in het Kath. Sociaal Weekblad over beroepskeuze. Wat het R. K. Beroepskantoor te Utrecht doet onderscheidt zich in wezen niet van hetgeen iedere openbare instelling van dien aard ook *moet* doen. *Er zijn algemeene normen van zedelijkheid, van eerlijkheid, van trouw, van plichtsbesef, die niet samenhangen met eenigen geloofsvorm. Spr. wil aannemen dat de normen van eerlijkheid, zedelijkheid enz. bij verschillende godsdiensten uit verschillende bronnen ontstaan, maar bij de beroepskeuze heeft men niet te doen met de bronnen, maar met de practijk.* (Curs. Zs.). Hij meent, dat bureaux voor voorlichting bij beroepskeuze slechts moeten uitgaan

van de gemeente of Rijk ; een splitsing naar godsdienstige gezindheid is daarbij niet noodig.

Spr. verdedigt in dit verband de samenstelling van de Commissie van Advies voor de Beroepskeuze te Amsterdam, waar Anti-revolutionairen, Roomsch-Katholieken, Chr. Historischen zitten naast leden, die geen bepaald uitgesproken godsdienstige levensrichting hebben.

In het rapport van de Centr. Commissie van Bijstand voor de Arbeidsbemiddeling aan den Minister van Arbeid uitgebracht, over de voorlichting bij beroepskeuze, wordt als oplossing voorgesteld, dat de commissie voor de voorlichting bij beroepskeuze voor iedere godsdienstige gezindte deskundigen zal aanwijzen ; zij, die raad wenschen, kunnen dan zelf aanwijzen, wie zij nevens den raadgever als religieus-deskundige wenschen, waardoor dus rekening gehouden wordt met iedere speciale geloofsovertuiging.

In Amsterdam bestaat nu een R. K. bureau voor voorlichting bij beroepskeuze ; straks zal er wellicht een anti-revol., een Israëlietisch, een kleurloos bureau komen en wie weet hoeveel nog meer komen.

Dat leidt tot verwarring en is oneconomisch. Indien alleen R. K. geplaatst worden bij R. K., anti-revol. bij anti-revol., enz. dan wordt de splitsing, ook na den schooltijd voortgezet. De samenhang van het Nederlandsche volk zal er zeker op achteruitgaan, de volkskracht zal verminderen, terwijl bij eenheid van handelen ieders overtuiging geëerbiedigd kan worden."

Antwoord van den heer Kortenhorst: „De illusies van den heer van Det zal spr. echter moeten verstoren. Hij is niet door woorden overtuigd, dat de R. K. Arbeidsbemiddeling en de voorlichting bij beroepskeuze nu moeten loslaten. Integendeel, spr. is er van overtuigd, dat zij, die zich ten doel stellen de jeugd in een bepaalde richting op te voeren, niet moeten eindigen bij beroepskeuze en arbeidsbemiddeling. Waarom wil de heer van Det zoo willekeurig de grens trekken bij het lager onderwijs ? Waar blijven dan het middelbaar en het hooger onderwijs ? Neemt men die er bij, dan wordt de streep hoe langer hoe hooger, maar naar spr.'s meening nog niet hoog genoeg. Waar eindigt n.l. de opvoeding ? De R. K. zijn zoo vrij daarover een eigen meening te hebben en meenen dat aan de opvoeding moet gewerkt worden van de wieg tot aan het graf. Alle middelen, die tot vervolmaking van den mensch kunnen dienen,

moeten worden aangegrepen. Daarover valt niet te debateeren. De scheidingslijn van den heer van Det deugt dus niet, er is geen willekeurige scheidingslijn te maken en de kloof is niet te overbruggen. Voor R. K. moet er zijn ook R. K. arbeidsbemiddeling.

De heer van Det voerde verder tegen R. K. arbeidsbeurzen eenige practische bezwaren aan. De werkgelegenheid zou voor bepaalde groepen in belangrijke mate afnemen. Het is in theorie mogelijk, dat van een confessioneele arbeidsbeurs een verkeerd gebruik wordt gemaakt. Spr. zou er daarom geen bezwaar inzien dat de overheid daartegen bepalingen maakt. Bij subsidieering zal een R. K. arbeidsbeurs een gedeelte van haar vrijheid moeten prijsgeven. Spr. vindt dat logisch. Maar de heer van Det overdrijft als hij beweert, dat andersdenkenden worden benadeeld. Dat zou alleen kunnen bij een verplicht gebruik der arbeidsbeurs, maar spr. is tegen een monopolie en tegen verplicht gebruik. Ieder houdt zich dus het recht voor een bepaald werk aan te bieden bij den werkgever, al geeft spr. toe dat in bepaalde gevallen die aanbieding bemoeilijkt kan worden.

De heer van Det zegt verder, dat wat de R. K. willen, overbodig is, en dat de openbare instellingen volkomen kunnen doen, dat wat de R. K. willen. Dat klinkt heel sympathiek, maar het voldoet toch niet volkomen. R. K. zijn in dit opzicht nu eenmaal eigenwijs, mogelijk zelfs wel onverdraagzaam, maar waar het gaat over de ziel van den mensch, nemen zij de zaak liefst zelf ter hand. Bovendien echter, er bestaat nu eenmaal een groot verschil van opvatting over het begrip zedelijkheid. De R. K. gaan daarbij liefst uit van eigen beginsel en hebben over zedelijkheid een eigen opvatting. Hetgeen de heer van Det ons over Amsterdam vertelde geeft voldoening maar de ervaring bij het onderwijs opgedaan, doet vreezen, dat die voldoening niet duurzaam kan zijn. Gaan de R. K. zich in dit opzicht specialiseeren, dan zal het blijken te zijn in het belang van de volkskracht, omdat veel latente krachten dan in dienst van het groote doel gesteld worden."

De heer Smeenk: „De heer Smeenk heeft het bijzonder getroffen, dat er in Nederland zooveel „clericalen" zijn. Spr. acht zich gelukkig dat hij er niet toebehoort. Verschillende sprekers stellen zich, ten aanzien van de 2e vraag op het standpunt, dat naar hun meening de arbeidsbeurzen zoo en zóó moeten zijn en nu zal de overheid ook moeten doen, zooals zij meenen dat het behoort te zijn. Dat is een

zuiver clericaal standpunt, op welk standpunt b.v. de heer van Det zich ook gesteld heeft. Spr. houdt er een andere meening op na. Spr. meent dat de overheid nooit mag vergeten, dat ons land bewoond wordt door een gemengde bevolking en dat het niet juist zou zijn, de meening van een groep op te leggen aan een andere groep. Al wat de volkseenheid kan bevorderen, wil spr. gaarne ondersteunen, maar indien de geheele bevolking niet op voet van gelijkheid behandeld wordt, dan wordt de volkseenheid juist verbroken. Spr. wil dus de hier geuite stelling omkeeren en zegt „door vrijheid tot eenheid". Dan zal niemand het gevoel hebben „achteruit" gezet te worden.

Tegen de meeningen van den heer van Det heeft spr. ernstige bezwaren. Paedagogisch is het onjuist, de grens te willen trekken bij het einde van de lagere school.

De leeftijd van 14—18 jaar is stellig veel gevaarlijker dan die van 6—12 of tot 14 jaar. Spr. gaat dus niet met de grens van den heer van Det mee.

De heer van Det zegt, dat de overheidsbureaux wel degelijk rekening houden met karakter en geestesgesteldheid. Spr. wil dat niet ontkennen. Maar de eerste vraag ter beoordeeling daarbij is, van welke levensbeschouwing daarbij uitgegaan wordt. Stelt men zich op christelijk standpunt, dan blijkt nog duidelijker het groote verschil tusschen den heer van Det en spr. welk verschil in theorie ook in de praktijk dikwijls tot andere uitkomsten zal moeten leiden over de vraag in welke sfeer een bepaald individu kan worden geplaatst. Wordt in Nederland over zedelijke normen door allen gelijk gedacht en geoordeeld ? Spr. zou het wenschen, maar hij betwijfelt het ten sterkste. Dat de overheid, door aan „confessioneele" arbeidsbeurzen subsidie te geven mee zou werken om de arbeiders er onder te houden, is een redeneering zonder eenig bewijs. Ten eerste zijn de arbeiders volkomen vrij daar te gaan waar zij willen, maar ten tweede heeft het oprichten van confessioneele arbeidsbeurzen uitsluitend de verheffing van den arbeider tot doel. Al zullen de motieven en middelen bij R. K., Christelijken en „modernen" uiteenloopen, dat het streven tot verheffing der arbeiders bij allen bestaat, kan niet worden ontkend."

Nadat de praeadviseurs van antwoord gediend hadden, kwam de heer van Det nogmaals aan het woord. Het verslag zegt daarvan : „De heer van Det merkt op, dat zijn bewering, dat de arbeidsbemidde-

ling en de beroepskeuze geen opvoedingsinstituten zijn, in tegenstelling b.v. met de school niet is weersproken. Spr. heeft dit juist op den voorgrond gebracht. Voor de opvoeding zijn andere organen, die naast de beroepskeuze staan. Spr. is voor samenwerking met die organen. Dit punt is nog onlangs behandeld in de Amsterdamsche commissie voor de nazorg en de daar aangebrachte stellingen zijn toen eenstemmig aangenomen. Voor spr. is dit bewijs, dat hij zeer terecht een beroep kan doen op allen tot samenwerking."

Men vergelijke in verband hiermee het inleidend artikel van den heer van Det bij de aanvaarding Redactie Rubriek Beroepskeuze. Tijdschr. N. W. R. en deze politieke draai.

1 October 1921 trad het Gem. Bur. voor Beroepskeuze te Den Haag in werking en hield het Bureau voor Vakopleiding aldaar op te bestaan, behoudens het studiefonds van laatstgenoemde Vereeniging, 't welk gehandhaafd bleef.

Eind 1920 verscheen het Rapport der Centrale Commissie voor de Arbeidsbemiddeling over „Organisatie der voorlichting bij Beroepskeuze". Op dit Rapport werd praeadvies uitgebracht door den heer van Det op de Alg. Vergadering der Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid op 20 Dec. 1920.

De volgende punten worden in genoemd rapport behandeld:

Individueele en sociale zijde. Practische zijde. Overheidsbemoeiing. Stand der georganiseerde voorlichting in Nederland. Personen. Leeftijd. Beroepen. Gecentraliseerde en gedecentr. voorlichtingsdienst. Centrale voorlichtingsdienst. Beroepskeuzeraad en Rijksarbeidsbeurs. Plaatselijke Organisatie. Gemeentelijke Bureaux. Verband met de plaatselijke arbeidsbemiddeling. Commissie van Advies. Voorlichting ten plattenlande. Particuliere Voorlichting.

Wij citeeren daaruit het voor ons noodige:

Individueele en Sociale zijde. Nadere argumentatie van de doelmatigheid eener rationeele beroepskeuze wordt door de Commissie overbodig geoordeeld; immers algemeen wordt erkend, dat de bewuste beroepskeuze boven de z.g. spontane anarchistische beroepskeuze te verkiezen is. Men komt tot deze opvatting zoowel wanneer men de belangen der persoonlijkheid op den voorgrond stelt, als wanneer men uitgaat van het belang der gemeenschap. De Commissie stelt zich op het standpunt, dat de voorlichting zoowel het welzijn

van den betrokkene ten goede moet komen, als tot het belang der gemeenschap moet strekken.

Praktische zijde. De Commissie zal niet de wijze bespreken, waarop de voorlichting in een concreet geval het best gegeven kan worden, doch zij zal zich beperken tot het aanwijzen van de maatregelen, die naar haar oordeel van overheidswege in het belang eener richtige voorlichting bij de beroepskeuze behooren te worden genomen.

Zij plaatst zich mitsdien op practisch standpunt in de veronderstelling dat van haar zoo spoedig mogelijk uitvoerbare voorstellen worden gevraagd.

Overheidsbemoeiing. Dat voor de overheid op het stuk dezer voorlichting eene taak is weggelegd, werd mede op grond van het boven vermelde gemeenschapsbelang in de commissie algemeen erkend. De overheid heeft den maatschappelijken arbeid in velerlei richting gemaakt tot een voorwerp van regeeringszorg. Zij zorgt, dat het kind onderwijs geniet, zij omgeeft den arbeider gedurende zijne arbeidsjaren met een samenstel van beschermende maatregelen; zij bevordert, dat hem op zijnen ouden dag eenige steun wordt verleend; het zoude een lacune in de sociale wetgeving opleveren, indien de overheid het kind op een der gewichtigste oogenblikken van het leven, bij den overgang van algemeen voorbereidend onderwijs tot beroepsonderwijs of tot het beroep zelf, niet de dringend noodzakelijke hulp bood.

Commissies van Advies. Het plaatselijk bureau van Voorlichting bij Beroepskeuze behoeft evenzeer als de Rijksdienst eene commissie van Bijstand, gekozen uit de vertrouwenspersonen in de gemeente van verschillende levensopvatting en die tevens beschikken over eene rijke ervaring op het gebied van den werkkring, dien zij vertegenwoordigen. De ouders van iederen aanvrager, eventueel deze zelf, kunnen uit deze commissie of daarbuiten, doch ten haren genoegen, den persoon of de personen aanwijzen, die bij het overleggen van den eigenlijken Beroeps-Adviseur van het Bureau omtrent het uit te brengen advies en eventueel de uitvoering daarvan vooral de moreele en godsdienstige zijde van het vraagstuk in het oog vat(ten).

De commissie kan iemand uit haar midden of daarbuiten aanwijzen, om zich met de voordurende zorg (after-care) van den aanvrager te belasten.

Op deze wijze, meent de Commissie, zou wellicht kunnen worden tegemoetgekomen aan den wensch van vele ouders en verzorgers, om bij het uitbrengen van advies vooral rekening te houden met de moreele en godsdienstige beginselen, volgens welke het kind is opgevoed.

Plaatselijke omstandigheden zullen overigens de samenstelling van deze commissies veelal bepalen ; zoo mogelijk behooren in deze commissies zitting te hebben :

1. een psycholoog, welke autoriteit in de eerste plaats moet worden genoemd op grond van het reeds vermelde beginsel, dat bij de beroepskeuze het belang van de persoonlijkheid voorop staat ;
2. een of meer geneeskundigen (schoolartsen) ;
3. een of meer hoofden van scholen of onderwijzers (onderwijzeressen) bij het lager- of uitgebreid lager onderwijs voor de beoordeering van aanleg en verworven kundigheden ;
4. een of meer leeraren bij het vakonderwijs ;
5. de directeur der gemeentelijke arbeidsbeurs en de leider van de jeugd-afdeeling, zoo deze er is (deze kent de openstaande gelegenheid tot opleiding bij patroons, onderhoudt het contact met hen en ziet toe op de naleving der voorwaarden, waarop een leerling bij eenen patroon geplaatst wordt) ;
6. vertegenwoordigers der plaatselijke patroons- en werkliedenorganisatiën.

Ten slotte ware in de commissie zitting te geven aan vertegenwoordigers uit :

7. de ouders of verzorgers en eventueel de plaatselijke organen der vrije jeugdvorming.

Particuliere voorlichting. Het goede recht van het particuliere initiatief op het gebied der voorlichting bij beroepskeuze werd in de commissie algemeen erkend ; van deze zijde wordt voorzien in den wensch van ouders en verzorgers, die bij de voorlichting vooral ook rekening wenschen te zien gehouden met de geestelijke en godsdienstige vorming van het kind.

Over de vraag, of de van particuliere zijde bestaande of op te richten organisatiën van voorlichting bij beroepskeuze van overheidswege behooren te worden bevorderd door het geven van subsidiën, heerschte in de commissie verschil van meening ; eenerzijds werd betoogd, dat particuliere organisatiën waarvan de nuttigheid

afdoende gebleken is, en aan zekere eischen voldoende (waarbij werd gedacht aan het aanvaarden van de standaardregels van het Centraal Bureau), aanspraak kunnen maken op dezen steun, zonder welken die organisatiën niet tot bloei kunnen worden gebracht, terwijl anderszijds onthouding van overheidswege met het oog op de speciale richting, welke die instellingen aangeven, geboden werd geoordeeld."

Aan het praedavies van den heer van Det ontleenen we:

„Zoo is dus 't vraagstuk der voorlichting bij beroepskeuze van vier zijden tegelijk benaderd, van de maatschappelijk-economische zijde als kwestie van regularisatie van den arbeid, van de psychologische zijde als een zaak van individueelen geestelijken aanleg en geschiktheid, van werkgeverszijde als middel tot werving en distribueering van werkkrachten, van medische zijde uit het oogpunt der lichamelijke geschiktheid.

Ongetwijfeld komt hier nog een vijfde element bij n.l. de opvoedkundige zijde van het vraagstuk. Hoe belangrijk deze ook moge zijn, zou ik dit liever niet als een afzonderlijk element in den voorlichtingsdienst willen beschouwen. Integendeel de zaak moet zoo opgevat worden, dat alle maatregelen in paedagogischen zin worden uitgevoerd. De opvoedkundige opvatting moet bij alle vier de richtingen overheerschend zijn, zij moet alles doordringen.

Geen der vier genoemde elementen kunnen op zich zelf een beslissenden invloed uitoefenen. Alles wat zij leveren moet tezamen worden gebracht en in de hand van paedagogisch denkende en voelende raadgevers tot een conclusie met opvoedende strekking leiden.

Hiermede is tevens de plaats bepaald, die elk der genoemde onderlagen in het vraagstuk toekomt.

Noch het medische, noch het psychologische, noch het economische element komt in het algemeen den voorrang toe. Dit sluit echter niet uit, dat in speciale gevallen elk der drie wel eens afzonderlijk den doorslag kan geven, hetgeen vooral nog al eens zal voorkomen met de geneeskunde". Van de motiveering der Commissie, waarom — Overheidsbemoeiing — zegt hij: „Deze argumentatie is overtuigend en onaantastbaar; zij maakt geen aanspraak op volledigheid, daar er zeker nog heel wat redenen voor overheidsbemoeiing zouden zijn bij te voegen".

Nopens het standpunt der Commissie betreffende de — Commissie van advies — heet het bij van Det:

„De weg, dien het rapport inslaat, schijnt mij om bovenstaande redenen dan ook zeer gelukkig gekozen. Te meer daar de aanvragers ook deskundigen buiten de Commissie om kunnen aanwijzen. De dienst, die van dezen gevraagd wordt is tweeledig. Ten eerste zullen zij met den eigenlijken beroepsadviseur van het bureau moeten overleggen over het uit te brengen advies, ten tweede echter zullen zij bij de ten uitvoerlegging hun hulp kunnen verleenen en daarbij vooral de moreele en godsdienstige zijde van het vraagstuk in 't oog vatten.

Hierdoor worden alle speciale bureaux, bepaalde richtingen vertegenwoordigende, geheel overbodig.

Terwijl onze tijd vaak betreurenswaardige en overbodige voorbeelden van godsdienstige of politiek separatisme te zien geeft, doet het goed in dit Regeeringsrapport een dergelijke opvatting aan te treffen.

Op deze wijze zullen de adviezen worden voorbereid en opgemaakt door den beroepsadviseur, onder medewerking van een voor elk bepaald geval specialen deskundige, met de zekerheid, dat speciale godsdienstige en moreele belangen afzonderlijke behartiging zullen vinden."

Wij meenen goed te doen hierbij op te merken, dat de practijk leert en zou leeren, dat daarvan nooit iets komt, want de Directeur brengt de adviezen uit en geen aanvrager zal van die bevoegdheid gebruik maken. En wat betreft de „Particuliere Voorlichting" zegt hij :

„Zooals ik reeds vermeldde, stelt het rapport zich op het standpunt, dat het hier eigenlijk een rijkszaak betreft. In de lijn ligt dus, dat gemeentelijke bureaux rijkssubsidie zullen krijgen, hetgeen dan ook wordt voorgesteld. Daarnaast wenscht de commissie particuliere instellingen toe te laten. Zij erkent haar goed recht, zij adviseert echter niet tot subsidieering, natuurlijk niet zou men zeggen, maar zij verklaart er zich ook niet tegen. Het blijkt, dat er twee stroomingen in de Commissie waren, een vóór en een tegen subsidie aan particuliere instellingen. Dit verwondert mij wel eenigszins. Er schijnt mij bij de voorstanders van een dergelijke subsidieering wel eenige tegenstrijdigheid tusschen de opvattingen in het voorafgaande gedeelte van het rapport, die toch ook de hunne waren, en deze latere. Als men immers een rijksinstelling ontwerpt, waarbij rekening met alle

belangen, ook godsdienstige en moreele, is gehouden, hoe zou men dan nog voor subsidieering kunnen zijn ? Daarbij komt, dat subsidieering van particuliere instellingen, ook neutrale, de stichting van gemeentelijke bureaux kan vertragen en dat kan toch nooit de bedoeling zijn van een commissie, die rijksregeling voorop zet en gemeentelijke stichtingen met rijkssubsidie slechts wil bevorderen z o o l a n g en w a a r rijksinstellingen nog niet bestaan."

Als uitvloeisel van de groote eenzijdigheid van Rapport en Praeadvies stelde Het Centraal Blad voor Israelieten, naar aanleiding van vragen van de heer Creveld, gesteld in den Amsterdamschen Israelietischen Kerkeraad een Enquete in en wendde zich in begin 1921 met het volgende schrijven tot verschillende heeren deskundigen.

„In den Kerkeraad der Joodsche Gemeente te Amsterdam, is onlangs door een lid van dien Kerkeraad de vraag ter sprake gebracht of het niet op den weg der Joodsche geestelijkheid ligt, bij het instellen van een Gemeentelijke Voorlichtingsdienst voor de beroepskeuze te Amsterdam voorzoover het het onderzoek van Joodsche kinderen betreft, te trachten eenige medezeggingschap te verkrijgen. Het bedoelde lid meende, voorzoover hij zich tot oordeelen bevoegd kon noemen, deze vraag voor zich bevestigend te moeten beantwoorden. De redenen, waarop hij dit grondde, geven ons nu aanleiding ons tot U als deskundige te wenden... Ze waren de volgende : *a.* Bij het onderzoek van Joodsche kinderen door bevoegden, zouden deze de medewerking van Joodsche geestelijken of Joodsche onderwijzers niet kunnen ontberen, omdat deze gewoonten en eigenschappen van groote beteekenis zouden kunnen zijn. *b.* Door de medewerking der Joodsche autoriteiten zou meer rekening kunnen worden gehouden met de godsdienstige belangen van het kind. Maar bovenal *c.* zou hierdoor meer gelet worden op de Joodsch-sociale zijde van het vraagstuk en de eenzijdige beroepskeuze, zooals die tot dusver i.h.a. in Joodsche kringen bestaat, stelselmatig kunnen worden tegengegaan. De redactie van het Centraalblad zou nu gaarne van U willen vernemen, of U Uw meening omtrent het al of niet gewenscht van de raadpleging van Joodsche autoriteiten bij het onderzoek voor de beroepskeuze van schoolkinderen zou willen mededeelen. Zij acht de vraag vooral voor Amsterdam met haar groote Joodsche bevolking en waar tevens de voorlichtingsdienst in een vergevorderd stadium van voorbereiding is, van groote beteekenis. Wij verzoeken U beleefd

ons te willen machtigen Uw evt. oordeel in het Centraalblad te mogen publiceeren."

De antwoorden, die daarop inkwamen luiden:

Prof. Dr. F. Roels: Ik ben het geheel met het in Uw schrijven bedoelde lid der Joodsche Gemeente te Amsterdam eens. Zijn meening en de redenen, waarop hij ze grondt, onderschrijf ik volkomen. Wat die redenen meer in 't bijzonder betreft, zou ik willen opmerken: Ad *a*. De bemoeiingen inzake advies bij beroepskeus moeten er in de eerste plaats op gericht zijn, zich een zoo nauwkeurig en volledig mogelijk beeld van de lichamelijke en geestelijke eigenschappen van den candidaat te vormen. Al wat de vorming van dat beeld kan bevorderen, moet met vreugde worden begroet. En al ben ik nu overtuigd, dat de methoden der psychologie een voorname rol zullen gaan spelen bij het onderzoek naar de individueele eigenschappen en vaardigheden, de intuitie, de aanvoeling zal men nooit kunnen missen. En daarin zijn geloofsgenooten en geestverwanten het sterkst. Ad *b*. Bij het onderzoek naar den aanleg en de geschiktheid zullen de godsdienstige belangen van het Joodsche kind natuurlijk niet in het gedrang kunnen komen. Maar adviezen moeten met nog andere factoren, dan die van aanleg en geschiktheid rekening houden. Dat doen ze dan ook wel, de godsdienstige factor echter blijft meestal buiten beschouwing. Ik persoonlijk vind de godsdienstige zijde van het vraagstuk van zooveel belang, dat ik me volkomen begrijpen kan, dat Protestanten en Katholieken er hun eigen adviesbureaux op nahouden. Ik hoop, hiermede aan Uw verzoek te hebben voldaan en verblijf enz.

Prof. Dr. Jac. van Ginneken: In antwoord op Uw vraag van 10 Febr. j.l. deel ik U gaarne mede, dat ik het met uw conclusie, en met de motiveering ervan volkomen eens ben. De meening van den heer van Det, die in deze alle confessioneele inmenging zooveel mogelijk wil ontgaan, komt mij, op psychologische, religieuze en sociale gronden voor: onhoudbaar te wezen. Met hoogachting enz.

Prof. Dr. L. Bouman, Hoogleeraar-Directeur van dePsychiatrische-Neurologische kliniek Valeriusplein Amsterdam: Hiermede heb ik de eer, u de goede ontvangst te berichten van uw schrijven van 18 dezer en U mede te deelen, dat ik Uw standpunt van harte deel. Hoogachtend enz.

Dr. J. Lobstein, geneesheer aan het geneeskundig gesticht „Het

Apeldoornsche Bosch" te Apeldoorn : Gaarne voldoe ik aan 't verzoek van de redactie van dit blad en mijn meening uit te spreken omtrent de wenschelijkheid van het raadplegen van Joodsche autoriteiten bij het geven van advies inzake beroepskeuze van Joodsche kinderen. Het adviesbureau inzake beroepskeuze is naar mijn meening voorbeschikt een belangrijke rol te gaan spelen in de moderne bedrijfsorganisatie. Meer en meer toch wordt de behoefte gevoeld na te gaan of de personen, die zich voor een bepaald beroep aanmelden, dien aanleg en die eigenschappen bezitten, die voor dit beroep het meest gewenscht zijn, ten einde zich zoodoende te verzekeren van het hoogst mogelijke productievermogen en de zoo grootst mogelijke arbeidslust van den candidaat, voordeelen zoowel in het belang van de gemeenschap als van het individu zelf. Men is het er echter ook wel over eens, dat een zuivere „psychotechniek" alleen, d.w.z. het nagaan of de eigenschappen, die een bepaald beroep vereischt, zich dekken met de eigenschappen, die men met behulp van instrumenten in het psychotechnisch laboratorium bij een candidaat vindt, niet voldoende is om de geschiktheid voor dit beroep te beoordeelen. Door middel van psychologische instrumenten kan men verschillende psychische functies als aandachtsbepaling, reactiesnelheid, etc. meten en daarna wordt nagegaan, in hoeverre de gevonden eigenschappen overeenkomen met de eischen, die een bepaald beroep in dit opzicht stelt. Wat men met bovengenoemde instrumenten echter niet meten kan, dat zijn de geestes- en de karaktereigenschappen van het individu, die toch ook een belangrijke rol moeten spelen bij de beoordeeling van de geschiktheid voor een bepaald beroep. Een inzicht in deze eigenschappen van de persoonlijkheid tracht men te verkrijgen door aanteekeningen gemaakt door onderwijzers en leeraren op grond van waarnemingen der leerlingen. En nu meen ik, dat hier het aangrijpingspunt moet liggen van den Joodschen invloed bij het advies voor de beroepskeuze. In het algemeen toch kan men zeggen, dat de Jood slechts door den Jood begrepen kan worden, en waar het hier gaat om karaktereigenschappen, temperament, emotionaliteit, eigenschappen, die min of meer als raskenmerken kunnen worden beschouwd, daar geloof ik, dat de medewerking van een gelijkgestemde, dus van iemand, die de Joodsche psyche kan meevoelen de meeste waarborgen geeft voor een juiste beoordeeling. Natuurlijk zal het een eerste vereischte zijn, dat de betreffende medewerking voldoende

psychologisch onderlegd is. Ik ben van meening, dat vooral voor Amsterdam met zijn groote Joodsche bevolking en de eenzijdige beroepskeuze dezer bevolking het instituut van het consulatiebureau voor de beroepskeuze van groote beteekenis is. Het zou mij niet verwonderen, als bij een ruime gebruikmaking van het instituut bleek, dat een groot deel van het Amsterdamsche Joodsche proletariaat, dat zich nu bij voorkeur op den straathandel met zijn dikwijls demoraliseerenden invloed werpt, ook voor andere beroepen, b.v. voor die met handenarbeid, geschiktheid bezit, zoodat het mogelijk zal zijn een verheffenden invloed op deze bevolking uit te oefenen. En ik geloof, dat bij de beoordeeling van deze Joodsche jongens en meisjes met hunne eigenaardige psychische gesteldheid en zeden en gewoonten de medewerking van een psychologisch onderlegde Joodsche autoriteit niet kan worden gemist. Hetzelfde geldt, naar ik meen, voor het thans zeer actueele vraagstuk van de Joodsche immigratie in Palestina. Wil men ook hier de beste resultaten bereiken, dan is het van belang, niet maar in het wilde weg iedereen, die wil, te laten immigreeren, doch door een doelbewuste, op de Palestina-moeilijkheden gerichte psychotechniek te trachten, ook hier den rechten man op de rechte plaats te brengen.

Dr. H. J. F. W. Brugmans, lector in de paedagogiek aan de Rijksuniversiteit te Groningen en Directeur van het Sociaal-Paedagogisch Instituut Dr. D. Bos-stichting:

Inzake de beroepskeuze moeten drie punten naar voren worden gebracht: 1. de kwestie van de gaven en talenten van den beroepscandidaat, zijn „kunnen" en het zich rekenschap geven daarvan door een lichamelijk en psychologisch onderzoek. 2. De kwestie van loon, bezoldiging, stand, enz. in verband met de in overweging genomen werkkring (de meer materieele vooruitzichten). 3. De kwestie van de idealen van den beroepscandidaat van zijn „willen", van zijn neigingen. En daar de beroepscandidaat meestal nog in de jaren is, dat hij geleid wordt, komen hier ook de idealen ter sprake van zijn ouders, voogden, van geestelijken, kortom van allen, die voor hem autoriteit zijn. Tegenover het „kunnen" van punt 1 plaatsen wij tot normatieve geestelijke leven van den beroepscandidaat zelf en van zijn geestelijke leidslieden. Wat punt 1 betreft, zal het onderzoek overgelaten moeten worden aan den medicus en den psycholoog. De vraag naar ras en godsdienst moet hier achter staan bij die naar vak-

kennis : men verlate zich op een kundig psycholoog, hij moge Katholiek. Jood of Protestant zijn. Inmenging van geestelijken, die geen vakpsycholoog zijn, acht ik uit den booze. Door een illustratie zal ik dit oordeel verduidelijken. Laten wij de vraag stellen, of Joodsche kinderen meer teekentalent hebben dan andere. Joodsche geestelijken kunnen die vraag niet beantwoorden. Zij kennen misschien op veelzijdige wijze Joodsche kinderen, maar zij kennen andere kinderen niet op dergelijke wijze. Om een dergelijke vraag te beantwoorden is een onderzoek noodig, zooals de heer Julius Leydesdorff b.v. heeft ingesteld. (Bijdrage tot de speciale psychologie van het Joodsche volk. Dissertatie Groningen 1919). Dr. Leydesdorrff vergelijkt daar 202 beschrijvingen van de psychische geaardheid van Joden met de resultaten, die professor Heymans verkregen heeft op grond van 2415 persoonsbeschrijvingen. Wat het teekentalent dan aangaat, vindt hij, dat de Joden (met 4,4 %) achterstaan bij de niet-Joden (met 7,9 %). Dat wil dus zeggen, dat hem is gebleken, dat van de 100 Joden er 4 à 5 teekentalent hebben, van de niet-Joden ongeveer 8.

Maar bij de beroepskeus is het niet eens de kwestie of bijv. Joden meer of minder teekentalent hebben. Het is de kwestie of het bepaalde aanwezige kind meer of minder talent heeft. Dit zal door den psycholoog moeten worden uitgemaakt.

Er zijn kwesties, die hij door proeven kan uitmaken. Bij andere kwesties zal hij navraag doen bij ouders of onderwijzers. Het ligt echter voor de hand, dat de psycholoog moet uitmaken, in hoeverre hij zich zelf kan redden, in hoeverre hij vragen moet stellen aan ouders of onderwijzers.

De stand van zaken is tegenwoordig zóó, dat vrijwel algemeen wordt ingezien, dat het oordeel van onderwijzers van groote beteekenis is bij het onderzoek naar de gaven en talenten. Op systematische wijze wil men de onderwijzers in het onderzoek betrekken. De nadere uitwerking is zaak der vakkundigen, en daarom zullen de psychotechnici zich tot de onderwijzers moeten wenden, en niet omgekeerd. Onderwijzers moeten dus niet ingrijpen, en nog minder Katholieke, Protestantsche, Joodsche op grond van hun Katholiek-zijn, Protestant-zijn, enz.

Wat punt 2 betreft, kan een beroepskantoor, allicht waardevolle inlichtingen geven, maar de decisie berust natuurlijk bij den beroepscandidaat en zijn ouders. Op een beroepskantoor zal men b.v. zeggen :

„Als ge trambestuurder wilt worden, zult ge voor dat beroep hoogstwaarschijnlijk zeer goed zijn, maar of de beroepskandidaat met de positie van trambestuurder tevreden is, dat is een kwestie, die hij zelf moet uitmaken. Op een beroepskantoor zal men hem waarschijnlijk in kennis stellen met de vooruitzichten van een trambestuurder, maar de beslissing valt natuurlijk buiten de competentie van dit lichaam.

En ten aanzien van het derde punt geldt hetzelfde. Een beroepskantoor dat op wetenschappelijke wijze werkt, spreekt zich uit over „het kunnen": „gij kunt een goed typograaf worden, gij hebt de bijzondere gaven, die daarvoor noodig zijn".

Wil de jongen echter typograaf worden ? Dat is een andere kwestie. En mag de jongen typograaf worden, dat is een derde kwestie, die beter uitkomt, als wij een ander voorbeeld geven. Een beroepscandidaat wil bijv. kellner worden en hij blijkt de geschiktheid daarvoor te hebben. Nu kan ik me voorstellen, dat ouders alles in het werken stellen, om den jongen van dit plan af te brengen op grond van hygiënische en moreele overwegingen.

Hier bewegen wij ons op het gebied der idealen, dat der algemeene menschelijke en bij gelegenheid op dat der Joodsche, der Joodschgodsdienstige of Joods-sociale. Hier is plaats voor medewerking van Joodsche geestelijken of onderwijzers.

Deze medewerking moet echter m.i. niet worden ingeroepen door de voorlichtingsdienst bij de beroepskeus, maar door den beroepscandidaat of zijn ouders. Een voorlichtingsdienst bij de beroepskeus moet zich m.i. bepalen tot hypothetische oordeelen: „Wanneer gij timmerman wilt worden, dan zijt ge geschikt" („of ongeschikt"), enz. Maar niet de geschiktheid bepale in de eerste plaats iemands levenstaak. Laat geschiktheid den doorslag geven als het eene beroep even nuttig of even goed, in den moreelen zin van het woord, is als het andere. Maar laat de kwestie der geschiktheid ondergeschikt zijn aan die der ideale. Laat de jeugdige beroepscandidaat hierin steun zoeken bij hen, die hij als zijn geestelijke leidslieden erkent. Een enkele keer zal het misschien zijn de psychotechnicus van het beroepskantoor, die hem in een persoonlijk gesprek naar besten weten raad zal geven, in den regel zullen het ouders, leermeester een geestelijke zijn. Laat het beroepskantoor deze verhouding niet bederven, en laat, omgekeerd, het onderzoek naar lichamelijke en geestelijke geschikt-

heid niet vertroebeld worden, nu eens door inmenging van Katholieke zijde, dan weer van Joodsch of Calvinistische zijde. Laat dit onderzoek buiten de verschillende gezindheden staan op dezelfde wijze als bijv. de medische wetenschap er buiten staat".

E. J. van Det, hoofd van het Gemeente Bureau voor Beroepskeuze te Amsterdam:

Als antwoord op Uw schrijven d.d. 20 Februari l.l. kan ik U voor heden slechts mijn persoonlijke meening geven. Het standpunt der Commissie van Advies, evenals dat van Burgemeester en Wethouders, zal eerst nader moeten worden vastgesteld.

In het algemeen beantwoord ik de vraag of medewerking van Joodsche Geestelijken en Onderwijzers ten opzichte van de voorbereiding der adviezen gewenscht is, bevestigend.

Tot raadpleging van Joodsche autoriteiten ben ik ten allen tijde bereid.

Het Joodsche element is reeds in de Commissie vertegenwoordigd, zoodat met verschillende speciaal Joodsche belangen rekening kan worden gehouden.

In hoeverre meer stelselmatige medewerking bij het psychisch onderzoek mogelijk zou zijn, kan eerst na gezamenlijke overweging worden uitgemaakt.

Gaarne ben ik mijnerzijds bereid mede te werken tot onderling overleg der betrokken corporaties.

Dr. S. van Meeteren, medisch adviseur van het bureau voor de beroepskeuze te Rotterdam:

In antwoord op Uw schrijven d.d. 3/3 '21 kan ik U mededeelen, dat volgens mijn meening in het rapport uitgebracht door de centrale commissie van bijstand voor de arbeidsbemiddeling, betreffende Organisatie der voorlichting bij beroepskeuze, geheel aan Uwe wenschen wordt tegemoet gekomen.

Met de meeste hoogachting, enz.

Dr. L. Heijermans, directeur van den Gemeentelijken Geneeskundigen Dienst te Amsterdam:

In antwoord op Uw schrijven d.d. 25 Maart j.l., dat wegens mijn uitstedigheid is blijven liggen, bericht ik U, dat mijnerzijds wordt ondersteund, alles wat tot een richtige beroepskeuze kan leiden, en dat in het algemeen ook met de religieuse gevoelens van dengeen, die een beroep kiest, rekening gehouden moet worden. Of het advies

van Joodsche onderwijzers en geestelijken bij de beroepskeuze van Joodsche kinderen steeds noodzakelijk is, zou ik niet dadelijk durven onderschrijven. Wel schijnt het mij van belang, dat ook, zoo noodig, deskundigen op religieus Joodsch gebied in bepaalde vraagstukken mede adviseeren.

In de Gemeentelijke Commissie van Advies voor de Beroepskeuze zijn alle richtingen zoodanig vertegenwoordigd, en kan en moet op de belangen der Joodsche ingezetenen zoodanig gelet worden, dat naar mijne meening een stichting van een afzonderlijke Joodsche Commissie voor de beroepskeuze overbodig geacht moet worden.

Tegen publicatie van dit schrijven heb ik geen bezwaar.

Fritsvan Raalte, opvoedkundige, redacteur van het Alg. Handelsblad :

U wenscht mijn meening te vernemen over het al of niet gewenschte van het raadplegen van Joodsche autoriteiten bij het onderzoek voor de beroepskeuze van Joodsche schoolkinderen.

Blijkens het onder *a*, *b* en *c* genoemde heeft uw vraag een tweeledige strekking :

Ten eerste : of bemoeiing van Joodsche zijde bij het tot stand komen der adviezen voor beroepskeuze ten aanzien van Joodsche kinderen in het belang is van hun toekomstig godsdienstig leven, en ten tweede : of medewerking van Joodsche zijde in het belang van de Joodsche kinderen zal zijn, voor zoover het betreft de keuze van een doelmatig beroep.

Het komt mij voor dat een beroep van invloed kan zijn op het naleven der Joodsche godsdienstplichten en bij het geven van een beroepskeuze-advies zou hiermede zeer zeker rekening gehouden kunnen worden. Ik meen evenwel, dat een gemeentelijk bureau voor de beroepskeuze door een dergelijke bemoeiing haar eigenlijke taak zou wijzigen en tevens haar bevoegdheid zou overschrijden. Die taak is immers advies te geven, opdat het kind zoo mogelijk terecht komt in het beroep, waarvoor het blijkens zijn gaven — in verband met eigen wenschen, vermoedelijke materieele positie enz. — het meest geschikt is.

De keuze van een beroep door het Joodsche kind zal eveneens bij niet Joodsche kinderen — voor zoover het zelf een oordeel uitspreekt — geleid worden door het maatschappelijk milieu, waaruit het voortkomt, persoonlijke neiging en advies der ouders en verzorgers. — De persoonlijke neigingen van Joodsche kinderen zullen door aan-

geboren of verworven psychische verschillen met niet-Joodsche in vele gevallen afwijken van die der niet-Joden. Zie ik het juist in, dan zijn bijv. Joden grootestadsmenschen, ze hebben over het algemeen grooten emotionaliteit en daarmee in verband staande neiging tot zich verplaatsen, volhardende ondernemingsgeest, ze „zoeken" algemeen gesproken meer, enz.

Dergelijke karakteristieken kunnen in de prae-puberteitsjaren, dat is de periode, waarin veelal de beroepskeuze gedaan moet worden, latent zijn, om zich eerst na enkele of verscheidene jaren te uiten.

Het is dus zeker gewenscht, dat bij 't beroepsadvies voor Joodsche jeugd rekening gehouden wordt met de psychische structuur van het Joodsche kind.

Absoluut is het verschil tusschen Joodsche en niet-Joodsche psyche zeker niet, getuige de vele beroepen, ambten, bedieningen, enz., die door beide categorieën met het zelfde succes worden beoefend. En men kan zich voorstellen, dat uit jonge, voor landbouw opgeleide Joden, voortreffelijke landlieden opgroeien, terwijl ze voor den handel opgeleid, flinke kooplieden zouden zijn geworden. Voorbeelden van Joden, die voor handwerk opgeleid op lateren leeftijd handel of studie kozen, zijn evenwel geenszins zeldzaam.

Onder *c* spreekt U van eenzijdige Joodsche beroepskeuze. Voor een deel zeker terecht. De vraag dringt zich evenwel op, of het wel gewenscht is, invloed te willen uitoefenen op de vrije keuze der kinderen, voor zoover die niet in verband staat met aanleg en vooruitzichten. Als de Joodsche psyche eigenaardige karakteristieken heeft — hetgeen ik aanneem — dan lijkt het mij niet aan te bevelen, die te negeeren bij beroepskeuze.

Met bovenstaande voor oogen lijkt het mij wenschelijk, dat iemand, die de Joodsche psyche kent — „du gleichst den Geist den du begreifst", laat Goethe Mephistopheles zeggen — mede adviseert, en dat kan alleen een Jood doen.

Indien u onder „Joodsche autoriteiten" verstaat een Joodsch psycholoog, psychiater of paedagoog, dan beantwoord ik uw vraag bevestigend. Een Joodsche geestelijke zou, als niet-deskundige, alleen adviezen kunnen geven over de verhouding tusschen godsdienstplicht en beroep. Ten aanzien van de wijze van medewerking zou te o erwegen zijn :

a. Het verbinden van een Joodschen deskundige aan het gemeentelijk Bureau.

b. Het oprichten van een afzonderlijk Joodsch bureau.

Hiermede meen ik uw vraag behandeld te hebben. Eenigzins uitvoerig, daar ze mij belangrijk toeschijnt.

Dr. C. P. Gunning, rector van het Amsterdamsche Lyceum, schreef:

In antwoord op uw circulaire betreffende: Enquête Beroepskeuze, deel ik u mede, dat het inderdaad mijn meening is, dat raadpleging van Joodsche autoriteiten bij het onderzoek voor de beroepskeuze van kinderen gewenscht kan zijn.

Prof. dr. G. Heymans, hoogleeraar in de philosophie en de psychologie aan de Rijks-Universiteit te Groningen, deelde mede:

Ik weet te weinig van de omstandigheden der Joodsche kinderen af, om een bepaalde meening te kunnen uitspreken, maar zou denken, dat het voldoende is, wanneer de ouders zelve desgewenscht de geestelijkheid kunnen raadplegen.

Ten slotte volge hier het antwoord van dr. G. van Wayenburg, medisch adviseur van het Gemeentelijk Bureau voor Beroepskeuze te Amsterdam:

In antwoord op de missive van de Redactie van het Centraal blad voor Israëlieten, betreffende het raadplegen van Joodsche autoriteiten bij het onderzoek voor de beroepskeuze van schoolkinderen, kan ik U mededeelen, dat m.i. ongetwijfeld daarbij deskundigen op Joodsch godsdienstig en sociaal gebied een stem moeten hebben. Er zijn bij zulke raadgevingen factoren en directieven in het spel, die alleen in het bezit kunnen zijn van degenen, die met de betrokkenen ras, godsdienst en socialitas in engeren zin gemeen hebben.

Wat het eigenlijk technisch onderzoek aangaat naar de geschiktheid voor het beroep of de beroepsgroep, waarop het oog gevallen is door de raadgevers naar aanleiding van de andere gegevens, bij den vrager opgedaan, die acht ik, ook voor Joodsche kinderen, veilig in de handen van deskundigen, zonder bepaalde kleur.

Hopend uwe vraag aldus genoegzaam te hebben beantwoord, met mijn verontschuldiging voor het late antwoorden."

Dr. Weinberg komt o.m. tot volgende conclusies:

1. Alle deskundigen zijn het er over eens, dat bij het geven van een advies op de vervulling van de godsdienstplichten van den aanvrager moet worden gelet. Deze eenstemmigheid behoeft ons niet te verwonderen: de tijden, waarin de zoogenaamde „neutraliteit" op

opvoedkundig gebied het ideaal scheen, hebben wij achter ons. De langdurige strijd over de „neutrale" openbare school heeft ons ten duidelijkste geleerd, dat deze neutraliteit slechts een schijnbare was en alleen maar geldt voor die ouders, welke hun kinderen zonper bepaalde godsdienstige tendenzen wenschten te zien opgevoed. Voor ieder, wiens hoogste doel het was, zijn kind op te leiden in den geest van de hem dierbare traditie, beteekende de liberalistische eenheidsschool een onduldbare gewetensdwang. En waar de opvoeding niet eindigt bij het afloopen der lagere school, maar veeleer de moeilijkste periode daarvan een aanvang neemt in het tijdperk, waarin het kind meer en meer zelfstandig leert denken, daar was het te verwachten, dat ook bij het vraagstuk van de beroepskeuze de bevoegde psychologen en paedagogen het vanzelfsprekend achten, dat aan de godsdienstige verlangens van ouders en voogden moet worden tegemoet gekomen. (om te onthouden. Zs.).

2. Ook het antwoord op de vraag, of rekening moet worden gehouden met de bijzondere geestelijke eigenschappen van het Joodsche kind, luidt eenstemmig bevestigend. Ook dit is verklaarbaar, gezien het doel van de moderne bedrijfswetenschap, voor elken aanvrager dat beroep aan te wijzen, waarvoor hij behalve door aangeboren vaardigheden en ontwikkeling van het intellect door karakter, neigingen en gewoonten het meest geschikt geacht moet worden.

3. Wat de kwestie van het al of niet uitoefenen van aandrang op verzuiming van de beroepskeuze betreft, hierover is de eenstemmigheid niet zoo volkomen. De meerderheid acht het zeer van gewicht, dat de beroepskantoren medewerken, tot het voorkomen van de sociale misstanden, welke voortvloeien uit de al te beperkte beroepskeuze van de Joodsche beroepzoekenden. Enkelen, de heeren Van Det, prof. Heymans en Dr. Heijermans laten het vraagstuk in het midden. Dr. van Meeteren beroept zich op het Rapport, uitgebracht door de Centrale Commissie van bijstand voor de arbeidsbemiddeling. Dr. v. M. meent, dat in dit Rapport geheel aan de wenschen van den heer Van Creveld wordt tegemoet gekomen. Dit is echter, althans wat het onderhavige vraagpunt betreft, niet juist. In dit Rapport wordt wel tegemoet gekomen „aan den wensch van ouders, om bij het uitbrengen van advies rekening te houden met de moreele en godsdienstige beginselen, volgens welke het kind is opgevoed", en aldus onze eerste vraag in het algemeen bevestigend beantwoord. De kwes-

tie, welke wij thans op het oog hebben, is echter van geheel anderen aard ; het is hier de vraag, of bij het uitbrengen van het advies getracht moet worden, de naar zekere beroepen overhellende neigingen van den aanvrager of (en) diens ouders in een bepaalden zin te doen wijzigen ; waarna Dr. Weinberg nog breedvoerig op het antwoord van Dr. Brugmans ingaat.

Op welke wijze aan de wenschen kan worden tegemoet gekomen behandelt Dr. Weinberg naar aanleiding der enquête in drie punten :

a. Op welke wijze kunnen de belangen van het orthodoxe Jodendom — want daarom gaat het immers — bij de zielkundige beroepskantoren worden behartigd ?

Zijn de verschillende deskundigen het geheel en al eens betreffende de wenschelijkheid, dat met deze belangen zal worden rekening gehouden, over de wijze waarop dit het best kan geschieden, loopen de meeningen zeer uiteen. Een aantal, te weten Dr. van Ginneken, Prof. Bouman, dr. Lobstein, Dr. Roels, Dr. Gunning en Dr. Van Wayenburg, achten het wenschelijk, dat een Joodsch deskundige een stem zal hebben bij het opmaken van het advies ; anderen, Dr. Brugmans, de heer Van Det, Dr. van Meeteren, Prof. Heijmans en Dr. Heijermans oordeelen het, in overeenstemming met het Rapport van de Centrale Commissie van bijstand voor de arbeidsbemiddeling, voldoende, dat de ouders zelve een lid van de aan het beroepskantoor verbonden commissie van advies, of een andere autoriteit naar hun keuze, om voorlichting kunnen vragen. De heer Frits van Raalte tenslotte is van meening, dat, hoewel er bij het geven van een beroepskeuze-advies met de Joodsche godsdienstplichten rekening gehouden kan worden, „een gemeentelijk beroepsbureau door een dergelijke bemoeiing haar eigenlijke taak zou wijzigen en tevens haar bevoegdheid zou overschrijden." Hij geeft als mogelijke wijzen van medewerking aan : *a.* het verbinden van een Joodschen deskundige aan het gemeentelijk bureau ; *b.* het oprichten van een afzonderlijk Joodsch bureau.

Om met het laatste te beginnen — ik geloof, dat wij slechts dan tot het stichten van een afzonderlijk Joodsch beroepskantoor moeten overgaan, wanneer bij de rijks- of gemeentekantoren generlei waarborg wordt gegeven, dat onze speciale belangen zullen worden behartigd. Maar ook dan zou een dergelijk bureau slechts ten deele aan zijn bestemming beantwoorden, omdat zeer velen de voorkeur

zullen geven aan de officieele beroepskantoren, en allicht vooral zij, voor wie een op wetenschappelijke basis berustend beroepsadvies het meest van noode is. Bovendien zou een dergelijk Joodsch beroepskantoor alleen voor de zeer groote Joodsche centra in aanmerking kunnen komen.

Is het dan noodzakelijk, dat een Joodsch deskundige of, zooals de heer Van Creveld en met hem Dr. van Ginneken, Prof. Bouman en Dr. Roels meenen, een Joodsche geestelijke, voor dit doel aan het beroepskantoor wordt verbonden ? Mij dunkt van niet. Het beoogde doel wordt evengoed bereikt, wanneer in de Commissie van Advies, verbonden aan het zielkundige beroepskantoor, een of meer Joodsch-godsdienstige autoriteiten zitting nemen en de ouders of voogden desgewenscht het advies van een hun bekend geestelijke kunnen inroepen bij het vaststellen van de beroepskeuze. Het bevorderen van de Joodsch-religieuse belangen gaat dengenen ter harte, die gesteld zijn op het naleven van de Joodsche godsdienstplichten, en het is dus voldoende, dat deze in de gelegenheid gesteld worden, voor-lichting in deze materie in te winnen.

b. Op welke wijze kan worden rekening gehouden met de bijzondere geestelijke eigenschappen (karakter, neigingen en gewoonten) van de Joodsche aanvragers ?

We komen hier op het psychotechnische gedeelte van den voorlichtingsdienst. De psychotechniek tracht in het algemeen voor den aanvrager het passende beroep te vinden, of voor een gegeven beroep geschikte arbeiders uit te zoeken. Dit sluit in zich, dat rekening wordt gehouden met, meer nog, dat het grootste gewicht gehecht wordt aan de psychische gesteldheid van elk individu. Is het dan noodig, dat voor het bepalen van de psychische eigenschappen van den Jood bijzondere maatregelen worden getroffen ? De meerderheid van de ingekomen adviezen, die van de heeren Van Raalte, Dr. Van Ginneken, Prof. Bouman, Dr. Lobstein, Dr. Roels, dr. Gunning en dr. Van Wayenburg geven op deze vraag een bevestigend antwoord. M.i. terecht, want al is het juist, wat door dr. Brugmans, dr. Lobstein en dr. van Wayenburg is opgemerkt, dat het eigenlijke psychotechnische onderzoek veilig is in de handen van den vakpsycholoog, welke ook zijn godsdienstige of politieke gezindheid moge zijn, er zijn behalve vaardigheden en bekwaamheden andere psychische eigenschappen, waarvan men het onderzoek niet zonder meer aan den

niet-Joodschen psycholoog kan toevertrouwen. Het is volkomen waar, wat dr. Brugmans zegt, dat de psycholoog zich door vragen aan ouders en onderwijzers op de hoogte kan stellen van deze verdere psychische eigenschappen. Het komt mij echter voor, dat Dr. B. aan een tweetal punten niet voldoende aandacht heeft geschonken. In de eerste plaats weerspiegelt elke vragenlijst het psychologische inzicht van den vragensteller. En aangezien uit het proefschrift van Dr. Leydesdorff is gebleken, dat Joden in meerdere opzichten verschillen van niet-Joden, daar lijkt het mij niet overbodig, dat aan de vragenlijst zulke vragen worden toegevoegd, welke in staat zijn, de aanwezigheid van speciale Joodsche geesteseigenschappen na te gaan. Ten tweede is — ik ga daarin tot op zekere hoogte met Dr. Roels accoord — de psychologische methodiek ongetwijfeld van veel nut en zal deze waarschijnlijk binnen afzienbaren tijd het zwaartepunt van het onderzoek voor de beroepskeuze vormen, maar men zal, vooral in den eersten tijd, de intuitie, de aanvoeling niet geheel kunnen missen. En daartoe is het noodig, dat een Joodsch, psychologisch onderlegd medewerker aan het beroepskantoor wordt verbonden, of dat althans — en dit geldt voor kleinere plaatsen — het oordeel van een Joodschen deskundige door het beroepskantoor wordt ingeroepen (zie ook de antwoorden van Frits van Raalte, Dr. Lobstein, Dr. Roels en Dr. van Wayenburg). Deze aanvraag behoort niet uit te gaan van de belanghebbenden, omdat deze in het algemeen wel niet zooveel psychologisch inzicht zullen hebben, dat zij het nut van de medewerking van den Joodschen autoriteit zullen beseffen.

Is het dan voor dit doel noodzakelijk, dat de Joodsche raadgever op godsdienstig gebied deskundig is? Uit de hierboven besproken antwoorden uit onze enquête blijkt, dat dit laatste niet het geval behoeft te zijn. De eenige eisch is, dat hij met het psychologisch onderzoek vertrouwd is en geacht kan worden met de structuur van de Joodsche psyche, voor zoover die tot dusverre onderzocht is, bekend te zijn.

c. Op welke wijze kan aandrang worden uitgeoefend op de verruiming van de beroepskeuze bij de Joden?

Uit den aard van de vraagstelling blijkt al, dat wij in geen geval tevreden kunnen zijn met het Rapport, uitgebracht door de Centrale Commissie van bijstand voor de arbeidsbemiddeling, betreffende organisatie der voorlichting bij beroepskeuze. Het is bepaald onvoldoende, dat aanvragers, ouders of voogden desgewenscht advies

kunnen inroepen bij een Joodsche autoriteit, omdat zij in de meerderheid der gevallen het belang daarvan niet zullen inzien. Zooals wij in ons vorig artikel hebben uiteengezet, moet de aandrang tot verruiming der beroepskeuze van boven af, van de zijde van het beroepskantoor, komen. En nu is het duidelijk, dat alleen dàn dit kantoor een waardevol advies in deze richting kan geven, wanneer een Joodsch deskundige als vaste — voor kleinere plaatsen als facultatieve — medewerker aan het beroepskantoor wordt verbonden. Voor deze functionaris is de eisch te stellen, dat hij psychologisch onderlegd is en op de hoogte is van de beroepen, welke tot dusverre naar verhouding te dikwijls door Joodsche beroepszoekenden worden gekozen ; of hij op godsdienstig gebied al of niet autoriteit is, heeft ook voor de hierbedoelde bemoeiingen geen practische waarde.

Resumeerende kunnen wij dus vaststellen, dat het voor de bevordering van het nakomen der Joodsche godsdienstwetten voldoende is, wanneer bij de officieele beroepskantoren voor hen, die dat wenschen, de gelegenheid bestaat, een autoriteit op Joodsch-religieus gebied te raadplegen, maar dat het in het belang is zoowel van de gemeenschap als van het Joodsche individu, dat een Joodsche, psychologisch onderlegde en met de beroepsverdeeling van Joden en niet-Joden bekende medewerker aan de van regeeringswege te stichten of te subsidieeren beroepskantoren wordt verbonden.

Hoezeer wij dus ook de goede bedoelingen van de Centrale Commissie, van dr. Brugmans, den heer Van Det, dr. Van Meeteren, Prof. Heymans en dr. Heijermans waardeeren, wij meenen, aansluitend aan de adviezen van de overige heeren, er nadrukkelijk op te moeten wijzen, dat de door hen aangegeven regeling bij nadere bestudeering van de Joodsche toestanden onvoldoende blijkt te zijn.

Keeren wij thans tot ons uitgangspunt terug. De beweegredenen, welke den heer A. van Creveld Mz. er toe hebben geleid, de kwestie van de beroepskeuze aanhangig te maken in den Kerkeraad van de Nederlandsch-Israëlietische gemeente te Amsterdam, konden wij in alle opzichten, ook op grond van de door de Redactie van het Centraalblad ingestelde enquête, volkomen billijken. Dat hij den stoot heeft gegeven tot het in het openbaar behandelen van deze belangrijke kwestie, welke i n z e k e r e n z i n (spat. Zs.) ook voor andere godsdienstige stroomingen in ons land van gewicht geacht kan worden, kunnen wij niet genoeg waardeeren, al loopen de middelen,

welke hij en welke wij als de meest gewenschte beschouwen ter bereiking van het gestelde doel, eenigszins uiteen. Ik heb echter redenen om aan te nemen, dat ook de heer Van Creveld na kennisneming van de uitkomsten van de enquête zich met den hier voorgestelden modus zal kunnen vereenigen. Het is daarom zeer te betreuren, dat het kerkbestuur van de Nederlandsch-Israëlietische Gemeente te Amsterdam nog niet haar grooten invloed voor de goede oplossing van dit actueele stuk heeft willen aanwenden. Wellicht hebben deze artikelen er een weinig toe bijgedragen, dat van uit den Kerkeraad van de grootste Joodsche gemeente van ons land opnieuw stemmen zullen opgaan, opdat, nu het nog tijd daartoe is, de Nederlandsche regeering gewezen wordt op de volgende verlangens van Joodsche zijde:

1. Ten einde de Joodsche beroepszoekenden in staat te stellen een beroep te kiezen, waarbij zij hun godsdienstige verplichtingen kunnen nakomen, worde hun bij de van regeeringswege op te richten of te subsidieeren beroepskantoren de gelegenheid geboden, een autoriteit op Joodsch-godsdienstig gebied te raadplegen, die zijn oordeel bij het vormen van het beroepsadvies kan uitbrengen.

2. Opdat *a.* voldoende rekening kan worden gehouden met de bijzondere geestelijke eigenschappen van den Joodschen aanvrager en *b.* aandrang kan worden uitgeoefend op de verruiming van de beroepskeuze bij de Joden, worde aan de sub 1 bedoelde beroepskantoren een Joodsche deskundige verbonden.

Onder Joodsche deskundige is te verstaan een Jood, die vertrouwd is met de psychologische methodiek en geacht mag worden inzicht te hebben in de psychologie en in de beroepsverdeeling van de Joden.

Uit een en ander blijkt overduidelijk, dat het Rapport „Organisatie der Voorlichting bij Beroepskeuze" voor de confessioneele organisaties althans geen bevrediging gebracht heeft.

Dat dan ook geen uitvoering werd gegeven aan de voorgestelde plannen is overduidelijk. Zeker werken de omstandigheden daartoe niet mede, maar langs veel eenvoudiger weg, die bovendien bevrediging aan allen kan geven, is de organisatie der Beroepskeuze-Voorlichting te bevorderen. De oplossing, die het Rapport meent aan de hand te kunnen doen, door het instellen van een commissie van bijstand, gekozen uit de vertrouwenspersonen in de gemeente van verschillende levensopvatting en de vrijheid der ouders van iederen aanvrager, eventueel van dezen zelf, bij het vaststellen van het advies betrokken

vertrouwenspersoon te raadplegen, om vooral de moreele en godsdienstige zijde van het vraagstuk in het oog te vatten, mag geen oplossing heeten, maar is voor eenieder, die de practijk kent, theorie zonder eenige beteekenis, Dr. Weinberg wees er terecht op, dat „deze aanvraag niet behoort uit te gaan van de belanghebbenden, omdat deze in het algemeen wel niet zooveel psychologisch inzicht zullen hebben, dat zij het nut van de medewerking van de Joodsche autoriteit zullen beseffen;" dit geldt ook elders. Het meerbedoelde rapport, het zij nogmaals herhaald, bevordert de Beroepskeuze-Voorlichting niet, maar naar andere middelen dient gestreefd, mede met het oog op 's lands schatkist, meer bereikbaar.

1922. In het Tijdschrift voor Armwezen van 26 Mei 1922 publiceerde Prof. T. J. de Boer een studie over de resultaten van het werk der „Koninklijke Vereeniging tot opleiding voor Ambachten en Beroepen". Daartoe ging hij 666 dossiers na van pupillen der Vereeniging, die van 1906—1914 werden aangenomen. 96 vielen er daarvan af, wegens overlijden, nog in behandeling e.d. zoodat van 570 het resultaat der bemoeiingen van die Vereeniging konden worden gecontroleerd. Van deze 570 waren 453 jongens en 117 meisjes. In 57 % der gevallen werd de opleiding voltooid, terwijl bij 43 %, het doel der opleiding niet geheel of in het geheel niet bereikt is". Schrijver geeft daarvan nader de oorzaken op, een zeer interessante en belangrijke studie.

Te Tilburg werd op initiatief der afd. K. S. A. een R. K. Vereeniging voor Beroepskeuze opgericht.

Op de Alg. Verg. der Ver. van Ned. Arbeidsbeurzen van 14 Sept. '22 te Nijmegen, werden behandeld de prae-adviezen van Mej. Anna Polak en de heer A. van Geelen over: „De voorlichting bij beroepskeuze en de arbeidsbemiddeling voor hen, die hunne opleiding hebben genoten aan scholen voor middelbaar of voorbereidend hooger onderwijs of aan hoogescholen of universiteiten." Het praeadvies van Mej. Polak werd wegens verhindering verdedigd door haar collega Mej. Heinen. Een an ander is in dit verband van te geringe practische beteekenis, dan dat wij daarop nader zouden ingaan. Te Breda werd omstreeks dezen tijd opgericht een R. K. Openbaar Bureau voor Beroepskeuze.

Den 15en November '22 verscheen onderstaand bericht in de pers. „Vergadering R. K. Commissies voor Beroepskeuze: De steeds

groeiende belangstelling voor het geven van advies bij beroepskeuze, heeft er toe geleid dat het reeds in vele plaatsen is gekomen tot het vormen van speciale commissies, welke zich met het geven van advies bezig houden.

Door verschillende dier commissies werd meerdere malen aan het Centraal Zielkundig Beroepskantoor te Utrecht advies ingewonnen met betrekking tot de te volgen werkmethode of over speciale aangelegenheden.

Hiervan is het gevolg, dat het plan rijpte om de verschillende R. K. Commissies voor Beroepskeuze eens bijeen te roepen en uitvoerig te bespreken op welke wijze er contact is te leggen tusschen het Centraal Zielkundig Beroepskantoor en de onderscheidene plaatselijke Commissies voor Beroepskeuze. Na verschillende plaatselijke commissies over het denkbeeld te hebben geraadpleegd, bleek overduidelijk, dat de behoefte werd gevoeld eenige verbinding te hebben met het Centraal Bureau, ten einde te kunnen gebruik maken van de wetenschappelijke onderzoekingen, welke regelmatig aan het Centraal Bureau plaats vinden.

Ten einde te kunnen nagaan of en zoo ja op welke wijze kan worden samengewerkt tusschen het Beroepskantoor te Utrecht en de verschillende plaatselijke R. K. Commissies, heeft op Maandag 20 November, des middags ten twee uur een vergadering plaats op het Zielkundig Beroepskantoor, Drift 12, Utrecht. Tot deze vergadering worden bij dezen uitgenoodigd, alle R. K. Commissies voor Beroepskeuze of die vereenigingen, welke het voornemen hebben een dergelijke Commissie te stichten, vooral leiders uit de R. K. Jeugdbeweging en plaatselijke Jeugdcommissies, worden uitgenoodigd een vertegenwoordiger te zenden, teneinde te kunnen nagaan, op welke wijze eventueel gewenschte samenwerking is te bewerkstelligen.

De bestaande R. K. Commissies voor Beroepskeuze zijn niet allen aan het Centraal kantoor bekend, zoodat men deze aankondiging als een uitnoodiging gelieve te beschouwen.

De deelnemers aan de vergadering, welke onder leiding staat van Dr. Jac. van Ginneken S. J., hebben gelegenheid van des voormiddags 11 uur het laboratorium te bezoeken, waar alle gewenschte inlichtingen zullen worden verstrekt."

Op 20 November had bedoelde vergadering plaats. Afgevaardigden waren aanwezig uit: Amersfoort, Amsterdam, Beverwijk, Breda,

's Bosch, Den Haag, Hilversum, Maastricht, Nijmegen, Tilburg en Utrecht, terwijl Arnhem en Delft verhinderd zijnde, volle sympathiebetuiging inzonden. Eenparig werd tot samenwerking besloten. Een proeve van concentratie werd ontworpen.

1923. In Januari 1923 trad die samenwerking in functie en werd begonnen met het uitgeven van Maandberichten, terwijl de Commissies in de gelegenheid werden gesteld, nadat zij voor 8 à 14 dagen een hunner ter inwerking naar het Zielkundig Bureau te Utrecht zonden, een 60-tal proeven over te nemen, geschikt voor plaatselijk gebruik.

In Februari werd bij speciale voordracht de oprichting van een Gemeentelijk Bureau voor Beroepskeuze in den Utrechtschen Raad behandeld. Eenige maanden daarvoor verzocht de Gemeentelijke Geneeskundige Dienst aldaar B. & W. om goedkeuring van het door haar ervaring noodzakelijk gebleken plan om personeel voor Gemeentedienst w.n. psychologisch te doen onderzoeken en tevens leerlingen voor de Nijverheidsscholen, en daarvoor te bezigen het door haar erkend geoutilleerde en reeds jaren bestaande Centraal Zielkundig Beroepskantoor, dat daartoe bereid gevonden was tegen 'n jaarlijksche vergoeding van f 500.—. Dit voorstel van den G. G. D. werd door B. & W. aldaar ter behandeling vastgekoppeld met bovengenoemde voordracht. No. 26/21 O. 8718/D 94, M. A. en S. d.d. 2 Februari 1923, om tot oprichting van een gemeentelijk Bureau voor Beroepskeuze te geraken. Deze voordracht werd behandeld in de avondzitting van 22 en middagzitting van 23 Februari.

Medewerking met het plaatselijk Zielkundig Bureau werd afgestemd. Een Gem. Bureau voor Beroepskeuze zou worden opgericht. Tot op heden werd dit laatste nog geen werkelijkheid. Op 24 Februari 1923 hield de Ver. tot bev. der Voorl. bij Beroepskeuze een vergadering, waarop de heer van Det sprak over „De Beroepskeuze en den stand der bedrijven."

Deze voordracht drukte hij in zijn geheel af in het Tijdschr. N. W. R. jaarg. 6, 1923 afl. 3. blz. 76—83.

Wij ontleenen daaraan:

„Het denkbeeld, dat voorlichting bij beroepskeuze noodzakelijk of ten minste gewenscht is, wordt vrijwel algemeen aanvaard

Niet zoo eenstemmig is men ten opzichte van de vraag of goede voorlichting wel altijd mogelijk is.

Toch heeft dit bezwaar niet kunnen weerhouden van het vestigen van instellingen tot voorlichting bij de beroepskeuze en zoo zien wij dan ook, dat deze aangelegenheid sedert eenige jaren het stadium van practische uitwerking is ingetreden.

Bij de eerste ontwerpen voor zulke instellingen stond de gedachte voorop individueel hulp te verstrekken aan jongelieden bij de keuze van een beroep.

Dit was dus een zuiver opvoedkundige bedoeling, het levensgeluk van den enkeling te bevorderen door hem in een passend beroep te brengen.

Toch gevoelde men reeds van den beginne af, dat de zaak ook een meer algemeenen kant had. Dit werd in den regel zoo uitgedrukt, dat men door de jongelieden op de voor hen geschikte plaatsen te brengen hun arbeidslust zou verhoogen en zoodoende de productie zou dienen.

Ja, men ging reeds onmiddellijk verder. Zij, die den maatschappelijken kant dezer zaak het scherpst zagen, spraken van rationaliseering of regulariseering en bedoelden daarmede, dat een op grooter schaal doorgevoerde voorlichting bij beroepskeuze den toevoer zou regelen in proportie tot de behoeften aan arbeidskrachten".

De heer van Det poogt dan verder aan te toonen, dat waar de beroepskeuze-voorlichting van gemeentewege geschiedt, „wel wat" in laatste richting bereikt werd. Het lijkt er niet op, 't is een gooien met de pet, zonder meer. Ieder practisch nuchter-denkend mensch voelt het toch met zijn klompen, dat dit eenige invloed heeft, heel uit de verte maar niet in die mate, dat daardoor overheidsbemoeiing noodzaak is.

Op deze vergadering werd het Huishoudelijk Reglement vastgesteld, waarin het heet, dat zij „van meening is, dat de taak der Voorlichting op den duur algemeen van Rijk en Gemeenten zal moeten uitgaan", reden dat het voor confessioneele bemoeiing niet mogelijk is zich bij die vereeniging aan te sluiten.

Het Predikbeurtenblad van Zaterdag 14 April 1923 bevatte het volgende bericht:

„Door de Amsterdamsche Christelijke Jeugdcentrale is een Commissie van Advies bij de Beroepskeuze ingesteld. Deze Commissie zal van 18 April af elken 1sten en 3den Woensdag der maand 's avonds van 8—10 uur zitting hebben tot het geven van raad en voorlichting

in zake beroepskeuze of beroepsopleiding aan het Bureau der Commissie, 3de Helmersstraat 54, Amsterdam.

Voor het verstrekken van adviezen is, voor zoover noodig, de medewerking toegezegd van de Christelijke Psychologische Centrale van School en Beroep.

De bedoeling is, zooveel mogelijk aan de beroepscandidaten tevens hulp te verleenen voor het vinden van een plaats bij het gekozen beroep. Hiertoe wordt de steun verzocht der Christelijke organisaties op het gebied van den arbeid.

Aan alle hoofden van Christelijke scholen te Amsterdam werd een schrijven gericht ten einde hun medewerking te verzoeken voor het uitreiken van circulaires aan de leerlingen, die de school gaan verlaten, in welke circulaire de ouders met het bestaan van het Bureau in kennis worden gesteld." (Zittingen worden thans gehouden Kerkstraat 107).

Ondanks het bestaan van een Gemeentelijk Bureau aldaar, werd dus door de Christelijken gedaan, wat de Katholieken reeds in 1918 deden, zelf een Commissie oprichten, wijl 't gemeente-bureau niet gaf, wat men verlangde en ook n i e t k a n geven. Deze Commissie is 'n afdoend bewijs. Met politieke en confessioneele stroomingen in de Comm. van Advies vertegenwoordiging te geven komt men er niet.

Den 13 en Juli kwamen op de Jaarvergadering der Ned. Arbeidsbeurzen te Middelburg drie praeadviezen in behandeling over: „De Psychotechniek als hulpmiddel en factor bij de voorlichting bij beroepskeuze en arbeidsbemiddeling", welke werden uitgebracht door Dr. van Wayenburg, Dr. Brugmans en de heer G. Koning.

Door de Federatie van R. K. Vrouwenbonden werd een enquêtecommissie ingesteld om het vraagstuk beroepskeuze voor meisjes te onderzoeken.

Te Venlo werd einde 1923 een R. K. Commissie voor Beroepskeuze opgericht, terwijl dit te Eindhoven in Maart '24 geschiedde, en te Heerlen op 16 Mei '24.

1924. Op de 12e Jaarvergadering van het roode Nederlandsche Vakverbond werd zonder discussie het volgende voorstel aangenomen: „De algemeene vergadering van oordeel, dat het gewenscht is, dat in veel sterkere mate dan tot dusver het geval is, aan de arbeiderskinderen doelmatige voorlichting wordt gegeven bij het kiezen van een beroep, draagt het Bondsbestuur op, zich hetzij rechtstreeks,

hetzij door middel van de Bestuursbonden, tot de hiervoor in aanmerking komende gemeentebesturen te richten, met het verzoek tot stichting van een Gemeentelijk Bureau voor Beroepskeuze over te gaan."

Men ziet hier dus de S. D. A. P. één lijn trekken en elkaar vinden. Nu de Regeering niet inging op het Rapport der Centr. Commissie voor de Arbeidsbemiddeling" „Organisatie der Voorlichting bij Beroepskeuze" zal men aldus trachten zijn zin door te drijven. Waakzaamheid in de diverse gemeentebesturen is geboden!

Deze belangen met groot gebaar aan de Overheid over te dragen is gemakkelijk, dat de R. K. Vakbeweging reeds sinds 1918 practisch op dit terrein werkzaam is, zegt heel wat anders.

Van eenige speciale voorlichtingsdiensten op het gebied der beroepskeuze moeten wij nog melding maken.

Het Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid te Den Haag (v. Speykstraat 30) voor de Beroepskeuze van Meisjes, onder leiding van Mej. Polak, vooral bekend geworden door zijn leidraden, van welke genoemde directrice beweert, dat zij bij de voorlichting de voornaamste(?!) rol spelen. Een felle tegenstandster is de directrice van de psychotechniek. Een pennenstrijd van haar met Dr. Brugmans uit Groningen over dit onderwerp komt voor in „Vragen des Tijds", Mei en Juli 1922.

De Vereeniging Tesselschade beperkt zich tot de onvermogende beschaafde vrouw, in wier lot zij tracht verbetering te brengen o.m. door haar den weg te wijzen tot het verkrijgen van opleiding voor een vak, zoo noodig haar geldelijke tegemoetkoming te verschaffen tot het ontwikkelen harer talenten, haar te helpen in het vinden van een werkkring. De vereeniging heeft afdeelingen en correspondentschappen over het gansche land verspreid, totaal in 72 plaatsen. In elk van deze 72 plaatsen heeft de vereeniging een voorlichting- en een bemiddelingsbureau, waarmede een der bestuurderessen of de correspondente zich belast.

Voor de laatstgenoemden tak van arbeid heeft de vereeniging een Centraal Bureau van Voorlichting (directrice Mevr. van Panhuys-Waller, Emmalaan 23, Utrecht).

Het Dr. Johan-Sassefonds te Amsterdam, (adres secr. penn. is Mej. E. Philips, Spoorweglaan 14 Baarn.) in 1918 opgericht wil behulpzaam zijn bij het doen geven van vakonderwijs in den ruimsten

zin aan die slechthoorenden, die dit behoeven teneinde zich door hun werk een bestaan te verzekeren. De leerlingen van de school voor slechthoorenden te Amsterdam worden bij het verlaten der school geregeld gekeurd door den oorarts, die in het bestuur zitting heeft, van hun hoorgebrek wordt een beschrijving gemaakt en een paedagogisch advies inzake de beroepskeuze wordt voor de kinderen vastgesteld.

Aangegeven wordt, welke beroepen het meest geschikt of het minst schadelijk zullen zijn. Het bestuur tracht dan, indien dit door de ouders wordt gewenscht, geschikt werk voor de kinderen te vinden en bekostigt geheel of gedeeltelijk eventueel gewenschte opleiding.

Het bestuur van het fonds geeft ook voorlichting aan anderen dan oud-leerlingen der genoemde school.

Voor betrekkingen in de Nederlandsche koloniën bestaat het Informatie-Bureau van de vereeniging Oost en West ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederlandsch Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen laten opleiden: secretaris is de heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt. Dit Bureau is gevestigd te 's-Gravenhage, Heulstraat 17 en is dagelijks geopend tot het gratis verschaffen van inlichtingen. Speciaal voor betrekkingen in landsdienst is ingesteld Het Inlichtingsbureau voor den Indischen Dienst van het Ministerie van Koloniën, gevestigd in het gebouw van het Departement van Koloniën, gevestigd in het gebouw van het Departement van Koloniën te 's-Gravenhage; directeur is de heer L. E. Dom van Rombeek.

Dit bureau heeft tot taak „om in samenwerking met de bij de zaak betrokken afdeelingen van het Departement van Koloniën, te zorgen voor de voorziening in de behoeften aan personeel voor den Ned. Indischen Burgerlijken dienst en met al wat strekken kan om in breeden kring in Nederland de belangstelling voor Ned. Indië op te wekken en te onderhouden en de kennis omtrent Ned. Indië te verbreiden". De directeur houdt eens per maand zitting in de plaatsen, waar universiteiten of hoogescholen gevestigd zijn.

Het Christelijk Comité voor Indië, 13 October 1909 opgericht, beoogt versterking van het Christelijk element in Nederlandsch Oost-Indië. Door het uitgeven en verspreiden van beknopte gidsen voor verschillende Nederlandsch-Indische betrekkingen, speciaal Gouvernements-betrekkingen, en het toezenden van berichten omtrent

vacatures bij 's Lands dienst en opleidingsgelegenheden aan de Christelijke pers — vooral aan plaatselijke bladen — heeft het er reeds veel toe bijgedragen, dat bij de beroepskeuze de landsbetrekkingen in Ned. Indië kwamen binnen den gezichtskring van jongelieden, die anders daaraan niet zouden hebben gedacht. Het comité onderhoudt een informatiebureau tot het geven van inlichtingen ; directeur is de heer J. J. Kraan, 's-Gravenhage, Loosduinschekade 111.

De Inlichtingsdienst voor betrekkingzoekenden van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, gevestigd te Amsterdam Mauritskade 65, heeft ten doel aan personen, die voor een betrekking bij de cultures in Nederlandsch Indië in aanmerking wenschen te komen, inlichtingen te verschaffen, die hen in staat stellen zich van hun toekomstigen werkkring een voorstelling te maken. De dienst geeft voorlichting omtrent de eventueele cultuur, vooruitzichten daarbij, maatschappelijke omstandigheden, klimaat, uitrusting enz. enz., informeert naar de genoten opleiding en overlegt met de betrokken personen, hoe deze het best is aan te vullen.

De instellingen voor psychotechniek zijn behalve het Centraal Zielkundig Beroepskantoor, het Sociaal Paedagogisch Instituut te Groningen, waarvan Dr. H. J. W. F. Brugmans de Directeur is. Dit instituut is geen adviesbureau voor de beroepskeuze, zijn taak bestaat in het analyseeren van beroepen en in het propageeren van het gebruik der als deugdelijk gevonden proeven. Zoo werden onderzocht het beroep van de telefoniste en dat van den monteur in het hoogspanningsbedrijf. De methode van onderzoek en de resultaten, waartoe het leidde, vindt men nauwkeurig beschreven door den directeur en zijn medewerker, den Heer J. L. Prak, in vier „Mededeelingen van de Dr. D. Bos-stichting, getiteld :

Een psychologische analyse van de telefoniste,

Een psychotechnische analyse van den monteur in het hoogspanningsbedrijf.

Een test-onderzoek op leerlingen der Rijkskweekschool voor onderwijzers te Groningen.

Een onderzoek betreffende de opmerkzaamheid in verband met het schooloordeel.

Bovendien publiceerde de stichting verhandeling van Dr. Brugmans over :

Psychologische voorlichting bij beroepskeuze.

De organisatie van den arbeid: Het Taylorsysteem en de psychotechniek. En deredevoeringen, bij de opening der stichting uitgesproken.

Het psychotechnisch Laboratorium der gemeente Amsterdam werd in 1921 opgericht en heeft tot taak:

1o. ambtenaren en beambten der gemeente psychotechnisch te onderzoeken en wel in het bijzonder:

a. zij, die aan gevaren blootstaan of anderen gevaar kunnen doen loopen: chauffeurs, trambestuurders, electriciens bij het hoogspanningsnet, brandweerlieden e.d.

b. zij, die voor de uitoefening van hun beroep aan bepaalde psychische en physiologische eischen moeten voldoen: telefonisten, bankwerkers, timmerlieden, smeden, monteurs, politiebeambten,

c. zij, die voor de uitoefening van hun beroep aan bepaalde physieke en physiologische eischen moeten voldoen: vermogen van hart en longen, sterke zenuwen, tegenwoordigheid van geest, krachtige spieren (werklieden voor zwaar sjouwwerk, draagwerk, duwwerk).

d. zij, omtrent wie bij de keurende geneesheeren der gemeente vermoeden van neurastenischen, hysterischen aanleg bestaat, aan wier weerstandsvermogen tegen intellectueelen of physieken arbeid getwijfeld wordt,

e. zij, omtrent wie inzake tijdelijke of blijvende invaliditeit verschil van meening bestaat;

2e. het doen van onderzoekingen in het belang van het onderwijs van schoolkinderen.

Voor zoover dit niet met de gemeente-taak in conflict komt, doet de instelling ook onderzoekingen voor particuliere bedrijven, ambachtsscholen en fabrieken.

Bovendien onderzoekt het z.n. beroepscandidaten van het gemeentelijk bureau voor beroepskeuze.

De dagelijksche werkzaamheden aan het laboratorium zijn opgedragen aan de doctoren G. A. M. van Wayenburg, privaat-docent in de paedologie aan de gemeentelijke universiteit en J. Lubsen Nzn.

De Christelijke psychologische Centrale voor School en Beroep noemden we reeds.

Momenteel bestaan er voor zoover ons bekend: 8 Gemeentelijke instellingen voor beroepskeuze, waarvan 2 permanente speciale bureaux en 6 commissies, n.l.: Amsterdam, Den Haag, Helder, Hilversum, Hoogeveen, Leeuwarden, Wormerveer en Zaandam.

25 Particuliere instellingen te Alkmaar Almelo, Amsterdam (R. K. & Chr.), Arnhem (R. K. & Bureau voor Vakopl. & Ber.), Breda, 's Bosch, Delft, Eindhoven, Enschede, Gouda, Groningen, Den Haag (in 1923 werkzaamheden gestaakt), Heerlen, Hilversum, Nijmegen, Purmerend, Rotterdam, Schiedam, Tilburg, Utrecht, (2 n.l. Plaatselijke R. K. Commissie en Centraal Zielkundig Beroepskantoor), Venlo en Venray, waarvan de R. K. Commissies 16 in aantal. [1])

Het particulier initiatief was baanbreker en zette door en staat thans nog ver in de meerderheid bij de gemeentelijke bemoeiing.

---

1) Sinds kort werden nog opgericht: Gemeentelijk Bureau te Utrecht en Alkmaar en in Arnhem een in voorbereiding.

STANDPUNT EN ORGANISATIEPLAN.

Tegenover de in het vorige hoofdstuk vermelde feiten, voorstellen en rapporten onze positie te bepalen, is mede ons doel. Niet dat wij die thans alle één voor één critisch de revue zullen laten passeeren, dat zou wellicht op een massale executie lijken, en hoe dubbel en dwars verdiend toch de zaak weinig verder brengen. Neen we zullen ons die afbrekersmoeite sparen — wij hadden bijna geschreven die afbrekersweelde ontzeggen — om al onze krachten te besteden aan eigen beredeneerd complex van positieve voorstellen.

Gedachtig aan het woord: je prends mon bien où je le trouve, zullen wij daarbij trachten het goede en bruikbare van welke zijde het ook opdook, in veilige haven te redden.

Wanneer wij dan tot de kern der zaak doordringen komen wij tot deze algemeen-geldende conclusie, dat het uitgangspunt der voorstanders van uitsluitende overheidsbemoeiing en dat der confessioneele voorlichting essentieel verschillend is.

De opvatting der eerstgenoemden kunnen wij het beste aldus weergeven, dat zij de beroepskeuze-voorlichting als overwegend maatschappelijke kwestie behandeld willen zien en de opvoedkundige zijde daaraan verbonden dan ook als louter maatschappelijke, volksopvoeding zoo men het noemt, beschouwen.

Bij ons geldt juist het tegendeel, en moet dat tegendeel gelden.

De maatschappelijke factoren immers zijn bij ons ondergeschikt aan de opvoedkundige factoren.

Duidelijker gezegd, is het doel der paedagogische opvatting van eerstgenoemden uitsluitend het maatschappelijke, terwijl dat laatste bij ons slechts middel is.

Erkend wordt, dat het hier een zaak van opvoeding geldt.

De heer Detiger kwam immers tot deze conslusie: „Het beroepskeuzevraagstuk draagt een domineerend sociaal paedagogisch karakter", terwijl hij doorredeneerend daaraan toevoegde: „De paedagogische zijde van het vraagstuk komt hoe langer hoe meer boven te liggen." En de heer van Det schreef in zijn inleidend artikel in het Tijdschrift van den Ned. Werkloosheidsraad: „Niet dat ik op het standpunt sta, alsof voorlichting bij beroepskeuze een zaak zou zijn van werkloosheids-

bestrijding of arbeidsbemiddeling, volstrekt niet. Ik acht haar in de eerste plaats een zaak van volksopvoeding, een onderdeel der al te veel en al te lang verwaarloosde opvoeding der rijpere jeugd. Naar mijn meening is zij met zulke sterke koorden verbonden aan het lagere en het verdere algemeen ontwikkelde en vakonderwijs, dat zij alleen bij een waarlijk paedagogische opvatting tot haar recht kan komen".

En het standpunt voor Overheidsbemoeiing dan qualificeerend gaat hij verder: „Zij vormt echter de brug tusschen de school en het bedrijf, tusschen het huiselijk en het maatschappelijk leven en is als zoodanig aan de andere zijde dermate verbonden met alles, wat het bedrijfsleven ten goede kan komen, dat zij uit dit oogpunt beschouwd in dezelfde lijn der publieke belangstelling ligt als werkverruiming, werkloozenzorg en arbeidsbemiddeling."

Otto Willmann zegt zeer terecht: „Bij alle meeningsverschil moet toch één waarheid erkend en deze vormt tevens het standpunt, dat men bij de waardeering der verschillende opvoedingsdoeleinden in te nemen heeft. Ze is deze, dat iedere vorming, hoedanig zij ook zij en welke opvatting daarbij ook voorsta, hetzij ze direct het leven dient ofwel dit slechts aanvult, hetzij ze tot het sterfelijk leven wordt beperkt ofwel met een later en hooger leven wordt verbonden, altijd z e d e l i j k e n z e d e n v o r m e n d moet zijn. Alle geestesontwikkeling, die daaraan ontspruit, moet den mensch beter en degelijker maken. Het juiste weten en kunnen moet voeren tot het juiste willen. Vooruitgang in kennis zonder vooruitgang op zedelijk gebied is een teruggang. (O. Willmann. Didaktik als Bildungslehre. Fr. Vieweg. Braunschweig 1909. 4e Aufl. p. 306. p. 301.) De S. D. A. P. wil overal scheiding van Kerk en Staat en een volstrekt godsdienstlooze school, zoodat er voor den Staat en voor de school in het geheel geen God en geen Kerk meer bestaan. Zij wil dus godsdienst en gewetensvrijheid knechten en knevelen. Zij wil het christelijk huwelijk en huisgezin vernietigen; de eenheid en onoplosbaarheid van den christelijken echt verbreken en de door God in het aardsch paradijs afgekondigde verhouding der gehuwden onderling, geheel opheffen. Zij wil aan de ouders het natuurrecht ontnemen der opvoeding hunner eigene kinderen. Om het even of deze binnen of buiten het huwelijk geboren zijn, zullen alle kinderen volks- of gemeenschapskinderen moeten worden. Alle leer- en ontwikkelingsmiddelen, kleeding, verzorging en onderhoud verschaft de gemeenschap, die alleen het recht bezit

over de toekomst aller kinderen te beschikken. Zij wil van geheel de maatschappij een dierentuin of groote apenkooi maken. Het 6e en 9e gebod bestaat al evenmin voor de socialisten als het 4e en alle overige geboden Gods en wetten der Kerk. De S. D. A. P. verlangt zoogenaamd gelijke rechten en plichten voor alle menschen, doch van goddelijk gezag en gewetensplicht is hoegenaamd geen sprake meer, noch in het huisgezin, wat feitelijk vernietigd is, noch in de school, noch in de nieuwe gemeenschap.

Mr. Troelstra en consorten beloven nog immer een aardsch paradijs te zullen stichten voor een menschdom zonder zedeleer en zedelijkheid.

Beiden toch bestonden ook feitelijk voor hunne erflaters, de liberalen, reeds niet meer, omdat de door dezen uitgedachte „autonome" (= zich zelf besturende en zich zelf wetgevende) mensch, al naar gelang der omstandigheden, zelf bepaalt, wat zedelijk of onzedelijk, wat goed of kwaad, wat geoorloofd of verboden is. Daarom noemde de oud-minister van Justitie, mr. Cort van der Linden, „alle zedelijkheid louter betrekkelijk", en beweerde de oud-minister van Oorlog, luitenant-generaal Bosboom: „zedelijkheid of onzedelijkheid een zaak van louter „appreciatie", welke dus naar gelang van een ieders eigene opvatting is vast te stellen."

Wij hoorden mr. Troelstra geestdriftig verklaren, dat de S. D. A. P. een partij is, waarin de opvattingen telkens verdwijnen en weer plaats maken voor nieuwe, naar gelang der ontwikkeling, der wisseling en van het verband der opeenvolgende feiten. Hieruit blijkt meer dan genoeg, dat de godloochenende socialisten, evenzeer als hunne geestelijke vaders, de godloochenende liberalen, een zedeleer en zedelijkheid bezitten, die alleen op de menschelijke redeneering steunt; wier wetten, volgens den ongeloovigen Franschen filosoof Berthelot, slechts ontleend moeten worden aan de „studie der bestaansvoorwaarden", die onophoudelijk wisselen en verschillen.

Daarom kon „Het Volk" van 12 Jan. 1918 onder den titel „Als fiere vrije socialisten" geestdriftig schrijven: „Wij vormen niet een zedekundig of letterlievend, zelfs geen wijsgeerig genootschap, al is ieder politicus op zijn tijd filosoof. Wij zijn een politieke partij; en als zoodanig hebben wij allereerst te letten op de ontwikkeling en het verband der feiten. Op de werkelijkheid. En blijkt die in strijd met onze opvattingen, dan verdwijnen niet de feiten, maar wel de opvattingen, en maken voor nieuwe plaats". (Pater

P. J. H. Voets. C.s.s.R. in de Volkskrant 1922 „Of rood of zwart! Doch nimmer: „half om half", of beiden dooreengemengd).

Voor dat zedelijke en zedenvormende volgens Willmann heeft echter de Kerk van God de zending ontvangen: „En leert hen onderhouden alles, wat ik U geboden heb", Math. 28, 20. De voorbereiding tot de zaligheid is het uitsluitend recht der Kerk. Daar nu de opvoeding van het kind op de allereerste plaats beoogt de bovennatuurlijke eindbestemming, niet anders te bereiken dan door, volgens de leer en de geboden van Christus, God te dienen, en op de tweede plaats de voorbereiding van het kind tot zijn aardsche loopbaan, moet de opvoeding voor dit aardsche leven ondergeschikt zijn aan de opvoeding ter zaligheid en tot deze zich verhouden als middel tot doel en valt niet alleen de godsdienstige, maar ook de profane opvoeding onder de rechtsmacht der Kerk, de eerste rechtstreeks, de tweede gevolgelijk. De ouders zijn exclusief aangewezen, als de opvoeders hunner kinderen, maar doordat de Kerk, de door God gestelde opvoedster der menschen is, hebben in afhankelijkheid van de Kerk en onder haar leiding, de ouders dit natuurlijk recht uit te oefenen.

Paus Pius IX zegt in zijn Encycliek van 8 Dec. 1864 Quanta cura (A'dam C. L. van Langenhuysen 1865. Vertaling J. W. Brouwers). „De godsdienst uit de openbare maatschappij te verwijderen is hun niet genoeg, ook uit het huiselijk leven der gezinnen willen zij den godsdienst bannen. Immers daar zij de hoogst rampzalige dwaling van het Communisme en het Socialisme leeren, verklaren zij, „dat de familie, dat het huisgezin alle reden van bestaan uitsluitelijk aan het burgerlijke recht ontleent, en dat dien tengevolge alle rechten der ouders op hunne kinderen, als daar is vooral het recht van zorg te dragen voor hunne opvoeding en opleiding, alleen uit de burgerlijke wet ontspruiten en van die wet afhankelijk zijn". Wat die menschen van bedrog door deze hunne goddelooze meeningen en pogingen vooral op het oog hebben is dit: zij willen de heilaanbrengende leering en macht der Katholieke Kerk geheel en al wegcijferen uit het onderwijs en de opvoeding der jeugd en dan die teedere en buigzame gemoederen met allerlei verderfelijke dwalingen en rampvolle ondeugden besmetten en verlagen. Inderdaad allen die het er op hebben toegelegd, hetzij in de Kerk, hetzij in den Staat een beroering tot stand te brengen, en de goede orde der maatschappij omver te halen, en alle rechten, zoowel goddelijke als menschelijke, te vernietigen,

hebben altoos, zoo als wij hierboven aanstipten, al hunne rampzalige raadslagen, vindingen en werken in de eerste plaats gericht tegen de onbedreven jeugd, om haar te bedriegen en te bederven. Het is op het verderf der jeugd dat zij al hun hoop gevestigd hebben. Ter bereiking van dat doel houden zij dan ook niet op de wereld — en de ordesgeestelijken, die nochtans, zoo als roemrijke en onloochenbare monumenten der geschiedenis getuigen, zoo veel goeds en nuttigs gesticht hebben voor Kerk en Staat en wetenschap, op allerlei snoode manieren te bestoken, en te verkondigen dat „de geestelijkheid, als vijandig aan den waren en voordeeligen vooruitgang van wetenschap en beschaving, moet verwijderd worden van alle zorg en beroep tot onderwijs en opleiding der jeugd".

Vandaar dat Paus Pius IX veroordeeling uitspreekt in dezelfde encycliek over de stelling, die beweert, dat „de katholieken hunne goedkeuring zouden kunnen hechten aan een opleiding der jeugd, afgescheiden van het katholiek geloof en de macht der Kerk, en dat zoo niet uitsluitend dan toch hoofdzakelijk niets anders beoogt dan de kennis der natuurlijke dingen en de oogmerken van het aardsche maatschappelijke leven. (In den brief aan den Aartsbisschop van Freiburg. Quum non sine, van 14 Juli 1864) „Catholicis viris probari potest ea juventutis instituendae ratio, quae sit a catholica fide et ab Ecclesiae potestate sejuncta, quaeque rerum dumtaxat naturalium scientiam ac terrenae socialis vitae fines tantummodo vel saltem primario spectet."

Paus Leo XIII zegt in zijn Encycliek Sapientiae Christianae van 10 Januari 1890: „Van natuurwege behoort den Ouders het recht, hen op te voeden, die zij ter wereld brachten, en aan dit recht is de plicht verbonden, die opvoeding te doen overeenkomen met het einddoel, waartoe hun die Kinderen van Gods goedheid worden geschonken". Niet alleen de Natuurwet, maar ook de Openbaring, de positieve wet Gods, legt hun den plicht der opvoeding op de schouders, geeft hun daardoor ook het recht hun kinderen op te voeden. „Hebt gij zonen ? Voed ze op en buig ze van hun kindsheid aan" zegt de Ecclesiasticus en de H. Paulus vermaant: „Gij Vaders, voedt Uw kinderen op in de tucht en bestraffing des Heeren."

De socialisten, de voorstanders van uitsluitende overheidsbemoeiing bij de beroepskeuze-voorlichting eischen, dat de gemeenschap de opvoeding zal overnemen. Zoodra het kind de moederzorg kan missen, dient dit reeds te geschieden, 't geen duidelijk blijkt uit het

rapport van de afdeeling Den Haag van den Bond van Nederlandsche Onderwijzers. In dat rapport wordt geëischt :

1. Zooals het geheele onderwijs, dient ook het voedsel en kleeding kosteloos te worden verstrekt.

2. Geen leerling mag om redenen van welstand geweerd worden, wijl 't hier gaat om een voorzieninig, waarvan het welslagen van het Onderwijs en het physiek (gestel) van 't komende geslacht in hooge mate afhankelijk zijn.

3. Voeding en kleeding worden 't geheele jaar door verstrekt ook gedurende de vacanties, bij ziekte, op Zon- en Feestdagen.

4. De kleeding moet degelijk en practisch zijn en niet uniform (voor allen dezelfde).

5. De gemeente heeft ook de zorg voor reinigen en verstellen.

6. De voeding moet wat kwaliteit en smakelijkheid betreft, aan hooge eischen voldoen.

7. Geen eentonige menu's en niet uitsluitend stamp- en lepelkost.

9. Meer dan een maaltijd per dag en een warm middagmaal.

9. Wie dat wenscht, moet vegetarisch (plantaardig) voedsel kunnen ontvangen.

10. Aan zwakke leerlingen wordt extra voeding verstrekt.

De kinderen wil men eenvoudig aan der ouderen zorg onttrekken en ze geheel aan den staat te onderhouden geven. Wij Katholieken bedanken daarvoor en mogen en willen geen „Staatskinderen" kweeken. Wij willen geen ontwrichting van het huisgezin. Gaarne willen wij hulpbehoevende ouders te hulp komen ter vervulling van hun zware taak, maar onze armenzorg laat het huisgezin onaangetast en langs het huisgezin worden de goede gaven uitgedeeld. Behalve voor de lichamelijke zorgen de ouders ook voor de verstandelijke, zedelijke en godsdienstige opvoeding hunner kinderen, hun zorg strekt zich over de geheele opvoeding uit. Aan dezen plicht kunnen zij zich niet onttrekken. (J. Bergmans. Voor Ouders en Opvoeders. XXVI Centrum. 24 Mei '24).

Canon 1113 van den Codex Juris Canonici bepaalt dan ook : De ouders zijn onder de zwaarste verplichting gehouden zoowel de godsdienstige en zedelijke als de natuurlijke en burgerlijke opvoeding hunner kinderen met al hun krachten te verzorgen, als ook in hun tijdelijke belangen te voorzien.

En Mgr. van de Ven schreef aan zijn Geestelijkheid : „Aangezien dus de opvoeding voor zoover deze is vooral het werk der ouders, zoo ontzaglijke gevolgen heeft ; over het geluk van het huisgezin, over het heil van Kerk en Maatschappij in zoo hooge mate beslist ; aangezien in onze dagen deze opvoeding zoo weinig naar den geest der Kerk en volgens de ware wijsheid wordt betracht — bidden en smeeken wij U, Eerwaarde Broeders, bij de ouders op dit punt vooral de goede opvoeding der kinderen, gedurig aan te dringen, en niet te rusten, zelfs niet, als het pleit gewonnen is, als men gevolg geeft aan Uw wijze en heilzame onderrichtingen. Zegt aan de ouders, wat zij hebben te laten en wat zij hebben te doen om bij de opvoeding goed te slagen. Doe dit in de volle overtuiging dat ge geen noodiger en geen nuttiger werk verrichten kunt." De ouders kunnen alleen echter de opvoeding niet voltooien en worden daarom geholpen door de school en in onze dagen door de jeugdorganisaties. Het onderwijs in de school en het jeugdwerk zijn onderdeelen en middelen van opvoeding, welke zooals wij reeds zagen onder de leerende en leidende macht van de Kerk vallen. Het beroepskeuze-vraagstuk — onderdeel der opvoeding — taak van jeugdwerk — „onderdeel der al te veel en al te lang verwaarloosde opvoeding der rijpere jeugd" van Det ; „het beroepskeuze-vraagstuk zien wij ten slotte hoe langer hoe meer als één der zich in dezen tijd aan ons opdringende jeugdvragen" Detiger ; „in de *eerste* plaats dan zou de Commissie de wenschelijkheid willen uitspreken, dat er contact werd gehouden tusschen de organen der vrije jeugdvorming en de instellingen ter voorlichting bij de beroepskeuze. De jeugdwerkorganisaties zullen vaak kennis van en belangstelling in den aanleg, de neiging en de levensomstandigheden van een jongen of meisje bezitten, die haar in staat stellen tot zeer belangrijke inlichtingen en adviezen aan de instelling voor de beroepskeuze, terwijl anderzijds deze instellingen weer over gegevens kunnen beschikken, die voor de jeugdwerkorganisaties van zeer veel belang zijn. Een dergelijke samenwerking zal ook door de Jeugdraden kunnen worden bevorderd". Staatscommissie tot onderzoek naar de ontwikkeling van jeugdige personen van 13—18 jaar. Verslag 1919 A'dam. blz. 169 — valt dus ook onder de rechtsmacht der Kerk en buiten die van de Staat. Op het gebied van het onderwijs is na jarenlangen strijd door onvermoeide werkers die erkenning verkregen. Jammer, — het zij hier terloops gezegd — is die strijd door velen helaas zoo spoedig

vergeten en wordt zoo weinig meer gewaardeerd. Ook op het gebied van het jeugdwerk dient die zege bevochten. Immers van Det sprak op de Alg. Verg. van de Ver. van Ned. Arbeidsbeurzen van 8 en 9 Juni 1921 bij de behandeling der praeadviezen der H. H. Kortenhorst en Smeenk: „Het onderwijs betreft ook in hooge mate de opvoeding. Voorstanders van het bijzonder onderwijs meenden die opvoeding te moeten geven in eigen scholen. Daarmede heeft de meerderheid zich ten slotte vereenigd, al zag men er een groot gevaar in. Er moet echter voor de splitsing van de burgers een grens zijn en die grens dient te liggen bij het verlaten van de school, als de beroepskeuze gedaan wordt. Daarom is spr. tegenstander van het voortzetten der splitsing bij de voorlichting bij beroepskeuze en betreurt hij die verbrokkeling". Hoe handig nietwaar ? En hoe juist overeenkomend met zijn inleidend artikel in het Tijdschrift van den Ned. Werkloosheidsraad, April 1920 ! ! ! Het herinnert ons aan de „Studie der bestaansvoorwaarden". De opvoeding moet dus volgens den heer van Det bij het verlaten der school als geëindigd beschouwd worden. Wat de heeren Kortenhorst en Smeenk daarop ontwoorden, hebben wij reeds gezien op blz. 32, 33 en 34. Wat Verbeeten en Vincent omtrent den duur der opvoeding zeggen in hun „Opvoeding en Onderwijs" deel I 3e druk. Nijmegen 1914 voegen wij daaraan toe: „De lichamelijke opvoeding begint bij de geboorte en eindigt gewoonlijk, wanneer het lichaam zijn volle ontwikkeling heeft bereikt. De geestelijke opvoeding begint, wanneer de vermogens der ziel ontwaken. Zij eindigt, wanneer de jonge mensch een duidelijk begrip heeft van zijn levenstaak, een helder bewustzijn van zijn plichten jegens God en zijn evenmensch, en de zedelijke kracht bezit om zijn leven naar zijn plichtsbesef in te richten. De Nederlandsche wet acht de opvoeding voltooid op 21-jarigen leeftijd (meerderjarigheid.) De grens door de heer van Det getrokken is absoluut onhoudbaar. Den heer van Det hier het pleit niet kunnende winnen beweert vervolgens, dat hij geen verschil ziet tusschen openbare en bijzondere beroepskeuze, „natuurlijk bij goede opvatting der taak". Dat is een nieuw middel om zich te redden. Na al het voorafgaande gelooven wij niet weer opnieuw te moeten gaan bewijzen, dat er wel degelijk essentieele verschillen bestaan. Ook hiermee zal hij zich dus „ten slotte moeten vereenigen" ook al ziet **hij** er „groot gevaar" in. En al komt hij ook met de afgezaagde en honderde malen weerlegde opwerping, dat de zuiver economische of maatschappelijk-huishoudkundige

kwesties — zooals hij dan weer de beroepskeuze behandeld wil zien — met Kerk en godsdienst niets te maken hebben, dan zij op het tegendeel getuigen van zelfs andersdenkenden gewezen. Een enkel feit strekke daartoe ten bewijze. Ongetwijfeld herinnert men zich nog, welk een opschudding in geheel Europa, doch vooral in het toenmalig Duitsche Keizerrijk, de Encycliek van Paus Pius X z.g. over de christelijke vakvereenigingen van 24 Sept. 1912 heeft gemaakt? Dientengevolge drong men in Duitschland aan op opheffing van het Pruisische gezantschap bij den H. Stoel. Doch in de vergadering van den Rijksdag van 10 Dec. 1912 verklaarde, ten spijt zijner eigene partijgenooten, de toenmalige protestantsche en Pruisische Staatssecretaris, minister Clemens Delbrück, den 10en Mei 1916 om gezondheidsredenen ontslagen en den 18 Dec. 1921 overleden, met belistheid: „Niets te willen weten van de stokerijen dergenen, die in verband met de Encycliek aandrongen op een opheffing van het Pruisisch gezantschap bij het Vaticaan. Men kan niet in ernst, getuigde de Minister, er aan twijfelen, dat alle economische kwesties ook een godsdienstige zijde hebben. Wanneer van dat standpunt uit, het hoofd van een erkende kerkelijke gemeenschap aan de onderhoorigen raadgevingen verleend, hoe zij zich van het standpunt van het lidmaatschap (d.i. als: leden) der Kerk in zulke kwesties te gedragen hebben, dan kan men daarin toch waarlijk niets onwettigs zien." De Maasbode 11 Dec. 1912.

Een ander argument — veel gebruikelijk en geliefkoosd — wordt daarna nog opgeworpen en gezegd, dat het werk der Katholieke beroepskeuze-voorlichting „onvoldoende" is, n.l. „de practijk drong tot steeds verder gaande bemoeiing. De adviseurs bij beroepskeuze gevoelden de behoefte de aanvragers te onderrichten omtrent de kansen en vooruitzichten in verschillende beroepen, zij moesten den weg wijzen voor opleiding tot bepaalde beroepen, 't voor en tegen der beroepen uiteenzetten, de ware beteekenis der beroepen aan de aanvragers doen kennen. Vooreerst berustte deze taak geheel in hun persoonlijk weten, in hun ervaring en kennis van het bedrijfsleven". „Dit veronderstelt een systematische *alleen met* behulp der organen van de gemeenschap te verkrijgen kennis van het bedrijfsleven, een kennis niet langer afhankelijk van de levenservaring van enkelen, die uit vrije aandrift dit maatschappelijk belang wenschen te dienen". vgl. „Voorlichting

bij beroepskeuze een taak der gemeenschap" van Det Tijdschr. N. W. R. jrg. 4 1921 afl. 2 blz. 65 en verder. Als alles faalt dan blijft dat nog het motief, waaraan men zich vastklampt. Dat is echter geen principieele eisch, doch slechts kwestie van organisatie. Herinnerd moge hier nogmaals worden aan wat de heer Detiger schreef bij bespreking der Rapporten der Staatscommissie van Wijnbergen : „Ontegenzeggelijk zijn de R. K. rapporten van de beste, die de Staatscommissie heeft ontvangen en wekken zij den indruk, dat n e r g e n s meer aan de zorg voor en vorming der jeugd wordt gedaan dan in de R. K. kringen".

Deze onverdachte getuigenis moet elken twijfel aan de noodige activiteit ontnemen. Wat nu het beschikken over de noodige gegevens betreft, mede verkregen door „behulp der organen van de gemeenschap", waarmede meer speciaal het onderzoek der plaatselijke bedrijven wordt bedoeld, aantal en soort werkgelegenheden, aantal arbeiders, volwassenen, leerlingen enz., stand arbeidsmarkt, loonen en meer dergelijke, diene toegegeven, dat vooral wat deze laatste betreft, het tot nu toe voor gemeentelijke bureaux of commissies gemakkelijker was dan voor de particuliere om aan die gegevens te komen. Toch was het niet onmogelijk en op verschillende plaatsen werkte men van katholieke zijde dan ook in die richting, en met succes. Er dient echter een modus gevonden te worden, waardoor ook die particuliere, ook de Katholieke commissies met gelijk recht van die gegevens gebruik kunnen maken. Daartegen kan toch geen bezwaar worden ingebracht. Het zijn gegevens, „der organen van de gemeenschap" en daarom met evenveel recht van Katholieken en Protestanten als van Joden en heidenen. Dit mag nooit het uitsluitend recht geven op gemeentelijke bemoeiing. Allen dienen in de gelegenheid gesteld met die gegevens hun voordeel te doen. Daardoor wordt tevens voorkomen het eveneens veel opgeworpen verwijt van „versnippering", wordt het opvoedingswerk gewaarborgd en groeit het niet uit tot arbeidsbemiddeling zonder meer.

In het hierna door ons ontworpen plan van organisatie is een regeling daartoe getroffen.

Wij meenen aldus te hebben aangetoond, dat u i t s l u i t e n d e gemeentelijke of overheidsbemoeiing op het terrein der beroepskeuzevoorlichting door ons Katholieken niet mag worden aanvaard. Of wij dan gemeentelijke bureaux of commissies geheel willen uitsluiten ?

Het particulier initiatief stellen wij voorop, evenals de Staatscommissie van Wijnbergen in haar Verslag: „de Overheid moet voorzoover het particulier initiatief ten deze ontbreekt, zelf overgaan tot instelling van bureaux of commissies voor de beroepskeuze."

Vooral voor kleinere gemeenten, waar de bevolkingsgroepen niet zóó scherp uiteenloopen is men op particulier initiatief aangewezen. Voor de grootere gemeenten staat de zaak anders. Daar zullen grootere groepen worden aangetroffen, die van de particuliere voorlichting geen gebruik wenschen te maken. Voor die groepen richte men een neutrale commissie of neutraal (gemeentelijk) bureau in. Vertegenwoordigers uit de particuliere commissies en uit bedoelde neutrale commissie vormen de gemeentelijke commissie, waarvoor B. & W. als ambtenaar voor de beroepskeuze iemand aanstellen, die als secretaris in die commissie zitting neemt en louter het technische gedeelte der beroepskeuzevoorlichting als taak krijgt, niet dus het practische voorlichtingswerk, dat aan de particuliere commissies blijft voorbehouden. Voor het neutraal (gemeentelijk) bureau treedt hij tevens als practisch voorlichter op. Bedoelde ambtenaar werkt op instructie door B. & W. na overleg met de commissies vastgesteld en is aan B. & W. rekening en verantwoording schuldig. Met alle resultaten als onderzoek der bedrijven, leidraden plaatselijke opleidingsmogelijkheden, enz. worden de commissies door dien ambtenaar geoutilleerd, terwijl de aldus gevormde gemeentelijke commissie de lijnen uitstippelt, waarlangs die outilleering zal plaats hebben. Alleen zóó wordt het karakter van beroepkeuze-voorlichting gewaarborgd en aan alle rechtmatige verlangen voldaan. Daardoor worden onnoodige kosten voorkomen, terwijl de commissies naar omslag der bevolking gemeentesteun ontvangen.

De uitsluitende overheidsbemoeiing, zooals die tot op heden geschiedde, kan ook door het lapmiddel, dat de Centrale Commissie voor de Arbeidsbemiddeling in haar rapport „Organisatie der Voorlichting bij Beroepskeuze" aanbiedt, n.l. „De o u d e r s van iederen aanvrager, eventueel d e z e z e l f, kunnen uit de commissie (waarin zij vertegenwoordiging gaf aan „personen van verschillende levensopvatting") of daarbuiten, doch te haren genoege, den persoon of de personen aanwijzen, die bij het overleggen, met den eigenlijken beroeps-adviseur van het Bureau omtrent het uit te brengen advies en eventueel de uitvoering daarvan vooral de moreele en gods-

dienstige zijde van het vraagstuk in het oog vat(ten)" niet verdedigd worden, ook de Commissie voelde dit, waar zij in haar Rapport zegt, dat op deze wijze „wellicht" zou kunnen worden tegemoetgekomen aan den wensch van vele ouders en verzorgers.

Tot hiertoe spraken wij nog steeds van de plaatselijke voorlichtingsdienst, wijl deze het eerst en het meest voor de hand ligt, en ingericht volgens de door ons geschetste methode maakt het tevens de „Centrale Voorlichtingsdienst bij Beroepskeuze" als in het Rapport der Centrale Commissie geconcipieerd voorhands overbodig.

De eerste jaren kan daaraan trouwens toch niet worden gedacht, vanwege 's Lands schatkist. De Beroepskeuze-Raad, als in laatstgenoemd rapport aangegeven, willen wij gehandhaafd zien, wijl die de ontwikkeling der beroepskeuze-voorlichting in sterke mate kan bevorderen. De vertegenwoordiging als in het rapport aangegeven zouden wij anders geregeld willen zien. Het onderwijselement dient daarin sterker vertegenwoordigd. Bovendien worde vertegenwoordiging gegeven aan de Centrale Commissies of Vereenigingen.

De plaatselijke particuliere en neutrale commissies n.l. dienen zich nationaal tot centrale commissies of vereenigingen te vormen. Dat heeft bovendien het voordeel, dat het zich aansluit bij de practijk. De bestaande neutrale Vereeniging tot bevordering der voorlichting bij beroepskeuze neme de neutrale commissies op; de bestaande christelijke Psychologische Centrale voor School en Beroep vorme de Centrale voor de Christelijke Commissies; terwijl R. K. Commissies of Vereenigingen zich bij het bestaande Centraal Zielkundig Beroepskantoor aansluiten. Uit deze drie lichamen worden vertegenwoordigers aangewezen voor den Beroepskeuze-Raad als bovengenoemd bedoeld. Een nauwere samenwerking dezer drie Centralen kan bovendien worden overwogen. [1])

Wij voegen tot slot hieraan toe een Ontwerp van een Koninklijk Besluit, tot instelling en regeling van een Beroepskeuze-Raad en een Ontwerp Gemeente Verordening inzake Voorlichting bij Beroepskeuze.

*) In „De Arbeidsmarkt" van Februari 1925 dringt de heer Detiger, directeur van de Gem. Arbeidsbeurs te A'dam, naar aanleiding van het nieuwe tijdschrift „Aanleg en Beroep" met nadruk op samenwerking aan. Wij staan sympathiek tegenover die poging en wenschen niet anders. Waar hij ons verwijt, dat wij in 't verleden „denigreerend en verdachtmakend" over de openbare bemiddeling en voorlichting schreven, zal het voorafgaande — de geschiedenis — hem de overtuiging geven, dat daartoe alle aanleiding bestond en wij verplicht waren aldus op te treden.

ONTWERP VAN EEN KONINKLIJK BESLUIT, TOT INSTELLING EN REGELING VAN EEN BEROEPSKEUZE-RAAD.

I. Algemeene Bepalingen.

Artikel 1. Er wordt ingesteld een Beroepskeuze-Raad ter voorlichting en tot bijstand van de Regeering inzake de voorlichting bij beroepskeuze, voorzoover deze geschiedt door neutrale en particuliere commissies, vereenigingen of instellingen.

II. Taak.

Art. 2. De Beroepskeuze-Raad dient de Regeering desgevraagd van advies in alle zaken, welke de beroepskeuze-voorlichting betreffen of daarmede verband houden.

Art. 3. De Beroepskeuze-Raad vestigt zijnerzijds de aandacht der Regeering op maatregelen van Regeeringswege, welke kunnen strekken tot bevordering der voorlichting bij beroepskeuze.

Art. 4. In het bijzonder adviseert de Beroepskeuze-Raad aan de Regeering omtrent de subsidieering der Centrale Commissies, vereenigingen of Instellingen, op het gebied der beroepskeuze-voorlichting werkzaam.

Art. 5. De Beroepskeuze-Raad houdt toezicht op de wijze, waarop de toegekende Rijkssubsidie wordt besteed.

Art. 6. De Beroepskeuze-Raad houdt zich op de hoogte van den toestand der voorlichting bij beroepskeuze hier te lande en verzamelt daarover zooveel mogelijk gegevens.

Art. 7. De Beroepskeuze-Raad bevordert de belangstelling in het werk der voorlichting bij beroepskeuze en de samenwerking tusschen organisaties en instellingen op dit gebied werkzaam.

Art. 8. De Beroepskeuze-Raad verstrekt gevraagde inlichtingen aan openbare besturen en autoriteiten en aan de hoofdorganen der beroepskeuze-voorlichting.

Art. 9. De Beroepskeuze-Raad brengt jaarlijks vóór 1 April aan onzen Minister van O. K & W. een verslag uit over de hoofdzaken zijner verrichtingen in het afgeloopen kalenderjaar.

III. Samenstelling.

Art. 10. De Beroepskeuze-Raad is gevestigd te 's-Gravenhage en bestaat uit tenminste 15 en ten hoogste 30 leden.

2. De leden worden door Ons benoemd en ontslagen.

3. Een der leden wordt door Ons als Voorzitter aangewezen.

Art. 11. De benoeming geschiedt voor den tijd van zes jaar.

De helft der leden treedt volgens een door onzen Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen goedgekeurden rooster om de drie jaren af. De aftredenden kunnen onmiddellijk herbenoemd worden.

2. Wie ter vervulling van een plaats, buiten den bij de rooster bepaalden tijd opengevallen, tot lid wordt benoemd, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij benoemd is, zou zijn afgetreden.

3. Van een periodieke aftreding geeft de Beroepskeuze-Raad twee maanden vóór het tijdstip van aftreding kennis aan den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Art. 12. 1. Aan den Beroepskeuze-Raad wordt een secretaris toegevoegd, die door Ons wordt benoemd en een door Ons te bepalen bezoldiging geniet.

2. De instructie voor den Secretaris wordt door den Beroepskeuze-Raad vastgesteld na de goedkeuring van onzen Minister van O. K en W.

3. Bij het openvallen van het ambt van Secretaris zendt de Beroepskeuze-Raad ter vervulling van de plaats een aanbeveling aan onzen Minister van O. K. & W.

Art. 13. Bij afwezigheid of ontstentenis wordt de Voorzitter, wat betreft de leiding der vergadering en de dagelijksche leiding vervangen door een, door den Beroepskeuze-Raad, aangewezen of plaatsvervangend Voorzitter. Bij afwezigheid of ontstentenis wordt de Secretaris vervangen door een, door den Voorzitter aan te wijzen lid.

Art. 14. De leden van den Beroepskeuze-Raad genieten geen bezoldiging. Zij ontvangen echter vergoeding voor reis- en verblijfkosten en vacatiegeld, voor elken dag, waarop zij een vergadering hebben bijgewoond of ingevolge opdracht van den Beroepskeuze-Raad bijzondere werkzaamheden hebben verricht.

IV. Werkwijze.

Aft. 15. 1. De Beroepskeuze-Raad vergadert zoo dikwijls de

Voorzitter dit noodig acht of het door tenminste 5 leden met opgaaf van redenen wordt gevraagd.

2. De vergaderingen worden gehouden te 's-Gravenhage, tenzij de Voorzitter noodig acht die elders te doen plaats hebben.

Art. 16. De Beroepskeuze-Raad kan de voorbereiding van bepaalde zaken aan Commissies uit zijn midden opdragen.

Art. 17. In de vergaderingen kan geen besluit worden genomen, indien niet tenminste 2/3 van het aantal leden aanwezig is.

Art. 18. De Beroepskeuze-Raad stelt een reglement van orde vast, dat de goedkeuring van onzen Minister van O. K. & W. behoeft.

Art. 19. Zonder toestemming van onzen genoemden Minister kan aan de door den Beroepskeuze-Raad behandelde zaken geen openbaarheid worden gegeven.

V. Bevoegdheid.

Art. 20. De Beroepskeuze-Raad kan zich rechtstreeks met openbare besturen en autoriteiten in verbinding stellen, welke gehouden zijn hem inlichtingen en gegevens te verschaffen, die voor de volvoering van zijn taak noodig zijn.

Art. 21. De Beroepskeuze-Raad en de uit haar benoemde commissie hebben het recht deskundigen en andere personen uit te noodigen om de vergaderingen bij te wonen tot het geven van inlichtingen.

Art. 22. 1. De leden en de secretarissen van den Beroepskeuze-Raad hebben ter vervulling van hun taak de bevoegdheid, de inrichtingen van de gesubsidieerde organisaties en instellingen, die op het gebied der beroepskeuze-voorlichting werkzaam zijn, te zoeken, mits zij zich daartoe van te voren aanmelden.

***

(Als leidraad voor dit ontwerp Koninklijk-Besluit, werd gelijk ontwerp van den Centralen Jeugdraad gebezigd. Verslag Staatscomm. v. Wijnbergen blz. 171—173. Typ. A'damsche Boek- en Steendrukkerij v/h. Ellerman, Harms en Co. 1919.)

ONTWERP GEMEENTELIJKE VERORDENING INZAKE VOORLICHTING BIJ BEROEPSKEUZE.

Instelling en Doel.

Artikel 1. 1. De gemeente stelt in een commissie, de gemeentelijke commissie voor beroepskeuze.

2. De commissie geeft leiding en voorlichting aan de plaatselijke beroepskeuze-voorlichtingsdienst, uitsluitend technisch, niet practisch bedoeld.

Samenstelling.

Artikel 2. 1. In de gem. commissie hebben onder meer zitting: ambtshalve de directeur der Gem. Arbeidsbeurs, deskundigen op het gebied der beroepskeuze-voorlichting, vertegenwoordigers uit de neutrale en particuliere commissies.

2. De leden der gem. commissie, met uitzondering van het ambtshalve lid, worden door den Raad voor den tijd van 6 jaren benoemd. Een derde van hen treedt om de 2 jaar volgens onderling op te maken rooster af. De commissie bestaat uit tenminste 10 en ten hoogste 20 leden.

3. De gem. commissie kiest haar Voorzitter uit haar midden. Door Burgemeester en Wethouders worden haar een Secretaris en zoo noodig een of meer Adjunct-secretarissen toegevoegd.

4. Bij afwezigheid of ontstentenis wordt de Voorzitter, wat betreft de leiding der vergadering en de dagelijksche leiding vervangen door een, door de Commissie aangewezen plaatsvervangenden Voorzitter. Bij afwezigheid of ontstentenis wordt de secretaris vervangen door een, door den Voorzitter aan te wijzen lid.

5. De leden van de commissie genieten geen bezoldiging. Zij ontvangen echter vergoeding voor vacatiegeld, voor elken dag, waarop zij een vergadering hebben bijgewoond of ingevolge opdracht van de commissie bijzondere werkzaamheden hebben verricht.

6. Voor de kosten aan de werkzaamheden der commissie verbonden wordt jaarlijks een bedrag op de begrooting der Gemeente uitgetrokken. De commissie dient een raming der kosten telken

jare vóór 1 Juni bij Burgemeester en Wethouders in. Zij doet tevens telken jare vóór 1 Juni rekening en verantwoording van hare uitgaven.

Taak der Commissie.

Artikel 3. 1. De gem. commissie dient B. & W. van advies in alle zaken, welke de beroepskeuze voorlichting betreffen of daarmede verband houden.

2. De commissie tracht het in art. 1 omschreven doel te bereiken door het verspreiden van lectuur inzake beroepskeuze, door het verzamelen van gegevens aangaande de arbeidsvoorwaarden en het leerlingwezen in de diverse vakken en beroepen, aangaande de arbeidswetgeving in haren ganschen omvang en den stand van verschillende takken van voortbrenging en door hetgeen voorts door haar ter bevordering van haar doel nuttig wordt geacht. In het bijzonder legt de commissie een lijst aan van fabrieken en werkplaatsen, waar gelegenheid tot vakopleiding bestaat en van gelegenheden tot het ontvangen van voortgezet- of vakonderwijs, — een technische, geen practische taak. Deze gegevens worden aan de door B. en W. erkende neutrale en particuliere Commissies beschikbaar gesteld.

Art. 4. De commissie vestigt harerzijds de aandacht van B. & W. op maatregelen van de zijde van B. en W., welke kunnen strekken tot bevordering der beroepskeuze-voorlichting.

Art. 5. In 't bijzonder adviseert de commissie aan B. & W. omtrent de subsidieering van de vereenigingen en instellingen, op het gebied der beroepskeuze-voorlichting werkzaam.

Art. 6. De commissie houdt toezicht op de wijze, waarop de toegekende gemeentesubsidie wordt besteed.

Art. 7. De commissie houdt zich op de hoogte van den toestand der beroepskeuze-voorlichting hier te lande en verzamelt daarover zooveel mogelijk gegevens.

Art. 8. De commissie verstrekt de gevraagde inlichtingen aan openbare besturen en autoriteiten en aan de hoofdorganen der plaatselijke en landelijke beroepskeuze-voorlichting.

Art. 9. De commissie brengt jaarlijks vóór 1 April aan B. & W. een verslag uit over de hoofdzaken zijner verrichtingen in het afgeloopen kalenderjaar.

Werkwijze.

Artikel 10. De commissie vergadert zoo dikwijls de Voorzitter dit noodig acht of het door tenminste 3 leden met opgaaf van redenen wordt gevraagd.

De vergaderingen worden gehouden ten standhuize of in een localiteit daartoe door B. & W. bestemd.

Art. 11. De commissie kan de voorbereiding van bepaalde zaken aan sub-commissies opdragen.

Art. 12. In de vergaderingen kan geen besluit worden genomen, indien niet tenminste de helft van het aantal leden aanwezig is.

Art. 13. De commissie stelt een reglement van orde vast, dat de goedkeuring van B. & W. behoeft.

Art. 14. Zonder toestemming van B. & W. kan aan de door de commissie behandelde zaken geen openbaarheid worden gegeven.

Bevoegdheid.

Artikel 15. De commissie kan zich rechtstreeks met de hoofden van gemeentelijke diensten en autoriteiten in verbinding stellen, welke gehouden zijn haar inlichtingen en gegevens te verschaffen, die voor volvoering van haar taak noodig zijn.

Art. 16. De commissie en de uit haar midden benoemde subcommissies hebben het recht deskundigen en andere personen uit te noodigen om de vergaderingen bij te wonen tot het geven van inlichtingen.

Art. 17. 1. De leden en de secretaris der commissie hebben ter vervulling van hun taak, de bevoegdheid de gemeentelijke inrichtingen te bezoeken, ten dienste der voorlichting bij beroepskeuze.

2. Zij hebben eveneens toegang tot de inrichtingen van de gesubsidieerde organisaties en instellingen, die op het gebied der beroepskeuze-voorlichting werkzaam zijn, mits zij zich daartoe van te voren aanmelden.

BEROEPSKEUZE-VOORLICHTING EN JEUGDORGANISATIE

door

RECTOR B. H. DE GROOT.

Groote wereldschokkende gebeurtenissen laten niet na diep in te grijpen in het geheele leven der volkeren. Zoo leert het de wereldhistorie. Zooals de Fransche revolutie een nieuwe periode inluidde, op ieder terrein van het voorgaande onderscheiden; zoo kon men zich ook voorbereid houden, dat de groote wereldstrijd van onze dagen op alle gebied geweldige veranderingen met zich mee zou slepen.

Politiek en sociaal, economisch en technisch, religieus-ethisch en paedagogisch, op al die terreinen inderdaad zijn nieuwe toestanden ingetreden en daarmede nieuwe levensvraagstukken voor het licht gekomen.

Ook op cultureel gebied — en met name op dat der paedagogiek — hebben de verschillende jongste gebeurtenissen geducht hun invloed doen gelden.

Als gevolg daarvan is men zich in den jongsten tijd meer bizonder met opvoedingsvraagstukken bezig gaan houden.

Bijzondere belangstelling heeft het opleidingsvraagstuk der rijpende jeugd verkregen; mannen en vrouwen van groote ervaring en diepe geleerdheid hebben de vraag „van de vorming van het komende geslacht" bezien en bestudeerd in het licht van de nieuwere eischen van onzen tijd, en met stapels geschriften en boeken werd de wereld overstroomd, waarin nieuwe gedachten en nieuwe vormen en methoden van jeugdopvoeding werden aangeprezen en verheerlijkt.

Een bijzonder kenmerkend verschijnsel trad daarbij naar voren. Ik noemde het in de 1e stelling van mijne inleiding.

„Had het opvoedingswerk in het verleden meer een algemeen, „thans heeft het een meer gespecialiseerd karakter verkregen." Het opvoedingswerk van onzen tijd is meer geworden een studie en vorming van het individu.

Dat is — wanneer overdrijving wordt vermeden — een gelukkige verandering.

Algemeenheid en oppervlakkigheid gaan zoo gemakkelijk hand aan hand, en wanneer ooit oppervlakkigheid uit den booze is, dan is het zeker wel op het gebied der opvoeding. Dat behoef ik niet nader voor U te belichten.

Kan men op de lagere school nog in zekeren zin spreken van het leggen van een algemeenen grondslag, — zoo spoedig die periode door het kind is doorloopen, breekt de tijd aan, waarin de opvoeder heeft rekening te houden met de geheel persoonlijke levensomstandigheden waarin het opgroeiende geslacht gaat verkeeren. De goede opvoeding moet van dàt oogenblik de juiste harmonie weten te scheppen tusschen de persoonlijkheden van het kind in lichamelijk en geestelijk opzicht en de individueele levensomstandigheden waarin het gaat geplaatst worden — en de opvoeding zal eerst dàn doeltreffend zijn als de juiste verhoudingen zijn gevonden tusschen wat er leeft in het kind en wat er leeft in dat deel der gemeenschap, waarin het voor zijn toekomst geplaatst wordt.

Een ontzettend moeilijk vraagstuk, met geen algemeene formulen of berekeningen op te lossen.

Gelukkig daarom, dat men in onze dagen zich beter van dat meer gespecialiseerde karakter van het opvoedingswerk is bewust gaan worden.

„Verschillende omstandigheden zijn er, zegt verder de 1e stelling, „die de aanleiding tot die gewijzigde omstandigheden zijn gewor„den. Omstandigheden, deels samenhangend met de veranderde „verhoudingen in het maatschappelijk leven, deels voortvloeiend „uit de gewijzigde psyche van het jongere geslacht."

Tot de volgende zou ik deze omstandigheden willen terugbrengen: de nieuwere cultuur van onzen tijd, ook met behoud van onze onveranderlijke levensbeginselen — de uit de oorlogscrisis voortgekomen bepaalde behoeften voor de normale ontwikkeling van ons maatschappelijk leven — de noodzakelijkheid om méér nog dan vroeger het individu te beschouwen als deel van het geheel op maatschappelijk, zoowel als geestelijk gebied, — de verscheidenheid van psyche bij het nieuwere geslacht onder den invloed der geheel gewijzigde levensomstandigheden, waaronder de jongeren opgroeien. We zullen deze omstandigheden een oogenblik aandachtig beschouwen.

Besprekend de nieuwere cultuur van onzen tijd, wijst Dr. Bavinck er op in zijn boek „De nieuwe opvoeding", dat het

idealisme van voorheen meer en meer een pragmatisch en utilistisch karakter heeft aangenomen. Zonder mee te gaan met de wijsgeerige nieuwere stelsels, die geen waarheid op zich zelf, geen vaststaande beginselen meer aannemen, en slechts als criterium der waarheid aanvaardden „de bruikbaarheid voor het leven", — heeft dat z.g. pragmatisme voor het opvoedingswerk toch deze goede zijde, dat het geleerd heeft de onveranderlijke beginselen over opvoeding en vorming der jeugd in de practijk van het leven meer in overeenstemming te brengen met wat de hedendaagsche cultuur vraagt; heeft het ons geleerd, dat de leer der opvoeding — met behoud van haar onveranderlijke beginselen — niet is een geheel zelfstandige, zich naar eigen idee en wet ontwikkelende wetenschap, maar ten nauwste in verband staat met de cultuur van haar tijd, en te volgen heeft de beweging, die onze nieuwere tijd neemt.

In het boekje „de rechte man op de rechte plaats" van de reeks zielkundige verwikkelingen, wijst Dr. Jac. van Ginneken op de bepaalde behoeften, die de oorlogscrisis voor de normale ontwikkeling van ons maatschappelijk leven geschapen heeft. Het zijn de lessen van den oorlog. Onder den drang, om aan den rechten man de rechte plaats te geven in den wereldstrijd, is men met alle energie zich gaan toeleggen op de bestudeering van het vraagstuk, om de arbeidsprestatie van het individu door doeltreffende aanwending van persoonlijke krachten, voor de gemeenschap zoo hoog mogelijk op te voeren. Het verlangen om zich uit de oorlogscrisis zoo spoedig mogelijk te herstellen, de toeleg om het tekort aan arbeidskracht zoo goed mogelijk aan te vullen, de studie om voor de nieuwe en gespecialiseerde beroepen geschikte beoefenaars te vinden, het streven om zich aan te passen aan de nieuwere vindingen op allerlei gebied, heeft zielkunde en paedagogiek er toe gebracht het terrein der meer algemeene studie te verlaten en zich op individueele personenstudie en vorming toe te leggen.

De meer democratische en sociale opvattingen van onzen tijd brachten mede, dat men ook bij de opvoeding van het jongere geslacht méér dan vroeger het individu had te beschouwen als deel van het geheel, zoowel op maatschappelijk als geestelijk gebied.

De gecompliceerdheid van het geheele maatschappelijke leven, dat nu eenmaal zóó functioneert, dat ieder zijn deel moet bijdragen om het geheele organisme in stand te houden, drukte trouwens

van zelf reeds een bijzonder stempel op het werk der opvoeding en vorming. Doch dat is er niet minder op geworden door de nieuwere stroomingen op sociaal gebied. Ieder heeft zijn bepaalde taak en bepaalde functies in het geheel te vervullen, en slechts dan als de juiste verhoudingen gevonden zijn tusschen de beoefenaars van die bepaalde functies ten opzichte van het geheel, en het geheele organisme zelf, zal in het sociale vraagstuk een goede oplossing gevonden zijn.

Ook dàt heeft het individueel karakter in het opvoedingswerk naar voren gebracht. Blijven nog de gewijzigde levensomstandigheden van het jongere geslacht.

Dat ons jongere geslacht onder geheel andere levensomstandigheden opgroeit dan het geslacht van een halve eeuw terug, zal ieder gereedelijk toegeven.

En dat die verandering ook haar invloed op de psyche van onze jongeren uitoefent, staat eveneens vast.

De rijpende jeugd is van het huisgezin meer verplaatst naar het openbare leven ; bij die intrede in het openbare leven staat het wederom voor geheel andere invloeden, dan de ouderen onder ons eens ondergingen : de opleiding voor het bedrijf of beroep heeft een geheel ander karakter gekregen evenals de uitoefening van het beroep zelf ; meer komt de rijpende jeugd ook in aanraking met allerlei invloeden van het maatschappelijk leven, waarvan velen helaas vaak meer ten kwade dan ten goede werken ; ook de in onzen tijd sterker geprononceerde ideëen van vrijheid en zelfstandigheid maken gemakkelijk indruk op het kind.

Geen wonder dat een groote verscheidenheid aanwezig is tusschen het jongere geslacht van voorheen en thans — een verscheidenheid, die een meer gespecialiseerde vorming van het rijpend geslacht in onzen tijd noodzakelijk maakt.

„Het meer gespecialiseerde karakter van het huidige opvoedings-
„werk — zoo zegt de tweede stelling — culmineert in de vraag :
„welke bepaalde plaats zal het individu in het toekomstig maat-
„schappelijk leven innemen. De beroepsvraag komt hierbij naar
„voren en beheerscht voor een groot deel het opvoedingsvraagstuk."

De beroepsvraag is in onzen tijd meer op den voorgrond getreden.

Vroeger ging het daarmede geheel anders en veel eenvoudiger.

Door allerlei omstandigheden ging in den regel het bedrijf of

beroep van vader op zoon over. Het feit, dat men zich niet zoo gemakkelijk verplaatste als tegenwoordig; dat het aantal der te kiezen beroepen veel geringer was; de opleiding in het beroep door omstandigheden van huiselijken aard veel meer was aangewezen; de vrijheid in het kiezen van een beroep door de inrichting van het maatschappelijk leven veel meer was ingeperkt leidden er van zelf toe, dat het beroepskeuze-vraagstuk een zeer bescheiden plaats in het geheele opvoedingsvraagstuk bleef innemen.

Het kind sprak zich niet zoo gemakkelijk uit; om iets nieuws te zoeken op het gebied der beroepskeuze was het gezichtsveld van het kind bij de geringe keuze trouwens te beperkt; automatisch ging de neiging van het kind naar het beroep van den vader; de in den gildentijd heerschende beroepsopleiding werkte dat in de hand, zoodat een naar alle zijden wèl overwogen beroepskeuze vrijwel bleef uitgesloten.

Waar het gold: het opvoedingsvraagstuk had men in die dagen dan ook méér met het vraagstuk der beroepsopleiding dan der beroepskeuze te maken. Thans is daarin een merkbare verandering gekomen.

De bovengenoemde omstandigheden, die aan het opvoedingswerk een meer gespecialiseerd karakter hebben gegeven, hebben dat juist gedaan, doordat zij het beroepsvraagstuk meer op den voorgrond hebben gebracht.

En met het naar voren brengen van het beroepsvraagstuk, is ook de vraag van de goede keuze van een beroep meer aan de orde gekomen.

Speciaal in verband met het beroepskeuzevraagstuk zijn er nog bijzondere redenen aan te wijzen.

Vooreerst dient genoemd de meer persoonlijke vrijheid van het kind.

Was er vroeger meer aan gelegen, dat de zoon in het beroep van den vader overging, wijl inrichting van huiselijken haard en uitoefening van beroep veel meer samengingen, thans nu beide meer los van elkander staan en het kind vaak geheel buiten het beroep van den vader opgroeit, heeft het kind ook in de keuze meer persoonlijke vrijheid gekregen.

Daarenboven heeft de geweldig groote specialiseering in de beroepen, ook de keuze en daarnaast de behoefte veel grooter gemaakt.

Die grootere verscheidenheid heeft ook gelegenheid geschapen om meer persoonlijke neiging en ambitie te volgen, terwijl zij ook de noodzakelijkheid heeft meegebracht, om voor elk der beroepen een voldoend aantal beoefenaars te vinden. Voeg daarbij de nieuwere en betere gelegenheid tot opleiding naast de mogelijkheid tot uitgebreider voorlichting, met het streven, om door het „ruim baan voor de begaafden", ook de finantieel zwakkeren en de kleinen uit het volk tot de hoogeren beroepen in te leiden, en het feit verklaart zich dat het beroepskeuze-vraagstuk in den jongeren tijd meer acuut is geworden.

Geen wonder dan ook, dat de studie „van de doelmatige keuze van het beroep" een afzonderlijke wetenschap is geworden, en dat verschillende takken van wetenschap — niet het minst de zielkunde — zich in dienst hebben gesteld van het vraagstuk, om den rechten man te brengen op de rechte plaats. Geen wonder, dat ook de paedagogiek zich met allen ernst op de doelmatige oplossing van dat vraagstuk is gaan toeleggen. Uit dit alles nu is gemakkelijk ook het gespecialiseerd karakter van het opvoedingswerk voor de rijpende jeugd van onzen tijd af te leiden. Het gaat nu vooral bij de opvoeding om de vraag: Welke bepaalde plaats zal het individu in de toekomst in het maatschappelijk leven innemen?

Geen algemeene vorming, maar vorming, godsdienstige, zoowel als maatschappelijke in verband met de bepaalde plaats, die ieder individu later zal hebben te bekleeden.

Hier mede is het opvoedingswerk sterk geindividualiseerd.

Studie van de persoonlijkheid in alle opzichten om tot de goede beroepskeuze te komen, en na de vaststelling van het bepaalde beroep voor het bepaalde individu, de vorming van geest en hart en andere vermogens, op alle gebied, lichamelijk, maatschappelijk en godsdienstig in de bepaalde richting, die dat individu zal ingaan: dat is vooral het meer gespecialiseerde karakter, dat onze opvoedingsarbeid heeft verkregen.

„Van zelf — aldus in de 3e stelling — hebben daarmede ook de „jeugdvereenigingen een bepaald karakter verkregen. Zij hebben „een gespecialiseerd doel en op te voeden in een bepaalde richting. „Geen algemeene vorming, maar opleiding in de richting van de „bepaalde plaats, die het individu in de toekomst in het maatschap„pelijk leven gaat innemen. Het vraagstuk van beroepskeuze en

„beroepsvorming treedt daarmede op den voorgrond. De jeugdor-„ganisatie heeft te leiden bij de keuze en na de keuze in de richting van „het gekozen beroep op te voeden."

In deze derde stelling ben ik meer in het bijzonder aan het eigenlijke onderwerp van deze inleiding gekomen.

Zij geeft aan het verband tusschen het vraagstuk der beroepskeuze-voorlichting en de jeugdorganisatie.

Dit verband is tweevoudig.

Vooreerst heeft de jeugdorganisatie leiding te geven aan haar leden bij de keuze van een beroep; vervolgens na de keuze in de bepaalde richting van het gekozen beroep op te voeden.

Die taak is van zooveel belang voor de jeugdorganisatie, dat zij daardoor een geheel bijzonder karakter verkrijgt.

Dat voorlichting noodzakelijk is bij de keuze van een beroep, behoeft niet nader bewezen. Daarop is reeds meer dan voldoende de aandacht gevestigd en het feit, dat voorlichtingsbureaux zijn en worden opgericht, en het volk den weg daarheen weet te vinden, zegt genoeg, dat voorlichting gewenscht wordt en noodig is.

Wanneer men maar niet lukraak het kind in een bepaald beroep wil onderbrengen, dan is voorlichting bij de keuze om de ingewikkeldheid van het Beroepskeuze-Vraagstuk voor de massa van onze rijpende jeugd noodzakelijk.

Noch de ouders noch het kind zullen in den regel zonder deskundige voorlichting tot een doelmatige keuze in staat zijn.

Dat voor die deskundige hulp de jeugdvereeniging het aangewezen lichaam is, volgt uit de taak, die zij bij het opvoedingswerk der rijpende jeugd heeft in te nemen.

De jeugdvereeniging heeft krachtens haar roeping en zending met de ouders de zorg te dragen voor de algeheele godsdienstige en maatschappelijke vorming van het opgroeiende geslacht, en mag zich dus, waar het geldt dit voornaam onderdeel van het opvoedingsvraagstuk, dat zoo diep ingrijpt in de geheele vorming van de rijpende jeugd, aan deze taak niet onttrekken. Zij zal voor een groot deel mede hebben te zorgen voor de doelmatige opleiding in het gekozen beroep, en is dus uit dien hoofde reeds geroepen, bij de keuze zelf de behulpzame hand te bieden.

Daarenboven is de hulp van de jeugdvereeniging ook veelal onmisbaar om tot goede deskundige voorlichting bij de keuze te komen.

Door de plaats, die de jeugdvereeniging in het leven van het kind inneemt, is zij met de ouders en de school in staat ons de gegevens te verschaffen, die van den kant van het kind aanwezig moeten zijn, om tot een doelmatige keuze te kunnen geraken.

Zij kan zich een oordeel vormen, omtrent geschiktheid, aanleg en neigingen van het kind voor een bepaald beroep; kan zich uitspreken over het milieu, waaruit de beroepscandidaat voortkomt, alsmede over de omgeving, waarin het leeft: zij kan godsdienstig-zedelijke motieven wegen, die bij de keuze van beteekenis zijn; zal ook in rekening kunnen brengen de vraag over de toekomstige beroepsopleiding in het gekozen vak in verband vooral met aard en karakter van het kind; in één woord: de jeugdvereeniging is het instituut, dat tot geen prijs mag voorbijgezien, wanneer de vraag der beroepskeuze-voorlichting aan de orde komt.

Daarenboven ook om de plaats, die de jeugdvereeniging na de keuze inneemt, is zij meer dan anderen aangewezen, om bij de keuze zelf de noodige leiding te geven.

De controle over de doelmatigheid der gedane keuze, en zoo noodig, de tijdige correctie van die keuze, is bij uitstek de taak van de jeugdvereeniging; het wekken van de noodzakelijke levenslust en toewijding voor het gekozen beroep, vooral in de eerste moeilijke jaren der vooropleiding; het geven van een zekere levenswijding aan het beroep, waardoor het beroep zelf en de beoefening daarvan door het komende geslacht wordt opgevat als een hooge en heilige levenstaak; het opvoeden in de richting van het beroep door doelmatige beroepsopleiding niet alleen, maar ook door het aanbrengen van een algemeen maatschappelijke en godsdienstige vorming, die bijzonder rekening houdt met de speciale eischen, die in beide opzichten voor de beoefening van dat bepaalde beroep gesteld worden; dat alles zijn redenen, die er meer dan afdoende voor pleiten, dat bij de voorlichting in de keuze een gewichtige taak voor de jeugdvereeniging is weggelegd.

In de vierde stelling wordt er op gewezen, dat de jeugdorganisatie over het algemeen meer belang in het vraagstuk der beroepskeuze-voorlichting zal moeten gaan stellen.

Drie redenen worden daarvoor genoemd.

Vooreerst het belang van een goede vorming der rijpende jeugd; vervolgens de verplichtingen, die de jeugdorganisatie heeft tegen-

over het maatschappelijke leven: ten derde de instandhouding en bloei van de R.K. Jeugdorganisatie zelf.

De goede vorming van de rijpende jeugd. Dat de keuze van het beroep voor een groot deel de verdere vorming van de rijpende jeugd beinvloedt, is zeker — niet slechts hangt van de beroepskeuze af de verdere opleiding, die moet worden gekozen, maar ook de karaktervorming hangt in de moeilijke puberteitsjaren ten nauwste met de beroepskeuze samen.

Wanneer het gekozen beroep overeenkomt met aanleg en neigingen van het kind; wanneer het tengevolge daarvan gevoelt, dat het iets in het gekozen beroep kan beteekenen, dan zullen de lust en ambitie voor zijn arbeid bij den jongen worden opgewekt; dan zal hij de moeilijkheden aan de opleiding verbonden lichter kunnen dragen; dan zal het beroep zijn jonge leven beginnen te vullen, en het betere en hoogere in zijn karakter worden opgewekt. Stel daartegenover een keuze, die met aanleg en geschiktheid in strijd is. Wat een moeilijkheden en een zorgen. De ijver verslapt al spoedig, omdat de offers te zwaar vallen; de lust verdwijnt, omdat de jongen geen vooruitgang ziet; met tegenzin neemt hij iederen dag zijn taak weer op zich; wijl het beroep hem niet trekt, zoekt hij verstrooiing in andere dingen, die meer zijn belangstelling wekken. Hij wordt humeurig en ongedurig en de ondeugden en gebreken van den puberteitsleeftijd dringen naar voren. Wie zal zeggen, wat een strijd op zedelijk gebied in die crisis ontstaat; en wat een verlies en teleurstelling, als dan na korten of langeren tijd blijkt, dat de keuze onvoldoende was en een nieuwe moet gedaan worden met al de gevolgen daaraan verbonden.

De jeugdvereeniging, die moet opvoeden en leiden, karakters moet vormen, heeft inderdaad het allergrootste belang voor de normale ontwikkeling van haar arbeid bij een goede beroepskeuze-voorlichting.

Hoe gemakkelijk wordt haar taak als zij staat tegenover jongeren, die in hun gekozen beroep opgaan en voor hun taak leven; doch hoe zwaar daarentegen haar werk, als zij te leiden heeft kinderen, die gebukt gaan onder de gevolgen van een ondoelmatige keuze.

In verband met de beroepskeuze-voorlichting heeft de jeugdorganisatie ook verplichtingen tegenover het maatschappelijk leven.

Onze Burgerlijke samenleving heeft er zeer groot belang bij, dat in het maatschappelijk leven de rechte man ook de rechte plaats bezet.

De goede geest onder de burgers, de welvaart van het volk, de bloei van industrie en nijverheid, de veredeling van het handwerk, de productiviteit van de eigen gemeenschap tegenover de concurrentie van buitenstaanders vallen samen met een goede verdeeling en uitoefening van de beroepen.

De jeugdorganisatie, die als zoodanig de vorming van de rijpende jeugd op zich heeft genomen, en daarvoor in zekere mate, ook tegenover de gemeenschap verantwoordelijk is, zou zich tegenover diezelfde gemeenschap inderdaad bezondigen, wanneer zij bij de verzorging van die opvoeding, dit belangrijk vraagstuk zou verwaarloozen.

Daardoor zou zij oorzaak zijn, dat een belangrijk maatschappelijk belang onverzorgd bleef, een schuldig staan aan het tekort aan volksontwikkeling en volkskracht, dat het gevolg daarvan zou wezen.

Ook de instandhouding en bloei van de R.K. Jeugdorganisatie zelf vraagt, dat deze zich aan den plicht van beroepskeuze-voorlichting niet onttrekke.

Waar bij de jeugdvorming de beroepsvraag meer dan voorheen naar voren is gekomen, en van alle zijden de belangstelling in die richting uitgaat, zal de jeugdorganisatie slechts dan blijvende aandacht trekken, als zij zich voldoende met de oplossing van de beroepsvraag bezig houdt.

Van verschillende kanten tracht men de rijpende jeugd van voorlichting bij de gewichtige vraag der beroepskeuze te dienen. De school is bezig zich voor een groot deel van dit terrein meester te maken: gemeentelijke bureaux worden opgericht, die om de populariteit van hun arbeid te verhoogen een ruime plaats bij het vraagstuk der beroepskeuze-voorlichting afstaan aan het vraagstuk der arbeidsbemiddeling voor jeugdige personen; ook particuliere stichtingen en organisaties gaan dien weg op, zich daarbij niet slechts leenend voor enkele beroepskeuze-voorlichting, maar ook voor een zekere nazorg op dat gebied ter controle en ontwikkeling van hun werk, dat daardoor wéér gemakkelijk den vorm van jeugdverzorging gaat aannemen; van den anderen kant gaan ouders en jongeren, tot wien langzamerhand meer de groote beteekenis van een doelmatige voorlichting doordringt, ook meer belangstelling voor dat vraagstuk toonen en daadwerkelijke hulp zoeken: zoodat

de jeugdvereeniging, indien zij niet tijdig op doeltreffende wijze voor haar jongeren op dit terrein voorziening biedt, gemakkelijk gevaar loopt de noodzakelijke belangstelling en waardeering bij ouderen en jongeren te verliezen.

In aansluiting hiermede moet hier nog op een bijzonder gewichtig punt gewezen.

Het geven van hulp en voorlichting door onze R.K. Jeugdorganisatie in het beroepskeuze-vraagstuk, is niet slechts een belang van de jeugdorganisatie, maar is meer nog een Roomsch gemeenschapsbelang. Hoe toch hebben wij als Katholieken het vraagstuk der beroepsuitoefening en daardoor ook de beroepskeuze te verstaan ?

De katholiek, die nu eenmaal niet leeft van brood alleen, maar ook naar hoogere dingen heeft te streven, kan bij het zoeken naar het middel om zijn dagelijksch brood te verdienen, die hoogere goederen niet uit het oog verliezen.

Bij hem is de keuze van een beroep en de uitoefening daarvan niet iets louter materieels, maar ook iets hoogers ; en onder de factoren, die tot de oplossing van die vraagstukken moeten brengen, staan de geestelijke, de zedelijke en godsdienstige niet op de laagste plaats.

Verwaarloozing van die factoren, is verwaarloozen het hoogere, waarvoor het kind moet worden opgevoed ; alléén rekening houden met wat van deze aarde is, is de ziel van het kind sluiten buiten het Rijk van Christus. Hoezeer we ook op zich zelf kunnen waardeeren het werk van anderen — van gemeentelijke of neutrale bureaux — in dezen, wij kunnen het als Katholieken bij ons Roomsch opvoedingswerk niet aanvaarden, wijl die factoren het juist zijn, die naar hun juiste waarde kunnen geschat worden alléén door hen, die door die motieven hun eigen levensopvattingen laten leiden.

De plicht dus om van Roomsche zijde — van de zijde der R.K. Jeugdorganisatie — in het voorlichtings-vraagstuk te voorzien, gaat hier verder dan het belang van instandhouding en ontwikkeling der jeugdorganisatie zelf ; het is ten slotte een Roomsch belang, dat evenzeer door Roomsche voorlichting als door Roomsch onderwijs gediend wordt.

Mag dus de jeugdorganisatie in het belang van eigen instandhouding en eigen bloei, in het belang van de Roomsche zaak zelf niet onverschillig staan tegenover het beroepskeuze-vraagstuk,

een feit is, dat zij in het verleden te weinig aandacht daaraan heeft geschonken. Werd er hier en daar door de jeugdvereeniging leiding uitgeoefend, dan was deze te algemeen, en kon van een goed gefundeerde, weloverwogen individueele voorlichting niet worden gesproken.

Wat de Patronaten op het gebied der beroepskeuze-voorlichting in het verleden deden, vindt men in de verzameling van rapporten, uitgebracht aan de staatscommissie tot onderzoek naar de ontwikkeling der jeugdige personen van 13—18 jaar.

Daar zegt de Rapporteur van het Centraal-Comité van R.K. Jongenspatronaten in Nederland.

„Aan een goede vakopleiding behoort vooraf te gaan een juiste beroepskeuze. Dat brengt van zelf mee, dat 't Patronaat, 't welk aan goede vakopleiding zoo hooge waarde hecht en dus een juiste beroepskeuze bij zijn beschermelingen tracht te bevorderen, er toe werd gebracht om of zelf, met medewerking van deskundigen als vakmannen, medici, onderwijzers, bestuurders van vakvereenigingen enz. of door middel van door de Patronaten opgerichte Commissies van advies voor de beroepskeuze, den beschermelingen der Patronaten bij die keuze tot voorlichting te dienen."

In het Kathol. Soc. Weekblad van 1917 werd die bemoeiing van onze Patronaten aldus omschreven:

„Veelal beperkte zich de steun tot de individueele voorlichting van den Directeur van het Patronaat, en de gemeenschappelijke leiding van de Patronaatscommissie; er was van een georganiseerde leiding nog geen sprake. Toch werd er zoo stil en haast onbemerkt veel goed gedaan op dit gebied door de Patronaten.

Kwam er kwestie van het kiezen van een beroep bij het verlaten der lagere school, dan overlegde de Directeur met den jongen en diens ouders, dan werd verwezen naar het hoofd der school, als 't noodig was een geneesheer in den arm genomen; de Patronaatsarbeidsbeurs zorgde voor geschikte plaatsing en het voortdurend overleg met ouders en patroons door middel van de Patronaatscommissie zorgde, dat goede vakopleiding was gewaarborgd, terwijl ook controle op de keuze daardoor mogelijk bleef."

Hoe het op het oogenblik staat met de belangstelling van de zijde van onze R.K. Jeugdvereenigingen voor het voorlichtingsvraagstuk in zake beroepskeuze kunnen de jaarrapporten ons leeren.

In het jaarverslag over 1923 van den Bond van Patronaten in het Aartsbisdom Utrecht zeggen slechts 6 Patronaten werk te maken van het geven van voorlichting in zake beroepskeuze. Daaren boven bezitten de Patronaten van Utrecht, Arnhem en Hilversum eigen vaste instellingen van voorlichting, die over het algemeen tot tevredenheid der Patronaten werkzaam zijn. In het geheel dus wordt in het Aartsbisdom volgens opgave van het jaarverslag door 29 Patronaten aan Beroepskeuze-Voorlichting gedaan, waarbij in de drie genoemde plaatsen ook van een zekere georganiseerde leiding sprake is. Tegenover deze 27 Patronaten staan er 120 aangeschreven als bij den Bond aangesloten afdeelingen.

Het Jaarrapport van het Juvenaat van Haarlem noemt 24 stadspatronaten, die voorlichting bij Beroepskeuze geven. Bij dit Juvenaat zijn 153 Patronaten aangesloten.

In de drie overige Bisdommen wordt over een eventueele voorziening van Patronaatswege in dezen niet gesproken.

Wanneer we daarnaast buiten den kring der Patronaten het werk der jeugdorganisatie nagaan, dan blijkt, dat, wat verricht werd in het verleden op het gebied van Beroepskeuze-Voorlichting door de jeugdvereenigingen, hoofdzakelijk, ja zoo goed als uitsluitend, van de Patronaten uitging.

Te weinig belangstelling werd inderdaad tot op heden door onze R.K. Jeugdorganisatie voor dit zoo belangrijke opvoedingsvraagstuk getoond ; waar die belangstelling er was, was ze te onvoldoende, te algemeen om een doeltreffende voorlichting te kunnen wezen.

Er komt gelukkig een kentering ten goede. Door den drang van buiten en door eigen ervaring geleerd, gaat men zich van Roomsch-Katholieke zijde meer met dit vraagstuk bezig houden.

Het feit, dat in den laatsten tijd verschillende R.K. Bureaux of Comité's voor Beroepskeuze-Voorlichting zijn opgericht en zich bij het Centraal-Zielkundig Bureau hebben aangesloten, bewijst dat de belangstelling wakker gaat worden.

Een opmerkelijk verschijnsel is daarbij dit, dat de R.K. Bureaux in onze twee Noordel. Bisdommen zoo goed als van de R.K. Jeugdorganisatie uitgaan en voor een groot deel geheel onder haar leiding staan, terwijl in het Zuiden van ons land die Bureaux buiten de R.K. Jeugdorganisaties worden opgericht en van haar ook vrijwel onafhankelijk zijn.

Plaatselijke omstandigheden zullen daarin wel de hand hebben.

Zonder de noodzakelijkheid te willen bepleiten, dat eventueele R.K. plaatselijke Bureaux van de jeugdorganisatie dienen uit te gaan en onder haar leiding moeten ressorteeren, zou ik toch een zeer sterk contact willen bepleiten tusschen de organen voor voorlichting bij de Beroepskeuze en de jeugdorganisatie.

De gronden daarvoor liggen reeds in het hiervoor gezegde opgesloten.

Van welken aard die band dan moet wezen, is in de 6e en laatste stelling eenigszins aangegeven.

Alvorens dit nader toe te lichten, zij vooropgesteld, dat de jeugdorganisatie, wil zij voor die taak berekend zijn, zich meer dan voorheen op dit belangrijke vraagstuk zal hebben toe te leggen, en door een grondige bestudeering van dat vraagstuk zelf en van de practische toepassing er van, zich voor dien nieuwen arbeid zal hebben te bekwamen.

Wel mogen onze Jeugdvereenigingen zich er diep van doordringen, dat vooral in deze materie het aankomt op degelijk ernstig werk, waarvoor men de volle verantwoordelijkheid ook durft te dragen.

Van een te geven advies in verband met het te kiezen beroep hangt soms zoo ontzettend veel af; een geheele toekomst kan er mee gemoeid zijn, niet slechts van het individu, maar van huisgezinnen.

Daarom geen geliefhebber op dit gebied.

Geen onverantwoordelijke adviezen.

Hier is de zaak niet goed te maken met de goede bedoeling alléén. Wijze voorzichtigheid is voor alles geboden.

Dit mag wel eens gezegd ter waarschuwing, wijl het gevaar niet denkbeeldig is, dat men te veel op eigen gezag bouwend, soms meer afbrekend dan vormend werkt.

Daarom moge de jeugdorganisatie zich er wel van overtuigen, dat zij zonder de hulp van anderen, zonder deskundige wetenschappelijke voorlichting dit terrein niet mag betreden.

Haar streven zij er dus op gericht georganiseerde leiding te brengen, waardoor een afdoende voorziening slechts mogelijk is.

Met een enkel woord is in de laatste stelling een proeve van georganiseerde actie op dit gebied voorgesteld.

Een drievoudige weg is daarbij onderscheiden.

a. De instelling van parochiale Comité's voor Beroepskeuze-Voorlichting.

b. Centralisatie van deze parochiale Comité's tot een plaatselijk Bureau voor Beroepskeuze-Voorlichting.

c. Aansluiting bij het Zielkundig Beroepskantoor te Utrecht.

De Parochiale Comité's voor Beroepskeuze-Voorlichting kunnen uitgaan van de parochiale Jeugdcentrale. Dat lijkt de meest aangewezen weg. In ieder geval moet bij de samenstelling van een dergelijk Comité aan de Jeugdorganisatie een belangrijke plaats worden ingeruimd. De personen, die in een dergelijk parochiaal Comité zitting zullen nemen, dienen zoodanig gekozen, dat rekening is gehouden met alle factoren, die tot een doelmatige oplossing moeten medewerken.

Deze parochiale Commissie moet voor elken candidaat verzamelen de godsdienstige, paedagogische, psychologische en andere gegevens, waaruit een goed advies moet worden opgebouwd. Zij pleegt overleg met kind en ouders, school en kerk en stelt een onderzoek in naar de eigenschappen van den candidaat in den ruimsten zin van het woord.

Het plaatselijk Bureau voor Beroepskeuze-Voorlichting, opgebouwd uit de parochiale Comité's, dient ter ruimere orienteering van de afzonderlijke parochiale afdeelingen. Daar komen alle gegevens van de parochiale Comité's bijeen ; daar wordt geregistreerd, wat op gebied van beroepskeuze-voorlichting van belang is ; daar bestaat gelegenheid tot verder voortgezet onderzoek van den candidaat, ook door middel van eenige eenvoudige proeven.

Een goed ingerichte arbeidsbeurs voor jeugdige personen naast dit plaatselijk Bureau en in nauwe samenwerking met elkander is van groote practische beteekenis.

Dit plaatselijk Bureau dient ten slotte aangesloten bij het Centraal Zielkundig Bureau.

Die aansluiting is noodig alleen reeds om ons werk van Voorlichting op die hoogte te doen staan, waarop het staan moet.

Het Centraal Zielkundig Bureau is het wetenschappelijk centrum van al den Voorlichtingsarbeid. Vandaar uit moeten de plaatselijke Bureaux en door deze de Parochiale Comité's voorzien worden van materiaal, kennis en gezag, om hun verantwoordelijken arbeid ten bate van de rijpende jeugd te kunnen verrichten.

Wanneer het dien kant uitgaat, zal men inderdaad tot georganiseerde voorlichting en leiding kunnen komen.

Moge onze R.K. Jeugdorganisatie zich meer en meer in die richting orienteeren. Het zal de instandhouding en bloei der R.K. Jeugdorganisatie bevorderen; doch wat van nog grooter belang is: de vorming van onze R. rijpende jeugd in veilige banen houden.

HET PSYCHOTECHNISCH ONDERZOEK IN DE PRACTIJK, GEDEMONSTREERD AAN EEN 30-TAL JONGENS EN MEISJES.

PROF. DR. JAC. VAN GINNEKEN S. J.

Om U het psychotechnisch onderzoek in de praktijk te laten zien, meen ik maar weinig te moeten praten, maar veel te moeten doen. Daarom heb ik niet minder dan 30 Utrechtsche jongelui, meisjes en jongens, om hunne medewerking verzocht en allerlei proefrequisieten meegebracht; en met behulp van drie assistenten, hoop ik in den korten tijd van anderhalf uur, U toch heel wat te laten zien.

Let evenwel goed op: het psychotechnisch onderzoek is nog geen beroepskeus-advies. Daarvan is het slechts het eerste stadium. Ik zal dus bij deze jongelui niet trachten te komen tot aanwijzing van het vak, waar ze geschikt voor zijn, maar achtereenvolgens slechts eenige eigenschappen, vaardigheden, gaven, en talenten bij hen onderzoeken; terwijl het getal dan van zelf zal demonstreeren, hoe verschillend al die eigenschappen bij de verschillende individuen vertegenwoordigd zijn. Bovendien zal ik sommige proeven op de jongelui zóó inrichten, dat iedereen in de zaal, die wil, ze zelf mee kan doen. Hierdoor zult U, naar ik hoop, den gang en de methodes van zoo'n onderzoek veel beter begrijpen dan uit lange beschrijvingen.

Ten slotte verklap ik U heel eerlijk mijn bedoelingen hiermee. 1e. Ik wou velen van U lekker maken, om ook psychologische proeven te willen doen. Dan zullen van zelf onze filiaal-bureaux en de diverse onderwijsinrichtingen de noodige liefhebbers en liefhebsters vinden, die als spil willen dienen. Daarom koos ik vooral die proeven uit, waarvoor geen, of althans geen kostbare instrumenten noodig zijn; en die juist daarom veel meer onder ieders bereik en begrip vallen. Alleen moeten zulke liefhebbers niet zelf proeven willen uitvinden of veranderen, want daar hoort meer toe; maar ze moeten trouw de door den vakpsycholoog gegeven instructies volgen, en zich bij voorkomende bezwaren, ook weer aanstonds tot hem wenden,

2e. Wou ik nog wat anders. Ik wou U laten zien, dat de psychologie aan de kinderschoenen begint te ontgroeien, en allanger hoe meer het volle leven begint te benaderen. In 't begin onderzochten wij alleen zintuigelijke waarnemingen, reactiemethoden en associaties, thans doen wij ook reeds proeven op phantasie, verstand en wil. Ja, de ethische eigenschappen en deugden worden ons reeds toegankelijk. Mijn hoofddemonstratie zal een liefde-proef, als U wil, een offerproef wezen ; en heb ik tijd over, dan zal ik U ten slotte zelfs met een karakterproef laten kennis maken.

Maar nu aan het werk.

1. De jongelui, die nu het podium opstappen, ken ik pas sinds eergisteren avond. Ze zijn dus niet geïnstrueerd. Alleen heb ik ze uit de verte met eenige proeven laten kennis maken. Vooral echter heb ik van allen de longencapaciteit met den spirometer laten meten. Binet zegt toch, dat de longencapaciteit over de waarde van den mensch beslist ; en al denk ik ten slotte ietwat minder materialistisch dan hij ; ik geloof toch dat er veel waars in deze stelling besloten ligt.

Om U zelf een oordeel hierover te gunnen deel ik U mee, dat mijn 30 proefpersonen hier nu staan in de volgorde van hun longencapaciteit. De groote jongeman rechts heeft den grootsten, en het kleine meisje links heeft den geringsten longeninhoud ; en al de anderen hebben meer of minder, naarmate ze meer naar rechts, of meer naar links staan ; of als ze straks door elkaar raken, ze hebben allen een cijfer op hun borst. No. 1 heeft de grootste longen. No. 30 de kleinste, en zoo naar hun nummer allen verschillend.

De cijfers der Spirometeropname zijn deze :

1	4500
2	4000
3	3650
4	3550
5	3200
6	3000
7	3000
8	2950
9	2800
10	2700
11	2700

12 2650
13 2550
14 2550
15 2500
16 2500
17 2500
18 2250
19 2200
20 2200
21 2100
22 2000
23 2000
24 1950
25 1900
26 1900
27 1850
28 1800
29 1650
30 1600

Ik wilde nu eerst een kettingreactie doen, om de vivaciteit en de aandacht van al mijn proefmateriaal gezamenlijk te overzien.

2. De Kettingreactie is een gezamenlijke reactieproef; vooral ook bruikbaar om de vermoeienis van een groep kinderen te meten. Eerst met de handen: de eenvoudige reactieproef, zij geven elkaar allemaal de hand en moeten nu elk met hun rechterduim in de open linker hand van hun buurman drukken; en we weten nauwkeurig met de stopwatch, hoe lang die druk onderweg blijft. (Bij de voordracht mislukte deze proef door onoplettendheid van een der kinderen.)

Ik had het zoo verkregen cijfer van dezelfde groep eergisteren avond, met het nu verkregene willen vergelijken om te zien, of mijn proefpersonen in beter of slechter conditie waren. In uitnemende conditie duurt het slechts 8 à 10 sekonden, bij zoo'n groep van 30 kinderen; na een vermoeiende schooltaak echter heel wat langer.

3. Hierna nemen we nu een complexe reactieproef. Ik verdeel onder hen 30 kaartjes met elk een cijfer erop van 1—30. Ik kies er nu één uit, noem het cijfer dat hij op de borst heeft hangen, en zet hiermee mijn stopwatch aan het loopen. Die dus genoemde moet

nu het cijfer aflezen, dat staat op het hem in de hand gegeven kaartje.

Dan moet de persoon die dit cijfer op zijn borst heeft hangen, onmiddellijk daarop het cijfer van zijn kaartje roepen, tot weer de eerste geroepen wordt, met wien ik begon. Deze tweede proef duurt natuurlijk veel langer dan de eerste, maar bij goed opletten, hebben wij het eergisteren en van morgen, voor de opening dezer zitting, toch al tot 23 sekonden gebracht. (Wat lukte.)

De distributie der nummers was als volgt:

Het bovenste cijfer stond op het kaartje dat ze op hun borst hadden hangen; het onderste cijfer op het kaartje dat ze in hun hand hadden.

De omstreepte cijfers geven de personen aan, met wie ik achtereenvolgens de proef begon, volgens de Romeinsche daarboven gedrukte cijfers.

			II			
1	2	3	4	5	6	7
4	10	22	14	1	23	18
8	9	10	11	12	13	14
3	25	15	5	26	20	8
V		VI	III			
15	16	17	18	19	20	21
27	24	13	28	12	29	2
	IV			I		
22	23	24	25	26	27	28
17	30	6	11	21	9	19
29	30.					
16	7					

„Ik begin bij No. 26 en roep: een en twintig. no. 21 roept nu: Twee. Ieder die zijn nummer hoort noemen roept onmiddellijk flink hard het cijfer van zijn kaartje. Dat gaat zoo rond tot weer het cijfer 26 geroepen wordt. De totale tijd wordt opgenomen. Let dus goed op, luister goed, en roep hard.

4. Nu wil ik eerst nog eens zien wie het sterkste is. De reden waarom ik deze min of meer omslachtige manier kies, zal U straks

volkomen duidelijk worden. Ik heb hier 30 zakjes met zand laten vullen. Ze wegen elk 2 K.G. Die laat ik nu zoover mogelijk naar voren houden in hun beide handen. De zwakkeren zullen dat natuurlijk niet zoo lang uithouden, de sterkeren langer, en de sterksten het langst. Maar als wij de proefpersonen hierbij naar elkaar laten kijken, komt er allerlei onze meetproef storende emotie los, als wedijver, jaloezie, valsche schaamte, menschelijk opzicht enz. misschien. En aangezien het ons nu nog uitsluitend om de lichaamskracht te doen is, zullen wij ze dus hiervoor eerst blinddoeken; en nog bovendien de opdracht geven, als ze het zakje niet meer houden kunnen, dit heel zachtjes op den grond voor hen neer te leggen, zonder dat hun buurman of buurvrouw het merkt.

De tijd wordt opgenomen; U ziet de kracht van de armen en handen komt in 't algemeen wel met de capaciteit der longen overeen. Maar zij hebben er voorloopig zelf niets mee noodig wie het het langste uithoudt. (Op de eigenlijke vergadering is deze proef overgeslagen, wijl ik mijn proefpersonen niet te moe wenschte).

5. Wat gaan we nu doen ? We verdeelen ons in 3 groepen. Bij de eerste groep, met het kleinste longvolumen, dat is dus nummer 21—30, gaan we eerst probeeren, te zien, wie van deze het meeste geduld en ijver hebben om, zonder zich af te laten leiden door wat er rond hen gebeurt, een fijn maar eentonig werkje te verrichten. Daartoe moeten ze hun blinddoek aan houden. No. 1—20 mogen hun blinddoek afdoen. Terwijl wij dus, in der kleintjes tegenwoordigheid allerlei andere interessante dingen gaan doen, zetten we hen met z'n tienen samen rond een paar groote schalen met dooreengemengde erwten en boonen, en we geven hun de opdracht deze, op den tast af, zou gauw en zoo goed mogelijk te sorteeren. De boontjes zijn plat en lang, de erwtjes zijn bolrond. Dus goed verstaan, de erwtjes in het bakje links, en de boontjes in het bakje rechts. Vooruit, de tijd wordt nauwkeurig opgenomen, met ijver aan den slag! en stevig doorwerken! geen fouten maken hoor. Want het smaakt heelemaal niet lekker als er een erwt tusschen de witte boontjes zit, of omgekeerd.

6. Twee grootere meisjes moeten ondertusschen de schuurpapierproefdoen; d.w.z. ongezien, op 't gevoel af beoordeelen welk soort schuurpapier fijner of grover is.

Die proef moet op 2 manieren genomen worden:

1e. met de vingertoppen.

2e. met een staafje, b.v. een gewonen lucifer in de gehandschoende handen. Alleen het lucifertje mag het schuurpapier aanraken.

Waarom deze twee manieren ? Met de eerste examineeren wij het tastzintuig der poezele vingertoppen. Met de tweede polsen wij het zoogenaamde vibratie-zintuig, dat in de gewrichten werkt. De eene is scherper in het eene, de andere in het andere.

Bij het vergelijkend onderzoek op onze twee meisjes bleken ze beiden ook de fijnere verschillen over het algemeen zuiver te onderscheiden. Alleen won het ten slotte toch de gehandschoende met haar lucifertje tot éénig instrument, van haar, die met haar vollen vinger het schuurpapier mocht betasten.

7. Van de overigen met grooter longvolumen nemen we nu de jongens en de meisjes apart.

Van de jongens zou ik nu eerst graag weten, wie het best en het langst stoer en goed kunnen opletten of m.a.w. hun aandacht kunnen concentreeren. Daarvoor geven wij hun elk een paar bladzijden met een Baskischen tekst. Daarin moeten zij nu de 5 letters *tubil* doorstrepen, zoo vaak ze voorkomen, zonder er één enkele over te slaan. Na elke minuut geeft de assistent een teeken, en dan zetten zij een kruisje, en gaan dan weer gauw door, zoodat we naderhand precies voor elke minuut kunnen uittellen, hoeveel letters zij doorgestreept, en hoeveel fouten zij gemaakt hebben, waaruit we dan niet alleen kunnen zien, of zij in het algemeen flink doorgewerkt en goed hun best gedaan hebben, maar ook, wanneer ze begonnen moe te worden, of slordig te werken, enz.

8. Van de overblijvende meisjes wou ik nu eerst weten, wie het handigst is om zich te redden uit kleine bezwaren in het huishouden.

Hier heb ik tien kluwens dooreengeward touw, die allemaal precies evenveel knoopen en wendingen hebben, en precies op dezelfde manier in elkaar zijn gedraaid. Die moeten jullie nu zoo gauw mogelijk zien te ontwarren. Klaar ? Nu begint dan maar. Wij nemen nauwkeurig den tijd op.

Die ontwarproef is een echte vrouwelijke proef. Hier blijkt zoo goed, dat handigheid minstens evenveel op het verstand als op de beweeglijkheid van handen en vingers berust.

Goed No. 6, het eerst klaar. Nog even wachten, wie er, nu ze zien dat het zóó gemakkelijk is, er ook nog gauw mee klaar komen.

We hebben deze proef ook eergisteren avond gedaan en toen was de uitslag:

No. 7	86	sec.
No. 22	93	„
No. 6	94	„
No. 4	100	„
No. 13	103	„
No. 5	106	„
No. 8	110	„
No. 14	114	„
No. 11	117	„
No. 9	130	sec.

U ziet ze ontloopen elkaar niet zooveel. We zullen bij een volgende gelegenheid ons kluwen nog driemaal zoo moeilijk maken.

Op de eigenlijke vergadering kwam weer de oefening aan den dag. Vier van de zeven hadden deze proef ook al eergisteren avond gedaan, en nu blijkt, dat degene, die het toen gewonnen had, dit min of meer aan een gelukkig toeval had te danken ,terwijl wie toen No. 3 was, nu de beste blijkt.

No. 6	70	sec.	eergisteren	94
No. 20	75	„		
No. 8	85	„	„	110
No. 3	89	„		
No. 14	115	„	„	114
No. 2	117	„		
No. 7	120	„	„	86

U ziet uit deze feiten, dat vaak één enkele keer niet genoeg is om een proef te nemen. Dan moet ze meermalen worden herhaald, en in sommige gevallen, het doorsnee-resultaat, in andere, gelijk hier, het ten slotte behaalde oefeningsresultaat worden aangerekend.

9. Ondertusschen zal ik U even de bekende proef van Münsterberg laten zien.

Om uit te maken, of en hoeveel iemand zich door overstelping van indrukken van de wijs laat brengen, hebben we kaartjes met gekleurde dopjes van 4 kleuren en ongelijk in getal.

Nu moet proefpersoon op het eerste gezicht zeggen, van welke kleur

er op elk kaartje het meeste zijn. Daarover later wel eens uitvoeriger.

10. De geblinddoekte kinderen mogen er nu onderhand wel uitscheien, als het 20 minuten is. Willen de assistenten dus nu eens even tellen; hoeveel fouten elk van hen gemaakt heeft? En hoeveel goede erwten en boonen elk gesorteerd heeft?

11. Voor de jongens is het nu ook tijd. Ze moeten even twee aan twee met elkaar opmaken: hoeveel regels ieder al heeft en of er misschien bij den een of ander heel veel fouten zijn.

Wie het beste hun aandacht bij die letters hebben kunnen houden, beschikken over verstandelijk uithoudingsvermogen, kunnen lang op blijvende spanning staan; zonder er erg moe van te worden.

De cijfers hiervan zouden echter te veel toelichting behoeven om voor U van belang te worden. U laat dus de uitrekening en waardeering hiervan wel aan ons over. Bij een latere gelegenheid zal ik ze publiceeren.

12. Nou moet ik even weten, wie van jullie de teerste en fijnste hand en armgewrichten heeft voor postambtenaren, voor verpleegsters b.v. Hier heb je een brievenweger. Daar moog je eerst 5 keer op drukken met een gewicht van 10? Daar staat hij op vastgezet, met een schroefje zoodat hij niet verder kan. Na die 5 keer halen wij het schroefje eruit; en moet je voelen, wat precies 10.... is, en hem dus precies evenveel omlaag duwen als daar straks. Wij lezen telkens de fouten op de schaal af; en tellen die samen. Wie het minste fouten maakt is de beste natuurlijk.

13. Goed, zijn de boontjes en erwtjes geteld? Wie er het meest heeft, met niet te veel fouten, heeft een ijverig en consciëntieus karakter; en heeft ook fijnvoelende vingertoppen, wat voor allerlei fijn handwerk gewenscht is.

Ik heb vorige week deze proef in Nijmegen genomen op 4 kinderen van 12 jaar met dit resultaat:

Erwten en Boonen sorteeren in Nijmegen.

	Goed gesorteerde		Fout gesorteerde		Totaal		Verhouding
	erwten	boonen	erwten	boonen	gesort.	fout.	
No. 1	150	262	16	10	438	26	17 : 1
No. 2	168	259	45	36	508	81	6 : 1
No. 3	249	287	7	32	575	39	15 : 1
No. 4	198	252	33	13	496	46	11 : 1

Volgorde Vlugheid.	Volgorde Nauwkeurigheid
No. 3	No. 1
No. 2	No. 3
No. 4	No. 4
No. 1	No. 2

No. 3 was hier dus de beste. Zij maakte gemiddeld slechts één fout op de 15 en had verreweg het meest gesorteerd in die 20 minuten.

Dezelfde proef heb ik nu eergisteren avond op sommige van deze kinderen genomen met het volgende resultaat.

Erwten en Boonen sorteeren op de Drift te Utrecht.

	Goed gesorteerde		Fout gesorteerde		Totaal		Verhouding
	erwten	boonen	erwten	boonen	gesort.	fout.	
No. 20	207	327	13	10	557	23	24 : 1
No. 19	223	254	4	13	494	17	28 : 1
No. 23	195	254	16	19	464	35	13 : 1
No. 29	208	226	6	19	459	25	18 : 1
No. 25	150	209	2	22	383	24	16 : 1
No. 30	162	160	20	35	377	55	7 : 1
No. 10	124	209	30	0	363	30	12 : 1
No. 15	167	178	4	8	357	12	30 : 1
No. 12	77	152	118	0	327	118	3 : 1
No. 27	114	161	0	0	275	0	275: 0

Volgorde Vlugheid.	Volgorde Nauwkeurigheid.
No. 20	No. 27
No. 19	No. 15
No. 23	No. 19
No. 29	No. 20
No. 25	No. 29
No. 30	No. 25
No. 10	No. 23
No. 15	No. 10
No, 12	No. 30
No. 27	No. 12

Hier is voor de gewone nuttigheid No. 20 wel objectief de beste ; die het hardst werkte en toch maar 1 op de 24 fout maakte. Maar No. 27, dat kleine meisje werkt weliswaar langzaam (ze sorteerde naar de helft van No. 20 ! maar ze maakt geen enkele fout. Zoo'n zusje sekuur is het wat waard te kennen. Voor een wetenschappelijk bureau is zoo'n kracht : een schat.

Op de vergadering zelf lukte deze proef nog mooier.

Erwten en Boonen sorteeren voor de zaal.

	Goed gesorteerde		Fout gesorteerde		Totaal		Verhouding
	erwten	boonen	erwten	boonen	gesort.	fout.	
No. 28	195	276	34	13	518	47	11 : 1
No. 23	198	264	12	7	481	19	25 : 1
No. 15	204	254	3	4	465	7	66 : 1
No. 10	191	212	18	4	425	22	19 : 1
No. 24	162	230	9	5	406	14	29 : 1
No. 11	177	226	0	2	405	2	202 : 1
No. 21	178	213	2	1	394	3	131 : 1
No. 1	173	184	25	5	387	30	13 : 1
No. 13	168	181	13	13	375	36	14 : 1
No. 18	142	158	2	10	322	12	27 : 1

Volgorde Vlugheid.	Volgorde Nauwkeurigheid.
No. 28	No. 11
No. 23	No. 21
No. 15	No. 15
No. 10	No. 24
No. 24	No. 18
No. 11	No. 23
No. 21	No. 10
No. 1	No. 13
No. 13	No. 1
No, 18	No. 28

De vlugheid loopt weer betrekkelijk heel weinig uit elkander. Alle fatsoenlijken praesteeren ongeveer hetzelfde. Alleen staan de 3 geoefenden, die eergisteren ook meededen kenmerkend hoog. Maar de nauwkeurigheid scheelt ontzaglijk. Terwijl deze kinderen van 15 à 16 jaar overigens gemiddeld op elke 20 één fout maken,

(no. 15 deze proef voor den tweeden keer, had dus oefening! en mag dus hiervoor niet meetellen) maakte no. 11, een bij de hand meisje, die heel nieuw voor dit werkje stond, slechts één fout op de 102; en een pientere jongen dito dito slechts één fout op de 131. Ze halen hiermee nogwel niet aan onze hypersekure no. 27, maar documenteeren zich hiermee toch als: tot fijn werk geborenen.

14. Nu moet ik jullie weer allemaal bij elkaar hebben, om de emoties en speciaal den invloed van den wedijver en de ambitie op jullie werk te zien.

Je krijgt allemaal net als daarzooeven weer het zakje zand in je recht naar voren gestoken handen, maar moet nu concurreeren met elkander, wie het 't langst volhoudt.

Uit de heele psychische constellatie is heel duidelijk zichtbaar dat de wedijver geducht werkt. Degene die het winnen, hooren niet tot de physiek sterksten, gelijk U ziet. Zij moeten dus wel een sterk streefvermogen hebben. Straks echter over de resultaten hiervan.

15. Ondertusschen moeten een paar van de jongens terwijl de anderen de volgende proeven doen, eventjes wedijveren in de drie mikproeven. We hebben toch een steekmikproef, een werpmikproef, en een trekmikproef. De kunst bestaat hierin: om telkens op de voorgeschreven manier, iets juist raak te steken, een te voren bepaalde werpbeweging te maken, en een ding op den juisten afstand omlaag te trekken. Voor allerlei ambachtsbekwaamheid heel belangrijk. Ten slotte hebben we, om een vaste teekenhand te meten een wonder doolhofje van lijnen geconstrueerd, waar de proefpersoon een lijntje tusschen door moet trekken, zonder een der doolhoflijnen te raken.

16. Om te zien of iemand z'n verworven kennis en handigheid aan nieuwe omstandigheden weet aan te passen, laten we hem een tekst gedrukt in schrijfhoofdletters vlot hardop voorlezen. Dat valt den meesten heelemaal niet mee. En naar den tijd dat zij erover doen, slaan we hun gaven hiervoor aan.

17. Geheugenproeven hebben wij verschillende, die ik nu maar zal overslaan; voor cijfergeheugen, voor zinlooze silben of namengeheugen, voor menschengezichtengeheugen, voor stads- en landschapsgeheugen, voor picturaalgeheugen en last not least voor het verstandelijk geheugen; waar namelijk het inzicht in een samenhangende reeks van oorzaken en gevolgen, het geheugen zoo wonderbaarlijk helpt, dat er geen machinaal geheugen tegen aan kan.

En al onze proefpersonen munten elk weer uit of vallen door de mand ; in een of andere combinatie.

18. We gaan nu over naar de verstandsproeven. Ook deze zijn er weer voor allerlei gebied. Er is een ingenieursverstand, vooral met lijnen, krachten en cijfers werkend. Er is een juridisch verstand, dat vooral uit weinige zekere gegevens een heele complexe gebeurtenis tracht te reconstrueeren. Er is een praktisch verstand van menschen die zich altijd weten te redden ; en dat bestaat vooral hierin : voor allerlei telkens wisselende doeleinden, de veiligste en zekerste middelen uit te vinden. En voor al die soorten van verstandelijken aanleg hebben we in de laatste jaren vrij bevredigende diagnostische proeven gevonden ; waarbij het ten eenen vooral zaak is : de verbeelding van het verstand te onderscheiden ; en ten anderen van het grootste belang is, om niet alle verstand met een schoolexamen te willen meten ; maar ook aan de goede verstanden met geen of weinig schoolsche kennis, een mooie kans te bieden, om zich te laten kennen.

19. De wilsproeven bouwen alle voort op het voorbeeld van Ach, wiens evidente fouten, door Prof. Roels in zijn boek over Wilsproeven heel goed aangewezen, zij elk op hun eigen wijze trachten te verbeteren.

Wilsproeven van Henning.

De wilsproeven van Henning meten de wilskracht waarmee men een gestoorden gedachtenloop kan hervatten ; met andere woorden de kracht van het onmiddellijk terugdringen der distracties.

Ik geef U de opdracht, op een woord dat ik U zal toeroepen te antwoorden met een smaakwoord b.v. zoet, zuur, lekker, vies, enz. Maar eer dat U dat antwoord geven moogt, moet U eerst nog willen luisteren naar een ander woord, dat tot doel heeft U van de wijs te brengen. Dàn pas moet U het smaakwoord noemen, dat slaat op het eerst door mij geroepen woord : en daar het distractiewoord aan toevoegen. Dus : ik zeg het prikkelwoord : b.v. *honing;* na 1 seconde zeg ik het distractiewoord : *maan,* (om U van alle smaakideeën af te brengen). Nu antwoordt U echter zoo gauw mogelijk toch het juiste reactie woord: zoet. En voegt er dan nog het nagezegde woord maan aan toe. Om te bewijzen dat U aan de distractie toch vrij spel hebt gegeven.

Dus telkens opnieuw; 1e prikkelwoord, 2e distractiewoord, 3e reactiewoord, 4e repetitie-distractiewoord.

De tijdsduur tusschen 2e en 3e, wordt nauwkeurig opgenomen.

Telkens een ander *Smaak*woord.	Telkens een ander *Reuk*woord.
Instructievoorbeelden: prikkel distractie reactie herhaling honing, maan, zoet, maan. zeep, schuim, zuur, schuim.	Instructievoorbeeld: Aether, hemel, scherp, hemel
1. IJs — baan ..... 2. sinaasappel — rond ..... 3. koffie — plantage ..... 4. haring — zwemt ..... 5. kaas — export ..... 6. peper — kust	1. Teer — tenger ..... 2. Viooltje — nederig ..... 3. tabak — belasting ..... 4. wijn — kelder ..... 5. apotheek — pillen ..... 6. eau de cologne — flacon....
Telkens een ander *Gezichts*woord.	Telkens een ander *Geluids*woord.
Instructievoorbeelden: Viool, klank, bruin, klank. pek, plakt, zwart, plakt.	Instructievoorbeelden: kat, muis, miauw, muis. donder, bliksem, ratelend, bliksem.
1. Hond — geblaf ..... 2. zuurtjes — lekker ..... 3. vlooi — beet ..... 4. regen — nat ..... 5. klooster — gezang ..... 6. rooken — geur.....	1. Oor — worm ..... 2. horen — bok ..... 3. koe — melk ..... 4. klok — wijzerblad ..... 5. storm — plaat ..... 6. Harmonie — Eendracht ....

Om deze proef aan de zaal duidelijk te maken, vroeg ik, dat de toehoorders zelf hun reactiewoord en het herhalingswoord zouden opschrijven: 1 seconde na het prikkelwoord volgde 't distractiewoord. Dan werd de Stopwatch afgedrukt. Na 7 seconden volgde een volgend reactiewoord.

Deze proeven meten zeker één zijde van den wil.

20. Een heel anderen kant van den wil meten we, door onze proefpersonen elk voor een spiegel te zetten, en hen zich zelf recht in de oogen te laten kijken en het knippen van de oogen te verbie-

den, en ieder door een goed-geïnstrueerd assistent te laten gadeslaan. Wie het 't langst uithoudt heeft den sterksten wil van den inerten kant. Van den actieven kant meten wij den wil misschien het veiligst aan de proef der Synoniemen en Contraria.

Wilsproef van Van Ginneken.

21. Deze proef is gebaseerd op een strijd van onwillekeurige en sterke neigingen met willekeurige vaak zwakke voornemens.

I. Sommige woorden wekken toch van zelf de neiging op: om het contrarie ervan uit te spreken b.v. dik (dun), groot (klein), slecht (goed), arm (rijk), hoog (laag), oud (jong).

II. Andere woorden wekken van zelf de neiging op: om een synoniem uit te spreken, wijd (breed), vadsig (lui), grauw (grijs), blank (wit), vriendelijk (goed).

Deze beide soorten mengen we nu door elkaar en doen er ter controle een paar neutrale onder, b.v. driftig, prettig, schoon.

En nu vragen we den proefpersoon het willekeurig voornemen te maken: op elk der toegeroepen woorden te reageeren met een synoniem. Het verschil tusschen woorden met contrarie-neiging en synoniem-neiging komt nu aanstonds aan den dag. De eerste loopen vlot van stapel: wij noemen dit met Ach de geholpen gevallen; omdat hier het voornemen door de neiging geholpen wordt.

De tweede soort woorden ontmoeten tegenstand in de contrarie-neiging, en zijn daarom moeilijk. Wij noemen dit de gehinderde gevallen, juist als bij Ach.

Het groote verschil met Ach is, dat wij als sterke neiging die bestreden moet worden niet nemen: een door herhaling naar rato van de eigen wilskracht vast ingeoefende volgreeks: maar het door het taalgebruik bij allen even vastgegroeide associatief woordverband.

Ook deze proef neemt dan in de laboratorium-uitvoering nauwkeurig den tijd tusschen prikkel en reactiewoord op. En de juiste berekening der resultaten is niet zoo eenvoudig.

Men kan er echter ook een massaproef van maken, door in vrij snel tempo de prikkelwoorden achter elkaar af te roepen, en de reactiewoorden te laten opschrijven.

Als wilsthermometer telt dan eenvoudig het aantal goede punten.

Eerst nemen we de werkwoorden, en dan de bijvoeglijke naamwoorden.

De vier groepen moeten onmiddelijk zonder pauze op elkander volgen.

Werkwoorden.	Bijvoegelijke naamw.
1*a*. Geef Synoniemen van:	1*aa*. Geef Synoniemen van:
+ nemen	— werkzaam
? loopen	+ dik
+ openen	— kil
— heelen	+ groot
+ leven	— sluw
— zeggen	+ slecht
? hooren	
1*b*. Geeft 't Contrarie van:	1*bb*. Geeft 't Contrarie van:
— zoeken	— arm
+ dansen	? driftig
— eten	? duister
+ wenden	— zwak
+ hebben	+ blank
? dragen	— oud
	? wijs
2*a*. Synoniemen van:	2*aa*. Synoniemen van:
+ zoeken	+ arm
— dansen	? driftig
+ eten	? duister
— wenden	+ zwak
— hebben	+ blank
? dragen	+ oud
	? wijs

2b. 't Contrarie van:	2bb. 't Contrarie van:
+ nemen	+ werkzaam
+ loopen	— dik
— openen	— kil
? heelen	— groot
— leven	+ sluw
? zeggen	— slecht
? hooren	

\+ beteekent gehinderd geval
— „ geholpen geval
? „ gewoon geval.

Ik zal hier bij gelegenheid, een reeks interessante resultaat-cijfers van publiceeren ; met een omstandig verhaal van al de fouten, die men bij het nemen van deze en dergelijke proeven te vermijden heeft.

Eer dat we nu aan de laatste hoofdproef komen ; wil ik U nog even een kijkje geven op een karakterproef.

22. Deze bestaat eenvoudig in het laten sorteeren van rechte hoeken van 90%, gemengd onder hoeken van 87, 88, 89, 91, 92 en 93 graden, of het laten sorteeren van zuivere cirkels uit een collectie van onzuivere cirkels. Door deze proef meten we op de eerste plaats iemands meetkundig oog ; maar altijd mee zijn karakter.

De eene stelt zich optimistisch op het standpunt dat het wel een rechte hoek zal zijn ; en noemt allerlei hoeken recht die het niet zijn. De andere stelt zich in kritische geesteshouding, en denkt ook van keurig rechte hoeken : hm, daar ontbreekt wat aan. Hoevèr ze in hun pessimisme of optimisme gaan met onder- of overschatting, dat hangt af van hun scherpte van meetkundig zien ; maar dat ze of allerlei goed praten ; of allerlei ten onrechte kritizeeren, dat hangt van hun benevolent of afkeurend karakter af.

23. Ik kom nu ten slotte aan mijn liefde- of offerproef. Daar ik hiervoor echter de gedachte overgenomen heb van Rud. Schulze volge hier eerst het relaas van zijne proeven ; gelijk ik ze — om de vergadering zelf niet noodeloos te rekken — op den dag der vergadering in De Nieuwe Eeuw heb laten afdrukken.

Een der bezwaren die men tegen het heele psychologisch laboratorium maakt, is het kunstmatige, het levensvreemde, het onreëele. En daar heeft men tot op zekere hoogte, daar had men, tot voor eenige jaren althans ook wel een beetje gelijk in. Maar tegenwoordig toch al langer hoe minder. Van de lagere zintuigelijke vermogens zijn we successievelijk langs geheugen en verbeelding naar verstand en wil omhoog geklommen. En nu heeft Rudolf Schulze, onder den oorlog, zelfs den stap gewaagd naar het ethisch gebied van liefde en plicht. En gelijk men zien zal, met zeer troostend resultaat.

„Steigerung der Leistung durch ethische Antriebe" *) heet toch zijne doorwrochte verhandeling. En ter aanvulling mijner vroegere studiën over A r b e i d v e r m o e i t, waarmee ik trachtte te bereiken dat men zich een beetje spaarde, wil ik nu eens laten zien, hoe mooi en groot men zich ook wel eens n i e t kan sparen, door te putten uit de ongedroomde krachten die in velen verborgen liggen, totdat het vuur der geestdrift, en de brand der liefde alles in lichte laaie zetten. In v e l e n, zeg ik, niet in a l l e n. Want Schulze's proeven uit algemeen-zielkundig oogpunt ondernomen, werden, door het absoluut mislukken bij één, en het heel gedifferencieerde lukken bij zijn andere proefpersonen, vanzelf tot een psychotechnische keuring. Bij wie ze slaagde bewijst ze evident liefdestalent. Bij wie ze mislukte, is òf gebrek aan liefdesgaven, of ontbreekt althans de vatbaarheid om zich zoo in liefdedaden in te denken.

***

De mooiste proevenreeks waren die aan den ergograaf. Dat is een instrument waarmee men aan den arbeid van één enkelen vinger vrijwel iemands talenten en eigenaardigheden bij allerlei spierarbeid kan meten. Met dien éénen vinger moet men b.v. elke seconde stipt op tijd, een gewicht van 8 K.G. (kinderen 4 K.G.) zoover mogelijk omhoogheffen. De hoogte van elke heffing wordt op een kymographion (een langzaam draaiende trommel met beroet papier waar een licht stiftje witte streepjes op kan maken) opgeschreven. En zoo gaat men door tot men niet meer kan.

*) R. Schulze, Steigerung der Leistung durch ethische Antriebe. Experimentelle Untersuchung an Erwachsenen und Kindern. Pädagogisch-psychologische Arbeiten aus dem Institut des Leipziger Lehrervereins. Bnd. 10. Leipzig 1920.

Proefpersoon A nu bracht het onder gewone omstandigheden: alleen door wedijver met de andere proefpersonen geprikkeld tot 74 heffingen aan één stuk. De eerste 30 waren ongeveer alle 25 millimeter hoog, maar daarna namen ze geleidelijk in hoogte af. Eén heffing van 8 K.G. op 25 m.M. is dus 8 × 0,025 of 0,2 Kilogrammeter. De 74 heffingen samen beliepen 11,70 K.G.M. Dat noemen we het beginresultaat; en is voor één goede minuut met een vinger werken: een heel mooi aanvangsgetal. Want toen A nu niet meer kon, mocht hij een halve minuut rusten, en daarna opnieuw beginnen. Zijn vinger was toen echter nog heelemaal niet uitgerust. En hij trok dan ook zijn 8 K.G. slechts in heffingen van 10 à 12 mM. omhoog, die bovendien nog spoedig omlaag liepen: tot er na 26 heffingen — dus binnen een halve minuut — weer absolute vingeronmacht intrad. Evenwel na een halve minuut begon het werk opnieuw, enzoovoort, totdat A in ongeveer 22½ minuut 27 korte perioden gewerkt en 26 maal ½ minuut gerust had maar nu na een nieuwe halve minuut heelemaal niet meer kon, gelijk trouwens de laatste prestaties, die praktisch bijna niets meer bedroegen, het al hadden doen verwachten. De totale arbeidsprestatie der eerste 12 minuten *) was 25,82 K.G.M. Deze proefpersoon A is van middelgroote gestalte, 48 jaar oud, van flinke lichamelijke ontwikkeling, een Academisch gevormd teekenleeraar.

Daarmee concurreerde nu proefpersoon B, eveneens middelgroot, maar een beetje ineengedrongen, en sterk eruitziend, 37 jaar oud, geoefend gymnast en werkmeester in een technische fabriek; in den oorlog gewond aan den linker arm. Deze brengt het tot een beginresultaat van 18,26 K.G.M. en tot een totale arbeidsprestatie der eerste 12 minuten van: 37,98 K.G.M.

Dat deze resultaten buitengewoon hoog zijn, zal ieder deskundige toegeven. Vergelijken wij ze toch met de ervaringen van R. Block **) die onder juist dezelfde omstandigheden met analoge proefpersonen maar z o n d e r w e d i j v e r gewerkt heeft dan zien we dat de hoogste beginresultaten die hij aan zijn proefpersonen behaalde: 7,7

*) Na die 12 minuten kwam er betrekkelijk weinig meer bij; en om vergelijkbare resultaten te hebben, moet men één bepaalden tijdsduur kiezen, daar de proefpersonen het niet allen even lang uithouden.

**) R. Block: Untersuchungen über die Brauchbarkeit des Ergographen zu Ermüdungsmessungen. Pädagogisch-psychologische Arbeiten des Leipziger Lehrervereins. Bnd. 2. Leipzig 1911.

K.G.M. en 4,3 K.G.M. bedroegen. De wedijver heeft dus hier de arbeidskracht al verdubbeld, ja bijna verdrievoudigd. Ook konden A en B geen van tweeën de twee volgende dagen, dat hun dezelfde proef werd gevraagd, aan deze hooge cijfers nog halen. Beiden wonnen dus niet meer door de oefening, maar gingen een beetje achteruit.

Maar nu kwam de vierde dag der proeven, dat was het kritische keerpunt. Schulze begon toen met een kleine toespraak tot zijn proefpersonen — er waren er, gelijk we straks zullen zien nog meer dan die twee. — Daarin bracht hij hulde aan hun tot nu toe bereikte resultaten, maar wees er toch aanstonds op, dat hij nu iets heel nieuws van hen verwachtte. Zij moesten zich namelijk voorstellen — 't was toch in de eerste oorlogsjaren, toen tegen de destructieve moreele gevolgen van den oorlog nog opwoog een machtige vloed van liefdegevoelens, die zich overal baan brak, aan het front door een voorbeeldige zelfopoffering voor de kameraden, en thuis door een ongekende vrijgevigheid en mildheid — de proefpersonen moesten zich nu voorstellen, zeg ik, dat zij, juist als de soldaten aan het front, door een weergalooze arbeidsprestatie, een goeden kameraad het leven konden redden ; die zonder hun uiterste krachtsinspanning wis en zeker verloren was. Elke heffing moesten ze met deze bewuste bedoeling trachten te verrichten ! In deze intentie moesten zij werken.

Nu had je — zoo verhaalt Schulze zelf — de verbluft beteuterde gezichten van mijn proefpersonen eens moeten zien. Zij meenden, en volkomen terecht, niet alleen hun plicht gedaan, maar in hun wedijver veel meer dan het normale te hebben bereikt. En nu werden ze als stumperds en achterblijvers behandeld die nu eindelijk eens hun best moesten gaan doen ! Maar dat was maar een voorbijgaand oogenblik van depressie. Onmiddellijk daarop werd de groote mooie bedoeling verstaan en de nieuwe taak met geestdrift aanvaard.

A brengt het in zijn beginresultaat van 11,70 K.G.M. in eens op 15,35 K.G.M. dat is dus een verhooging van 31%. Bijna een derde is de prestatie door de altruïstische aandrift gestegen, terwijl de proefpersoon zelf te voren, een verhooging voor onmogelijk had gehouden ; en dat bij een 48-jarig man, die toch den tijd heeft gehad van zijn jeugd-enthousiasme te bekoelen. Maar daarmee was het toppunt van zijn physiek en moreel kunnen nog niet bereikt. Den dag erop wint hij er nog een nieuwe 12% bij en brengt het be-

ginresultaat op 16,71 K.G.M. In verband met vele andere proeven volgt hieruit, dat waar de oefening zonder liefde niets meer bereikt, de oefening mèt liefde blijkbaar nog heerlijken groei belooft.

Maar met B gaan we nog stoutere stukken beleven. Had hij als beginresultaat den eersten dag 18 K.G.M. gehaald, de beide volgende dagen was hij trots uiterste krachtsinspanning tot 14 en 15 K.G.M. afgezakt. Maar nu is een nieuwe geest in hem gevaren. Hij schijnt een andere mensch geworden. Later zei hij er zelf van: „Ich hatte mir gleich am Anfang vorgenommen durchzuhalten"; en met een ongeëvenaarde kracht en taaiheid brengt hij dan ook tot groote verrassing van den proefnemer zijn beginresultaat ineens op 86 zegge 86 K.G.M. Dat is een vermeerdering van 370%. En daarmee is ook hij nog niet aan zijn einde. Den volgenden dag brengt hij het op 128 spel en lees: 128 K.G.M. dat is nog eens 231% erbij, zoodat hij nu, zijn eerste, al buitengewoon hoog resultaat liefst maar met 601% overtreft. Ja de liefde is sterk.

Want wie van het werken aan den ergograaf ook maar een klein beetje ervaring heeft, die weet, dat bij het volhouden, één enkel kurvenregeltje op het kymographion, een echte kruisweg van vele staties lijkt. Maar waar gemind wordt, wordt niet geleden, en wordt er geleden dan wordt het leed bemind.

Ook is het typisch dat B pas op den 4den en 5den dag, — dus onder den altruïstischen invloed — ertoe komt op een economischer manier te werken, door schielijker te trekken en dan ineens los te laten. De liefde is vindingrijk.

Doch niet slechts het beginresultaat loopt onder invloed van de altruïstische motieven omhoog, ook de totale arbeidsprestatie. Van alle proefpersonen nog het minst bij onzen 48 jarige: den vierden dag met 6%, en den vijfden dag met 19%. Maar bij B weer met 57 en 58%.

Aan de proef namen echter ook deel een paar jongens van 12 jaar. Een dezer haalde onder den invloed der liefdesmotieven zijn beginresultaat met 270 pCt., en zijn totaalresultaat van de eerste 12 minuten met 120 pCt. omhoog. Dit laatste cijfer — in verband met eenige andere — bewijst, dat in de t o t a l e prestatie jeugdige personen onder den invloed der liefde nòg meer kracht winnen dan oudere. Jonge liefde vlamt.

Wat blijkt hier verder uit? Dat de korte pauze van een halve

minuut nu onder de altruïstische aandrift voldoende is, om veel grooter vermoeienis, even goed, ja beter te compenseeren dan zonder dien invloed.

Dit lijkt merkwaardig, maar is toch letterlijk waar. Uit allerlei verdere détailberekeningen blijkt het onafwijsbaar, dat naast den eersten aanloop, die onder liefdesinvloed glorieuselijk is getransfigureerd, het niet zoozeer de onmiddellijk daarop volgende kurven maar veel meer de in de tweede helft van den heelen arbeid vallende partijen zijn, die door de liefdes-aandrift zienderoogen het meeste winnen.

Terwijl bij A. b.v. zijn eerste periode van 6 minuten, van den eersten op den vijfden dag slechts een toeneming van 50 pCt. vertoont, rijst de arbeidsprestatie zijner vierde periode van 6 minuten, op dezelfde dagen nog iets meer dan 400 pCt.! Juist als de vermoeienis grooter wordt, schijnt de liefde dus ook machtiger in te werken. En dit is physiologisch ook wel te begrijpen. Hier speelt de bloedsomloop een rol.

Bij alle proefpersonen werd door de liefdesaandrift de ademhaling merkbaar versneld en verdiept. Het hart sloeg forscher. De bloedsomloop werd krachtiger, wat bij de jongere proefpersonen uit hun roode wangen zich al heel duidelijk uitsprak. Door dezen krachtiger bloedsomloop moeten de vermoeiingsstoffen, die, gelijk we weten, na eenigszins langdurigen arbeid als vergif op de vermoeide spieren inwerken, plotseling geheel en al weggespoeld zijn, omdat de spier weer tot frisschen arbeid in staat was. Maar dit verklaart nog niet alles.

Bij een derde proefpersoon C. toonde zich in de drie eerste proefdagen een duidelijke vrees voor de een beetje pijnlijke ergograafproeven. Door die vrees werd zijn arbeid verlamd en bleef het resultaat beneden peil, vooral als eenmaal de vermoeienis zich deed gevoelen. Door de vrees werd nu toch ook de adem- en de bloedsomloop geremd en verzwakt, en daardoor werd een ophooping der vermoeienis-giftstoffen in de hand gewerkt. En de vrees liet geen liefde opkomen. Den 4den en 5den dag was bij hem alleen niets geen vooruitgang merkbaar.

Degenen die het boekje Arbeid vermoeit*) gelezen heb-

*) Zielkundige Verwikkelingen. Wegwijzertjes voor eenling en gemeenschap Reeks I Volksbelangen. No. 3. Jac. van Ginneken: Arbeid vermoeit. A'dam, R.K. Boekcentrale 1918, blz. 32 vlgd.

ben, weten, dat Weichardt dit vermoeienisvergif K e n o t o x i n e eerst uit aan vermoeidheid gestorven kleinere diertjes heeft afgezonderd, en daarna tenslotte ook kunstmatig heeft samengesteld. spuit men daarvan een flinke hoeveelheid in het bloed van een levend organisme, dan treden onmiddellijk extreme vermoeidheidsverschijnselen op. Geeft men daarentegen een kleine dosis, dan wordt daardoor het organisme tot tegenweer gemobiliseerd. Want om dit vergif te neutraliseeren produceert nu het organisme zelf een zeker tegengif: A n t i k e n o t o x i n e genoemd, dat ook weer kunstmatig kan samengesteld en ingespoten worden, en waarvan de injectie een plotseling uitgerust zijn, ook na groote vermoeidheid, tengevolge heeft.

Er schijnen reeds hier en daar onder den oorlog proeven met zoo'n kunstmatige Antikenotoxine-inspuiting te zijn genomen met verrassende doch gevaarlijke gevolgen. Maar de natuur zelf leert beter. De vrees bevordert de vergif-ophooping, werkt dus als een inspuiting met kenotoxine. De liefde daarentegen werkt als een inspuiting met tegengif tegen alle uitputting en vermoeienis. De liefde bevordert dus langs natuurlijken weg de Antikenotoxineproductie van het organisme. D e l i e f d e w o r d t n i e t m o e.

Het doel van alle training voor sportwedstrijden is o o k: het eerste vermoeidheids-stadium door een onmiddellijk aanvangende Antikenotoxine-ontwikkeling van het organisme spelend te boven te komen. En dat lukt dan ook gewoonlijk na een maandenlange vooroefening vrij goed. Maar met de inwerking van de liefdesaandrift komt deze zoo gezochte relatieve onvermoeibaarheid, als bij mirakel, bliksemsnel voor den dag. De liefde draalt of aarzelt niet.

Heel merkwaardig is tenslotte nog de houding van proefpersoon E, een krachtigen, grooten man, kopersmid van beroep, 27 jaren oud, en in den oorlog gewond. Deze, hoewel ijverig en van goeden wil, kon na de genezing zijner wonden, z'n ouden draai maar niet meer terugvinden. Hij presteerde dan ook in de eerste 3 proefdagen, trots al z'n ijver, een machteloos nietsje. Maar zoodra de vaderlandslievende geestdrift in hem wakker werd, was op den vierden dag ineens het heele aanzien van zijn kurve, speciaal in het laatste gedeelte, veranderd: hij is onvermoeibaar geworden, en concurreert ten slotte in het totaal-resultaat tot met het verbluffende werk van B. Het lijkt, zegt Schulze, of deze man, dien vierden dag, ineens

uit een diepen, jarenlangen slaap gewekt werd. En de prins die deze booze betoovering wegblies, was weer : de Liefde.

Wie denkt hier niet aan een Franciscus van Assisië, maar ook aan een Lancelot en Ginevra en aan de hoeveel heroën der wereldgeschiedenis, die pas door de liefde — zij het dan soms ook een helaas niet-onschuldige — uit een jarenlangen slaap van inerte dadenloosheid tot een dadenrijken nieuwen levensmorgen zijn ontwaakt. En het ware voor de pedagogie te wenschen, dat zij middelen vond, om de altruïstische aandrift, in zoovele meisjes, maar vooral ook in jongens te doen opvlammen, dat ze eindelijk wakker werden uit hun vage, luie vadsigheid.

Ten slotte zal misschien een der aanwezigen de moeilijkheid maken, dat de voorstelling of de gedachte aan een liefdedaad toch niet gelijkgesteld mag worden met de werkelijke ervaring ; of hij zal, om het maar eens heel duidelijk te zeggen, vragen : of al deze proeven ten slotte wel iets anders zijn, dan comedie en auto-suggestie, en dus goed om van te droomen, en er verder over te zwijgen.

Het antwoord der gedegen wetenschap geeft ons hier echter den moed, om tegen heel dien stroom van dédain en groote woorden, even rustigjes in te roeien.

Natuurlijk mag de gedachte aan of de voorstelling van een liefdedaad niet gelijk gesteld worden met de liefdedaad zelf. Maar de intentie van een reeks heel reëele inspanningen kan toch de intentie van een reeks heusche, immers vaak óók slechts indirect-nuttige, liefdedaden heel trouw benaderen. Benaderen, niet evenaren natuurlijk. Dit zou echter een heele ernstige fout geweest zijn, als het hier om een q u a l i t a t i e f onderzoek der liefde-intentie zelf te doen was geweest, gelijk het b.v. bij de sphygmographische emotie-onderzoekingen uit de school van Wundt het geval is, maar het eigenlijke doel dezer proeven was k w a n t i t a t i e f ; waarbij het niet n de eerste plaats op de absolute getallen, maar op de vergelijking der getallen met den arbeid zònder altruïstisch liefdesmotief aankwam. Wij redeneeren hier dus heel veilig uit het verschil van effect, dat correspondeerta an het verschil in de oorzaak : de intentie. En die correspondentie is zoo verbluffend raak en komt bovendien zóó treffend overeen met wat wij uit het volle leven, en vooral uit de helden- en heiligen-geschiedenis kennen, dat er aan de bewijskracht van deze proeven niet de geringste redelijke twijfel mogelijk blijft.

Staan ervan — van deze laatste moeilijkheid, meen ik — blijft alleen de overigens vrij idiote wensch, dat wij toch eens wèl in de gelegenheid mochten zijn, de heusche pols te voelen van een Hector, terwijl hij afscheid neemt van zoontje en gade; of den liefdesaandrang van Andromache's werkelijke laatste omarming in kurven op een kymographion vast te leggen. Fi donc, kritische betweter, en zink weg in je benepenheid. Maar leve de liefde dus. Leve die gave Gods! Nu begrijpen wij nòg beter wat Paulus over de liefde leerde, en waarom Jesus zei: Ik ben het vuur op de aarde komen brengen, en wat wil ik anders dan dat het oplaaie!

Welnu, deze proef heb ik nu met mijne jonge proefpersonen geprobeerd na te doen, met mijn zakjes zand.

Op de vergadering zelf is deze proef, althans voor het uiterlijk mislukt: 1° omdat ik, voorzichtigheidshalve, om al te groote vermoeienis te voorkomen, de eerste phase achterwege liet; en 2° omdat mijne assistenten mij in den steek lieten, door de vermoeide kinderen den blinddoek te laten afdoen, zoodoende dat het ten slotte een beetje in de war liep; — iets waar men zich in zoo'n geval altijd aan blootstelt — zonder dat evenwel de duidelijke bewijskracht der proef er veel onder heeft geleden.

Daarom bericht ik hier eerst van de proef op een Nijmeegsche groep van jongelui, een week te voren gedaan.

1ste phase. Geblinddoekt moeten zij het zakje omhoog houden boven hun hoofd, „om te zien, wie sterk is."

2de phase. Ziende doen zij het zelfde, waarbij de wedijver werkt.

3de phase. Opnieuw geblinddoekt, suggereer ik hen nu, terwijl zij de zakjes omhoog houden; bij de meisjes, dat zij moeder zijn, en dat zij hun kindje hoog moeten houden, daar het anders verbrandt of verongelukt; en bij de jongens, dat het gewicht van dat zakje zand, een zware drempelbalk van een reeds half kapotgeschoten loopgraaf is; dien ze met 3 of 4 kameraden omhoog houden. Bezwijken zij, dan vallen er onmiddellijk 50 of 60 dood onder de neerstortende puinhoopen neer.

Tusschen de verschillende phasen was natuurlijk voldoende tijd voor rust. Maar niet om heelemaal te bekomen. Vandaar dat onze cijfers onder gunstiger rust-omstandigheden zeker nog gunstiger hadden kunnen zijn. Welnu, zie hier de resultaten.

Deze kinderen waren 15 à 16 jaar.

Proef met zakjes zand te Nijmegen.

	tijd in seconden geblinddoekt dus alleen	seconden met wedijver	seconden uit liefde geblinddoekt	uit liefde ... × beter dan alleen	uit liefde nog ... × beter dan bij wedijver
No. 1	102	185	545	5⅓	3
No. 2	100	190	445	4⅓	2⅓
No. 3	50	145	210	4	1½
No. 4	75	105	200	4	3
No. 5	45	85	155	3½	2
No. 6	166	200	520	3	2½
No. 7	120	200	330	2¾	2⅔
No. 8	150	180	385	2½	2
No. 9	156	200	365	2⅓	1⅘
No. 10	135	160	370	2	1⅔

Ik geloof: dit lijstje is welsprekend genoeg. No. 1 haalt bij de 3de proef trots alle vermoeienis het 3-voudige van de proef met wedijver en meer dan het vijfvoud van de proef geblinddoekt om te zien of hij sterk was. En nu volge hier maar aanstonds het lijstje van de vergadering.

Proef met zakjes zand voor de zaal te Utrecht.

	ziende met wedijver	geblinddoekt maar uit liefde	uit liefde × beter dan bij wedijver
No. 16	72	330	4½
No. 8	140	490	3½
No. 29	85	200	2⅓
No. 17	135	320	2⅓
No. 3	176	455	2½
No. 21	60	120	2
No. 11	170	330	2
No. 13	174	320	2
No. 15	180	370	2
No. 12	80	140	1¾
No. 22	145	255	1¾
No. 25	135	190	1½
No. 24	90	124	1⅓

	ziende met wedijver	geblinddoekt maar uit liefde	uit liefde × beter dan bij wedijver
No. 14	230	285	$1\frac{1}{4}$
No. 6	135	150	1
No. 27	75	70	1
No. 7	90	100	1
No. 9	90	85	1
No. 23	105	95	1
No. 5	120	105	1
No. 4	130	115	1
No. 26	200	185	1
No. 1	225	225	1
No. 10	110	80	$\frac{3}{4}$
No. 18	210	120	$\frac{1}{2}$
No. 28	210	124	$\frac{1}{2}$
No. 20		480	?
No. 30		100	?
No. 19		135	?

Gelijk men ziet op de vergadering is ten slotte de proef bij de goede helft misschien nòg beter geslaagd. Daar wij echter hier slechts twee lijstjes vergelijken kunnen, is het resultaat over de heele lijn — als bewijs voor de algemeene kracht der liefde niet zoo schitterend; maar het diagnostisch resultaat, om er uit te halen de zielen, die het meeste aanleg voor groote opofferende liefde hebben, eenvoudig verrassend. Trouwens de praktijk des levens, komt hier — gelijk bij navrage bleek — volkomen met den uitslag der proef overeen. En om een laatste conclusie tegen Binet te plaatsen: het meisje dat dit resultaat haalde, was No. 11. d.w.z. hoorde voor hare longencapaciteit in de tweede helft. Trouwens er is niet de minste correlatie tusschen dezen uitslag en de longencapaciteit. Men zie er het grillige volglijstje der nummers maar op aan! Neen, niet de fut wint het, maar *ψυχη νικαι.*

HET ZIELKUNDIG ONDERZOEK NAAR DE GESCHIKTHEID IN HET LICHT VAN ENKELE EXPERIMENTEEL-PSYCHOLOGISCHE ONDERZOEKINGEN.

door

F. ROELS.

Het is mij al dikwijls opgevallen, dat er zoovelen zijn, die denken, dat de heele psychologie om het vraagstuk der beroepskeus draait, waarvoor zij op een goeden dag zou zijn uitgevonden. Een vreemde meening is het, misschien wel te danken aan de omstandigheid, dat de praktische psychologen, die zich met de beroepskeuze bezighouden, zoo luidruchtig aan den weg timmeren, dat het zwoegen en zuchten der zuiver wetenschappelijke psychologen in hun laboratoria niet wordt gehoord.

Er zijn er ook, die het niet zóó bont maken, die wèl weten, dat er naast de praktische nog een theoretische psychologie bestaat. Zij zou zich in haar laboratoria met allerlei wetenswaardige onderzoekingen bezig houden, die echter zoo ver van het dagelijksch leven en zijn gedoe afstaan, dat eigenlijk alleen een professor of een soortgelijk aan de wereld onttogen individu er belangstelling voor kan koesteren. De praktische psychologie, die zich o.a. met het vraagstuk der beroepskeuze bezig houdt, geheel los van de theoretische, dat is een tweede meening, die men bij belangstellende nog al eens aantreft. En ook daarover zal men zich niet al te zeer verwonderen, als men ziet, dat menschen, die boe noch ba van theoretische psychologie weten, zich geregeld als adviseurs voor de praktijk opwerpen. In Amerika, waar dit gevaar nog veel meer dreigde, moeten dan ook diploma's als die van expert psycholoogist, consulting psychologist en assistant consulting psychologist waarborgen vormen, dat de adviseur inderdaad voldoende van theoretische psychologie afweet. En me dunkt, dat wij hier te lande tot soortgelijke maatregelen moesten overgaan. Waarmee ik natuurlijk al degenen te leur stel, die er vast van overtuigd waren, dat een psycholoog wel zoo psychologisch zou zijn aangelegd om nooit tot zulke onpsychologische middelen als examens en diploma's zijn toe-

vlucht te nemen. Maar er is periculum in mora. Het wordt hoog tijd, dat de practicus op dit gebied blijk geeft van wat meer psychologie in zijn mars te hebben dan enkel en alleen het inzicht, dat de menschen heden ten dage op de woorden „Psychologie" en „Psychologisch Instituut" blindelings aanvliegen en er voor een gladden vogel daardoor wel wat te verdienen valt. Allerwege vindt de psychologie en haar methodiek ingang in industrie en beroep; wil zij de verwachtingen, welke zij wekte, niet beschamen, dan dient men voor een degelijke opleiding der hulpkrachten te zorgen. Een opleiding, waarbij het nauwe verband tusschen praktische en theoretische psychologie niet uit het oog wordt verloren.

Het is niet zoozeer mijn bedoeling U over dit nauwe verband tusschen praktische en theoretische psychologie te spreken als wel het U met eigen oogen te laten zien. Daarvoor zal ik U eenige praktische proeven demonstreeren, die bij het onderzoek naar de geschiktheid voor het eene of andere beroep dienst doen. Ik wijs dan bij de interpretatie der verkregen resultaten op de voetangels en klemmen, die de psycholoog alleen maar kan ontloopen, wanneer hij volkomen op de hoogte is van de zielkundige verschijnselen en processen, die zich bij dit soort proeven plegen af te spelen.

DEMONSTRATIES.

Deze demonstraties mogen U de overtuiging hebben bijgebracht, dat het op het eerste gezicht zoo buitengewoon eenvoudig onderzoek naar de zielkundige eigenschappen van een individu, dat om advies in zake de keuze van een beroep komt aankloppen, wat meer vereischt dan papier en potlood en een aantal aardige machientjes, die kunnen draaien en een schok geven als je er aankomt. Dat alles is maar bijzaak.

Waar het op aankomt is een soliede, even breede als diepe kennis der theoretische psychologie, die de stomme, effen gegevens van het eenvoudige experiment doet spreken en lichten.

ONDERWIJS EN BEROEPSKEUZE

I BEROEPSKEUZE EN HET VOLKSSCHOOLONDERWIJS

door

A. J. W. BRUGMAN.

De gewichtige zaak, die ons naar Utrecht riep, staat in het allernauwste verband met het levensdoel van den mensch.

Hoe gelukkig mogen wij ons rekenen, dat daarover in onze rijen een rotsvaste overtuiging bestaat!

Op dien hechten grondslag kunnen wij veilig bouwen zonder vrees voor mislukking van onzen moeizamen arbeid. Dit zeker en veilig bezit hebben wij reeds in onze prille jeugd verkregen, toen we allen hetzelfde standaardwerk bestudeerden, dat reeds in de allereerste regels ons zegt: „Wij zijn op aarde, om God te dienen en daardoor in den Hemel te komen."

In 't algemeen gesproken moet iedere mensch er zelf voor zorgen, dat hij dit doel bereikt — een al te zware taak echter indien niet anderen, door liefde bewogen, hem in zijn levenswerk steunen.

In de eerste plaats zijn de ouders door God daartoe aangewezen, maar hun taak is zóó veelomvattend, dat zij de hulp van anderen slechts noode kunnen missen. Geestelijken, onderwijzers en geneeskundigen zijn mede door God geroepen en worden door Hem met macht en gezag bekleed, om de ouders bij te staan in het verheven werk, dat men „leiden naar het hoogere" d.i. opvoeding noemt. In dit licht bezien, mogen de onderwijzers trotsch zijn op hun stand, die waarachtig tot de gewichtigste mag gerekend worden.

Noodzakelijk moeten zij zich echter van het „noblesse oblige" doordringen en wel overwegen, dat niet iedereen, die na geslaagde examens tot onderwijzer is benoemd, in dien adelstand wordt opgenomen en slechts hij den ridderslag ontvangt, die, met waarachtige liefde voor de jeugd bezield, aan alles naar zijn vermogen wil meewerken, wat tot heil van de jeugd kan strekken.

Een schoon bewijs van daadwerkelijke liefde kan de onderwijzer geven op het oogenblik, dat de kinderen, waarvan „hij menschen maakte", aan 's levens strijd gaan deelnemen. Op dit gewichtige

moment mag hij niet onverschillig ter zijde staan, maar moet hij met den noodigen tact zijn invloed doen gelden.

Hij heeft zijn leerling voor den komenden strijd gewapend en geoefend, het is dus óók zijn taak, het kind de plaats aan te wijzen, waar het met de grootste kans op succes zijn levensdoel kan bereiken.

Hij behoort tot den kring der schatters, die te voren de juiste waarde van den jeugdigen strijder moeten vaststellen — een werk, dat niet in enkele oogenblikken goed verricht kan worden, maar dat nauwkeurigheid en tijd vereischt. Overschatting immers kan voor den levensrecruut noodlottig worden; onderschatting is niet minder gevaarlijk voor hem; alleen een juiste waardebepaling kan tot zijn geluk leiden en tot heil der gemeenschap.

Vraagt ge, of de onderwijzers zich steeds beijverden in deze richting goede diensten te bewijzen, dan moet het antwoord bevestigend luiden. Al te vaak worden zij weliswaar gedwongen om den strijd voor hun materieële belangen het idieële terrein te verlaten, maar wie hunner toonde zich niet aanstonds bereid, wanneer belangstellende ouders goeden raad vroegen, dien spontaan te geven? In dit verband zal het wel bevreemding wekken, dat dezelfde mannen zoo weinig belangstelling toonden voor de meer gereglementeerde en wetenschappelijke beroepskeuze.

De hoofdbesturen der R.K. Onderwijzersbonden, die in 1923 als algemeen onderwerp ter behandeling in de afdeelingen de Beroepskeuze opgaven, kunnen niet op vele successen bogen en evenmin op de door hun leden getoonde belangstelling roemen. Ook bevatte het vakblad „De Katholieke school" nimmer, tenminste niet in de laatste drie jaren eenig artikel, dat dit onderwerp naar voren bracht. Welke de oorzaken van dit verschijnsel mogen zijn?

Eerstens ontvingen de meeste onderwijzers een minder geschikte opleiding voor hun ambt. Het hoofdvak: de paedagogiek kon hen niet boeien, want de methode was schoolsch, de stof abstract en dor en alle leven ontbrak, doordat de opvoedkunde buiten het leven stond.

In de tweede plaats mag ook het gemis aan geschikte lectuur en leiding bij verdere ontwikkeling genoemd worden. Te betreuren valt het, dat de wetenschappelijke

psychologen zich als in een heilig huisje opsloten. De onderwijzers kwamen niet verder dan het voorhof des tempels en, waagde een stoutmoedige het voorportaal binnen te dringen, dan werd hij met ernstig gebaar teruggewezen.

Gelukkig valt er op een kentering ten goede te wijzen.

Enkele ingewijden treden naar buiten en noodigen de buitenstaanders tot binnenkomen uit, ja bieden zich zelfs als mentor aan, om de schoonheden van het heiligdom te toonen, te verklaren en te doen genieten.

Professor Roels sprak in de vergadering van 28 December 1923 der Vereeniging voor Paedagogiek deze woorden: „Ik waardeer ten volle de medewerking der practici."

In het Tijdschrift voor Ervaringsopvoedkunde schreef Dr. Hamaker „Zal het ooit werkelijk goed worden met de opvoeding in ons vaderland, dan is het bestaan van één of meer wetenschappelijke opvoedkundige organen geheel onvoldoende, wanneer zij niet gedragen en gesteund worden door de belangstelling en medewerking van een groot aantal personen, die zich practisch of theoretisch (of beide) bezig houden met de problemen, die de opvoeding ons voorlegt."

En om de kroon op het werk te zetten werden in dezen R.K. Vacantie-leergang in Beroepskeuze-Voorlichting niet minder dan zeven practici uitgenoodigd, om onder de veilige hoede van wetenschappelijke psychologen voorlichting te geven in de hoogstgewichtige zaak der levenskeuze. Het verdient niet anders dan toejuiching en lof, dat er naar een inniger samenwerking tusschen de theoretici en de mannen der practijk gestreefd wordt. Heeft dan ook de ontwikkeling der maatschappelijke toestanden een vlugger tempo genomen dan de zorg der school voor de Beroepskeuze, wij twijfelen er niet aan, dat door het schenken van een grooter vertrouwen de belangstelling der onderwijzers zoodanig zal toenemen, dat de gewraakte achterstand spoedig zal worden ingehaald.

Namens de R.K. Onderwijzers veroorlove men mij, hier een hartelijk woord van dank voor het in de practici gestelde vertrouwen te mogen uitspreken en er den wensch aan toe te voegen, dat het bij deze tijdelijke samenwerking niet zal blijven.

Het nut van dezen leergang toch staat voor mij boven allen twijfel verheven, maar ter bereiking van successen ga men nog een stap

verder: men neme ook het initiatief tot het stichten eener blijvende coöperatie.

Eén waarschuwing is hier zeker niet misplaatst: wat mijn deel betreft, verwachte men niet te veel van de practici en stelle zich tevreden, wanneer ik enkele eenvoudige gedachten, mijn eigen ondervinding en de formuleering mijner wenschen naar voren breng.

Hoort men tegenwoordig vaak klagen over het weinige contact tusschen de verschillende groepen van opvoeders, in de allereerste tijden, toen de opbloei van het onderwijs een aanvang nam, was er minder aanleiding tot die klacht. De geheele opvoeding der kinderen berustte bij de monniken, die vaak de plaats der ouders innamen, en behalve voor de geestelijke, ook voor de verstandelijke en lichamelijke opvoeding zorg droegen.

De levenskeuze geschiedde toen feitelijk reeds op het oogenblik, waarop de leerlingen tot de school werden toegelaten. Voor de groote massa, die geen school bezocht, was geen keuze noodig, omdat bijna ieder kind op het beroep zijns vaders was aangewezen.

In volgende eeuwen, toen de arbeid meer gespecialiseerd werd en door gewichtige ontdekkingen en uitvindingen het verkeer zich ontwikkelde, nam de behoefte aan onderwijs gaandeweg toe en werd ook de taak van den monnik over meer personen verdeeld. De verstandelijke opvoeding der jeugd werd toebedeeld aan den onderwijzer, die helaas! in de meeste gevallen niet in de schaduw van zijn voorganger kon staan. Hoogst zelden zullen de ouders hem bij de Beroepskeuze geraadpleegd hebben. Ook vroegen zij niet naar aanleg of voorkeur hunner kinderen, die, evenals vroeger, het vak van vader of een aanverwant vak kozen. Alleen de geniëen wisten zich aan dien dwang te ontworstelen en kozen hun eigen weg.

De 19de eeuw bracht betere toestanden, want het onderwijs werd bij de wet geregeld en de onderwijzer tot een man van ontwikkeling opgeleid. Daardoor steeg hij in beteekenis en aanzien en won langzamerhand de achting der ouders. Deze gelukkige omstandigheid, gevoegd bij de steeds verder gaande verdeeling van den arbeid, die vooral door de uitvinding der stoommachines veroorzaakt was en de beroepskeuze tot een steeds moeilijker probleem maakte, bracht de ouders en de onderwijzers tot elkaar.

Alle vaders, die het goed met hun kinderen meenden, gingen tegen

het einde van den leertijd den onderwijzer raadplegen en in vele gevallen kon deze, vooral wanneer hij zijn taak conscientieus verrichtte, wijzen raad geven. Vooral zij, die rijpe levenservaring bezaten en zich niet al te veel tot den engen kring van het schoolleven beperkt hadden, voelden als bij intuïtie, waar het kind zijn levensgeluk het best zou kunnen vinden. Hadden alle onderwijzers die kostelijke gave bezeten, dan zou er toenmaals reeds een ideaal-toestand geschapen zijn.

Maar een groot deel hunner, dit meenen wij zonder vrees voor tegenspraak te mogen beweren, miste de gave, voor welker bezit Prof. Roels gaarne de heele psychologische wetenschap cadeau wil doen.

Wij meenen veilig een stap verder te mogen gaan en beweren, dat ook de huidige onderwijzers zich evenmin allen zoo gelukkig mogen noemen.

Als wij nu overwegen, dat in de meeste vaderlandsche scholen de onderwijzers voor de Beroepskeuze niet meer doen dan het geven van raad bij intuïtie, die dan nog voor een groot percentage weinig of geen waarde heeft, dan mogen we veilig constateeren, dat er in dit opzicht een groot tekort te boeken valt.

Het lag dan ook voor de hand, dat men in verschillende gemeenten middelen beproefde om tot een beter gefundeerde beroepskeuze te komen.

Men gevoelde, dat de onderwijzers dit werk niet alleen zouden kunnen doen en riep de hulp in van geestelijken, werkgevers, werknemers en anderen, die, met gezond verstand en rijke menschenkennis begaafd, naar aanleiding van door de school verstrekte gegevens, hun advies voor de beroepskeuze vaststelden. Zoo kwamen de Commissies van advies voor de beroepskeuze tot stand, die volgens de regelen eener populaire psychologie uitstekend werk gingen verrichten en dat nòg doen. Al geven wij aanstonds toe, dat de gevolgde methode niet geheel voldoende genoemd kan worden, toch valt het niet te betwisten, dat het aantal der door deze commissies gemaakte fouten aanzienlijk kleiner zal zijn, dan wanneer men uitsluitend op het kompas der intuïtie gaat varen.

Het ligt óók voor de hand, dat dit aantal vergissingen omgekeerd evenredig zal zijn aan de nauwkeurigheid der verstrekte gegevens

en de bekwaamheid der commissie-leden, terwijl het „oefening baart kunst" bij alle meewerkenden tot steeds betere resultaten zal leiden.

In de hoofdstad werken, voor zoover ons bekend, twee commissies, waarvan de eene aan de leerlingen der R.K. Scholen en de andere aan die der Openbare Scholen advies geeft. Haar werkmethoden, verschillend in onderdeelen, zijn in hoofdzaken aan elkander gelijk. Het werk vangt aan, wanneer de kinderen het zesde leerjaar zijn ingetreden. Dàn worden aan de scholen zoogenaamde leerlingkaarten verstrekt voor alle leerlingen, die dàt jaar of het volgende de school zullen verlaten, onverschillig in welke klasse zij geplaatst zijn. De onderwijzers worden uitgenoodigd die kaarten in te vullen en drie maanden voor het einde van het schooljaar aan het Bureau toe te zenden.

Behalve allerlei administratieve mededeelingen en de verklaring van den schoolarts moeten op deze kaarten aanleg en vorderingen in schoonschrijven, mondelinge en schriftelijke uitdrukking der gedachten, grammaticaal zuiver schrijven, rekenen, teekenen, nuttige handwerken en handenarbeid door middel van de woorden: zeer goed, goed, middelmatig of slecht gewaardeerd worden.

Hierna volgen een aantal vragen betreffende het schoolbezoek, voorliefde voor bepaalde vakken, sterk uitgesproken liefhebberijen enz., waarna de eigenschappen van de(n) leerling aan de orde komen. In een zestal groepen: opmerkzaamheid, geheugen, zedelijke eigenschappen en karakter, vaardigheid, uiterlijk en bijzondere opmerkingen worden vragen gesteld, wier beantwoording de Commissie de gelegenheid moet geven de persoonlijkheid van de(n) leerling te leeren kennen.

Een paar maanden vóór het verlaten der school worden de ouders met hun kinderen voor de commissie geroepen, van wie de eersten alle gevraagde inlichtingen en adviezen ontvangen. Het spreekt van zelf, dat de Commissie daarbij rekening heeft te houden met den stand der arbeidsmarkt, waarom zij in nauw verband staat met de arbeidsbeurs.

Vermelding verdient, dat de Commissie streeft naar het leggen van een band tusschen haar en haar beschermelingen. De laatsten worden uitgenoodigd, na verloop van eenigen tijd mee te deelen,

hoe de keuze hun bevalt en welke wenschen zij koesteren.

Zoo nu en dan komt het voor, dat de keuze niet de juiste bleek, maar meermalen, dat de nieuwe omgeving niet geschikt, of de werkgever niet voldaan was.

Waar het mogelijk is, treedt de Commissie helpend en leidend op, hetgeen zeker waardeering verdient, mits men er tegen wake, dat het adviesbureau in een klachtenbureau ontaardt. In buitengewone gevallen stelt de Commissie zich met het volgen dezer geschetste populaire methode niet tevreden en roept zij de hulp van den psycho-technicus in. Dan wordt een onderzoek ingesteld op de wijze van het R.K. Zielkundig Beroepskantoor te Utrecht.

Jongelieden, die een lichaamsgebrek hebben of voorliefde voor een kunstvak toonen, in het algemeen zij, die men abnormalen of bovennormalen zou kunnen noemen, worden aan dit wetenschappelijk onderzoek onderworpen.

Na de inrichting van het Bureau vragen hier de successen en eenige opmerkingen de aandacht.

Wat ik in kleinen beperkten kring waarneem, bewijst mij, dat de ouders vertrouwen stellen in den arbeid der Commissie en dat zij bijna allen aan de oproeping, om voor haar te verschijnen, gevolg geven. Ook de verslagen der commissie spreken van een steeds toenemend aantal bezoekers. De houding van de onderwijzers valt beslist te prijzen, hetgeen wederom blijkt uit de jaarverslagen, die den lezer meedeelen, dat een groot deel van de onderwijzers de kaarten nauwkeurig invult.

Of de nauwkeurige invullingen ook altijd serieus geschied zijn, is een tweede vraag, die niemand dan alleen de onderwijzer kan beantwoorden.

Heeft de laatste, zij het ook nog zoo punctueel, ingevuld naar aanleiding van een invallende gedachte, dan heeft zijn werk weinig waarde; het zal slechts tot een wankele basis voor verderen arbeid kunnen strekken en brengt ons niet verder dan de oude methode der intuïtie.

Om soliede gegevens te kunnen verstrekken, acht ik het beslist noodig, dat de onderwijzer serieus boekhoudt en niet alleen van de vorderingen, het gedrag en de vlijt, maar van alle buitengewone en vooral teekenende voorvallen uit de verschillende kinderlevens.

Dat is wel geen gemakkelijke, doch een rijk loonende arbeid, die hem voert tot grondiger kinderkennis en vaak tot warmer belangstelling. Hij schrikke hiervoor niet terug en bedenke, dat het kind observeeren tot zijn ambt behoort.

Handelt hij aldus, dan staat hij boven den photograaf, die een moment-opname maakt en gelijkt meer den film-operateur, die een boeiende geschiedenis van ieder kinderleven op het doek brengt.

In dit verband wil ik wijzen op de beteekenis van het in vele scholen gevolgde opschuivingssysteem, waarbij eenzelfde onderwijzer een groot deel van den leertijd de leerlingen onder zijn hoede heeft. De langdurige omgang doet hier een geest van vertrouwelijkheid ontstaan, die zoo wenschelijk is voor juiste waardeering,

Slaan wij nu nog een blik op de leerlingkaarten, dan moeten wij bekennen, dat verschillende vragen niet door helderheid uitmunten, sommige beter gemist konden worden en andere noodzakelijke ontbreken. Het zijn vooral de serieuze mannen, die deze lacunes ontdekken en verstandig zou ik een commissie achten, die naar aanleiding daarvan tot een revisie overging.

Prof. Roels is van meening, dat de schoolpraestaties geen betrouwbaren maatstaf opleveren. Een oordeel, op die praestaties gebaseerd, voldoet niet wegens zijn intellectualistische eenzijdigheid en bovendien toonen de ervaringen, die men met knappe kinderen van de school somtijds in de praktijk des levens opdoet, voldoende, hoe weinig houvast de schoolpraestaties bieden. Wanneer hij daarmee bedoelt, n i e t u i t s l u i t e n d op de schoolpraestaties te bouwen, dan sta ik aan zijn zijde, hetgeen niet het geval zou zijn, wanneer hij ze geheel wilde uitschakelen. De praktijk des levens, door hem genoemd, heeft ook den onderwijzers geleerd, dat in de meeste gevallen de vluggeren op school het later in de wereld het verst brachten en dat de grondig beschaamde schoone verwachtingen, bij knappe kinderen opgewekt, haar ontstaan meestal aan gebrekkige waarneming te danken hadden.

Na deze beschouwingen moet ons de oprechte wensch van 't hart, dat binnen niet te langen tijd alom in den lande comité's worden gevormd.

Over hun werkwijze mogen meerbevoegden oordeelen ; m ij rest alleen nog de taak, het aandeel, dat de onderwijzers voor zich behooren op te vragen, nader te omschrijven.

Van een goed begin hangt voor een groot deel het welslagen van den arbeid der Comité's af. „Goed begonnen, half gewonnen", niet waar ?

In vele parochies zal de Beroepskeuze-Voorlichting wel als een geheel nieuwe zaak met groote oogen worden aangezien. Ons goede volk staat meestal eenigszins wantrouwend tegenover het nieuwe, maar het is gelukkig ook nuchter van verstand en meestal goed van wil.

Daarom moet de sluier der geheimzinnigheid in één slag van die nieuwe zaak worden afgerukt, hetgeen niet beter kan geschieden dan door het houden van o u d e r a v o n d e n, zooals we die ook bij de drankbestrijding kennen.

Naast anderen behoort ook de onderwijzer daar op te treden, om den ouders mee te deelen, dat zij bij de beroepskeuze hunner kinderen niet als voorheen tot hem in de school moeten gaan, — dat het geven van goede voorlichting in den tegenwoordigen tijd te zware taak is voor één persoon en dat daarom verschillende personen, die van de beroepskeuze studie maakten, voortaan m e t den onderwijzer zich bereid verklaard hebben, hen met goeden raad bij te staan.

Nadat aldus de overdracht heeft plaats gehad, blijve hij steeds als propagandist ijveren voor de populariteit van het Comité.

In zijn omgang met de ouders en de leerlingen kan hij hier verklarend, daar aanmoedigend en ginds waarschuwend optreden,totdat hij eindelijk zal kunnen zeggen : „Voorloopig heb ik mijn taak van werfagent voleind ; al mijne leerlingen hebben zich als vrijwilligers aangemeld bij de Nationale.... Beroepskeuze."

Ook op een ander terrein wacht men op zijn hulp en medewerking.

Ofschoon de Lager Onderwijswet hem verbiedt handel te drijven, moet hij ook als leverancier van bouwmaterialen optreden.

Om het gebouw der Beroepskeuze solied op te trekken zijn materialen noodig van allerhande soort, maar bovenal van superieure kwaliteit.

Aangevoerd zullen worden: kennis van de vereischten voor het bekleeden van ambten en beroepen, — eveneens van de kosten der opleiding t o t en de vooruitzichten i n die beroepen — zeker ook van de middelen, hoe de ouders (vooral die van groote gezin-

nen) bij de opleiding hunner kinderen gesteund moeten worden — stellig ook van den stand der arbeidsmarkt, maar het allernoodzakelijkste zal toch een juiste waardeering van het kind blijken.

Voor de levering der noodige materialen kan en wil de onderwijzer stellig zorg dragen.

Al moge dan ook zijn kunnen beperkt zijn, daar hij bij zijn opleiding geen voldoende psychologische scholing ontving, toch zal hij goed materiaal leveren, mits men, vooral in den eersten tijd, bij de bestellingen op zijn vroegere opleiding lette.

Wanneer ik over zijn willen, zijn bereidvaardigheid spreek, dan kost het mij de uiterste moeite te zwijgen over zijn strijd voor zijn materiëele belangen.

O, ik weet, dat op zoovele meetings beweerd wordt, dat het onderwijs de dupe zal worden van den financiëelen achteruitgang der onderwijzers, en in theorie is dat ook wel waar.

Maar ik zeg u: als de schooldeur gesloten en de meester weer bij zijn jongens is, dan gaat de natuur boven de leer, dan geeft de ware opvoeder zich geheel en stelt hij zich ook geheel beschikbaar voor het werk, dat de Beroepskeuze van hem vraagt.

De vorige eeuw kende nog schoolmeesters, die buiten den schooltijd zich als voorzanger, klokkenluider of doodgraver verdienstelijk wisten te maken. Ge zult mij er niet van verdenken, dat ik dien goeden ouden tijd terugverlang.

Maar toch zou ik den onderwijzer, behalve tot werfagent en leverancier van bouwmaterialen, ook tot verkeersagent gepromoveerd willen zien.

Eigenlijk zijn de Comité's voor Beroepskeuze als Bureaux van de verkeerspolitie te beschouwen en 'k bedoelde, dat onder deze agenten den onderwijzer een plaats toekomt. „Graag op baantjes?" vraagt een grappenmaker.

„Neen, dat juist niet", is mijn antwoord, maar hij hoort er bij om verschillende redenen.

Ten eerste schijnt het mij gewenscht, dat de man, die de inlichtingen verschafte, er bij tegenwoordig is, als deze dienst moeten doen. Al heeft hij ze nog zoo conscientieus verstrekt, ze zullen niet altijd zijn gedachten juist weergeven of niet altijd

juist begrepen worden en dan geldt ook hier: De beste bode is de man zelf.

Ten tweede zal bij de bespreking over het al- of niet volgen van voortgezet onderwijs de onderwijzer aanwezig moeten zijn.

Maar het allermeest acht ik hem dan noodig, wanneer het Comité zich ook beijvert, in contact te blijven met zijn beschermelingen.

Er kan zooveel gebeuren en veranderen in het menschenleven van 13 tot 18 jaar; het kan noodig zijn, dat de keuze, die toch zoo uitmuntend voorbereid en zoo serieus gegeven was, herzien moet worden.

Dan moet de man, in wien het kind sedert zijn prille jeugd vertrouwen had, aanwezig zijn als de ideale verkeersagent, naar wiens waarschuwing geluisterd wordt, als hij zegt: „Pas op, hier is gevaar! Daarheen! Dáár is uw weg!"

Nog enkele woorden tot besluit en dan spreek ik mijn Dixi uit.

Het werk der Comité's voor Beroepskeuze zal van haar leden wijsheid en beleid, maar voornamelijk een groote dosis naastenliefde vragen.

Ik meen den R.K. onderwijzer genoeg te kennen, om te mogen constateeren, dat hij de laatste, de liefde, in voldoende mate bezit en geven wil.

Voor hem, voor mij, voor de zaak der Beroepskeuze bovenal, hoop ik, dat ik hem niet overschat heb.

II. BEROEPSKEUZE EN HET LANDBOUWONDERWIJS

door

M. v. d. BROEK.

Bij de beroepskeuze hebben we o.m. met de volgende belangrijke factoren rekening te houden:

a. de kans op eene zoodanige maatschappelijke positie, dat deze laatste in overeenstemming kan worden geacht met de eischen, welke daarvoor bij de opleiding worden gesteld;

b. de kennis en ontwikkeling, welke aanwezig moeten zijn, om met vrucht een bepaalde opleiding te kunnen volgen;

c. de lichamelijke en geestelijke eigenschappen, welke men moet bezitten om de gekozen betrekking naar behooren te vervullen.

Vraagt men zich nu af, welke kansen op een maatschappelijke positie als bovenbedoeld, het landbouwonderwijs thans biedt, dan kan het antwoord — een enkele uitzondering daargelaten — niet anders dan ongunstig luiden. Want de malaise, welke nagenoeg alle takken van ons volksbestaan heeft getroffen, drukt ook zwaar op land- en tuinbouw met een sterken terugslag op de vooruitzichten voor hen, die zich door het landbouwonderwijs de bekwaamheden willen eigen maken, vereischt voor bepaalde betrekkingen op land-, tuin- en boschbouwkundig gebied.

Met opzet heb ik dit punt op den voorgrond geschoven en zal het in mijn inleiding nog verder uitwerken evenals de beide andere punten.

Wanneer wij de verschillende instellingen van landbouwonderwijs, die opleiding geven voor maatschappelijke betrekkingen, nagaan, dan dienen in de allereerste plaats genoemd te worden onze Instituten voor Hooger Onderwijs:

a. de Landbouwhoogeschool te Wageningen.

b. de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht.

Het te Wageningen te geven hooger landbouwonderwijs omvat de vorming en voorbereiding tot zelfstandige beoefening der landbouwkundige wetenschappen en tot het bekleeden van maatschappelijke betrekkingen, waarvoor opleiding in die wetenschap vereischt wordt.

Het onderwijs strekt zich uit over de studie der landbouwwetenschappen (inclusief- tuin en boschbouw) voor de gematigde luchtstreek en voor de tropen.

Het is ingericht op een studie van 5 jaar, waarin achtereenvolgens het propaedeutisch, het candidaats- en het ingenieursexamen kan worden afgelegd. Dit laatste geeft het recht op den titel: landbouwkundig ingenieur" terwijl eene hierop volgende promotie nog tot den titel van „doctor" in de landbouwkunde kan voeren.

Vijf studierichtingen vallen te onderscheiden n.l.

1. Nederlandsche landbouw.
2. Koloniale landbouw.
3. Nederlandsche boschbouw.
4. Koloniale boschbouw.
5. Tuinbouw.

Al naar het doel, dat men zich bij de studie stelt kan men zich

binnen deze richtingen nog nader specialiseeren zoo b.v. voor Nederlandschen landbouw in akkerbouw, veeteelt, zuivelbereiding enz.

Volgens de boven vermelde algemeene omschrijving van het doel van het onderwijs aan de Wageningensche hoogeschool staat de beoefening der landbouwwetenschap om die wetenschap op den voorgrond. Maar het is een niet te ontkennen feit, dat nagenoeg alle studenten, die de colleges aldaar volgen, dit doen voor het bekomen der wetenschappelijke opleiding, welke hen in staat zal stellen, de beoogde maatschappelijke positie te verwerven.

Als betrekkingen, waarvoor zij, die met goed gevolg hun studie te Wageningen geëindigd hebben, in aanmerking komen, kunnen genoemd worden:

I. die van Rijksconsulent, waarbij we kunnen onderscheiden:

a. de Rijksland- en Rijkstuinbouwconsulenten, ambtenaren wier taak in hoofdzaak bestaat in het geven van advies aan land- en tuinbouwers in hun ambtsgebied, het houden van lezingen, het aanleggen van proefvelden, het geven van onderwijs, inzonderheid aan de winterscholen, waarvan hun gewoonlijk het directoraat is opgedragen en verder aan cursussen ter opleiding van onderwijzers voor de akte lager land- en tuinbouwonderwijs, terwijl zij ten slotte ook belast zijn met het toezicht op het lager land- en tuinbouwonderwijs aan wintercursussen en lagere land- en tuinbouwscholen.

b. de Rijksland- en tuinbouwconsulenten in het buitenland, aan wie is opgedragen de behartiging der belangen van den Nederlandschen land- en tuinbouw aldaar. Zij zijn toegevoegd aan de gezantschappen in de landen, waar zij werkzaam zijn gesteld.

c. de zuivel- en veeteeltconsulenten, die worden aangesteld door het Rijk of door eene provinciale landbouwmaatschappij of door eene afzonderlijk daartoe in het leven geroepen commissie.

d. de Rijksbijenteelt- en de Rijkspluimveeteeltconsulenten.

Volgens de Officieele Lijst van personen, instellingen en vereenigingen op land- en tuinbouwgebied, uitgegeven door het Departement van Binnenlandsche Zaken en Landbouw in 1924 zijn thans bij deze takken van dienst werkzaam:

38 Rijksland- en tuinbouwconsulenten;
10 Zuivelconsulenten;
10 Veeteeltconsulenten;
2 Rijksbijenteelt- en 1 Rijkspluimveeteeltconsulent;

6 Rijksland- en tuinbouwconsulenten bij den Buitenlandschen Voorlichtingsdienst, van wie twee aan Directie van den Landbouw te 's-Hage en de anderen te Londen, Berlijn, Parijs en Capellen (België).

Het is nog niet zoo heel lang geleden, dat iemand na het voleindigen zijner studie voor Nederlandschen land- of tuinbouw te Wageningen zoo goed als zeker een betrekking kreeg als Rijksland- of tuinbouwleeraar, welke titel een jaar of drie terug veranderd is in dien van consulent. Na 1—2 jaar als aspirant werkzaam te zijn geweest volgde haast automatisch de bevordering tot Rijksland- of tuinbouwleeraar, wat mogelijk was door de aanvankelijk groote ambtsgebieden dezer titularissen te splitsen, door voor beperkte cultuurcentra b.v. voor bloembollenteelt, Westlandsche cultures, Boskoopsche cultures enz. een leeraar te benoemen en door voor bepaalde onderdeelen van den landbouw zooals voor veeteelt en zuivelbereiding speciale consulenten aan te stellen. Maar na het intreden der economische crisis is dit geheel veranderd. De uitbreiding van het aantal Rijksconsulenten is stopgezet en enkele dezer ambtenaren, die door hun leeftijd daarvoor in aanmerking kwamen zijn ontslagen, zonder dat hun plaatsen zijn aangevuld. Men heeft dus veel meer rekening te houden met een inkrimping dan met een vergrooting der Staatszorg op land- en tuinbouwgebied. Want of de Regeering blijft vasthouden aan het thans bestaande systeem van consulentschap, of overgaat tot de benoeming van z.g. „regionale consulenten", die in hun ambtsgebied belast zullen worden met de behartiging der belangen niet van één bepaalden tak maar van verschillende takken van landbouw, veeteelt en tuinbouw, of het stelsel aanneemt van „sterk gespecialiseerde consulenten" b.v. een uitsluitend voor de koudbloedfokkerij, een voor de warmbloedfokkerij, een voor elk der drie Nederlandsche veeslagen enz. aan een vermindering van het aantal is moeielijk of niet te ontkomen. Eensdeels zal daartoe in de naaste toekomst dwingen de allesbehalve rooskleurige toestand van 's lands finantiën en anderdeels moet als veel belangrijker factor in aanmerking worden genomen de zich steeds uitbreidende invloed der landbouworganisaties, die door het aanstellen van personeel voor den technischen dienst voortdurend meer arbeid aan de consulenten onttrekken.

Bij de begrootingsdebatten in de Tweede Kamer wordt de aandacht der Regeering telkens op dit feit gevestigd en op haar een

zekere drang uitgeoefend een kleiner of grooter deel van de taak der consulenten aan de organisaties over te laten. Het zal wel geen verder betoog behoeven, dat dit alles de kans op een benoeming als Rijksconsulent veel geringer maakt.

Als andere betrekkingen, openstaande voor de landbouwkundige ingenieurs van Wageningen noemen we:

II. het directoraat of leeraarschap aan de bijzondere land- en tuinbouwwinterscholen.

Bij de Rijksscholen is het directoraat op een enkele uitzondering na gecombineerd met het cousulentschap, maar de directeurs der bijzondere scholen hebben geen ambtsgebied en zij vinden hun hoofdtaak in het geven van onderwijs en het uitvoeren der verschillende werkzaamheden als het houden van lezingen enz. welke hun door de landbouworganisaties, waarvan de school uitgaat, worden opgedragen. Thans bestaan er 9 bijzondere winterscholen, n.l. 7 Katholieke en 2 Christelijke. Daar deze scholen niet op te richten en te exploiteeren zijn zonder ruimen steun van Rijkswege, dat dan ook een belangrijijk deel der kosten draagt en zuinigheid bij het beheer van 's lands geldmiddelen het wachtwoord is geworden, valt de eerste jaren op een vergrooting van dit aantal niet te rekenen.

Vroeger werden als leeraar aan een Rijks- of bijzondere land- of tuinbouwwinterschool uitsluitend onderwijzers met de akte voor lager land- en tuinbouwonderwijs benoemd maar ook daarin is door den overvloed van landbouwkundige ingenieurs verandering gekomen. Reeds meerdere van deze zijn als leeraar werkzaam en in de toekomst zal uitsluitend uit hen het leerarencorps gerecruteerd worden. Zelfs is de mogelijkheid geopend hén te benoemen tot hoofd eener lagere landbouwschool en één functionneert al als zoodanig.

Verder kan een landbouwkundig ingenieur benoemd worden tot:

III. Ambtenaar aan een der verschillende aan de Landbouwhoogeschool verbonden Instituten, als phytopatholoog aan den Plantenziektenkundigen Dienst, aan een der Rijkslandbouwproefstations enz.

Maar ook bij dezen tak van dienst doet de bezuiniging haar invloed gelden en is de kans op een benoeming gering.

Ten slotte geeft de titel van landbouwkundig ingenieur een voorsprong bij de benoeming tot:

IV. consulent, directeur of ambtenaar bij de groote landbouworganisaties en -coöperaties.

V. directeur of ambtenaar van naamlooze vennootschappen of andere ondernemingsvormen op landbouwgebied b.v. zaadteelt en zaadhandel, fabrieken van kunstmeststoffen en veevoeder, ontginningen enz.

VI. rentmeester of beheerder van landgoederen.

Maar ook hier geldt, wat zoo even gezegd is: groote kans op een benoeming is er onder tegenwoordige omstandigheden niet. De confessioneele landbouworganisaties beschikken voor verschillende diensten, zooals reeds opgemerkt is, over het personeel der bijzondere winterscholen, zoodat alleen de neutrale vereenigingen overblijven, waarvan meerdere een ingenieur van Wageningen tot consulent of ambtenaar hebben aangesteld. De naamlooze vennootschappen en andere ondernemingen ondervinden in niet geringe mate den druk der malaise, wat stopzetten of inkrimpen van het bedrijf in plaats van uitbreiding en benoeming van nieuw personeel ten gevolge heeft. Dan heeft de Wageningsche ingenieur op het gebied van ontginning en grondverbetering ernstig rekening te houden met de concurrentie, welke de Nederlandsche Heidemaatschappij door haar ambtenaren hun aandoet, wat eveneens betrekking heeft op het rentmeesterschap en het beheer van landgoederen.

De richting Nederlandsche Boschbouw aan de Landbouwhoogeschool vormt het personeel voor het Staatsboschbeheer en voor de leiding der boschbouwbedrijven, aan particulieren en vereenigingen toebehoorend. De geheele dienst van het Staatsboschbeheer omvat aan hooger personeel 14 man. Zelfstandige boschbouwbedrijven van particulieren komen, voor zoover mij bekend is, hier te lande niet voor. Het beheer der bosschen, die een onderdeel uitmaken van de groote landgoederen, berust meestal in handen van den algemeenen directeur, die maar bij uitzondering een boschbouwkundige is. Daarbij doet zich ook weer hier de mededinging gevoelen der ambtenaren van de Nederlandsche Heidemaatschappij, waardoor de toch al weinig hoopvolle uitzichten, welke deze studierichting biedt, nog sterk verkleind worden.

Bij de beantwoording der vraag, welke toekomst de studie te Wageningen voor Nederlandschen land-, tuin- en boschbouw den afgestudeerden opent, dient ook nog even de nadruk gelegd te

worden op de omstandigheid, dat voor een groot deel de landbouwkundige voorlichtingsdienst, de organisaties en coöperaties, de fabrikatie van en handel in meststoffen en veevoeder enz. zich de laatste kwarteeuw hebben ontwikkeld tot de tegenwoordige hoogte, waaruit volgt, dat het daarbij betrokken ambtenarencorps voor een belangrijk percentage bestaat uit nog jeugdige of betrekkelijk jeugdige krachten, zoodat de eerste jaren het aantal door overlijden en pensionneering ontstane vacatures klein zal blijven en in geen geval in een goede verhouding zal staan tot het aantal beschikbare en nog beschikbaar komende land- en boschbouwingenieurs. Velen hunner zijn er dan ook nog niet in geslaagd een passende positie te verwerven en de toestand is thans zoodanig, dat elk met goed gevolg afgelegd ingenieursexamen het getal „werkloozen" vergroot.

Resumeerende kan ik dan ook tot geen andere conclusie komen, dan dat de vooruitzichten, welke de studie voor de richtingen Nederlandschen land-, tuin- en boschbouw aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen opent, in de naaste toekomt ver van schitterend zijn en dat het diploma van landbouwkundig ingenieur den bezitter volstrekt geen waarborg is, voor het bekomen eener betrekking, waarvan de inkomsten in een juiste verhouding staan tot de zware studie en de kosten, welke deze met zich brengt.

Wanneer iemand met dit feit voor oogen toch het diploma van landbouwingenieur wil behalen, dient hij er rekening mee te houden, dat speciaal aan zijn kennis der wiskundige vakken hooge eischen worden gesteld. Voor iemand zonder veel aanleg voor wiskunde is die studie niet aan te raden. In 't algemeen verdient de opleiding aan een Hoogere Burgerschool de voorkeur boven die aan een gymnasium. Wie een gymnasium doorloopt en later Wageningen wil bezoeken, moet de wiskundige richting volgen.

Het is natuurlijk niet noodig, dat de studenten van Wageningen afkomstig zijn uit de kringen van den landbouw of van het platteland. Iets is daarvoor toch wel te zeggen niet enkel met het oog op de studie maar ook in verband met den lateren werkkring. Men brengt in dit geval al van huis uit een zekere kennis der landbouwpraktijk, van de plattelandstoestanden en der agrarische verhoudingen mee, welke het inzicht in sommige onderdeelen der studie niet weinig zal verhelderen en tevens den lateren omgang

met de boeren en tuinders zal vergemakkelijken. Uit den aard der zaak is immers een landbouwingenieur, hetzij als consulent, hetzij in andere diensten, aangewezen voor een werkkring op het platteland. Om hierin bevrediging te vinden en nuttig werkzaam te kunnen zijn is naast wetenschappelijke vorming het vertrouwen der boerenbevolking noodig. Maar dit vertrouwen zal veel spoediger geschonken worden aan hen, die van jongsaf de mentaliteit van en de toestanden op het platte land heeft leeren kennen en zich daardoor snel weet te accommodeeren, dan aan iemand, die blijken geeft daar vreemd tegenover te staan. In het eene geval komt het gewenscht contact, de noodzakelijke wisselwerking, tusschen bevolking en ambtenaar van zelf, in het andere duurt het soms geruimen tijd voor zij verkregen is.

Zooals reeds vroeger is aangegeven, omvat het onderwijs aan de landbouwhoogeschool te Wageningen ook de studie der landbouwwetenschappen voor de tropen, waarbij we in hoofdzaak twee studierichtingen kunnen onderscheiden n.l. Koloniale Boschbouw en Koloniale Landbouw. Zij die voor een dezer richtingen afstudeeren vertrekken later vooral naar Oost-Indië om daar in dienst van het Gouvernement of van de groote cultuurondernemingen werkzaam te zijn.

Nu opent momenteel de studie voor Kolonialen Boschbouw al zeer weinig bemoedigende perspectieven. De boschbouw in onze Oost is gouvernementsbedrijf en evenals hier te lande moet ook in Indië een sluitende begrooting worden verkregen, waardoor op alles en niet het minst op personeelsuitgaven bezuinigd wordt.

De tijd, dat van Staatswege de studie voor Kolonialen Boschbouw door het verstrekken van toelagen werd aangemoedigd, is voorloopig voorbij. De boschbouw-studenten, die een contract met het Gouvernement hebben aangegaan, kunnen na het voltooien hunner studie als candidaat-houtvester 5 jaren in Indischen dienst werkzaam zijn, maar de kans, dat zij daarna definitief zullen worden benoemd, is al zeer miniem, zoodat zij dan gedwongen zijn een betrekking te zoeken bij de rubber- en theeondernemingen, wat sommigen al gedaan hebben.

In verband met de bezuiniging is thans ook weer opgeheven de enkele jaren geleden van Rijkswege in het leven geroepen en aangemoedigde studierichting voor ingenieur van den Indischen voorlichtingsdienst. De contracten met de hiervoor afgestudeerden zijn

verbroken, maar dezen viel het door den aard hunner studie minder moeielijk een plaats te vinden in de Indische cultures dan den candidaat-houtvesters. Voorloopig is dus de studie voor Kolonialen Boschbouw af te raden, maar eens moet de tijd toch weer aanbreken, dat de behoefte aan nieuw personeel zich doet gevoelen. Op den duur kan men het zonder jonge houtvesters niet stellen en evenmin zonder geschoolde krachten voor den Indischen voorlichtingsdienst.

Gelukkig is de toekomst voor de studenten in den Kolonialen landbouw heel wat gunstiger. Van de zijde der groote cultuurmaatschappijen is thans weer veel vraag naar „Wageningers." Dit geldt speciaal voor hen, die in „de suiker" gaan, wat niet behoeft te verwonderen, als men bedenkt, dat deze cultuur technisch het hoogst staat, zoodat minder goed onderlegden daarin niet voldoen. Ik kan dit feit niet beter illustreeren dan door weer te geven, wat een voor Indië bestemd student in de suikertechnologie mij onlangs meldde.

Hij schreef: „al voor ik afgestudeerd ben, heb ik al een betrekking gekregen evenals al mijn jaargenooten. Wij zijn allen aangenomen op zeer goede condities door de grootste maatschappijen. Er zouden er nog meer geplaatst kunnen worden, want er zijn nog meer aanvragen van andere maatschappijen voor landbouwingenieurs." Hier overtreft dus de vraag het aanbod, een in onzen malaisetijd zeldzaam verschijnsel.

Ook de tabakscultuur biedt voor de Wageningers wel toekomst. Maar de arbeid bij deze teelt is zwaarder en wordt in den beginne niet zoo goed betaald, zoodat men moeielijk gehuwd kan uitkomen — sommige maatschappijen verbieden dat zelfs — wat uit een moreel oogpunt groote bezwaren met zich brengt.

Voor de hooglandcultures, zooals thee en kina en voor de rubberteelt wordt in Wageningen weinig gestudeerd. Men kan hierbij met minder geschoolde krachten volstaan, keert lagere salarissen uit en dus is de animo voor deze teelten van den Wageningschen student, die in suiker en tabak meer kan verdienen, gering. Hiermee wil ik niet beweren, dat de studie voor deze cultures moet worden afgeraden. De kans om administrateur te worden is voor een „Wageninger" ook hier veel grooter dan voor anderen, wat niet over 't hoofd mag worden gezien.

Een cultuur, die in opkomst is, is de cassaveteelt, welke evenals

de suikerindustrie uitstekend geschoolde krachten eischt. Van de zijde der H. V. A. is veel vraag hiervoor naar Wageningsche studenten, maar daar zij nog gemakkelijk terecht kunnen in de „suiker" hebben zij er niet op gereflecteerd. Verscheidene ontslagen „boschbouwers" zijn er echter bij geplaatst. Later kan deze bij een overcompleet aan afgestudeerden voor de suikercultuur een uitweg bieden.

De voorwaarden, waaronder de suikerfabrieken der H. V. A. tegenwoordig „Wageningers" aannemen, zijn :

a. f 600.— uitrustingskosten.

b. vrije overtocht, ook voor vrouw, 2de klasse naar Batavia.

c. f 170.— voor reis van Batavia naar Soerabaja.

d. een aanvangssalaris van f 375.— per maand met vrije woning en medische behandeling ; het jaar daarop f 400.— per maand, wat het maximum-chemikersalaris is. (Niet-Wageningers beginnen meestal met f 250-f 275.— per maand.)

e. om de vijf jaar recht op 6 maanden verlof naar Holland met vrijen overtocht heen en terug ook voor zijn gezin.

f. zijn aandeel in de ½% tantièmes van de nettowinst, die de gezamenlijke suikerfabrieken der maatschappij (H. V. A.) maken en voor het corps chemikers bestemd is.

g. bij verbreking van het contract door den aangenomene binnen 3 jaar is hij verplicht aan de maatschappij de gemaakte kosten terug te betalen.

In de andere cultures zijn de voorwaarden van uitzending minder gunstig en de salarissen in het algemeen, zeker de eerste jaren, niet zoo hoog.

Hoe staat het nu met de godsdienstige en moreele gevaren voor hen, die na hunne studie te Wageningen naar Indië gaan ?

Die gevaren zijn voor de ingenieurs, die een betrekking hebben gekregen op eene suikerfabriek, het geringst en wel omdat :

a. de voorwaarden van uitzending en de aanvangsbezoldiging hen in staat stellen gehuwd uit te komen, wat als een zeer groot voordeel moet worden beschouwd ;

b. zij minder kans hebben in eenzame streken terecht te komen, waar het vervullen der godsdienstige plichten door de verre afstanden op ernstige moeielijkheden stuit.

Bij de berg- of hooglandcultures verhinderen niet alleen de slech-

tere voorwaarden van uitzending en de lagere beginsalarissen het gehuwd naar Indië vertrekken, maar tevens is de ligging van vele plantages veel meer geïsoleerd.

Zoo is een mijner oud-leerlingen in de thee werkzaam op een plaats, waar hij het geheele jaar door geen priester ziet, zoodat hij alleen in de 14 dagen verlof, welke hij jaarlijks heeft, zijne godsdienstplichten kan vervullen. Gelukkig liggen niet alle bergplantages zoo eenzaam. Sommige bevinden zich in de nabijheid van cultuurcentra o.a. die in de Preanger op Java.

Het bovenstaande beknopt samenvattend zien we dus:

a. dat de studie te Wageningen voor Kolonialen Boschbouw voorloopig af te raden valt.

b. dat de studie voor Kolonialen Landbouw kan aanbevolen worden.

c. dat bij het doen van eene keuze uit de verschillende cultures onder de tegenwoordige omstandigheden die der suiker op de eerste plaats in aanmerking komt, zoowel om godsdienstige, moreele als finantiëele redenen.

Bij de zeer geringe vooruitzichten, welke de studie voor Nederlandschen land- en tuinbouw en de veel betere, welke die voor Kolonialen Landbouw biedt, is het wel eenigszins te verwonderen, dat het aantal Katholieke studenten te Wageningen voor Nederland zoo groot en voor Indie zoo klein is. Momenteel telt de R.K.Studentenvereeniging: St. Franciscus Xaverius aldaar 57 leden, waarvan:

41	studeeren	voor	Nederlandschen	Landbouw.
3	„	„	„	Tuinbouw.
6	„	„	Kolonialen	Landbouw.
1	„	„	„	Tuinbouw.
2	„	„	„	Boschbouw.
3	„	„	Nederlandsche	geodesie.
1	„	„	Koloniale	geodesie.

Laten we deze 4 laatste buiten beschouwing, dan hebben we dus in totaal 44 studenten voor Nederland tegenover slechts 9 voor Indië. Deze toestand is ongetwijfeld te betreuren ook van algemeen Katholiek standpunt. We mogen immers niet uit het oog verliezen, dat een versterking van het Katholieke intellect in onze Oost van de grootste beteekenis is. En hiertoe kunnen de Katholieke Wageningers zoo belangrijk bijdragen. En door hun stil voorbeeld van

hoogstaand geloofsleven en door een meer krachtdadige actie kunnen zij den zwaren arbeid van onze missionarissen voorbereiden en verlichten. Hier te land staan we voor een teveel aan Katholieke landbouwingenieurs, in onze koloniën voor een schromelijk tekort, met alle nadeelige gevolgen daaraan verbonden. En daarom 44 Katholieke studenten voor Indië en 9 voor Nederland: dat moet het zijn of binnenkort worden.

Dat echter vele ouders er tegen opzien hun zoons naar Indië te laten vertrekken en dit dikwijls meer tegenwerken dan aanmoedigen, is wel te verklaren uit het gevaar, dat daar dreigt voor geloof en moraliteit, voor gezondheid anderszins. In 't voorgaande is met enkele woorden op sommige dezer punten al gewezen, maar zij zijn van genoeg gewicht om ze iets uitvoeriger te behandelen.

Reeds is opgemerkt, dat men bij een plaatsing in de Indische cultures kans heeft terecht te komen op plantages of fabrieken, waar men een groot deel van het jaar van alle priesterlijke zielzorg verstoken is. Alleen hij die sterk staat in zijn godsdienst bezit de kracht om zulke perioden zonder schade voor zijn geloofsleven door te komen en niet onder te gaan in het grove materialisme, dat hem van alle kanten omringt. Maar eveneens is ware godsdienstzin vereischt om bestand te zijn tegen een inzinking zijner moreele gevoelens, vooral, wanneer men niet gehuwd naar Indië is vertrokken, wat de kans op die inzinking niet weinig vergroot.

Daarbij komt het afmattend, ontzenuwend tropisch klimaat, dat aan lichaam en geest eischen stelt, waartegen lang niet allen zijn opgewassen, en sommigen dwingt tot een spoedigen terugkeer naar het vaderland.

Verder moet hij, die naar onze koloniën vertrekt, zich vertrouwd maken met de gedachte, dat hij daar veel zal moeten ontberen, waaraan hij hier van jongs af is gewoon geraakt en dat zonder zwaren arbeid ook daar niets te bereiken valt.

Wanneer dan hieraan nog toegevoegd wordt, dat het optreden tegenover den Inlandschen arbeider veel tact, veel kalmte en bezadigdheid vraagt, waartoe zich niet ieders temperament leent, dan wekt het niet zoo'n groote bevreemding meer, dat bij velen de animo voor studie van den Kolonialen landbouw niet groot is en vooral bij de Katholieken, die het zwaartepunt leggen op geloof en zeden, vaak geheel ontbreekt.

We komen nu aan onze tweede inrichting voor hooger landbouwonderwijs: de Veeartsenijkundige Hoogeschoool te Utrecht. Bij de verheffing tot hoogeschool moge in het programma de wetenschappelijke beoefening der veeartsenijkundige wetenschap met hare verschillende onderdeelen om haar zelfs wil meer op den voorgrond zijn geschoven in hoofdzaak is haar doel gebleven: de wetenschappelijke opleiding en vorming van veeartsen, of zooals sommigen zeggen, van dierenartsen.

De studie aan deze hoogeschool duurt weer vijf jaar, waarin echtereenvolgens het propaedeutsich, het candidaats- en het veeartsenijkundig examen worden afgelegd.

Na het voltooien hunner studie vestigen zich nagenoeg allen als practiseerend veearts. De meesten worden dan tevens benoemd als plaatsvervangend inspecteur van den veeartsenijkundigen dienst en sommigen ook als rijkskeurmeester van voor uitvoer bestemd vleesch, waarbij echter de uitoefening der veeartsenijkundige practijk gewoonlijk hoofdzaak blijft. Of hierin iemand een behoorlijke, positie kan verwerven, is moeielijk vooruit te zeggen. We mogen het aantal veeartsen als voldoende beschouwen, maar dit zegt op zich zelf nog niets. Sommige zijn overladen met werk en andere daarentegen hebben weinig of niets te doen. De persoonlijke eigenschappen beslissen hier, wie carrière zal maken en wie niet. Iemand met een deskundigen blik op ziek vee, die weet om te gaan met de boerenbevolking, die zoo noodig niet opziet tegen zwaar werk en vermoeiende tochten, die kan zich een mooie positie scheppen, maar hij, die deze eigenschappen mist of haar zich niet eigen kan maken, die zwaren arbeid schuwt, hij zal het als veearts niet ver brengen.

De kans op eene betrekking in Rijks dienst is niet groot en wordt maar zelden verkregen zonder eenige jaren praktijk als veearts. Zij staat open bij den Veeartsenijkundigen Dienst, waarvan het ambtenarencorps echter in totaal maar 16 personen bevat. Op uitbreiding van dezen dienst valt bij de tegenwoordige bezuiniging niet te rekenen. De laatste jaren zijn verschillende veeartsen geplaatst bij de gemeentelijke keuringsdiensten van waren of aangesteld tot directeur van abattoirs. Het aantal sollicitanten is daarvoor echter in den regel veel grooter dan dat der plaatsen, zoodat hier met een scherpe concurrentie te rekenen valt.

Als instellingen voor middelbaar land- en tuinbouwonderwijs verdienen vermelding:

a. de Middelbare Landbouwschool te Groningen.
b. de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.
c. de Rijkszuivelschool te Bolsward.
d. de land- en tuinbouwwinterscholen.
e. de Gerard Adriaan van Swieten Tuinbouwschool te Frederiksoord.
f. de cursussen der Nederlandsche Heidemaatschappij

en verder die voor meisjes:

g. de Rijkslandbouwhuishoudschool, „De Rollecate te Den Hulst."
h. de Landbouwhuishoudschool te Posterholt.

De Middelbare Landbouwschool te Groningen heeft een 2½-jarigen cursus, bestaande in drie winter- en twee zomersemesters en is bestemd voor hen, die zich na enkele jaren voorbereidend hooger-, middelbaar- of meer uitgebreid lager onderwijs te hebben genoten, voor de landbouwpraktijk wenschen voor te bereiden.

Van het toelatingsexamen kunnen geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld zij, die in het bezit zijn van het einddiploma eener H.B.S. met driejarigen cursus in Nederland of zijn koloniën of van het diploma B. der examens voor M.U.L.O.; zij, die zijn bevorderd van de derde naar de vierde klasse eener H.B.S. met vijfjarigen cursus; zij, die in 't bezit zijn van een einddiploma eener Middelbare school voor meisjes met vijfjarigen cursus en gedeeltelijk zij, die zijn bevorderd van de derde naar de vierde klasse van een gymnasium.

Deze school geeft dus de theoretische voorbereiding om later in de praktijk van den landbouw met goed gevolg werkzaam te kunnen zijn. Vooral de zoons van grootere boeren, die later het ouderlijk bedrijf zullen voortzetten, maken van deze school gebruik. Ook wordt zij wel bezocht door hen, die in de toekomst als bedrijfsleider van een landgoed of ontginning willen optreden en, om welke redenen dan ook, de Landbouwhoogeschool te Wageningen, niet kunnen bezoeken. Verder vormt het onderwijs aan deze school voor hen, die zich voorbereiden voor het later af te leggen rentmeestersexamen, een goeden grondslag.

De Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer heeft een driejarigen cursus en is bestemd voor hen, die zich na enkele

jaren voorbereidend hooger, middelbaar of uitgebreid lager onderwijs te hebben genoten, voor de landbouwpraktijk in de tropen en in het bijzonder in de bezittingen en koloniën van het Rijk wenschen voor te bereiden.

De school geeft geen opleiding voor een bepaalde cultuur maar voor de uitoefening van den tropischen landbouw in het algemeen. Zij, die het einddiploma behaald hebben, zullen zich in de praktijk in Indië voor de speciale culturen nog moeten bekwamen, maar bezitten om dit te doen een goede basis.

Voor de leerlingen bestaat echter gelegenheid om, na het einddiploma der school te hebben verkregen, hunne voorbereiding te voltooien aan een der vervolgcursussen voor de verschillende culturen.

Zoo wordt voor hen, die een betrekking bij de suikercultuur wenschen te verkrijgen een speciale suikercursus gegeven, gesplitst in een voorcursus van 4 weken en een hoofdcursus van begin Januari tot half Juli. Gedurende de tusschenliggende maanden October, November en December dienen de leerlingen zooveel mogelijk werkzaam te zijn in een beetwortelsuikerfabriek.

Ook voor hen, die een werkkring bij de rubber-, tabaks-, thee- of kinacultuur wenschen te zoeken, zijn cursussen opgericht, die ongeveer 2 maanden duren. Overigens duurt het onderwijs aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool drie jaar. De eischen van toelating komen in hoofdzaak overeen met die zoo even voor de Middelbare Landbouwschool te Groningen genoemd.

Voor iemand, die de keuze heeft tusschen Wageningen en Deventer kan de beslissing niet twijfelachtig zijn. In dit geval verdient de Landbouwhoogeschool de voorkeur en wel om de volgende redenen:

a. deze geeft als inrichting van hooger onderwijs een ruimere ontwikkeling.

b. de Indische cultuurmaatschappijen, vooral zij die de beste voorwaarden aanbieden, nemen bij voorkeur oud-studenten van Wageningen in dienst.

c. men kan als landbouwkundig ingenieur uitkomen op een hooger aanvangssalaris, dat bij de groote suikermaatschappijen zoodanig is, dat men voor het vertrek naar Indië kan huwen, wat als een groot voordeel moet worden beschouwd.

d. men heeft kans op een snellere promotie.

e. doordat men op ouderen leeftijd van uit Wageningen dan van uit Deventer naar Indië vertrekt is het karakter meer gevormd, wat, afgezien van andere voordeelen, ook het prestige tegenover den inlander verhoogt.

f. men heeft te Wageningen in de bloeiende R.K. Studentenvereeniging St. Franciscus Xaverius alle gelegenheid zijn geloofskennis uit te breiden en te verdiepen en zich ook aldus te sterken tegen de gevaren van Indië.

Maar voor hen, die hetzij door hunne vooropleiding hetzij om andere redenen het onderwijs aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen niet kunnen volgen, kan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer wel worden aanbevolen, daar zoowel de hier verkregen algemeene ontwikkeling als de vakopleiding het bekomen van een goede positie in Indië zeer zal vergemakkelijken.

Een meer speciale opleiding dan de tot heden genoemde inrichtingen geeft de Rijkszuivelschool te Bolsward. Hieraan wordt zoodanig theoretisch onderwijs verstrekt, dat iemand, die met goed gevolg het eindexamen van deze school heeft afgelegd en buitendien voldoende praktische ervaring en de vereischte persoonlijke eigenschappen bezit, geschikt zal zijn als directeur eener zuivelfabriek op te treden. Het onderricht is verdeeld over twee jaren en omvat alle vakken, waarvan de kennis voor den directeur eener zuivelfabriek van belang kan worden geacht. Zij die tot de eerste klasse wenschen te worden toegelaten moeten voor den aanvang van het schooljaar den negentienjarigen leeftijd bereikt hebben en door het afleggen van een toelatingsexamen of door het overleggen van bewijzen van genoten onderwijs doen blijken, dat zij in staat zullen zijn het onderwijs aan de school met vrucht te volgen. Bovendien moeten zij overleggen een naar het oordeel van den directeur voldoend bewijs van tenminste een tweejarige werkzaamheid in eene inrichting voor fabriekmatige boter- en kaasbereiding, of in eene roomboterfabriek en eene inrichting voor kaasbereiding. Uit dit bewijs moet tevens blijken, dat hij, die tot de school wenscht te worden toegelaten, met de praktijk van de boter- en kaasbereiding vertrouwd is.

Zij, die in het bezit zijn van het einddiploma eener hoogere bur-

gerschool met driejarigen cursus, der Middelbare Landbouwschool of eener Landbouwwinterschool of van het diploma B. der examens voor M.U.L.O. benevens zij die zijn bevorderd tot de vierde klasse eener H.B.S. met vijfjarigen cursus of van een gymnasium, kunnen door den directeur, in overleg met de betrokken leeraren, geheel of gedeeltelijk van het toelatingsexamen worden vrijgesteld.

De vooruitzichten van hen, die het diploma der Rijkszuivelschool te Bolsward hebben verworven, zijn voorloopig allesbehalve gunstig. De markt is met personen, die in staat zijn als directeur eener zuivelfabriek enz. op te treden, overvoerd, zelfs in die mate, dat de Zuidnederlandsche Zuivelbond, die eenige jaren terug meerdere cursussen ter opleiding voor het examen van assistent-directeur volgens het programma van den Federatieven Nederlandschen Zuivelbond organiseerde, deze alle heeft stopgezet, om de concurrentie bij benoemingen nog niet grooter te maken dan zij thans reeds is. Verder is niet te vergeten, dat de fabriekmatige zuivelbereiding, zooals wij die kennen, zich voor een groot deel de laatste kwart eeuw hier te lande ontwikkeld heeft, zoodat de daarin werkzame personen nog jong of betrekkelijk jong zijn, wat de kans op vacatures door overlijden enz. en dus ook de behoefte aan nieuw personeel vermindert.

De land- en tuinbouwwinterscholen hebben ten doel aankomende land- en tuinbouwers in de gelegenheid te stellen op weinig kostbare wijze de noodige theoretische kennis van het land- of tuinbouwbedrijf op te doen. Er wordt bij dit onderwijs rekening gehouden met de behoeften van de streek waar de school is gevestigd.

Naast 17 Rijkslandbouwwinterscholen bestaan de R.K. landbouwwinterscholen te Raalte, Hulst, Roosendaal, Roermond en Boxtel, de Christelijke landbouwwinterscholen te Hardenberg en Haarlemmermeer en de R.K. Land- en tuinbouwwinterscholen te Didam en Breda. Aan laatstgenoemde school wordt de leerstof, welke voor de Katholieke scholen uitgebreid is met R.K. Godsdienst- en Maatschappijleer, behandeld in drie winterhalfjaren aan alle andere in twee.

Van de 6 Rijkstuinbouwwinterscholen heeft Lisse een driejarigen cursus, Boskoop een tweejarigen, terwijl de overige de leerstof verwerken in ongeveer twee winters. Aan de tuinbouwschool te Boskoop is voor hen, die zich later in de Indische cultures willen

begeven een Indische cursus verbonden, waarin worden onderwezen de Maleische taal, Indische aardrijkskunde, geschiedenis en bestuursinrichting.

De eischen voor het toelatingsexamen zijn voor de landbouwwinterscholen al heel eenvoudig. Iemand die de kennis bezit van een goede zesklassige lagere school kan dit examen met goed gevolgen afleggen. Daarnaast wordt natuurlijk eenige kennis van de landbouwpraktijk vereischt.

Voor de tuinbouwscholen gelden nagenoeg dezelfde normen van toelating, maar voor leerlingen, die het onderwijs in een of meer moderne talen aan de scholen te Boskoop en Lisse willen volgen — dat facultatief is — wordt ook een eenvoudig toelatingsexamen in deze talen afgenomen.

De vereischte leeftijd voor toelating is 16, in uitzonderingsgevallen 15 jaar.

Voor de boeren, zoowel de grootere als de kleinere zijn de landbouwwinterscholen de aangewezen inrichtingen voor het opdoen der kennis, welke zij later noodig hebben om hun bedrijf met goed gevolg te kunnen exploiteeren. Voor andere beroepen geven zij geen opleiding, wat niet wegneemt, dat verschillende oud-leerlingen eene betrekking vinden bij de landbouworganisaties en -coöperaties, bij den handel in kunstmeststoffen en veevoeder enz.

Meermalen wordt van deze scholen ook gebruik gemaakt door jongelui uit de steden, die zich aangetrokken gevoelen tot den landbouw en zich dan op deze instituten de vereischte theoretische kennis willen eigen maken. Hier dient de vraag gesteld en beantwoord te worden, of het aan te bevelen is, dat zulke jongelui zich op den landbouw gaan toeleggen. Wanneer zij niet over voldoend kapitaal beschikken om later een geschikt bedrijf te kunnen koopen, of zonder veel schulden te maken te kunnen pachten, dan is dit m.i. af te raden. Zonder geld is voor een stadsjongen, ook voor hen, die met succes een winterschool hebben doorloopen en flink willen aanpakken, hier te lande in den landbouw weinig te beginnen, zoodat zij gedwongen zijn tot emigratie, waartoe velen dan ook overgaan.

Ook kapitaalkrachtige jongelui uit de steden moeten niet te snel besluiten de uitoefening van het praktisch landbouwbedrijf tot beroep te kiezen. Ongetwijfeld kunnen zij zich hierin wel een goede zelfstandige positie scheppen, maar gewoonlijk maakt men zich

een gansch verkeerde voorstelling van de eischen, welke aan een oordeelkundig beheer van een flinke boerderij of een landgoed moeten worden gesteld. Meer dan eens komt het voor, dat jongelui met onvoldoende studievermogens in den landbouw gaan, vergetend, dat deze niet minder — ik zou gerust durven beweren meer — kennis vraagt dan menige andere betrekking in handel en industrie en dat niet voor een bepaald onderdeel, maar voor de verschillende onderdeelen, welke bij een dergelijk bedrijf zijn te onderscheiden. Om te kunnen slagen is het opdoen dezer kennis aan een goede inrichting van landbouwonderwijs een eerste plicht. Dat kapitaal zal aanvullen wat aan kennis te kort komt is een dwaling, die groote geldelijke verliezen met zich brengt. Maar men kan met deze theoretische ontwikkeling alleen niet volstaan. Men dient zich ook praktisch vertrouwd te maken met alle werkzaamheden, welke beheer en exploitatie vragen. Dit kan men niet bereiken door enkele jaren volontair te spelen — een opleidingsvorm, waarvoor ik absoluut niets voel — maar door geregeld aan alle werkzaamheden deel te nemen, wat alleen al noodig is om een juist inzicht te krijgen in het arbeidsvermogen en de arbeidspraestatie van zijn personeel. Met praktische werkzaamheden moet de opleiding worden aangevangen, niet enkel om het vakonderwijs beter tot zijn recht te laten komen, maar ook als een bij uitstek geschikt middel ter onderzoek of men voor den landbouw feitelijk wel geschikt is. Zij die na het doorloopen eener harde leerschool van arbeid en studie en weer arbeid de noodige bekwaamheden hebben opgedaan, zonder den lust en de liefde voor den landbouw te hebben verloren, zij kunnen overgaan tot den aankoop van een boerderij of landgoed met alle kans op een succesvolle exploitatie. Maar ook zij alleen.

Wie weinig lust gevoelt voor studie, wie niet wil of door zijn gezondheid niet kan aanpakken, hij kieze elk ander vak dan den landbouw, die aan zulken geen toekomst biedt.

In de tuinbouwwinterscholen vinden de toekomstige hoofden van een tuinbouwbedrijf de gelegenheid de noodige theoretische kennis op te doen. Enkele dezer scholen o.a. die te Boskoop worden ook veel bezocht door jongelingen, niet uit de kringen der tuinbouwpraktijk afkomstig, die later werkzaam willen zijn als reiziger voor den plantenhandel, als tuinarchitect enz.

Is voor een stadsjongen de kans om in den landbouw iets te

bereiken, wanneer hij niet over voldoende geldmiddelen beschikt, als uitgesloten te beschouwen in den tuinbouw is de gelegenheid, speciaal in de groetenteelt, iets gunstiger. Men kan hier beter in 't klein beginnen, kan volstaan met minder grond-, gebouwen- en exploitatiekapitaal, terwijl de kapitaalomzet veel sneller gaat. Toch zullen alleen die jongelui slagen, die een flinke dosis energie bezitten, er niet tegen opzien om zich door het volgen van een tuinbouwschool de gewenschte theoretische en door het geregeld werkzaam zijn op goede bedrijven de noodzakelijke praktische kennis eigen te maken en die ten slotte zich geheel weten aan te passen aan den levensstandaard op het platteland.

Aan de Gerard Adriaan van Swieten-Tuinbouwschool te Frederiksoord, welke beheerd wordt door de Maatschappij van Weldadigheid, worden theoretisch en praktisch onderlegde tuinbazen gevormd. Het onderwijs duurt drie jaar. Voor toelating wordt van de leerlingen de 15-jarige leeftijd geëischt, benevens lichamelijke geschiktheid voor het verrichten van alle praktische werkzaamheden in den tuin. Voorts moeten zij voldoen aan een toelatingsexamen, dat over Nederlandsche taal, rekenen en aardrijkskunde loopt. Door de Katholieken wordt van deze school door haar geïsoleerde ligging te midden eener andersdenkende bevolking weinig of geen gebruik gemaakt.

De cursus der Nederlandsche Heidemaatschappij te Arnhem bestaat uit 2 afdeelingen. Afdeeling A. is bestemd tot opleiding van werk- en boschbazen, boschwachters enz. Afdeeling B. dient tot opleiding van opzichters. Voor de toelating tot de afdeeling A. wordt voldoende kennis van de leervakken der lagere school, eenige kennis van de praktijk van den land- en boschbouw en de 18-jarige leeftijd geëischt. Zij die afdeeling B. wenschen te volgen, moeten 19 jaar oud zijn, ongeveer de kennis bezitten, welke een driejarige H.B.S. kan geven en eenig inzicht hebben in de praktijk van land- en boschbouw. 't Bezit van het diploma eener landbouwwinterschool strekt tot aanbeveling.

Beide cursussen duren twee jaar en aanneming van nieuwe leerlingen heeft slechts om de twee jaar plaats.

Na de aanneming worden de leerlingen gewoonlijk onmiddellijk werkzaam gesteld op de werken in beheer bij de Nederlandsche Heidemaatschappij. Zij moeten daar alle voorkomende werkzaamheden verrichten, waarvoor hun een geldelijke belooning wordt toegekend.

Van October tot Maart ontvangen zij te Arnhem theoretisch onderwijs. In de maand Maart worden de leerlingen weer buiten werkzaam gesteld en van October tot Maart daaropvolgende moeten zij wederom te Arnhem de theoretische lessen volgen. Hebben zij den cursus met vrucht gevolgd, dan wordt hun een diploma uitgereikt.

Hierna hebben zij kans geplaatst te worden bij de Nederlandsche Heidemaatschappij, bij het Staatsboschbeheer of in particuliere betrekkingen b.v. bij ontginningen, boschaanleg, als rentmeester enz. Onder de tegenwoordige omstandigheden is de kans op plaatsing niet groot en verschillende oud-cursisten der Nederlandsche Heidemaatschappij zijn er de laatste jaren niet in geslaagd een geschikte betrekking te vinden. Dit staat natuurlijk in verband met de algemeene malaise, waardoor de uitbreiding van verschillende ontginningen is stopgezet, aan nieuwe niet wordt begonnen, bezuiniging op uitgaven voor personeel zooveel mogelijk wordt nagestreefd, wat de werkzaamheden der Heidemaatschappij en de behoefte aan de door haar opgeleide ambtenaren ongunstig beïnvloedt.

Al is eenigen tijd geleden het landbouwhuishoudonderwijs voor meisjes van het Departement van Landbouw overgebracht naar dat van Onderwijs, toch meen ik, dat dit onderwijs hier door zijn overwegend landbouwkundig karakter niet onbesproken mag blijven.

Zoowel de Rijkslandbouwhuishoudschool „De Rollecate" te Den Hulst, als de Katholieke landbouwhuishoudschool te Posterholt hebben ten doel de opleiding van vrouwelijke leerkrachten bij het landbouwhuishoudonderwijs.

Voor de toelating op „De Rollecate" moet worden overgelegd een diploma van „huishoudkundige" verkregen aan een van de bestaande huishoudscholen of een verklaring ten genoegen der directrice, waaruit blijkt, dat de candidate, geacht kan worden zooveel kennis en vaardigheid in huishoudelijke zaken te bezitten, als voor het verkrijgen van dat diploma noodig is. Verder moet worden overgelegd een diploma of getuigschrift, waaruit blijkt, dat zij ten minste de algemeene ontwikkeling bezit, welke door het afloopen van een driejarigen cursus aan een school voor M.U.L.O. kan worden verkregen. Voor de toelating als leerling wordt de voorkeur gegeven aan de candidaten, welke minstens 20 jaar oud zijn en die zijn opgegroeid in een landelijke omgeving.

De cursus duurt ongeveer 1½ jaar. De leerlingen zijn inwonend in het internaat. Aan de opleidingsschool voor Leeraressen bij het Landbouwhuishoudonderwijs te Posterholt duurt de cursus twee jaar met als onderbouw de opleiding, welke aan een gewone landbouwhuishoudschool wordt verstrekt. Ook hier zijn de leerlingen intern.

Na het volgen van deze scholen kan op 21-jarigen leeftijd een examen worden afgelegd voor een door den Minister van Onderwijs te benoemen Staatscommissie. De geslaagden ontvangen het diploma van landbouwhuishoudkundige en kunnen in aanmerking komen voor de benoeming tot leerares bij het van Rijkswege gesubsidieerde landbouwhuishoudonderwijs, welke benoemingen plaats hebben door de Besturen der groote landbouworganisaties of andere corporaties of direct van Rijkswege. Doorgaans hebben zij onderwijs te geven aan cursussen op verschillende dorpen in een bepaalde streek en moeten zij zich verder beschikbaar stellen voor het geven van adviezen op haar vakgebied en voor het houden van lezingen.

Ook deze tak van dienst ondervindt thans in sterke mate de gevolgen der bezuiniging. Nieuwe leeraressen zijn er den laatsten tijd nagenoeg niet meer aangesteld, zoodat nog vele geslaagden tevergeefs op plaatsing wachten.

Voorloopig biedt het landbouwhuishoudonderwijs dan ook weinig toekomst. Een bezwaar bij de opleiding vormt verder de bepaling, dat pas op 21-jarigen leeftijd het examen voor leerares kan worden afgelegd, wijl hierdoor de gewenschte continuïteit in de opleiding wordt verbroken.

Maar dit alles buiten beschouwing latend, moeten we even stilstaan bij de vraag, welke meisjes vooral in aanmerking komen voor de opleiding tot landhuishoudleerares. Het is natuurlijk niet zonder reden, dat hierbij de voorkeur gegeven wordt aan haar, die zijn opgegroeid in een landelijke omgeving. Want deze beschikken in meerdere motie over die eigenschappen, welke en in staat stellen haar taak: de vorming der vrouwelijke boerenjeugd tot in alle opzichten goede huisvrouwen en boerinnen, beter te vervullen dan de meisjes uit de groote steden, die pas bij hare opleiding kennis maken met de vele praktische vraagstukken, die zich in het plattelandsleven voordoen. Een stadsmeisje kan zich ongetwijfeld de kundigheden eigen maken, om het examen met goed gevolg af te

leggen, maar het zal later in vele gevallen ondervinden, dat een noodzakelijk element om succesvol als landhuishoudleerares werkzaam te zijn bij haar ontbreekt of niet in voldoende mate aanwezig is, n.l. het gewenschte heldere inzicht in de mentaliteit der landelijke bevolking. De stedelinge zal hier komen te staan te midden van menschen, wier leven beheerscht wordt door gansch andere gedachten en denkbeelden, dan die waarmee zij van jongsaf vertrouwd is geraakt. Hieruit kan gemakkelijk een verwijdering tusschen leerares en leerlingen voortvloeien, welke alleen dan zal verdwijnen, wanneer zij zich geheel heeft weten aan te passen aan de mentaliteit der landelijke bevolking, wat voor een meisje, dat in haar midden is opgegroeid, zonder eenige moeite gaat.

Daarom is in 't algemeen de studie voor landhuishoudleerares aan meisjes uit de grootere steden niet aan te raden. Willen zij er toch toe overgaan, dan is haar geen beter advies te geven dan eerst een geruimen tijd werkzaam te zijn op eenige boerderijen, waardoor zij eenigszins op de hoogte zullen komen met datgene, wat later van haar als leerares zal worden geëischt.

Het voorgaande beknopt samenvattend komen we tot de volgende conclusies :

I. In verband met de malaise in den landbouw en de bezuiniging van Rijkswege, welke de aanstelling van nieuw personeel ongunstig beïnvloeden is de studie te Wageningen voor Nederlandschen land- tuin- en boschbouw voorloopig weinig aan te bevelen.

II. De toekomst in de Indische cultures, speciaal in de suikercultuur, welke thans de beste vooruitzichten biedt, is hoopvoller.

III. De studie in Kolonialen Landbouw te Wageningen heeft groote voordeelen boven het bezoeken der Koloniale Landbouwschool te Deventer, maar voor hen, die het onderwijs te Wageningen niet kunnen volgen, kan de school te Deventer worden aanbevolen.

IV. Een diep-godsdienstige overtuiging, een krachtig geloofsleven, een hoog ontwikkeld moreel gevoel, weerstandsvermogen tegen het tropische klimaat en bijzondere tact om met personeel om te gaan, zijn de eischen, waaraan zij, die een positie zoeken in de Indische cultures, dienen te voldoen.

V. Ook na het volgen der Middelbare Landbouwschool te Groningen of eene landbouwwinterschool is voor jongelui uit de steden,

die niet over voldoend kapitaal beschikken, de kans hier te lande een landbouwbedrijf in eigendom of pacht te krijgen, uiterst gering.

VI. Iets meer toekomst biedt aan dezen de Nederlandsche tuinbouw — met name de groenteteelt — mits zij zich door het bezoeken eener tuinbouwschool theoretisch en door werkzaam te zijn op goed geleide bedrijven volledig praktisch bekwamen.

VII. Kapitaalkrachtige jongelui uit de steden kunnen zich in den Nederlandschen land- en tuinbouw wel een zelfstandige positie scheppen, maar uitsluitend zij, die de noodige capaciteiten bezitten voor het opdoen der noodzakelijke theoretische kennis en voldoende energie om zich ook praktisch volkomen vertrouwd te maken met de niet geringe eischen, welke aan een oordeelkundige exploitatie van een grootere boerderij of landgoed zijn te stellen.

VIII. Voorloopig opent het bezit van het diploma van landhuishoudleerares heel weinig kans op plaatsing.

Dit daargelaten, kan alleen aan zulke meisjes uit de steden de studie voor dit diploma worden aangeraden, die zich snel weten aan te passen aan de mentaliteit en de toestanden op het platteland.

En hiermede meen ik aan het einde mijner taak gekomen te zijn : een overzicht te geven van de maatschappelijke betrekkingen, welke door het landbouwonderwijs zijn te verkrijgen of en van de verschillende eischen, welke daarbij aan kennis en ontwikkeling, aan geestelijke en andere eigenschappen dienen te worden gesteld. Bemoedigend laat de naaste toekomst zich op dit gebied niet aanzien. Maar laten wij vertrouwen, dat spoedig betere tijden voor den landbouw mogen aanbreken. Dit zal door de belangrijke plaats, welke hij als onderdeel van ons volksbestaan inneemt, het algemeene welvaartspeil verhoogen en tevens de beroepskeuze op dit en ander terrein niet weinig vergrooten.

III. BEROEPSKEUZE EN HET AMBACHTSONDERWIJS.

Door

HUIB LUNS.

De groote beteekenis van een juiste beroepskeuze bij het Ambacht lijkt zoo evident dat er maar weinig van gezegd behoeft te worden,

en toch, het kan zijn nut hebben ook hierover eenige woorden van opwekking te spreken.

Wij meenen dat het op elk gebied voor den mensch noodig is dat hij gelooft aan v o o r u i t g a n g. En als hij zegt: ik geloof aan den vooruitgang, wat bedoelt hij dan? Wij meenen dat hij dan gelooft dat de mensch hoe langer hoe geschikter wordt om deze aardkorst te bewonen; dat hij hoe langer hoe meer letterlijk en figuurlijk „er uit weet te halen wat er in zit", dat hij zich hoe langer hoe beter inleeft in het „dal", dat hem tot verblijfplaats is gesteld.

Voor den Katholiek bestaat er geen reden zich niet met enthousiasme ook op het medeleven in dien vooruitgang te werpen. Maar hij moet er aan blijven denken dat er een andere vooruitgang is, die in het woord van Victor Hugo besloten ligt: „Le progrès c'est un besoin d'azur...." het blauw is nu eenmaal de kleur van den hemel.

Er uit halen wat er in zit! Jawel, maar dan moet ook uit elk mensch gehaald worden wat er in zit. Dan moeten wij uit ons zelf halen wat er in zit en tevens elkander helpen bij die taak. En wie zullen wij in de eerste plaats helpen naast ons zelf? Wel, dat moeten toch zeker onze kinderen zijn, de „spes mundi" waarin we telkens de volgende golf zien die haar taak van stuwende kuiving weer beter moet vervulllen. En behoeft 't nu nog wel gezegd dat zij die onder de jeugd voor het ambacht of handwerk bestemd zijn, met de meeste zorg geleid worden naar de plaats die ze wenschen en kunnen innemen, en waar zij hun werk goed en met zekere bevrediging zullen doen. Want die maatschappij is aan den rand van den afgrond, die samenleving is met geen sociale wetten te redden, waarin de werkman aan 't werk blijft omdat hij moet en niet omdat hij in dien arbeid ook eene bevrediging vindt voor den geest. Maar zonder fierheid kan de menschenhand zelfs 't minste werk tenslotte niet doen. Echter zouden wij met nadruk willen zeggen dat de oude liefde voor het werk de wereld kan redden tegen alle maatschappelijke ontreddering in. Daarvoor heeft elke werkman noodig wat wij zouden willen noemen een a m b a c h t e l i j k g e w e t e n.

Want zie: h e t b e h o o r t t o t d e p u r e g r o o t h e i d v a n d e n m e n s c h, z i j n h a n d w e r k g o e d t e d o e n.

Nu zijn er die een r o e p i n g hebben voor een handwerk, en wij Katholieken weten wat een roeping beduidt. Wij denken daar-

bij aan 't Priesterschap en ook aan 't Kunstenaarschap. Bij werkelijk enthousiasten wordt eigenlijk 't vraagstuk der beroepskeuze niet gesteld. Wij hebben als hoofd van het Rijks-Instituut tot opleiding van teekenleeraren geregeld raad te geven aan ouders van hen die zich tot beoefening van de beeldende kunsten voelen aangetrokken, en altijd is onze raad dezelfde: „Leg hun alles in den weg wat ge vinden kunt, springen zij er niet door of overheen, wel! dan zijn zij niet geroepen." Maar gaan er door onze tegenwerking dan „geen genieën verloren ?" Onmogelijk! 't Eigenaardige van het genie is dat het overal komt waar 't wezen moet. Over de echte enthousiasten dus geen zorg! Maar wat wij wel enthousiasme noemen is maar al te vaak een sprong in het temperament, die kan plotseling neerliggen en laat dan den mensch vaak beneden zijn ware krachten achter. Er is dus ook hier wel eenige voorzichtigheid geboden.

Onze werkelijke zorg begint bij de groote massa onder de jeugd uit den arbeidenden stand die niet weet wat ze wil. En die moet geholpen worden want ook in hun gebed: Heer, maak ons tot een werktuig Uwer handen! ligt meer letterlijke beteekenis dan wij wel vermoeden.

Hoe komt de massa tot het ambacht ? Wij weten het: de meest normale weg is langs de vakschool, waar de jeugd gereed gemaakt wordt om in de praktijk een vak te leeren. En als zij gereed is om in de praktijk van het vak te worden toegelaten, dan geschiedt dat veelal door de arbeidsbemiddeling.

En nu zouden wij U bij Uwe bespreking omtrent de juiste wijze van hulp bij beroepskeuze van den werkman er op willen wijzen, dat èn de school èn de arbeidsbeurs maar tot op zekere hoogte hulp kunnen verschaffen. En om het maar direct te zeggen: het bureau voor Beroepskeuze-Voorlichting zij volkomen onafhankelijk van vakschool en arbeidsbeurs.

De arbeidsbeurs immers is te veel voortdurend bezig met vraag en aanbod om zelf volkomen onafhankelijke adviezen te geven. En dat is in de eerste plaats noodzakelijk. Wij weten wel dat vooral in jaren van crisis en in moeilijke tijden vraag en aanbod een belangrijke factor zijn in het zoo ontzaglijk complexe vraagstuk der beroepskeuze, maar alle „a priori" is bij de behandeling van het ernstige vraagstuk gevaarlijk. Het bureau voor beroepskeuze zal

zeker geregeld in verbinding moeten staan met de arbeidsbemiddeling; de arbeidsbeursstatistiek is belangrijk studiemateriaal. Maar het bureau behoude zijne volledige onafhankelijkheid.

Verband met school en opleiding is zeker even stellig geboden, maar ook hier geen te nauw verband. Het zij ons als oud-directeur van Ambachtschool Middelbaar Technicum vergund hierover wat uit te weiden.

Hoe stevig in het volle leven ook schoolmannen mogen staan, met hoe ruimen blik zij de wereld van den arbeid ook mogen overzien, dat neemt niet weg dat de school als alle dingen een eigen leven heeft. Dat eigen leven accentueert zich vooral als de school in moeilijkheden verkeert, en zij zooals in onze dagen zoo vaak voor dat leven moet vechten. En wat is nu natuurlijker dan dat zij, die zonder bepaalde roeping of zelfs maar duidelijke meening omtrent hun beroep ter school komen, dreigen ten deele geofferd te worden aan het leven der school. Menigeen die „zoowat" als a.s. timmerman naar de school gaat, wordt in de afdeeling meubelmaker opgeleid, als de timmerklasse overvol en de meubelmakerij leeg staat. Dat de verleiding groot is voor de directie van een ambachtschool om van een a.s. goudsmid een a.s. instrumentmaker te maken als dit voor de school van belang is, begrijpen zij die weten hoe zwaar hun taak is in deze dagen van wel eens luk-rake bezuinigingen op onderwijsgebied. Maar het zij „een teeken" voor hen die geneigd zouden zijn in den schoolman den uitsluitenden raadsman in Beroepskeuze-Vraagstukken te willen zien. Maar wij zouden toch ook wel willen opmerken dat toch ook het belang van de Ambachtsschool voor den psychotechnicus nog niet voldoende wordt aangevoeld. Er zijn op elke vakschool goede leerlingen die reeds aanstonds blijk geven als voor 'n vak geboren te zijn, die iets over zich hebben dat den indruk geeft, dat zij reeds van den beginne af op hun plaats zijn in de rijen van het ambacht, die het blauw kieltje of de grijze „overall" als aangemeten zit, en die met geen handgreep, met geen deel der studie eenige moeite hebben. Er zijn in een woord jongens die direct iets „professionals" over zich hebben. Hier lijkt ons een uitnemend studiemateriaal voor de psychotechniek te liggen. Het absoluut onbevangene van de jeugd, de spontaneïteit van die jongens, leent zich dunkt ons wel heel bijzonder tot nauwkeurige beschouwing en proefneming.

Het bureau voor Beroepskeuze-Voorlichting sta dus geregeld in contact met schoolbestuur en directie, met het schoolwezen ook in het ambacht. Ter bestudeering ook van de paniekachtige-stuurloosheid waarmede ouders hun kroost b.v. naar de bouwvakken of de electrotechniek drijven. Men moet het van dichtbij meegemaakt hebben om een idee te hebben van de besluiteloosheid der ouders .En toch is het of zij gedreven worden door een geheim „mot d'ordre" en hun zoons het eene jaar „electricijn" laten worden, om het volgende jaar eenstemmig te verklaren „'t is een vak van niks." En toch moet er in de wervelingen van de openbare meening wel iets zitten, in ieder geval een element van studie voor het beroepskeuze-bureau.

Maar wat is nu eigenlijk geen element van studie in deze kwestie ?

Ancestraliteit en erfelijkheid behooren ook vooral voor het ambacht met zorg beschouwd te worden. Eenige geslachten kunnen eerst op den duur een ambachtsman maken. Er zijn handgrepen die men in één menschenleven niet leert. Er zijn werkzaamheden waarvoor intuïtie vereischt is die eenige generaties van werklieden eerst doet opbloeien.

Maar hoe moeilijk is dit alles. Na eenige jaren aardappelen op een cultuurbodem te hebben verbouwd moet er wat anders op geteeld worden. 't Steeds perfectioneeren van een aanleg in een geslacht kan tot volkomen uitputting leiden. Physieke en psychische bekwaamheden ook van den werkman moeten tegen elkander worden afgewogen.

Sociaal milieu en gewestelijk, ja stedelijk karakter van aanleg en opvoeding zijn in 't geding. Stand en geldelijke positie van de ouders moeten in aanmerking komen.

En nu vraag ik U in gemoede : kunnen ouders, kan opvoeder, biechtvader en leeraar dit alles tot een harmonie brengen zoodat hun oordeel eenige waarde heeft voor individu en maatschappij ? Of is niet dit alles materie tot vakstudie ? En juist omdat die vakstudie weer een eigen leven krijgt zijn de besten en ruimsten, en de grootsten nauwelijks goed genoeg voor die studie, die breed zich uitspreidt over 't heele gebied van het menschelijke weten, en heeft te peilen tot diep in de menschelijke ziel.

Als iets onze Katholieke wereldbeschouwing raakt dan is het dit nieuwe terrein van sociale werkzaamheid. Een terrein waar

wij ons groot algemeen beginsel eens naar den geest van den tijd kunnen ontplooien, en waar wij nu eens niet achteraan zijn gekomen.

Allen naar ons vermogen en naar de plaats waar wij gesteld zijn, vol belangstelling, ja met geloof aan het werk, om er onzen eigen stempel op te drukken. Het ambachtsonderwijs, de vakschool, het leerlingwezen kunnen ook ieder voor zich zelf voordeel vinden, want „verkeerde" leerlingen in een schoolwerkplaats, leerlingen in een vakklasse waar zij niet behooren, tasten het eigen leven van de school wormstekerig aan. En dwaas de schoolbesturen, die dat niet inzien!

Maar dwaas in het algemeen zij, die ook in de psychotechniek niet een machtig middel erkennen in den strijd voor den rechten man op de rechte plaats, 'n strijd die tenslotte van het grootste belang is voor onze ontredderde en barokke maatschappij.

Il n'y a pas de sot métier, il n'y a que de sottes gens. „De sottes gens", zij die door eigen schuld zotten zijn in een ambacht of handwerk, en schuldige zotten zijn zij die voor hunne kinderen of voor hen die leiding van hen verwachten, niet alles gedaan hebben om hen te brengen waar zij wezen moeten. Hunne verantwoordelijkheid is sinds recente studiën en resultaten weer zwaarder geworden. Mogen zij zich dit, in onze kringen vooral, ten volle bewust worden.

IV. BEROEPSKEUZE EN HET U.L.O.-M.U.L.O.

door

L. BOT.

1e. Het U.L.O.-M.U.L.O. is langs natuurlijken weg ontstaan — 't is historisch en heeft als zoodanig een eigen plaats ingenomen.

2e. Voor kinderen van 12 à 13 jaar tot 15 à 16 jaar is het geschikter dan het Middelbaar Onderwijs.

3e. Het U.L.O.-M.U.L.O. is door zijn aard aangewezen als tusschenschool tusschen het lager onderwijs en het Middelbaar Onderwijs en de Kweekschool.

4e. Door het U.L.O.-M.U.L.O. wordt de moeilijkheid van de

kwestie van het tijdstip der beroepskeuze voor een groot deel opgelost.

Er zijn geen betere wetten en voorschriften dan die, welke als vanzelf geboren worden, welke als 't ware door 't volk gemaakt en geformuleerd worden. Hier geen dwang van bovenaf, maar drang van onder uit. Een natuurlijke groei, die zelf vraagt een beetje geleid en gesteund te worden — verder niets. Geen zucht om aan 't knellend juk van een kunstmatig opgelegde wet te ontkomen, geen pogingen om onpractische voorschriften te veronachtzamen. Neen — een zelf willen en een zelf aanvullen — hiermee heb ik eigenlijk de geschiedenis van het M.U.L.O. geschetst.

't Is eigenaardig te zien, hoe in den loop der tijden het volk zelf heeft getracht op allerlei manieren aan te vullen, wat de lagere school voor een groot deel der bevolking te kort gaf. Zondagsscholen, avondcursussen, cursussen buiten den schooltijd, zoogenaamde Fransche scholen, pensionaten, ze moesten alle dienen om aan het verlangen tegemoet te komen een zekere categorie der bevolking meer te geven dan de Lagere School. Ik wil U niet vermoeien met jaartallen, noch met U aan te geven, in welke landen men reeds honderden jaren terug door al deze middelen trachtte het onderwijs een verlengstuk te geven. Ik wil U alleen maar wijzen op het instituut van Thorbeeke, de H.B.S. genaamd. Deze school zou in ons land moeten dienen om aan de kinderen van een belangrijk deel der bevolking datgene te geven, wat men reeds zoo lang gezocht had, deels buiten de wet om. Evenwel is ze heel iets anders geworden dan oorspronkelijk bedoeld was. Van voortgezet onderwijs met hoofddoel taalonderwijs is ze voor een groot deel geworden : voorbereiding voor het Hooger Onderwijs.

Ofschoon de eerste tientallen jaren vele burgers hun kinderen naar de Hoogere Burger School zonden met kennelijke bedoeling daarmee hun opvoeding te voltooien en ofschoon het einddiploma aan velen een goedgesalariëerde betrekking verschafte, is er langzamerhand een kentering gekomen in de zucht om de kinderen naar deze inrichting te zenden. Het vakleerarensysteem kon aan velen niet meer voldoen. De jonge kinderen, gewend aan eenvoudig onderwijs, onder leiding van een klasseonderwijzer, bleken voor een groot deel nog niet rijp te zijn voor een systeem, dat eigenlijk voor ouderen en meer ontwikkelden kon dienen, vooral toen langzamerhand ook minder begaafden zich voor de H.B.S. aanboden,

die door het meer en meer geperfectioneerde onderwijs op de lagere school daar een aardig figuur hadden gemaakt, maar in het geheel geen aanleg voor bijzondere studie hadden.

Het paedagogisch element kwam in de knel en mede door de steeds hooger wordende eischen zocht men weer een meer natuurlijken weg voor zijn kinderen. Deze weg heeft eindelijk geleid naar het Instituut van de M.U.L.O.-Scholen. En met verrassende snelheid is dit instituut gegroeid. Om een klein idee van den snellen groei te geven : Voor 25 jaar terug namen aan het M.U.L.O.-Examen nog geen 25 candidaten deel, dit jaar 4200. Hoe dit te verklaren ?

Zooals ik boven reeds aanstipte, kon het vakleerarensysteem van de H.B.S. aan velen niet voldoen, daar dit voor enkel zeer begaafden resultaat kan hebben. Het paedagogisch element kan niet goed tot zijn recht komen, wat juist in de jaren van 12 à 13 tot 17 à 18 jaar zoozeer noodig is. In welke jaren zou een goede leidende hand meer van noode zijn dan in deze overgangsperiode ? Vervolgens kwam op de derde plaats de beroepskeuze een krachtig woordje meespreken, terwijl de finantiëele kwestie ook niet uit het oog moet worden verloren.

Zij, die hun kinderen naar de H.B.S. zonden, moesten eigenlijk reeds bij het begin bepalen, wat hun kinderen moesten worden. Als de lagere school was afgeloopen, wisten èn ouders èn kinderen zelf dikwijls niet, wat het beroep zou zijn. Maar nu waren er twee mogelijkheden. Er was een H.B.S. in de plaats van inwoning of vlak daarbij, er was er geen. In het eerste geval moesten de kinderen al dikwijls een doorslaand bewijs van bepaalden aanleg voor de studie gegeven hebben, vóór de ouders besloten ze naar de dure H.B.S. te zenden, die 3 à 5 jaar duurde en hun kinderen veel geleerdheid meegaf, waar ze misschien toch niets aan zouden hebben. Dan waren deze scholen alle neutraal en zagen de ouders er vaak tegen op ze in die jaren zonder eenige godsdienstige leiding of misschien vaak met anti-godsdienstige strekking toe te vertrouwen aan deze inrichtingen. In het tweede geval was het voor vele ouders onmogelijk ze naar een H.B.S. te doen wegens finantiëele bezwaren.

Maar daar komen de M.U.L.O.-Scholen op. Een gewone lagere school met Fransch in de twee of drie hoogste leerjaren. Een zevende klas kwam er bij, een achtste klas, langzamerhand een negende klas, en hier en daar zelfs een tiende klas. De onkosten waren niet

groot, het onderwijs liep geleidelijk voort, het was één doorloopend geheel, hetzelfde systeem, het systeem van den klasse-onderwijzer. Men kende het hoofd, men kende de onderwijzers, men wist de richting.. De zes jaren waren doorgemaakt en ja — wat moet mijn kind worden ?

Zal ik den jongen in mijn zaak nemen, vroeg een winkelier, een zakenmensch zich zelf af ? Moet hij een ambacht kiezen ? Is hij misschien geschikt voor een kantoor ? Kan hij studeeren ? 't Waren allemaal vragen, die vader en zoon vaak zelf nog niet wisten te beantwoorden. Hij is nog zoo jong, 't is eigenlijk nog een kind, was de slotsom. En moeder meende ook, dat haar dochtertje eigenlijk te jong was, om nu al een vaste richting uit te gaan. Och, laat ze nog een jaartje op school. Ze leeren nog wat erbij. Een beetje Fransch, Duitsch en Engelsch, handelskennis, wiskunde en de gewone vakken. 't Komt altijd te pas en dan kunnen we 't volgend jaar eens zien. Zoo bleven de kinderen nog een jaartje. Na een jaar vonden de ouders, dat ze aardig leerden, ze waren nog jong genoeg, ze hadden ze niet dadelijk noodig en het achtste jaar werd ook meegemaakt. En toen de vereenigingen voor M.U.L.O. een examen gingen instellen, dat de leerlingen dezer inrichtingen konden afleggen, als ze de 9 jaren hadden doorloopen, voelden veel ouders er voor hun kinderen het 9e jaar op de school te laten, daar ze immers nog pas 15 à 16 jaar zouden zijn en bovendien een diploma konden krijgen, dat hen in staat stelde menige betrekking te verwerven.

In de Voorrechten, verbonden aan het bezit van een diploma voor M.U.L.O., lees ik:

1. Volgens besluit van Z.Exc. den Minister van Oorlog zullen bezitters van diploma A. en die van diploma B. vrijgesteld worden van het examen tot toelating bij het Reservekader der Infanterie en der Vesting-Artillerie — als bepaald in artikel 10 van het Koninklijk Besluit van 8 Mei 1906, No. 96 R. M. 1906, blz. 593 — mits, voor zooveel betreft de houders van diploma A. deze bij verwerving van dat diploma n i e t zijn vrijgesteld geweest van het examen in Algebra, Meetkunde en Fransche taal, hetgeen zal moeten blijken uit het bij diploma A. over te leggen overzicht der voor de verschillende vakken behaalde cijfers.

2. De Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen ver-

leent aan jongelieden, die in het bezit zijn van een diploma M.U.L.O., vrijstelling van het examen voor surnumerair, zulks op gelijken voet als bij artikel 4 van het „Programma der voorwaarden" bepaald is ten aanzien van vrijstelling van het examen op grond van een der in bedoeld artikel onder 2, 3 en 4 genoemde getuigschriften.

Door den candidaat moet dus worden overgelegd eene officieele lijst van de door hem bij het examen behaalde punten. Indien blijkt, dat deze, voor zoover betreft de rekenkunde, de aardrijkskunde, de Nederlandsche taal, de Fransche taal, de Duitsche taal en het schrijven, niet minstens „ruim voldoende" zijn, zal het diploma geen recht op vrijstelling van het examen geven. Leeftijd: niet jonger dan 16, niet ouder dan 22 jaar.

3. De Koninklijke Paketvaartmaatschappij te Amsterdam zal sollicitanten voor hare opleiding, voorzien van een diploma „M. U. L. O.", gelijkstellen met H. B. S. leerlingen, met deze restrictie echter, dat, wat diploma A. betreft, daarop zal moeten zijn aangeteekend, dat de houder in de wiskundige vakken voldoet aan de eischen, gesteld voor diploma B. Diploma B. wordt onvoorwaardelijk aangenomen. Leeftijd minstens 16 jaar.

4. De Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië te 's-Gravenhage, zal bij de beoordeeling van eventueele sollicitanten, geen mindere waarde toekennen aan de diploma's A. en B. dan aan de bewijzen van voldoend afgelegd eindexamen eener H. B. S. met 3-jarigen cursus of toelating tot de 4e klasse eener H. B. S. met 5-jarigen cursus.

5. De Algemeene Expeditie-onderneming van Gend & Loos, H. Colignon en Co. gevestigd te Antwerpen, zal, hoewel zich tot niets verbindende, aan jongelieden, solliciteerende naar de betrekking van ambtenaar bij hare onderneming, die voorzien zijn van een diploma M. U. L. O., gaarne de voorkeur geven.

6. De Directie der School voor Suikerindustrie, Heerengracht 567 te Amsterdam, verklaart dat jongelui, die een diploma M. U. L. O. behaald hebben, voor toelating tot het onderwijs aan hare inrichting dezelfde faciliteiten zullen genieten als de leerlingen met einddiploma H. B. S. 3-jarigen cursus.

7. Bezitters van diploma B. worden door de Maatschappij tot

Exploitatie van S.S. toegelaten tot het examen voor adspirant-opzichter bij den Dienst van Weg en Werken.

Bij het diploma moet worden overgelegd het bewijs, dat de candidaat gedurende minstens één jaar zich met goed gevolg op het timmer- of smidsvak heeft toegelegd. Leeftijd : niet jonger dan 18 en niet ouder dan 25 jaren.

8. Diploma A. strekt tot aanbeveling, wanneer men een cursus tot opleiding voor hulp in de huishouding wenscht te volgen aan de Nieuwe Huishoudschool te Amsterdam, Gebriël Metsustraat 8.

Leeftijd : ouder dan 15 jaar.

Diploma B. strekt tot aanbeveling, wanneer men een cursus tot opleiding voor huishoudster aan deze school wenscht te volgen.

Leeftijd : ouder dan 17 jaar.

9. De Hollandsche IJzeren Spoorweg-maatschappij stelt van het examen voor leerling-klerk vrij de bezitters van een diploma M. U. L. O.

Door den candidaat moet worden overgelegd eene lijst van de door hem bij het examen behaalde punten, waaruit blijkt dat voor Nederlandsche taal, aardrijkskunde, Fransche taal en Duitsche taal ten minste „ruim voldoende" is verkregen.

Leeftijd : niet jonger dan 15 en niet ouder dan 18 jaar.

10. Door de heeren voorzitters van de commissies in 1908 te Groningen en te Utrecht belast met het afnemen van de examens voor apotheker-assistent, is verklaard, dat volgens hunne meening aan bezitters van een diploma M. U. L. O. vrijstelling kan worden verleend van het examen in sommige vakken bij het afleggen van het examen voor apotheker-assistent, op dezelfde wijze als gewoonte is te verleenen aan bezitters van het einddiploma H. B. S. 3-jarigen cursus. Door oud-voorzitters van die commissie is dezelfde verklaring gegeven.

Leeftijd : 18 jaar of ouder.

11. De Raad van Beheer der Nederlandsch-Indische Spoorweg-maatschappij zal bij de beoordeeling der jongelieden, die in aanmerking komen voor een plaatsing bij deze Maatschappij, aan het bezit van een diploma M. U. L. O. dezelfde waarde toekennen als aan een diploma H. B. S. met 3-jarigen cursus of aan een overgangsbewijs naar de vierde klasse van een H. B. S. met 5-jarigen cursus.

12. Jongelieden, die een diploma M. U. L. O. hebben verworven, kunnen bij den dienst der Staatsspoorwegen op Java geplaatst worden op denzelfden voet als de bezitters van een einddiploma der H. B. S. met 3-jarigen cursus. Zij beginnen met één jaar proeftijd als leerling. Wie reeds eenige jaren bij eene der Nederlandsche Spoorwegmaatschappijen werkzaam zijn geweest, kunnen zonder proeftijd als klerk worden aangesteld.

13. Door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië is bepaald in December 1910, dat een diploma M. U. L. O.

1e. ten opzichte van plaatsing en bevordering in 's lands Dienst gelijk wordt gesteld met een bewijs van overgang van de derde naar de vierde klasse eener hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus en met het einddiploma van de hoogere burgerschool met driejarigen cursus der Koningin Wilhelminaschool ;

2e. toegang geeft tot alle inrichtingen van onderwijs, afdeelingen van inrichtingen van onderwijs, of daaraan verbonden cursussen, waartoe het einddiploma van de hoogere burgerschool met driejarigen cursus der Koningin Wilhelminaschool zonder meer toegang verleent.

De voorwaarde wordt gesteld, dat bij het examen ter verkrijging van een der diploma's in alle vakken, behalve scheikunde, examen is afgelegd, hetgeen zal moeten blijken uit het bij het diploma over te leggen overzicht der voor de verschillende vakken behaalde cijfers.

14. Door Heeren Commissarissen van de Kweekschool voor de Zeevaart te Amsterdam is bepaald dat jongelieden in het bezit van diploma B. M. U. L. O. op denzelfden voet kunnen worden toegelaten, — dus zonder toelatingsexamen — als jongelieden, die zijn overgegaan van de 3e naar de 4e klasse eener H. B. S. of het getuigschrift kunnen overleggen van voldoend afgelegd eindexamen aan eene H. B. S. met 3-jarigen cursus.

Leeftijd : Op 1 Januari van het intreejaar nog geen 18 jaar.

15. Door de Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente te Amsterdam is bepaald, dat zij sollicitanten naar eene betrekking te haren kantore, die voorzien zijn van een diploma M. U. L. O. op denzelfden voet zal behandelen als hen, die een diploma H. B. S. met 3-jarigen cursus bezitten, met deze restrictie echter, dat wat diploma A. betreft, daarop zal moeten zijn aange-

teekend, dat de houder in de wiskundige vakken voldoet aan de eischen gesteld voor diploma B.

16. Voor het examen, afgenomen aan hen, die bij vacature voor een benoeming tot klerk ter Gemeentesecretarie van Amsterdam in aanmerking wenschen te komen, worden gelijk gesteld het diploma M. U. L. O. en het getuigschrift van voldoend afgelegd eindexamen aan eene H. B. S. met 3-jarigen cursus.

17. Bezitters van een diploma M. U. L. O. worden vrijgesteld van het toelatingsexamen tot het station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

18. Bezitters van een diploma M. U. L. O. zijn benoembaar tot klerk op de Indische Departementen van algemeen bestuur of op de gewestelijke en plaatselijke bureaux. Zij kunnen bevorderd worden tot commies of hoofdcommies.

19. Bezitters van een diploma M. U. L. O. kunnen benoemd worden tot pandhouder, tijdelijk boormeester, tijdelijk opziener, klerk of commies bij het mijnwezen, opzichter bij den dienst der zoutverpakking, adjunct-administrateur bij den pandhuisdienst, klerk bij een der depots van de opium-regie, opzichter bij de tolrechten, enz. — alles in Nederlandsch-Indië.

20. Van het toelatings-examen tot de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer kunnen geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld zij, die in het bezit zijn van het einddiploma der H. B. S. met 3-jarigen cursus in Nederland of zijne koloniën, of van het diploma B der examens voor M. U. L. O., of zij, die zijn bevorderd van de 3e naar de 4e klasse eener H. B. S. met 5-jarigen cursus en gedeeltelijk zij, die zijn bevorderd van de 3e naar de 4e klasse van een gymnasium.

Zij moeten overleggen de rapporten van hun laatste schooljaar, benevens het diploma, dat zij bezitten, met de bij het examen behaalde cijfers. Leeftijd : 15 jaar oud.

21. Van het toelatingsexamen tot de Middelbare Nederlandsche Landbouwschool te Groningen kunnen mede geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld zij, die in het bezit zijn van het diploma B. der examens voor M. U. L. O.

Zij moeten ook hiervoor overleggen de rapporten van hun laatste schooljaar, benevens het diploma met de bij het examen behaalde cijfers.

22. De Nederlandsche Centraalspoorweg-Maatschappij verleent aan jonge ieden, die in het bezit zijn van een diploma M. U. L. O., vrijstelling van het examen voor surnumerair.

23. De Rijkstuinbouw-Winterschool te Boskoop geeft vrijstelling van het toelatings-examen aan bezitters van een diploma M. U. L. O.

24. Tot de Vakschool voor Heilgymnastiek en Massage te Amsterdam worden zonder admissie-examen toegelaten bezitters van een M. U. L. O. diploma.

25. Bij het examen voor Opvoedend Ambtenaar bij de Rijksopvoedingsgestichten strekt het bezit van een diploma M. U. L. O. tot aanbeveling.

26. Bij het examen voor leerares in het Lingerievak, afgenomen door de Vereeniging van hoofden van Industriescholen voor Meisjes en den Bond van leeraressen bij het Huishoudonderwijs, dient diploma M. U. L. O. tot aanbeveling.

27. Het diploma M. U. L. O. geeft toelating tot de Vakschool, opgericht te Amsterdam door de Vereeniging ter bevordering van de belangen des Boekhandels.

28. Diploma B M. U. L. O. geeft toelating tot de handelsschool te Utrecht.

29. Diploma M. U. L. O. geeft toelating tot de Middelbare Technische School te Utrecht.

30. Diploma M. U. L. O. geeft toelating tot de Tuinbouwstichting Huis te Lande te Rijswijk Z.-H.

31. Diploma M. U. L. O. geeft toelating tot de Kweekschool voor de Zeevaart te Rotterdam.

32. Diploma M. U. L. O. geeft toelating tot de examens voor Leerares aan Huishoudscholen.

33. Diploma M. U. L. O. geeft toelating tot de Rijkslandbouwhuishoudschool „De Rollecate" te Den Hulst aan de Dedemsvaart.

34. Diploma M. U. L. O. geeft toelating tot de Middelbare Technische School te Leeuwarden.

35. Bezitters van het diploma M. U. L. O. zijn vrijgesteld van het examen voor 2en klerk bij de verschillende diensten en bedrijven der gemeente 's-Gravenhage.

36. Diploma M. U. L. O. geeft toelating tot de Tooneelschool

van het Nederlandsch Tooneelverbond, Directeur Balthazar Verhagen, Marnixstraat 150, Amsterdam.

37. Diploma M. U. L. O. geeft toegang tot het toelatings-examen voor de Marine-Machinistenschool te Dordrecht.

38. Bezitters van diploma M. U. L. O. B worden zonder examen toegelaten tot de Nieuwe Middelbare Handelsschool te Rotterdam.

39. Het Algemeen Bestuur der Nederlandsche Vereeniging voor Gemeentebelangen heeft besloten aan de bezitters van diploma M. U. L. O. A of B vrijstelling van het voorbereidend examen gemeenteadministratie te verleenen.

40. Bezitters van diploma M. U. L. O. B kunnen geplaatst worden aan het Instituut voor Adspirant-Adelborsten te Dordrecht.

41. Bezitters van diploma M. U. L. O. kunnen in September geplaatst worden in het tweede studiejaar in de Gemeentelijke Kweekschool voor Onderwijzers te Amsterdam.

42. Diploma B geeft toelating tot de Middelbare Technische School te Rotterdam voor Bouwkunde, Waterbouwkunde, Werktuigbouwkunde, Electrotechniek en Scheepsbouwkunde (Academie voor Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen).

43. Diploma M. U. L. O. geeft toegang tot alle cursussen welke gehouden worden aan de Academie voor Beeldende Kunsten te 's-Gravenhage.

44. De Midd. Techn. School te Dordrecht leidt op voor Werktuigbouwkundige, Electrotechnicus, Scheepsbouwkundige, Suikertechnicus, Bedrijfstechnicus voor chemische fabrieken. De opleiding sluit in hoofdzaak aan op het geleerde in de 3 laagste klassen der H. B. S. en op de eischen van het M. U. L. O.-examen B. Diploma M. U. L. O. geeft niet onvoorwaardelijk toelating

45. Instituut voor Lichamelijke Opvoeding te Groningen. Volledige opleiding voor examens Gymn. M. O. (3 jaar), L. O. (1 jaar) en leider Lichaamsoefeningen (1 jaar). Wegens toelating tot de 4e klasse H. B. S. 5-jarige cursus of Gymn., wegens bezit diploma M. U. L. O. A of B kan geheele of gedeeltelijke vrijstelling worden gegeven van toel. examen.

46. De „Société anonyme internationale de télégrafie sans fil" zal diploma B onvoorwaardelijk vrijstellen in de Schoolvakken op het toelatings-examen voor hare Scholen. Dipl. A geeft vrijstelling

als de candidaat voor Fransch, Engelsch, Duitsch, Meetk. en Alg. voldoende cijfers heeft gekregen.

47. Gemeentelijke Telefoondienst 's-Gravenhage. Dipl M. U. L. O. geeft toelating. Leeftijd 18 tot 22 jaar.

48. Zeevaartschool in het Zeemanshuis te Amsterdam, Tweejarige cursus tot opleiding van koopvaardij-officieren. Overg. bew. 3e naar 4e klassen H. B. S. of diploma M. U. L. O. B geeft vrijst. van 't examen, bij goede cijfers voor wisk. vakken en Engelsch.

49. Zeevaartschool te Scheveningen. Opl. tot stuurlieden ter koopvaardij. Dipl. M. U. L. O. geeft toel. Leeftijd ± 16 jaar.

50. Bij het Bestuur van den Postchèque en Girodienst te 's-Gravenhage worden ambtenaren in den rang van schrijver (schrijfster) benoemd waaraan een jaarwedde verbonden is van f 1200.— tot f 2000.— behoudens dat op het aanvangsalaris f 50.— wordt gekort voor elk jaar dat de ambtenaar jonger is dan 21 jaar.

Benoeming geschiedt na een proeftijd van eenige maanden: gedurende dien proeftijd bedraagt de belooning f 93.— per maand voor hen, die den leeftijd van 21 jaar hebben bereikt. Voor elk jaar, dat men jonger is dan 21, wordt dit bedrag met f 4.— per maand verminderd.

Men meldt zich schriftelijk aan bij het Bestuur van den dienst, Zuid-Binnensingel No. 216, 's-Gravenhage.

51. Posterijen en Telegrafie Leeftijd 17—23 jaar M. U. L. O. B of A (mits de candidaat in de drie vreemde talen is geëxamineerd). Plaatsing als leerling Kantoorbediende. Beginsalaris 60 en 75 tot 75 en 90 gld. per maand. Begin van den opleidings-cursus September. Na één jaar aanstelling tot Kantoorbediende of telegrafist 2e klasse. Aanvangsalaris f 1300.— loopt tot f 3800.— Inlichtingen Hoofdbestuur Posterijen en Telegraphie.

Bovendien was het programma dezer inrichtingen zeer practisch ingericht, zoodat ze de kennis daar verworven, uitstekend konden te pas brengen bij vader in de zaak, in den winkel of op het kantoor.

De kinderen hadden nu een leeftijd gekregen, waarop ze ietwat gemakkelijker konden zeggen, wat ze graag wilden worden en waarop ouders en onderwijzer gemakkelijker konden zeggen, waarvoor ze geschikt waren. De vereen. van M. U. L. O. stelden daar-

om een tweeledig examen in, het A-Examen en het B-Examen. Het A-Examen was eind-examen, dat de leerlingen in staat stelde, practisch werkzaam te doen zijn op een kantoor, in een winkel en hun voor het leven zooveel meegaf, dat ze gemakkelijk daarop konden voortbouwen, hun een zekeren graad van algemeene ontwikkeling gaf. Bovendien konden ze met dit diploma zooals boven is aangegeven, reeds menige betrekking krijgen. Vooral het onderwijs in de vreemde talen en de Handelskennis droeg daartoe het zijne bij. Voor meisjes in het bijzonder ook was het bezit van het A-diploma zeer begeerenswaardig, daar haar dit voor het verdere leven een algemeene ontwikkeling bijbracht, die de hedendaagsche vrouw uit den gegoeden stand en ook uit den burgerstand noodig heeft, terwijl ook voor haar het diploma een goed paspoort voor menige betrekking werd.

Het B-diploma was bedoeld voor die leerlingen, welke na het verkrijgen daarvan verder wilden studeeren. De eischen daarvan waren zoodanig, dat ze konden worden toegelaten op de 3e of 4e klas eener H. B. S. Daarmee was de beroepskeuze aardig verlegd. Inplaats van op 12 of 13 jarigen leeftijd, was ze nu verplaatst naar het 15e of 16e jaar, wat in de practijk is gebleken goed te zijn, daar de M. U. L. O.-School langzamerhand een gebied heeft veroverd, zoo groot als zelfs haar voorstanders misschien niet hadden kunnen droomen. De Staat heeft die natuurlijke ontwikkeling met belangstelling gadegeslagen en heeft de belangrijke kwestie der verlegging van de beroepskeuze ook toegepast op de toelating der kweekscholen. Zij n.l. die in het bezit zijn van een M. U. L. O.-diploma A. kunnen worden toegelaten tot de 2e klasse der Kweekscholen en ware de tegenstand van sommige zijden niet zoo groot geweest, dan zou dit wellicht de 3e zijn geweest. De M.U.L.O.-School als tusschenschool is hierdoor feitelijk erkend en niet te verwonderen is 't daarom, dat er veel stemmen opgaan, die juist om de belangrijke kwestie van de beroepskeuze verder gaan en aandringen op het volgend stelsel: 1 Lagere School, 2 M.U.L.O.-School, 3 Middelbaar Onderwijs en Kweekscholen, 4 Hooger Onderwijs.

Volgens dit idee zou men komen tot de volgende indeeling:

Lagere School van ± 6 tot ± 12 jaar;

M. U. L. O.-School ± 12 tot 15 à 16 jaar { driejarig; / vierjarig;

Na een driejarigen cursus een beslissing:

Overgang naar de Kweekschool, de H. B. S., het Gymnasium of naar de 4e klas M. U. L. O.-School.

Duur van de Kweekschool 3 jaar,
van de H. B. S. 3 jaar,
van het Gymnasium 4 jaar.

Voor de Kweekschool is dit wettelijk eigenlijk reeds geregeld, zooals ik boven aangaf.

Voor de H. B. S. en het Gymnasium zijn wij zoover nog niet. Volgens het straks geprojecteerde stelsel zou dus de leefstof, die anders in 2 jaar op H. B. S. en Gymnasium werd doorgewerkt, als het ware op de M. U. L. O.-School in 3 jaar worden doorgemaakt. Mochten sommigen meenen, dat dit tijdverlies zou beteekenen, dan zou ik daar tegenover willen stellen, dat het onderwijs veel grondiger en steviger kon zijn, gegeven door een klasse-onderwijzer, voor sommige vakken door een vakleeraar, volgens het getemperd vakleerarensysteem, wat dus een mooie overgang zou zijn naar het vakleerarensysteem. En nu het Fransch op de lagere school is afgeschaft, zou ik zelfs de vraag hier durven stellen: Kan men op de H. B. S. en het Gymnasium nog wel in 2 jaar bereiken, wat men zich daar steeds tot doel heeft gesteld? Misschien zou men op de Middelbare School het nog niet zoo onaardig vinden, als de M. U. L. O.-School de taak op zich nam de eerste beginselen der vreemde talen — ik denk vooral aan het Fransch — en der wiskunde bijbracht? Of voelen de Heeren van het Middelbaar Onderwijs bijzonder veel voor dit elementaire onderwijs?

Bezwaren? O ja, ik geloof, dat er vele zijn, ook denkbeeldige. Eerst de Kweekscholen als internaten. Volgens dit stelsel zouden de aanstaande onderwijzers te kort onder de leiding der internaten staan, om ze als 't ware zoo te vormen en te houden, als men ze daar wil hebben. Men meent dit wel eens, maar heeft men daar ervaring van? Daar staat dan tegenover, dat vele kinderen dan nog 3 jaar lang de huiselijke opvoeding hebben, die toch No. 1 moet blijven. En zou de opvoeding op de R.K. M. U. L. O.-Scholen dan maar zoo heel eventjes moeten worden weggecijferd, waar die langzamerhand geheel en al volgens een vaste lijn in Roomsche richting gaat met haar eigen Roomsche onderwijzers met godsdienstdiploma's A en B., met Roomsche boeken, met retraites en recollecties,

met het R.K. M. U. L. O.-Examen ? Bovendien zouden de internaten dat zaakje wel handig opknappen. Men kreeg dan natuurlijk aan hetzelfde internaat wel een M. U. L. O.-School en een Kweekschool, en inplaats van korter had men de candidaat-onderwijzers misschien nog langer. Neen — dit alles lijkt mij denkbeeldig. Het grootste bezwaar zit èn voor de kweekscholen èn voor H. B. S. en Gymnasium in het minder aantal leerjaren, waardoor een minder aantal leerkrachten noodig zou zijn. En ofschoon ik Minister Colijn heusch geen handje behoef te helpen in zijn bezuinigingsplannen, moet ik hier toch aanstippen, dat het een groote bezuiniging zou geven. Die M. U. L. O.-School is uiteraard door haar inrichting, salarieering van leerkrachten, veel goedkooper dan een H. B. S. of een gymnasium en dus in elke plaats, ook in een minder groote gemakkelijker op te richten. En al kan ik me levendig inbeelden, dat men bij Kweekscholen en Middelbaar Onderwijs bevreesd zou zijn minder leerkrachten noodig te hebben, moet ik toch bemerken, dat daardoor het stelsel er niet ondeugdelijk door wordt. En daar komt het toch maar op aan. En wanneer men dan een beetje geleidelijk overging met de toepassing van het stelsel, zouden er misschien niet zoo heel veel ongelukken behoeven te gebeuren.

Wanneer men evenwel toch de twee eerste klassen van het Middelbaar Onderwijs zou willen behouden, konden deze dienen, waarvoor ze uitsluitend geschikt zijn : voor het onderwijs aan z e e r b e g a a f d e n, voor die jeugdige leerlingen dus, welke reeds op twaalf- à dertienjarigen leeftijd een doorslaand bewijs gegeven hebben het onderwijs nu reeds aan een middelbare school met succes te kunnen volgen.

Het stelsel berust dus op de verplaatsing van de beroepskeuze. Inplaats van op 12- of 13-jarigen leeftijd moet de beslissende stap gezet worden met 15 of 16 jaar, een leeftijd, dien b. v. Don Andrés Manjou ook eerst de geschikte acht voor toelating tot de middelbare school. Tot dien tijd zijn de kinderen nog als kinderen behandeld en hebben de paedagogische leiding van hun klasse-onderwijzer gehad, die daardoor èn door de kennis van het karakter èn den aanleg zijner leerlingen in overleg met de ouders gemakkelijker kan oordeelen, waartoe de kinderen geschikt zijn : De jongens voor : kantoor of winkel of handel — de 4-jarige M. U. L. O.-School voor hen, — of voor onderwijzer — naar de Kweekschool, — of voor

verdere studie — naar H. B. S. of Gymnasium of Seminarie. De meeste meisjes — de 4-jarige M. U. L. O.-School. Eenige voor onderwijzeres — naar de Kweekschool, enkele voor verdere studie — naar H. B. S. of Gymnasium.

Nu kan ik me nog indenken, dat men zich bevreesd zou maken, dat de opleiding ten slotte te lang zou duren. Maar ook deze vrees is denkbeeldig.

In de laatste jaren gingen de meeste leerlingen toch eerst uit het 7e leerjaar der L. S. naar het Middelbaar onderwijs. Dan had men dus 7 j. L. S. + 5 j. H. B. S. = 12 j. of 7 j. L. S. + 6 j. Gymnasium = 13 j.

Volgens mijn stelsel zou men hebben:

6 j. L. S. + 3 j. M. U. L. O. + 3 j. H. B. S. = 12 j. of:
6 j. L. S. + 3 j. M. U. L. O. + 4 j. Gymn. = 13 j.

U ziet: er is totaal geen verschil. Maar al zou het ook een jaar langer duren, dan zou dit nog geen groot nadeel zijn voor vele jongelieden, als de beroepskeuze voor het Hooger Onderwijs nog een jaar verplaatst werd.

Men wil de kinderen tegenwoordig reeds volwassen in de wieg hebben, maar men vergeet, dat men een kunstmatige rijpheid krijgt, die helaas dikwijls: het vroeg rijp, vroeg rot, met zich brengt. Een rustig en bezonnen nadenken over het wezenlijk, passend levensdoel wordt zoo dikwijls verhinderd door het jaagsysteem van onzen zenuwachtigen, intellectualistischen tijd. En toch, wat is er van meer belang voor een gelukkig aardsch bestaan — en vaak ook voor het eeuwig geluk — dan een zich tevreden gevoelen in den werkkring en met het werk, waartoe men zich eenmaal bepaald heeft. En wat zou de kunst, de wetenschap, het beroep en het bedrijf, kortom de geheele maatschappij er niet bij gebaat zijn, als men menschen kreeg, die in hun werk hun hoogste aardsche geluk vinden en, daardoor ook het hoogste zouden kunnen presteeren?

De M. U. L. O.-School als tusschenschool is geen spiksplinternieuw idee van mij. In het Maartnummer van het Correspondentieblad van de Vereeniging voor M. U. L. O. heeft de Heer Z. Regelink, Hoofd eener Openbare U. L. O.-School te Enschede, daar reeds een artikel over geschreven. Eveneens verschenen van zijn hand daarover artikelen in het Handelsblad. Dus ook van andere zijden voelt men de behoefte aan verplaatsing van het tijdstip der beroepskeuze.

Nu de vraag, wie moet er naar de M. U. L. O.-School ?

Op de eerste plaats die leerlingen, welke eenmaal vader zullen helpen in den winkel, op 't kantoor of in de zaak. Het onderwijs, dat zich richt naar het A-diploma is daarvoor uitstekend geschikt. Dan leerlingen met een middelmatigen aanleg, die zelf absoluut niets voelen voor een ambacht. Dus niet alle leerlingen met een middelmatigen aanleg. Laten de ouders toch terugkeeren van het dwaze idee om hun kinderen per sé te laten „studeeren". Een goede lagere school, dan naar de Ambachtschool met desnoods een Winteravondcursus en vervolgens een degelijk ambacht zal voor velen heel wat meer geluk brengen dan een M. U. L. O.-School als voorbereiding voor een kantoorbaantje, waar ze door hun middelmatigheid 't naar alle waarschijnlijkheid niet verder mee zullen brengen dan een armoedig bestaantje met een rafelig boordje en een vet dasje en kaal jasje.

Nu volgt een categorie van meer dan middelmatigen aanleg. Het zijn de candidaten voor Kweekschool en middelbaar onderwijs. Zij zijn hier goed op hun plaats.

Als dezen drie jaar de M.U.L.O.-School hebben doorloopen, kan er vastgesteld worden, of men wezenlijk van meer dan middelmatigen aanleg kan spreken. Met het getemperd vakleerarensysteem, met het voorbereidende zelfstandig werken thuis, wat het huiswerk betreft, hebben ze kunnen bewijzen, of ze wezenlijk begaafd zijn en of ze wezenlijk iets voelen voor verdere zelfstandige studie. Blijkt het dan nog, dat verdere studie voor hen toch niet gewenscht is, dan kunnen ze de M. U. L. O.-School afmaken en een betrekking zoeken, die hun door het genoten practische onderwijs gemakkelijk gemaakt wordt.

In het andere geval kan er een beslissing genomen worden, overeenkomstig hun aanleg en hun roeping. In die drie jaren is er tijd en gelegenheid geweest om ze vooral ook te peilen, wat betreft de roeping. Ook hierin wordt zoo dikwijls gesuggereerd door dwaze ouders of familieleden bij veel te jonge leerlingen, waardoor men zoo dikwijls teleurstellingen krijgt.

Laat toch alles zich meer natuurlijk en stevig ontwikkelen. Ik heb hier bij voorkeur van jongens gesproken, omdat ik i n 't a l g e m e e n geen voorstander ben van 't studeeren van meisjes. Volgens mijn overtuiging is de meisjes M. U. L. O.-School slechts

voor kinderen uit den gegoeden en uit den burgerstand om ze haar een behoorlijke ontwikkeling te verschaffen. Dan zouden ze thuis moeten komen om ze practisch voor de huishouding te maken, terwijl ze dan op den een of anderen naai- en knipcursus onderwijs zouden moeten krijgen in deze speciaal vrouwelijke kundigheden.

Voor enkelen, die bijzondere liefde voor 't onderwijs voelen, zou dan de M. U. L. O.-School een goede voorbereiding zijn, terwijl er hier tevens kon worden vastgesteld, of er een zoo buitengewoon talent aanwezig was, dat 't voor de wetenschap een ongeluk zou zijn, als dit niet voor verdere ontwikkeling is aanmerking zou kunnen komen.

Ook die meisjes, welke uit hoofde van haar stand of anderszins middelbaar onderwijs dienen genoten te hebben, zouden zeer gebaat zijn, als ze in de overgangsjaren een meer geleidelijk en minder inspanning eischend onderwijs als voorbereiding voor het middelbaar hadden gehad.

Allerlei speciale cursussen voor meisjes volgens locale behoeften konden gemakkelijk voortbouwen op de M. U. L. O.-School en zouden dan rechtstreeks naar het bepaalde doel gaande, slechts van korten duur behoeven te zijn, daar een voldoende mate van algemeene ontwikkeling aanwezig is.

Verder zouden die meisjes, voor wie 't noodzakelijk is, dat ze om de een of andere reden na 't verlaten van de M. U. L. O.-School een betrekking moeten zoeken, toch in staat zijn die te vinden, daar 't M. U. L. O.-diploma ook voor meisjes veel betrekkingen aanbiedt. Wie daar meer van wil weten, raadplege : De Voorrechten, verbonden aan het bezit van het diploma M. U. L. O. en „Leidraad voor Nederlandsche Meisjes bij de keuze van een Beroep" door Anna Polak, — Nat. Bur. v. Vrouwenarbeid, van Spijkstraat 30, 's-Gravenhage. (f 1.50 fr. p.p.).

Na bovenstaande kan ik me goed begrijpen, dat er velen onder U zijn, die bij zich zelven zeggen : die M. U. L. O.-man heeft heel wat pretentie en durft voor zijn school aardig wat opeischen. En toch, dames en heeren, meen ik, dat 't goed zou zijn, als er een schakel zou zijn tusschen de lagere school en het Middelbaar Onderwijs en de Kweekschool, ter wille van de juiste beroepskeuze.

Hoe vaak gaat het niet op de volgende manier ?

Een kind van een kleinen middenstander kan aardig leeren.

Weet je wat: hij moet onderwijzer worden. Onderwijzer zijn — hm! dat is tegenwoordig — was verleden jaar — niet te versmaden. Vooruit naar een Normaalschool of Kweekschool, of hij aanleg had voor onderwijzer of zin had om 't te worden, werd niet gevraagd. Hij kan aardig leeren — dus hij kan het examen eenmaal wel afleggen. Of 't dan later blijkt, dat hij aardig kon leeren, maar absoluut niets schoolmeesterlijks had, kwam er minder op aan. Hij kreeg wel een betrekking — en verder werd er niet gedacht. Nog erger soms. Er is geen goede gelegenheid in de plaats van inwoning — geen nood. Hij wordt broeder-onderwijzer — een gratis opleiding. Klaar! Of hij iets voor die geestelijke roeping voelde? O — dat brengen de broeders er wel in.

Vader heeft geld verdiend. Mijn jongen moet „studeeren" — dat wil zeggen, hij moet geestelijke worden. Moeder geeft hem al een altaartje en een kasuifel en — de ouders zijn nu al trotsch, dat hun zoon op 't Seminarie is en eenmaal geestelijke wordt. En aan zijn zij de hooge ouders van zulk een voornaam mensch. Of zoonlief zelf wezenlijk roeping gevoelt, wordt soms niet gevraagd, maar gesuggereerd, zoodanig, dat hij 't zelf gaat meenen en dat zijn biechtvader misschien ook in die meening wordt gebracht. Wat blijkt soms na een paar jaren?

Neen mijn jongen gaat naar de H. B. S., mijn dochterje bezoekt het lyceum, zeggen veel vaders en veel moeders met een zekere voornaamheid. 't Staat gekleed, als je zoo iets kunt zeggen. Of de arme kinderen hersenen genoeg hebben om die inrichtingen met vrucht te kunnen bezoeken? Och — wat geld, soms veel geld voor praeparatorische lessen — en mijn jongen, mijn dochtertje is er. De arme stumperds! Daar zitten ze als martelaren! Ze kunnen 't niet bijbeenen. Hun gezondheid wordt er soms aan opgeofferd. Ze moeten studeeren. Zoo zou ik meer voorbeelden kunnen aanhalen, maar de tijd laat 't niet toe.

Als al die kinderen nu eerst eens naar de M. U. L. O.-School waren gegaan gedurende 3 jaar en dan eens een beslissing genomen werd. Dan was er nog niets verloren. Bleek het in die 3 jaren, dat ze wezenlijk voor 't een en ander geschikt waren, dan konden ze gevoegelijk naar de een of andere inrichting overgaan. Zoo niet, dan maakten ze de 4e klas M. U. L. O. af en waren dan toch in menig opzicht geschikt voor 't een of ander.

En als men nu vraagt, waarom juist de M. U. L. O.-School ? Dan antwoord ik hierop, omdat de leerkrachten daarvoor gerecruteerd worden uit het lager onderwijs, die zooal niet veel, dan toch meer aan de paedagogiek gedaan hebben dan de meeste leeraren der H. B. S. of het Gymnasium. En ik acht het van het allergrootst belang, dat juist in die gevaarlijke jaren een paedagogisch mensch de heen en weer „schwankenden" bij den arm neemt en leidt en steunt en helpt. Van die jaren hangt zoo geweldig veel af voor het latere leven, veel meer nog, zou ik durven zeggen, dan de jaren daarvoor.

En als ik dan spreek van de M. U. L. O.-School, zou ik niet willen zeggen, dat het de M. U. L. O.-School van de wet kan zijn, met zijn 8 uren en zijn 3 vakken. Met alle respect van allerlei ambtenaren dan. Maar die ambtenaren doen tegenwoordig het onderwijs de dampen aan. Neen, het moest de M. U. L. O.-School zijn, zooals ze zelf was geworden en zoo moet ze ook weer worden, soepel en lenig en zich aanpassen naar de locale behoeften en eischen. In een industriestreek een M. U. L. O.-School met een leerplan geschikt voor die omgeving, in een landbouwstreek een, waar het landbouwonderwijs een goede plaats inneemt, is een handelscentra met handelsrichting, enz. Zoo hadden de M. U. L. O. vereenigingen het ook bedoeld en zoo heeft ook de Vereen. voor R. K. M. U. L. O. het ook altijd genoemd en zoo moet het ook weer worden. Geen intellectueele school met voorgeschreven vakken en uren, maar een practische school, zich richtend naar de eischen en gevormd overeenkomstig de wenschen van de mannen der practijk, die evenwel, helaas, niet meer gehoord worden. Maar we moeten de oude M. U. L. O.-School terug hebben, die ons ontstolen is door een groep drijvers in Amsterdam en Rotterdam, waar die het type was, zooals het in den lande gewild was. En het heele land wordt toch niet gevormd door Amsterdam of Rotterdam? We moeten ze terug hebben als middenschool, als voorbereider voor de goede beroepskeuze van een groot deel van 't volk, als een belangrijk onderdeel voor een paedagogische leiding in de gevaarlijke jaren, welke leiding van zoo ontzaglijk veel belang is voor de juiste beroepskeuze en voor de juiste uitoefening eenmaal van dat beroep.

Dames en heeren, ik moest spreken over: Beroepskeuze en het U. L. O.—M. U. L. O. Ik heb er maar weinig van kunnen zeggen.

Het zijn maar enkele losse gedachten, die ik getracht heb tot een geheel samen te rijgen. Mijn vacantie heeft me 't onmogelijk gemaakt om een gedocumenteerde rede te houden, daar mij in mijn rustig verblijf alles ontbrak, wat naar boek of studie zweemde. Voor mij een geluk, voor u misschen een teleurstelling. Maar toch meen ik, dat na alles men zal mogen toegeven, dat juist de moeilijkheid van de kwestie van het tijdstip der beroepskeuze voor een groot deel der jeugd wordt opgelost door het instituut, waaraan ik het een voorrecht en een geluk acht toe te behooren; de „R. K. M. U. L. O.-School".

V. BEROEPSKEUZE EN KWEEKSCHOOLONDERWIJS.

Door

ZR. JOSEPHINE.

Heeft de lagere school leerlingen, die allen hun beroep nog moeten kiezen, ook op de middelbare school is omtrent die keuze nog weinig bepaald. Zeker, de keuze van òf H. B. S. òf Gymnasium geeft al een richting aan, maar de oprichting der Lycea, zooals die de laatste jaren toeneemt, wijst er al op, dat ook dáár de eigenlijke keuze nog graag wat uitgesteld wordt.

Op de kweekschool krijgen we echter leerlingen, die hun beroep al gekozen hebben, of tenminste in de keuze, die anderen voor hen gedaan hebben, toestemmen of berusten. Slechts een klein percent verlaat de kweekschool in den loop der vier cursusjaren en het aantal, dat na de onderwijzersakte behaald te hebben, het beroep niet aanvaardt, is, volgens mijn ervaring, zeer miniem. Kunnen we op de kweekschool dus nog wel spreken van: „Beroepskeuze-Voorlichting?"

Ik meen zelfs nog in tweeërlei zin:

1. De leerlingen behoeven nog voorlichting in de keuze van hun eigen beroep.
2. Zij moeten in staat gesteld worden, als ze eenmaal de opvoederstaak aanvaard hebben, gemotiveerd advies te kunnen geven bij de beroepskeuze hunner leerlingen.

De eerste taak rust op alle kweekschooldocenten, al is 't niet op allen in dezelfde mate.

We krijgen bij een nieuwe eerste klas toch altijd eenige leerlingen, die na een tijdje ongeschikt blijken. Deze moeten natuurlijk verwijderd worden. Wanneer we echter ook aan die leerlingen alle zorg wijden, zullen we hun gemakkelijk kunnen aanwijzen, in wélke richting zij zich verdienstelijk kunnen maken. De kweekschool wil, vooral tegenwoordig, een tamelijk alzijdige ontwikkeling geven; ontbreekt nu de aanleg voor eenige vakken van beteekenis, dan zal een goed eindexamen op deze inrichting niet mogelijk zijn, maar dan zal ook juist de docent, in wiens vakken de leerling wel uitblinkt, in staat zijn, hem een geschikter werkkring te wijzen.

De bedoeling is natuurlijk niet, dat we leerlingen, alleen bij gebrek aan verstandelijke vermogens van de kweekschool zouden uitsluiten. Ook het karakter kan een hinderpaal zijn voor succes in de opvoederstaak en omdat we bij het toelatingsexamen in den regel het verstandelijk peil vrij nauwkeurig kunnen vaststellen, zal gebrek aan aanleg zelfs uiterst zelden de reden zijn van wegzending.

Het was nog beter, als de lagere scholen alléén geschikte leerlingen naar de kweekschool zonden, maar dat ideaal zullen we wel niet bereiken, vóór we zelf de onderwijzers bekwaamd hebben voor de taak, die we in onze eerste stelling op de tweede plaats genoemd hebben.

Ook de geschikte leerlingen hebben we voor te lichten en te leiden. Hoe vaak komt het niet voor, dat de leerlingen de school verlaten, zonder zich bewust te zijn van hun kennen en kunnen.

Over 't paardje tillen is verkeerd, maar tè klein houden — vooral als 't menschen met verstand zijn — lijkt mij nadeeliger. Zoo kweeken we onderwijzers en onderwijzeressen, die voor alles stil staan, die niets aandurven, die altijd maar wachten, tot hun alles voorgezegd is. Ze schamen zich met plannen en voorstellen voor den dag te komen, omdat vroeger alle initiatief in hen gedood is.

Willen we, dat onze leerlingen, zoowel in de practische uitoefening van hun beroep als in de wetenschappelijke beoefening ervan, het hoogst mogelijke bereiken, dan is een zekere mate van vrijheid èn voor den docent èn voor den leerling noodig.

Een overladen leerplan belemmert den docent, waar hij de belangstelling zijner leerlingen als richtend beginsel aan zijn onderwijs ten grondslag wil leggen; te veel les en huis-

werk maakt het den leerling onmogelijk om zich eenigszins speciaal te bekwamen in het vak zijner keuze. Feitelijk is dit een dubbel nadeel voor den kweekeling. Als de leeraar zich nooit eens geheel richt naar de belangstelling der leerlingen, zullen zijn lessen zeer weinig vormende waarde hebben, en als de leerling altijd moet en nooit eens zelf mag kiezen, zal zijn studie nooit een stuk van zijn eigen-ik worden, maar niet meer zijn dan een kleedingstuk, dat hij voor een gelegenheid aangetrokken heeft en daarna zoo spoedig mogelijk weer wegwerpt.

Naast die vrijheid is noodig, dat de kweekschooldocenten er zich op toeleggen, om dien aanleg in hun leerlingen te ontdekken op de eerste plaats, maar daarna hem te ontwikkelen.

Als de dienaar in de parabel gestraft werd, omdat hij zijn talent begraven had, dan zal het ons, die de talenten onzer leerlingen niet ontwikkelen, niet beter gaan. Bij de inrichting onzer lessen, bij de keuze en aanwijzing der studie- en leesboeken, bij de leiding, die we verder nog geven bij de zelfstudie der leerlingen, moeten we daarmee rekening houden.

Een paar voorbeelden zullen deze uitspraak kunnen verduidelijken.

G. moest de 3e klas doubleeren. Gezondheidsredenen hadden den doorslag gegeven bij die beslissing. Ze behoorde dus intellectueel niet tot de minste leerlingen der klas, maar voelde zich zelf ook in dat opzicht niet sterk. Zoo'n leerling moet opgeheven, aangemoedigd worden. Een andere derdeklasser had al eens een vrij opstel gemaakt over „een ideale onderwijzeres", naar aanleiding van de les en een artikel over „de psychologie van den onderwijzer." G. las nu: „Vóór alles Idealen", het eerste nummer der Opvoedkundige Brochurenreeks, en ziehier, wat ze na een paar weken zelfstandig schreef:

Aspirant-Onderwijzeres.

Het wil heel wat zeggen: aspirant-onderwijzeres zijn, den wil hebben om onderwijzeres te worden. Om dat doel te bereiken, komt men op de kweekschool, waar de een in meer, de andere in minder jaren haar studie voleindigt, in elk geval in zooveel tijd, als de Goddelijke Voorzienigheid 't beschikt heeft.

Wat wil het nu eigenlijk zeggen, onderwijzeres, opvoedster zijn? Dit is een vraag, waar al veel over gedacht en geschreven is, en

waar ook wij, aspirant onderwijzeressen ernstig en diep over moeten nadenken.

Wat opvoedster zijn beteekent, zegt Frater Rombouts in de volgende woorden, in zijn werkje: „Vóór alles Idealen",: „Op het fundament der christelijke nederigheid eerst ons zelf opwerken tot zedelijke grootheid en dan het kind de hoogte invoeren, het meedeelen, één voor één, naarmate het groeit in jaren en inzicht, de idealen die ons leven beheerschen en het zijn waarde verleenen."

We moeten dus beginnen met onze eigen opvoeding, een karakter zien te worden in de jaren, die aan het onderwijzeres-zijn voorafgaan.

Nu wordt ons nog gewezen op onze gebreken en fouten, nu zijn we nog in de gelegenheid die leiding te ontvangen, zonder welke het ernstigste streven zelfs, zou schipbreuk lijden.

Wij moeten aan onze karaktervorming werken met christelijke nederigheid. De nederigheid is het, die ons de oogen opent voor onze gebreken, die in ons de leiding vruchten doet dragen.

O. L. Heer ziet met welgevallen neer op den nederigen mensch. Als wij Hem bij de H. Communie nederig om raad vragen, zal Hij ons zeker een sterken wil geven om onze gebreken te verbeteren en ons in 't goede te oefenen en daarbij ook de noodige krachten om dat willen in daden om te zetten.

Ja, we moeten d o e n, zelf a r b e i d e n om de zedelijke grootheid te verkrijgen, die we in de school noodig hebben, want het weten wat ons doel is, is niets, als wij er niet ernstig naar streven het te bereiken. Maar het is zoo moeilijk zich telkens te bedwingen, de zinnelijke lusten ten onder te brengen, onze idealen hoog te houden.

Was de karakterdegelijkheid te verkrijgen door theorie, dan zouden er zeker meer edele karakters zijn, maar de belichaming, de beoefening der theorie laat niet met zich spotten.

Uit dit alles blijkt, dat wij, aspirant-onderwijzeressen een belangrijke taak jegens ons zelf te vervullen hebben, voor we den naam van opvoedster waardig zijn. We moeten zelf een karakter zijn en dan mogen we probeeren, heel voorzichtig, in de jonge kinderhartjes, die ons worden toevertrouwd, den grondslag te leggen ook voor een degelijk karakter. Dan kunnen we ons zieleleven overdragen in hunne zieltjes, hun ideaaltjes met heilige bewondering leeren kennen en ze veredelen met zachte hand.

Hoe staat 't met de idealen van ons, aspirant-onderwijzeressen ? Zeker we hebben er allen, van die mooie, heerlijke idealen, die onzen godsdienst tot fundament hebben.

Als we wekelijks een uurtje in de school staan en zelf een half uurtje les geven, dan ondervinden we telkens, soms tot ontmoedigens toe, dat we toch nog zoo ver zijn van de verwezenlijking onzer idealen, dat we van den berg, dien we willen bemachtigen, nog maar slechts enkele korreltjes zand kunnen tellen. Maar toch, boven tegenslag of aansluipende ontmoediging: „hoog onze idealen !" anders is het met ons gedaan. Werkend en strevend met onze idealen, kunnen we veel, ja alles.

En dan hebben we nog steeds voor ons het voorbeeld van den Idealen Leeraar.

Telkens als we naar Hem opzien, voelen we ons nietiger, ons nog zoo oneindig ver verwijderd van een degelijk karakter, maar dan voelen we toch ook weer nieuwen, frisschen moed in ons ontwaken, een zachte kracht, die ons leidt en sterkt in ons streven naar ware christelijke grootheid.

Een andere leerling, die bijzonder goed voor rekenen was, maar tot dan toe weinig geschiktheid toonde om zich in een ander in te denken, liet ik gedurende den studietijd met een zwakke leerlinge samen studeeren. Met den grootsten ijver heeft ze zich een heel trimester lang van die taak gekweten, meestal ging ik zelf nog eens kijken, om beiden te helpen en zag dan, dat de onderwijzeres er vooral van profiteerde. Toen ze na de vacantie zag, dat haar leerling toch zoo weinig bereikt had — het cijfer op 't rapport was zeer laag gebleven — meende ze, dat al haar werk vruchteloos was geweest. Ik troostte haar met de verzekering, dat ze gedaan had, wat ze kon, dat A. toch werkelijk wel wat geleerd had, maar zij zelf het meeste. Ze moest daar maar eens over denken, en dan had ik graag een opstel over:

„Wat ik van A. leerde."

Dit opstel wil ik U ten deele voorlezen.

Ik kon er 's morgens al naar verlangen. Vandaag samen studeeren. En zoo had ik mijn eerste uurtje les in theorie-rekenen. En laat ik 't maar eerlijk zeggen, ik vond 't toen lang niet leuk. Dat had zijn oorzaken. Vooreerst was 't nog nooit goed tot me doorgedrongen,

dat een ander anders kon studeeren en begrijpen dan ik. En ook, ik had geen greintje geduld. Die twee dingen en nog veel meer moest ik van A. leeren.

Ik weet 't nog goed ; 't eerste uur behandelden we samen de optelling, we werkten hard en ik verwachtte goede resultaten. 't Viel me hard tegen ; sommige dingen wist ze goed, van andere niets of bijna niets. Hoe zou dat komen ?

Was 't goed uitgelegd, dan zou ze 't wel onthouden hebben. Ik onderzocht m'n geweten en teekende op: „Niet eenvoudig genoegen te vlug." En zoo wist ik al, dat een onderwijzeres eenvoudig moet zijn in 't les geven en niet te vlug. Een anderen keer zag ik aan de gemaakte sommen, dat ze wel iets onthouden, maar weinig begrepen had. En ik moest erkennen, dat ik niet geduldig genoeg geweest was. Als een nieuwe eigenschap voor een onderwijzeres teekende ik op: „een onuitputtelijk geduld."

Ik kon toen ook maar niet begrijpen, hoe A. van de sommen wat kon onthouden, als ze 't niet begreep. Nu zie ik in, dat 't geheugen kan helpen, als 't begrijpen niet lukt.

Laatst las ik van de besparingsmethode, dat sommige kinderen alles wat ze geleerd hebben voor de les nog even moeten zien, willen ze 't opzeggen. Bij A. was 't óók zoo. En ik teekende 't op, want — zulke kinderen kan je later ook in je klas krijgen.

Maar ik heb nog veel mooier dingen van A. geleerd. Ze was zoo eenvoudig in heel haar optreden, wist zich naar alles en allen te schikken en als we samen eens een tien minuutjes ernstig praatten, dan onderweesz ij mij en ik ben er haar nog altijd dankbaar voor. Een enkelen keer was ze moedeloos, 't wou er niet in. Ik had er verdriet van, wilde haar helpen, maar 't lukte niet. Zóó leerde ze mij, want ze bleef er kalm bij, wat is: Lust in onmacht.

Gaan we nu eens zien, hoe de kweekschool haar tweede taak met betrekking tot de beroepskeuze tracht te vervullen.

Sinds we de „Handleiding voor psychologisch onderzoek op de L. S." van Prof. Roels en Dr. v. d. Spek bezitten, is ons de weg al tamelijk wel gebaand. Altijd hebben we onze kweekelingen voorgehouden, dat ze hun leerlingen later moeten bestudeeren, om on-

derwijs en opvoeding aan die kennis te kunnen aanpassen, maar hun taak ten opzichte van de beroepskeuze-voorlichting is een nieuwe reden geworden, om die studie nog ernstiger en uitgebreider op te vatten. Hebben de kweekelingen dan een kijk gegeven op al de eigenschappen, (physische psychophysische en psychische) die ze bij zich zelf of bij hun leerlingen kunnen ontmoeten, dan zijn ze er gemakkelijk voor te vinden een poging te wagen, om die eigenschappen ook quantitatief te waardeeren. Het experimenteerkistje, dat bij de handleiding behoort, stelt ons in staat die proeven in de 3e en 4e klas der kweekschool op de kweekelingen te nemen ; soms doen de kweekelingen de proeven ook op elkaar en leveren daarna een schriftelijk verslag over hun collega's in. Met behulp van die gegevens zouden we al heel wat tamelijk volledige psychogrammen van onze leerlingen kunnen construeeren, jammer genoeg ontbreekt meestal de tijd om alle gegevens te verwerken ! Maar de bedoeling is dan ook meer, dat de kweekeling zelf in 't nemen der proeven thuis komt en dàt wordt er door bereikt.

Met goedvinden van 't hoofd der leerschool, kunnen de kweekelingen hun krachten daarna beproeven op de lagere-schoolleerlingen. In den regel zijn de proeven, die 't meest bij 't gewone schoolwerk aansluiten de meest gewilde en die zijn gelukkig nog al talrijk. Telegram en absurditeitentest, Bourdontest ; test van Masselon e.d. zijn op onze scholen al toegepast en de resultaten zijn over 't algemeen in overeenstemming met de waardeeringscijfers der school zelf.

Toch kunnen ook de proeven voor de motorische, de sensorische en de senso-motorische eigenschappen en vaardigheden wel op school gedaan worden. Of ook deze proeven werkelijk een beeld geven van den aanleg der leerlingen, is bij onze meisjes-proefpersonen nog niet uitgemaakt.

We zijn op 't oogenblik al niet meer in het bloeitijdperk der tests; door verschillende psychologen wordt hoe langer hoe meer de nadruk gelegd op de waarde der voortgezette systematische observatie. De proeven toch zijn slechts als moment-opnamen, terwijl de aanteekening, die we naar aanleiding van onze dagelijksche observaties maken, als een film zijn te beschouwen.

Zoo'n langdurige observatie kan nooit het werk onzer kweekelingen zijn. De B. afdeeling, die aan veel kweekscholen wordt toege-

voegd, zal 't echter m o g e l ij k maken, volledige psychogrammen van de leerlingen af te leveren. We moeten echter niet denken, dat dit zoo de eerste jaren al in orde komt. Waar op kweekschool en hoofdaktecursus al ruim drie jaar in die richting gewerkt is zijn de tastbare resultaten nog gering. De geobserveerde eigenschappen zijn nog gering in getal, maar tijd en omstandigheden, waaronder ze waargenomen werden, wijzen toch weer den weg bij nieuwe leerlingen. En waarschijnlijk komen ze dan zelf tot een persoonslijst met een geringer aantal vragen, die gemakkelijker te overzien en in te vullen zijn — terwijl in zekeren zin aan de volledigheid niet te kort wordt gedaan.

Naast dit „practisch werken" moet de litteratuur over „beroepskeuze-voorlichting" een plaats innemen. Verschillende nummers van de „Zielkundige Verwikkelingen", enkele nummers van Morks Bibliotheek en de brochure „Zielevlekken" kunnen geregeld in omloop zijn. Die litteratuur geeft de leerlingen inzicht in verschillende toestanden in de maatschappij en wekt vaak meevoelen en meeleven in gevallen, waar tegenover ze eerst een minachtende of vijandige houding aannamen. Ervaring is, dat de invloed van deze lectuur, in dit opzicht, veel grooter is dan die van de leesboeken, die over dezelfde toestanden spreken.

Het is een paar jaar geleden, dat een kweekeling onder 't uur van vrij lezen „Zielkunde en Taylorsysteem" kreeg, omdat ze geen enkel boek naar haar zin kon vinden. Ze las 't twee keer achtereen door en had een heele lijst met vragen. De beste eigenschap van 't boekje was, dat dit nu eens een boek was, waarbij je moest denken. Nu die kweekeling heeft er wel over „gedacht", wat genoeg bleek toen ze eenige maanden later een vrij opstel schreef, getiteld: „Het Taylorsysteem op school."

Ik zal het heele opstel niet weergeven; waarschijnlijk is 't voor anderen heel wat minder interessant. Toch iets er uit:

Ik werd binnengeleid in het arbeidersleven. Ik kwam in aanraking met mannen als Adam Smith, Münsterberg en Taylor, met hun systemen en de gevolgen ervan. Ik zag de fabrieken en hoorde de ratelende, lawaaiende machines. Ik kon me indenken in het geestdoodende, automatische werk. In weinige woorden werd de toestand van den arbeider me levendig geschilderd: „Un homme non éduqué, mal instruit, sans fortune, mais avec des besoins et des passions."

En de oorzaak? De techniekvergoders of zooals Dr. v. Ginneken zegt: „die Vandalen in de blanke straten der parelende zielesteden."

Tot nu toe had ik niets dan minachting en diepe verachting gevoeld voor een dronkaard. Ik kon alleen meeleven met vrouw en kinderen, niet met den man zelf. En nu, nu kan ik medelijden, diep medelijden hebben. De drank immers is de bevrijder uit zijn ellende voor korte oogenblikken. Uitgeput en afgemat door eentonigen, geestdoodenden arbeid, heeft hij geen zielskracht genoeg om weerstand te bieden. En de oorzaak van al die ellende ? Ik leerde ze kennen in 't afjakkeren van den arbeider in 't opdrijven van de arbeidshoeveelheid. En toen ik 't over- en overgelezen had, toen kwam 't plotseling in me op: Had ik zelf al niet ondervinding gehad van een Taylorsysteem, was 't dan ook in zwakken gewijzigden vorm ? Een zonderlinge vraag zult ge misschien zeggen en toch had ik er kennis mee gemaakt: „Het huiswerk op de M. U.L. O., dàt vond ik volgens 't Taylorsysteem." Zeker, er zijn geen dreunende, draaiende machines, wij zijn geen arbeiders in den gewonen zin, en toch op de M. U. L. O. heb ik me 's avonds vaak gevoeld, moe als een arbeider...." Dan volgt een heele vergelijking van de M. U. L. O.-werkzaamheden met den fabrieksarbeid. Maar ik kan gelukkig eindigen met: „Als ik denk aan mijn rustige studie op de kweekschool, aan 't verschil in studeeren met vroeger, wat ben ik dan nu gelukkiger. Want in deze studie mag Taylor nooit komen....."

Laten we eindelijk de kweekschoolleerlingen, waar 't mogelijk is, ook kennis maken met de uitoefening der beroepen in de praktijk. Misschien lijkt dit weer zoo'n buitensporige eisch, dat sommigen niet gelooven aan de uitvoerbaarheid. Toch is al een oudste klas een middag in de gasfabriek geweest, op een anderen keer werd een bezoek gebracht aan de electrische Centrale, een hoofdaktecursus kon vorig jaar eenige uren in een fabriek voor electrische lampen doorbrengen. En al waren deze bezoeken feitelijk excursies met 't oog op 't physica-onderwijs, toch zijn ze aan de kennis der beroepen en het sociaal voelen der leerlingen mede ten goede gekomen. In de opstellen voor taal en opvoedkunde in hun oordeel over allerlei feiten, overal waren tenminste bij de goede leerlingen sporen van den invloed van dat bezoek merkbaar.

Zoo behoeft dus de „beroepskeuze-voorlichting" de leerstof der kweekschool niet te vermeerderen — ons onderwijs in kinderstudie, de lectuur, die we geven, de excursies, die we toch maken — kunnen alle dienstbaar gemaakt worden aan 't voorname doel: „Anderen gelukkiger te maken."

VI. „BEROEPSKEUZE EN GYMNASIAAL, MIDDELBAAR EN HANDELSONDERWIJS"

door

TH. H. M. v. d. DONK.

1. Het vraagstuk der Beroepskeuze-Voorlichting accentueert zich ten opzichte van de M. S. in het bizonder bij de komst op- en het verlaten van de school. (Eindonderwijs en voorbereidend hooger onderwijs. Drie en vierjarige cursus, vijf- en zes-jarige cursus).

2. In verband met de komst op de school doet zich op het vraagstuk van de aansluiting van het L. en het M. O. en van de selectie van de candidaten voor de M. S. Dit vraagstuk is „brandend." Er kome tot stand een commissie van Katholieken en samengesteld uit de vertegenwoordigers van de besturen van lagere en middelbare scholen, van onderwijzers- en leerarenvereenigingen en aangevuld met specialiteiten op psychologisch legislatief en terrein.

3. Voorhands worde de vrijheid van de besturen der M. S. op het stuk van de toelating hersteld. Men streve naar plaatselijk contact tusschen het L. en M. O. De beslissing omtrent toelating worde gebaseerd op:

a. de inlichtingen van onderwijzers en ouders (persoonslijsten);

b. een onderzoek naar de resultaten van het L. O. (examen);

c. het onderzoek naar de intellectueele capaciteiten en de karaktereigenschappen (psychotechnisch onderzoek).

4. In verband met de voorlichting bij het verlaten van de school kunnen de volgende desiderata opgesteld worden:

a. het bijhouden van een persoonsbeschrijving der leerlingen. Hier valt ook te letten op de ervaringen in de jongstudentenvereenigingen.

b. het verzamelen van gegevens omtrent de middelberoepen en

de hoogere beroepen, gegevens van materieelen en moreelen aard, vooral ook omtrent de psychologische eischen der beroepen.

c. het aanvullen van de docenten- en leerlingenbibliotheek met litteratuur omtrent de beroepskeuze.

5. Het vraagstuk der beroepskeuze-voorlichting vestigt weer eens te meer de aandacht op de noodzakelijkheid van paedagogische vorming der leeraren bij het M. O.

6. Ook om het beroepskeuze-vraagstuk is een juiste organisatie — ook wettelijke — van het algemeen vormend voortgezet onderwijs gewenscht. Omdat van Staatswege aan de organisatie van dit onderwijs gearbeid wordt en hooge belangen voor het bizonder onderwijs op het spel staan, is de vorming van een Katholieke studiecommissie gewenscht.

Deze commissie worde samengesteld uit vertegenwoordigers van besturen van en docenten aan de M. S.; uit specialiteiten op psychologisch en legislatief terrein, terwijl ook het H. O. moet vertegenwoordigd zijn.

Alvorens over te gaan tot de korte toelichting der stellingen moge ik eerst opmerken, dat de aanduiding M(iddelbare) S(chool) en M(iddelbaar) O(nderwijs) in de stellingen gebezigd wordt kortheidshalve en ter aanduiding van de Gymnasia en tot Gymnasiaal Onderwijs, de Hoogere Burgerscholen en het Middelbaar Onderwijs, de Handelsscholen en het Handelsonderwijs.

Door deze aanduiding (M. S. en M. O.) wordt volstrekt niet uitgesproken dat deze verschillende soorten van scholen en van onderwijs in een en dezelfde wet zouden moeten worden geregeld, noch dat daarvan geheel identieke regelen zouden moeten vastgesteld.

Op dezen leergang voor Beroepskeuze-Voorlichting heb ik de eer een groep van onderwijsinrichtingen te vertegenwoordigen van nogal uiteenloopenden aard. Van mij wordt verwacht dat ik in mijn beschouwingen betrek het Gymnasium, dat een zes-jarigen cursus heeft en uitsluitend bedoeld is door den Nederlandschen wetgever als school voor voorbereidend universitair onderwijs, de hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, aanvankelijk bedoeld als school voor eindonderwijs, maar in den loop der jaren geworden tot school voor voorbereidend hooger onderwijs tevens, de Hoogere Burgerschool met drie-jarigen, natuurlijk alleen eindonderwijs gevend,

de hoogere handelsschool, die wederom haar leerlingen aflevert òf aanstonds aan de practijk òf aan de Handelshoogeschool, ten slotte wederom een school voor eindonderwijs, de Middelbare Handelsdagschool, die zoowel voorkomt met drie- als met vierjarigen cursus.

Als men nu nog in aanmerking neemt, dat het Gymnasium tweeërlei einddiploma geeft, onderscheiden als A- en B-diploma; dat zulks tegenwoordig ook het geval is met de Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus en wel een, waarbij de wis- en natuurkundige vakken (B) domineeren en een waarbij dit het geval is met de litterair-economische vakken (A); dat de driejarige Hoogere Burgerschool als zelfstandig instituut niet meer voorkomt, maar slechts als onderbouw van hoogere handelsscholen; dat daarom dan ook vele jongelui de vijfjarige hoogere burgerschool verlaten na de derde klas, om òf in de practijk te gaan òf andere onderwijsinrichtingen te gaan bezoeken; dat, er ook hoogere handelsscholen zijn, die tot onderbouw hebben niet een driejarige hoogere burgerschool, maar een driejarige middelbare handelsschool.... dan begrijpt U, dat het voor mij haast ondoenlijk is om in een half uur tijd, de vele kwesties te behandelen, die rijzen als men over Beroepskeuze-Voorlichting gaat spreken in betrekking tot een zoo bont geschakeerde serie van onderwijsinstellingen.

Men vergunne mij dus dat ik mij bekort en dat ik uit de ons voorbij stuwende stroom van problemen er enkele aanhaak ter nadere behandeling.

Allereerst moet dan gewezen worden op datgene, wat aan de hierboven opgesomde onderwijsinrichtingen gemeenschappelijk is en dan noemen we op:

1e. de methode van onderwijs (vakleeraren);
2e. de omvangrijkheid der programmata;
3e. het voortbouwen op de kennis, verworven op de lagere school.

Het is duidelijk, dat het vakleeraren-systeem en de omvangrijkheid der programmata bijzondere eischen stelt aan de intellectueele capaciteit der leerlingen.

Men kan derhalve bij de beoordeeling van de vraag of een candidaat moet worden toegelaten niet uitsluitend letten op zijn prestaties op de lagere school, maar men zal ook moeten onderzoeken of er met grond kan verwacht worden, dat het volgen eener mid-

delbare school niet op een mislukking zal uitloopen. Het systeem om zonder meer alle gegadigden voor de middelbare school toe te laten als ze met vrucht de lagere school doorloopen hebben, lijkt daarom dan ook reeds à priori verwerpelijk.

Het is dan ook niet verwonderlijk, dat we allerwegen stemmen hooren opgaan tegen de huidige regeling van de toelating tot de H. B. S.en. Deze toelating is geregeld bij K. B. Dit besluit eischt toelating door allen, die een voldoende rapport overleggen van het hoofd hunner lagere school. Er is wel een correctief. Blijkt n.l. gedurende twee achtereenvolgende jaren, dat een bepaalde school te lichtvaardig omspringt met het afgeven van de rapporten hier bedoeld, dan kan aan den Minister verzocht worden te bepalen, dat de bewuste school de bevoegdheid tot het afgeven van die rapporten ontnomen wordt.

Het is mij niet bekend of dit ooit geschied is. Duidelijk zal het in elk geval zijn, dat het correctief buitengewoon omslachtig is. Het zou mij dan ook niet verwonderen als bij onderzoek bleek, dat het nog nimmer is aangewend.

Het is overigens een illusie te meenen, dat laat ons zeggen twintig lagere scholen gevestigd in het ressort van een middelbare school verklaringen zouden afgeven, waaraan gelijke waarde zijn kunnen worden toegekend. Dat derhalve over de heterogeniteit geklaagd wordt van de leerlingen, die de eerste klassen der middelbare scholen bevolken, is niet te verwonderen.

Daarbij komt nog het feit, dat tal van lagere scholen tengevolge van de doorwerking van de lager onderwijswet 1920 zijn hervormd of nieuw opgericht. Verder zijn in verschillende streken des lands in de na-oorlogsche periode — toen tijdens den oorlog er stagnatie gekomen was in den bouw van scholen — nieuwe scholen opgericht ten einde een bestaanden achterstand in te halen.

En ten slotte heeft de toelating op verklaring eenerzijds, het wegvallen van het Fransch als toelatingseisch tot de middelbare scholen met de democratische schoolgeldregeling en de beschikbaarstelling van gratis boeken en leermiddelen anderzijds er toe bijgedragen dat er in laatste jaren van aansluiting tusschen de lagere en de middelbare scholen — zoo zij ooit bestaan heeft — niets te bespeuren was.

Die chaotische toestanden, die op dit stuk bestaan, hebben er toe

geleid, dat van meerdere zijden het vraagstuk der aansluiting in studie is genomen.

Zoo belegde de Alg. Vereeniging van Leeraren bij het Middelbaar Onderwijs in 1922 en 1923 een serie vergaderingen om deze kwestie te bestudeeren. Op deze vergaderingen waren vertegenwoordigd leeraren- en onderwijzersvereenigingen en verder vereenigingen, wier taak het is het onderwijs te bevorderen, benevens enkele belangstellenden individueel.

Ook de gemeenten Amsterdam en Rotterdam vormden commissies ter bestudeering van dit vraagstuk, terwijl ten slotte ook de Rijksonderwijsraad er toe overging het vraagstuk met zijn belangstelling te vereeren.

Eerlang is dus in elk geval eenige wijziging in den bestaanden toestand te verwachten.

Nu doet zich het uiterst belangrijke verschijnsel voor, dat de aaneensluiting van de lagere en middelbare school volstrekt niet alleen besproken wordt als een schoolvraagstuk in engeren zin. Wie nagaat, wat daarover geschreven wordt in de paedagogische tijdschriften, in dagbladen en brochures, moet den indruk krijgen dat het vraagstuk behandeld wordt als maatschappelijk vraagstuk. Bovendien zal hij ontwaren, dat oplossingen worden voorgesteld waarbij op hoogst bedenkelijke wijze wordt omgesprongen met de rechten van het individu, van de ouders, in een woord dat ook hier propaganda wordt gemaakt voor regelingen, in strijd met de Katholieke beginselen. Het is Pater G. Lamers S. J., die in een paar artikelen in de „Studiën", hierop de aandacht heeft gevestigd.

Uit die artikelen blijkt overtuigend, hoe wenschelijk het is, dat een studiecommissie van Katholieken wordt ingesteld, die tweeërlei taak heeft. Een positieve taak, door mede te trachten een goede oplossing te vinden voor het vraagstuk van den overgang van de lagere naar de middelbare school. Een negatieve, maar daarom niet minder belangrijke, hierin bestaande, dat zij de door anderen gegeven oplossingen aan een principieele critiek onderwerpt.

Het werk van deze commissie, zooals trouwens evenzeer dat van officieele en niet-officieele lichamen, die zich met het vraagstuk der aaneensluiting bezig houden, zal eerst na geruimen tijd vruchten voor de practijk van het onderwijs kunnen afwerpen.

Daarom vraagt mijn derde stelling onmiddellijk herstel van de vrijheid der bijzondere schoolbesturen — en evenzeer van die van de gemeentebesturen — op het stuk der toelating tot de middelbare school.

Ik vermag niet in te zien, waarom de regeling dezer aangelegenheid, die zoo bij uitstek kennis van plaatselijke toestanden eischt, aan de bevoegdheid der locale besturen zou moeten worden onttrokken, en waarom die regeling zou moeten worden voorbehouden aan het noodzakelijk centraliseerend en nivelleerend departement van Onderwijs.

Hierboven werd reeds aangestipt, dat de middelbare school aan de intellectueele capaciteit èn door methode èn door omvang der stof andere eischen stelt dan de lagere school. Hieraan zou hier kunnen worden toegevoegd, dat ook bepaalde karaktereigenschappen worden vereischt, wil men van het doorloopen eener middelbare school eenig succes verwachten. Daarom kan men bij de toelating tot de middelbare school niet volstaan met na te gaan, hoe de candidaat gereageerd heeft op stof en methode van de lagere school. Daarom ook moet evenzeer als de toelating uitsluitend op rapport, de toelating uitsluitend na examen in zijn ouden vorm ontoereikend geacht worden.

In de derde stelling wordt dan ook aangegeven hoe de beslissing aangaande de toelating genomen zou kunnen worden op grond van vollediger gegevens, dan vroeger geschiedde.

Van het grootste belang komt het mij voor dat plaatselijk een blijvend contact geschapen wordt tusschen het lager en het middelbaar onderwijs.

Het is mijn vaste overtuiging dat dan uit den weg kan worden geruimd eenerzijds het misverstand omtrent datgene wat de middelbare school van de lagere school eischt en anderzijds bij de middelbare school de onjuiste opvattingen omtrent datgene wat van de lagere school kan verwacht worden.

Nog een enkel woord zou ik willen zeggen, ten aanzien van het in de derde stelling sub c genoemde.

Elke school, die in haar toelatingsregeling een psychotechnisch onderzoek zou willen opnemen, moet zich daarbij laten voorlichten door een ervaren en voorzichtig vakpsycholoog. Is dit onmogelijk dan lijkt het mij beter om dit onderzoek uit te schakelen.

Het is mogelijk, dat er velen gevonden worden, wien ook na het gemaakte voorbehoud, de door mij voorgestelde regeling van de toelating te gewaagd voorkomt. Dezen mogen echter bedenken, dat de huidige toelating uitsluitend op verklaring is voorgeschreven nadat de ontoereikendheid van de toelating uitsluitend na examen in de practijk gebleken was. Terugkeer tot deze methode is daarom niet anders dan zich offeren aan Scylla, nadat men Charybdis ontkomen is.

De toelichting op de vierde stelling kan kort zijn.

Voorlichting bij het verlaten der middelbare school zal nooit meer kunnen zijn dan raad. En meestal raad in betrekking tot een concreet plan van den abituriënt. De school mag raad geven onder voorbehoud van een dieper kennen van den oud-leerling. die raad vraagt, en van een grondige kennis van het te kiezen beroep of het te kiezen studievak. De door mij opgestelde desiderata maken het mogelijk, dat de tot raad geroepene zich de vereischte grondige kennis verwerft.

De vijfde stelling roert een precair onderwerp aan.

En toch is het volkomen juist, wanneer men constateert, dat tot nu toe van een paedagogische vorming van de leeraren geen sprake geweest is. Weliswaar werd op het examen voor sommige middelbare akten een z.g. paedagogisch of methodisch opstel gevraagd, maar om de paedagogiek of om de methodiek behoefde men zich bij het maken van dat opstel niet te bekommeren. Bij de academische examens kwam de paedagogiek of methodiek **zelfs niet „voor den vorm"** in aanmerking. Zoodat eigenlijk alleen de leeraren-oud-onderwijzers eenige paedagogische vorming genoten hadden, voor zoover die een onderdeel uitmaakte van hun opleiding tot onderwijzer.

Ik zal hier nu niet gaan betoogen, dat deze toestand een misstand is. Voor deze vergadering is zulk een betoog volkomen overbodig.

Hier kan ik volstaan met er op te wijzen, dat een der belangrijkste paedagogische vraagstukken is het vraagstuk der beroepskeuze. En dat van allen, die geroepen zijn mede te werken, rechtstreeks of zijdelings, aan de oplossing van dit vraagstuk, eenige wetenschappelijke beoefening van de paedagogiek mag worden gevorderd.

Waar nu de middelbare school inzake de beroepskeuze mede haar

taak te vervullen heeft, krijgt de eisch der paedagogische vorming harer leeraren vanzelf meer klem.

Met wetenschappelijk en opvoedkundig goed onderlegde leeraren zijn we er echter niet. Ook de schoolorganisatie dient doelmatig te zijn. Het moderne leven, de moderne beroepen zijn te gespecialiseerd dan dat we met één type van middelbare school genoegen zouden kunnen nemen.

Het moderne beroepsleven vraagt een veelvormig voortgezet algemeen vormend onderwijs ; veelvormig in verband met den cursusduur, veelvormig in verband met de vakken van onderwijs.

We hebben dan ook kunnen waarnemen hoe vooral in de laatste decennia tal van schoolvormen afwijkend van de „wettelijke" typen zijn ontstaan.

En wat door nieuw gebleken behoefte en wisseling van inzicht ontstond, moet door een soepele wetgeving kans op voortbestaan vinden.

Dit inzicht heeft aanleiding gegeven tot nieuwe wets-voorstellen tot regeling van het algemeen vormend voortgezet onderwijs. Ik noem hier de ontwerpen-De Visser, die zooveel bezwaren, vooral in onze kringen, hebben ontmoet, dat van een openbare behandeling in de Tweede Kamer tot nu toe niets gekomen is.

Toch dienen de wetten op het hooger en middelbaar onderwijs te worden gewijzigd (lycea), terwijl ook de positie der z.g. handelscholen dient te worden geconsolideerd.

Het lijdt m.i. dan ook geen twijfel of eerlang zullen de ontwerpen-De Visser, al of niet nader gewijzigd, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter afdoening worden voorgelegd.

Daarbij zijn de belangen der Katholieke scholen voor middelbaar onderwijs ten nauwste betrokken. Ik herinner er slechts aan, hoe bij het eerste ontwerp-De Visser grondwettelijke rechten eenvoudig werden gesupprimeerd. Maar ook hebben de Katholieken tot plicht mede te arbeiden aan juiste wetgeving voor het algemeen vormend voortgezet onderwijs. En daarom meende ik ook hier op de vorming van een Katholieke studiecommissie te moeten aandringen.

Wat ik in de zesde stelling gezegd heb over de samenstelling van deze commissie behoeft, dunkt mij, niet nader te worden toegelicht.

Ik ben nu aan het einde van mijn sobere toelichting gekomen. Van mijn plaats meen ik echter niet te mogen heengaan, zonder er

nog eens op gewezen te hebben, dat wij, Katholieken, geen enkele reden vinden om ingenomen te zijn met het intellectualistische karakter van de huidige middelbare school. Ook de middelbare school moet tot doel hebben mede te arbeiden aan de harmonische vorming van den geheelen mensch. En daarom juist eischen wij Katholieke scholen, opdat de godsdienst sta in het brandpunt van onze opvoedkundige en onderwijskundige activiteit.

De wetgever moge het voldoende achten, dat men om tot de school te worden toegelaten zijn wettelijke bevoegdheden h e e f t, om 'n goed docent-opvoeder te zijn aan 'n Katholieke school in den meest idealen zin van het woord, moet men — om met Prof. v. Ginneken te spreken — z'n bevoegdheid z ij n.

Deze waarheid wederom in een helder licht te plaatsen is zeker ook het doel van dezen eersten leergang in Beroepskeuze-Voorlichting, waarop ik nu de eer heb gehad mijn weinigje stellingen kort toe te lichten.

VII. BEROEPSKEUZE EN HET BUITENGEWOON ONDERWIJS.

door

G. A. E. CHRIST.

1. Buitengewoon onderwijs wordt verstrekt aan abnormale kinderen, hetzij lichamelijk- of geestelijk minderwaardigen.

2. Sommigen dezer abnormalen komen tot een min of meer volledige geschiktheid in de samenleving en zijn min of meer verantwoordelijk voor hun daden.

3. Slechts een beperkt aantal beroepen, zooals de practijk uitwijst, staat open voor deze misdeelden ; althans slechts eenige bepaalde beroepen worden meer algemeen aangeleerd.

4. Het is van groot belang, dat er naar gestreefd wordt zooveel mogelijk geschikten arbeid te vinden.

5. Van grooter belang is 'n juiste beroepskeuze, daar 't bijna tot de onmogelijkheden moet gerekend worden, dat bij verandering van beroep om welke reden ook, op den dan meergevorderden leeftijd, nog eenige kans bestaat, dat de abnormale in 'n nieuw beroep zal slagen.

6. Van 't allergrootste belang is, dat beroepskeuze, opleiding en nazorg zoo nauw mogelijk verband met elkander houden.

Waar ons onderwijs buitengewoon wordt genoemd, heeft men zulks op te vatten in z'n meest letterlijke beteekenis n.l. staande buiten het gewone onderwijs. Wie in 't algemeen over onderwijs spreekt, bedoelt daarmede of het voorbereidend onderwijs, het onderwijs aan de volksschool, het uitgebreid onderwijs, het vakonderwijs, het middelbaar of hooger onderwijs.

Alle onderwijs, dat daar buiten valt, heet buitengewoon onderwijs. Ziedaar de populaire omschrijving.

Alles wat daar buiten valt .... U hoort, dat we te doen krijgen met een verzameling .... een bonte verzameling zelfs.

Wat omvat het buitengewoon onderwijs ? Het Kon. besluit van 22 October 1923 Stbl. No. 489 geeft daarop antwoord en zegt, dat onder het buitengewoon onderwijs worden gerangschikt : de scholen voor doofstomme, blinde, zwakzinnige en slechthoorende kinderen, zoomede van de scholen voor imbecillen en van de scholen verbonden aan gestichten, bedoeld in art. 7 der wet van 27 April 1884 Stbl. No. 96 voor zwakzinnigen n.l. idioten en imbecillen. Ziedaar de wettelijke omschrijving, die wellicht eenige toelichting vraagt.

Doofstommen, blinden, slechthoorenden, u kan ze zich voorstellen, doch daarna wordt genoemd de groep der zwakzinnigen, de allergrootste groep en in verband hiermee wordt gebruikt de term imbecillen en zwakzinnigen van idiotengestichten. Ik geef u de toelichting zooals ik ze van de inspectie ontvang :

„De regeling van het onderwijs aan zwakzinnigen wordt in het Kon. besl. behandeld als 'n onderdeel van de geheele regeling van het buitengewoon onderwijs. Het was gewenscht de groep der scholen voor zwakzinnigen te splitsen in een groep, die de bekende dagscholen en eenige internaten omvat en 'n tweede groep, welke bestaat uit de scholen verbonden aan idiotengestichten en de scholen voor imbecillen. De betrekkelijk geringe resultaten, welke op de scholen der idiotengestichten worden bereikt, maken het noodig het onderwijs hier zoo eenvoudig mogelijk in te richten. Onder scholen voor imbecillen moeten worden verstaan onderwijsinrichtingen voor laagstaande zwakzinnigen, die het onderwijs op de gewone scholen voor

zwakzinnigen niet kunnen volgen. Deze imbecillen, die op vele scholen in een bezinkingsklasse zijn verzameld, kunnen in de grootste steden op een speciale school worden samengebracht. Op dit oogenblik bestaat er in ons land één dergelijke openbare school te 's-Gravenhage aan de Lijnbaan. Het onderwijs aan deze scholen behoort te worden ingericht als op de scholen, verbonden aan idioten-gestichten. De naam idiotengesticht is in het K. B. niet gebruikt, vooreerst, omdat de naam een onaangenamen klank heeft en vervolgens, omdat sedert eenige jaren in officiëele stukken de naam idiotengesticht is vervangen door gesticht voor zwakzinnigen met de toevoeging idioten en imbecillen. Het onderwijs ten behoeve van schippers- en woonwagenkinderen is nog niet bij maatregel van bestuur geregeld en dus nog niet onder het buitengewoon onderwijs gerangschikt."

Ik kan hier nog toevoegen, dat er nog 'n andere groep is die buitengesloten bleef n.l. de scholen voor gebrekkige en mismaakte kinderen, zooals men er o.a. aantreft in de „Adriaanstichting" te Hillegersberg.

Beroepskeuze en het b.o. luidt dit onderwerp. Ook het woord beroepskeuze voor al deze categorieën behoeft eenige toelichting. De eischen, die de geregelde strijd om het bestaan, aan al deze abnormalen stelt, zijn zóó hoog, dat slechts zelden door hen daaraan voldaan kan worden. Men mag tevreden zijn als ze zich onder gunstige omstandigheden eenigszins kunnen handhaven. Onder die gunstige omstandigheden neemt de n a z o r g een der voornaamste plaatsen in. A l g e m e e n i s m e n v a n m e e n i n g, d a t d e b e r o e p s k e u z e n i e t v a n d e n a z o r g k a n g e s c h e i d e n w o r d e n. Ik behoef deze stelling niet met voorbeelden te staven, daar ze in het volgende menigmaal ongezocht naar voren komt.

Nog dient vooraf te worden aangestipt, dat 't voor dit soort van onderwijs van groot belang is te weten, welke beroepen in geen geval in aanmerking mogen komen, omdat het onderwijs aan verschillende dier scholen gedeeltelijk overgaat in 'n soort vakonderwijs en nimmer zulke vakken voorbereid mogen worden, waarvan mislukking moet verwacht worden.

Misschien kan 't geen kwaad nogmaals de klacht te laten hooren, dat vele abnormale kinderen eerst op te ver gevorderden leeftijd naar scholen of gestichten worden gezonden en zoodoende de meest geschikte tijd om 'n beroep voor te bereiden verstreken is.

Dit ter inleiding geachte Vergadering!

Ik zal nu de verschillende groepen, voorzoover de tijd 't mij vergunt, laten passeeren.

De slechthoorende kinderen.

Het vraagstuk der beroepskeuze voor oud-leerlingen der scholen voor b.o. maakt tot nu toe één geheel uit met het vraagstuk der nazorg. Alleen te spreken over beroepskeuze zal daarom, naar het mij voorkomt niet zoo heel gemakkelijk zijn, aldus schrijft mij dr. A. van Voorthuysen, Inspecteur van het b.l.o. in Nederland.

De brochure van prof. dr. Brühl te Berlijn behandelt misschien zuiver het onderwerp beroepskeuze voor slechthoorende kinderen. Zij is vertaald door H. M. v. d. Zanden, directeur der Amsterdamsche school voor slechthoorende kinderen.

Na over oorziekten en gevolgen te hebben gesproken zegt prof. Brühl:

„De nadeelen, die uit een vak kunnen voortvloeien en waaraan de gehoororganen blootstaan, zijn als volgt te groepeeren:

I. Weerkundige: de snelle verandering in temperatuur en vochtigheid der lucht, zoowel buiten als binnen, heeft licht invloed op ooraandoeningen, in het bijzonder wat het middenoor betreft. De volgende beroepen stellen iemand bijzonder gauw bloot aan kouvatten: leerlooier, zeeman, zoutzieder, metselaar, stoker, bakker, brouwer, jager, visscher, schipper, herder, zweminstructeur, winkelknecht, tuinarbeider, beroepen in pletterijen, wasscherijen.

II. Het ontstaan van stof doet gevaar ontstaan, zoowel voor het uitwendig, als voor het middenoor. Tengevolge daarvan ontstaat dikwijls een oorlijden bij draaiers, slijpers, vijlers, molenaars, schoorsteenvegers, wevers, mijnwerkers, bontwerkers, hoedenmakers, cementarbeiders, spinners, metselaars, tegelwerkers, porceleinarbeiders, pottenbakkers, stucadoors, steenhouwers.

III. Uitwendige of inwendige chemische of vergiftinwerkingen leveren gevaar op voor alle deelen van het gehoor, waaronder hebben te lijden: persers in het kleermakersbedrijf, arbeiders in kleurstoffen, lood, phosphor, arsenicum, aniline, nicotine, chroomzuur, chloor, amoniak, kalk, teer, steenkolen, olie; arbeiders in het dakviltbedrijf, touwslagers, polijsters, vergulders, letterzetters, schilders, blikslagers, verfbereiders.

IV. Beroepen waarin voortdurend lawaai is of

beroepen waarin plotselinge en krachtige geluiden voorkomen : ze veroorzaken een nerveuse beroepsdoofheid. Daaraan zijn blootgesteld : smeden, slijpers, slotenmakers, machinisten en stokers bij het spoor, kuipers, blikslagers, wagenmakers, arbeiders aan steenboormachines, telefonisten, klerken aan schrijfmachines.

V. Sterke luchtdrukveranderingen benadeelen zoowel het midden als het inwendig oor. Aan dergelijke invloeden staan bloot : duikers, sponsvisschers, caissonarbeiders, luchtschippers, vliegeniers, glasblazers, trompetters, mijnwerkers, chemici, artilleristen.

VI. Uitwendige, gewelddadige verwondingen vormen voor alle deelen van het gehoororgaan, in 't bijzonder voor het inwendig oor, een groot gevaar.

Daartoe behooren ook beroepen, waarvoor een bijzonder goed evenwichtsorgaan noodig is. Soldaten, turners, acrobaten, worstelaars, glazenwasschers, boksers, chauffeurs, wielrijders, koetsiers, ossendrijvers, smeden, dakbedekkers, schoorsteenvegers, metselaars, vliegeniers, mijnwerkers, spoorwegarbeiders, dansleeraars, liftknechten, verdienen in dit opzicht bijzondere opmerkzaamheid.

Kort samengevat moeten we de slechthoorenden dus verre houden van de beroepen, welke :

I. een doorloopend goed gehoor vereischen.

II. naar de ervaring licht aandoeningen veroorzaken.

Aan te raden zijn alle beroepen waarbij genoemde gevaren zijn uitgesloten of slechts in geringe mate voorkomen ; verder zulke welke aan het gehoor en lichaamsevenwicht niet bijzonder hooge eischen stellen.

Alle beroepen, waarin betrekkelijk gemakkelijk een zelfstandig optreden verkregen wordt, waarin niet te veel gehoord en rekenschap gegeven behoeft te worden ; welke meer aangewezen zijn op afzonderlijken arbeid dan op wederzijdsch verkeer, zijn bijzonder geschikt voor slechthoorenden en oorlijders. De wetenschap biedt in archieven, bibliotheken, bureaux voor statistiek, departementen, courantenbedrijf, laboratoria en bureaux op allerlei gebied ook aan slechthoorenden een goede bestaansmogelijkheid. Kunst en kunstnijverheid als architectuur, photographie, borduur- en teekenarbeid, schilder- en beeldhouwkunst bieden een uitgebreide werkgelegenheid.

De beroepen van arbeiders en vaklieden als lithographen, graveurs,

draaiers, kleermakers, schoenmakers, drukkers, zetters, horlogemakers, werktuigkundigen, modisten, glazenmakers, boekbinders, huisschilders, behangers, decorateurs, naaisters, en dergelijke meer, bieden een veelzijdige arbeidsmogelijkheid. Bestaat er geen ooreterring of resten, die gevaar opleveren voor herhaling, zoo komt de opleiding tot landbouwer, landarbeider of tuinman in aanmerking. Verder bieden industrie, handel en huishouding voldoend ruime arbeidsgelegenheid. Het spreekt vanzelf, dat de zielkundige gesteldheid en de aanleg van den candidaat bij de beroepskeuze een groote rol spelen en dat bij voldoende intelligentie, zelfs in gevallen van een belangrijk hoorgebrek, een beroep, waarbij groote eischen aan het gehoor worden gesteld, niet is uitgesloten."

Aan dit uittreksel behoeft niets toegevoegd te worden. De noodzakelijkheid van beroepskeuze springt duidelijk in 't oog. Voor nazorg komt deze categorie zoo goed als niet in aanmerking.

Doofstommen.

Volgen nu de doofstomme kinderen. De gegevens betreffende beroepskeuze dezer abnormalen zijn genomen uit het Rapport naar aanleiding der enquête inzake het ambachtsonderwijs voor doofstommen, ingesteld door de Vereeniging van het Doofstommenonderwijs in Nederland en aan de bemerkingen in 1921 door Monseigneur A. Hermus daaraan toegevoegd.

Het onderzoek loopt over de leerlingen van de doofstommeninrichtingen te Dordrecht, Groningen, Sint Michiels Gestel en Rotterdam en betreft hoofdzakelijk opgaven der gekozen beroepen — de beroepsverandering en de loonen.

Uit de tabel der gekozen beroepen blijkt, dat 31 % der oudleerlingen schoenmaker werd, 27 % kleermaker, 15 % meubelmaker, 5 % letterzetter, 4 % geen betrekking kreeg en 16 % andere beroepen, dan de vier genoemde in 't gesticht aanleerde.

Het lijstje van de beroepsverandering lijkt mij hier bijzonder op z'n plaats, waarom 't in z'n geheel wordt overgenomen.

Beroepsverandering had plaats in:

Dordrecht	in	5	van de	17	gevallen	of	28	%
Groningen	„	25	„ „	135	„	„	17	%
St. M. Gestel	„	13	„ „	52	„	„	25	%
Rotterdam	„	23	„ „	110	„	„	20	%

Meubelmakers	veranderden	in	17	van de	56	gevallen	of	30 %
Schoenmakers	„	„	19	„ „	107	„	„	17 %
Kleermakers	„	„	16	„ „	92	„	„	17 %
Letterzetters	„	„	2	„ „	14	„	„	14 %

Onder de toegevoegde opmerkingen wordt o.a. vermeld : Bij kleermakers komt in 25 % der gevallen beroepsverandering voor door gezichtszwakte. In 24 van de 66 gevallen, dus in 36 % wordt er geen nieuw beroep gekozen en wordt dus de vakman van vroeger „unskilled labourer". In 13 van de 66 gevallen, dus in bijna 20 % der gevallen, wordt het landbouwvak, door ouders of familie uitgeoefend, als nieuw vak gekozen. Het getal leerlingen pl.m. 20 %, dat van ambacht verwisselt, is te groot. Hierin moet als het eenigszins kan, verbetering worden gebracht. De beroepskeuze moet nauwkeuriger worden bestudeerd, dan tot dusverre het geval is geweest. Het is wenschelijk de voorlichting te vragen van bureaux voor beroepskeuze, die kunnen oordeelen over de eischen, die de ambachten den beoefenaars stellen ; die de eigenaardige moeilijkheden, de loonvoorwaarden en de mogelijkheid tot plaatsing kennen. De conclusies van 't rapport zijn de volgende :

1. Er dient een nauwkeurige studie te worden gemaakt, vooral met het oog op de vrouwelijke doofstommen, van de ambachten en beroepen, geschikt voor doofstomme werkkrachten.

2. Hierbij zal men ook moeten trachten uit te maken in hoeverre de electrisch gedreven machines door de doofstomme arbeidskrachten kunnen worden bediend.

3. Steeds moet er naar gestreefd worden, de beroepskeuze zooveel mogelijk een vrije keuze te doen zijn, in overeenstemming met den lichamelijken en geestelijken aanleg van de leerlingen, de wenschen van de ouders en de behoeften der woonplaats.

Aan dit Rapport heeft Mgr. A. Hermus, directeur van het Doofst. instituut te St. M. Gestel op verzoek eenige behartigenswaardige bemerkingen toegevoegd o.a. dat slechts normale doofstommen, die in eigenlijken loondienst zijn, in aanmerking hadden mogen komen. Wij betwijfelen het echter, dat bij de berekening van 't gemiddeld loon wel voldoende buiten beschouwing zijn gebleven die doofstommen (hun aantal is niet gering), die wegens ziekelijkheid, zwakte van geestvermogens of bijzondere lichamelijke gebreken geen ambacht in die mate hebben kunnen aanleeren of konden blijven uit-

oefenen, dat zij daardoor een behoorlijk loon kunnen verdienen.

Het onderzoek heeft tot waardevolle gegevens geleid. Het heeft opnieuw uitgemaakt, dat de meest geschikte vakken voor doofstommen zijn: het schoenmaken, kleermaken, letterzetten en meubelmaken, dat velen een goed bestaan vinden als boekbinder, mandenmaker, horlogemaker, sigarenmaker en klompenmaker, sommigen ook als broodbakker, huisschilder, beeldhouwer. De stille, rustige arbeid, waarbij groote gevaren voor lichamelijk letsel niet te duchten zijn, past den doofstomme het meest.

Aan de conclusies vau het rapport heeft Mons. Hermus o.a. nog toegevoegd: dat veel tijd moet besteed worden aan de vrouwelijke handwerken en aan het onderwijs in een huishoudschool; dat alvorens het vak letterzetter, schoenmaker, kleermaker gekozen wordt, een medisch onderzoek ten zeerste is aan te raden en zegt hij wat de nazorg betreft:

„Daar wij van onze leerlingen, die bij hun ontslag uit de inrichting over 't algemeen nog kinderen zijn, tijdens hun leerjaren geen volmaakte vaklui kunnen maken, daar zij dus ook dan nog degelijke leiding noodig hebben en van die leiding vooral in de eerste jaren na hun ontslag zooveel afhangt — behoort mede tot de taak der directies er zoo goed mogelijk voor te zorgen, dat zij ook in die jaren voor hun verdere ontwikkeling onder goede leiding komen. (nazorg).

De blinden.

Hoe ongelukkiger en beklagenswaardiger onze medebroeders zijn, hoe grooter hun recht op onze hulp wordt. Hoe kleiner hun kans in den strijd om 't bestaan, hoe meer gewaardeerd zal worden elke poging om hun betere levensvoorwaarden te verzekeren.

Blindheid is 'n ontzettende ramp. Nog verschrikkelijker is het op te groeien zonder onderwijs. Op het jeugdcongres in 1922 zei Mgr. A. Hermus: „Een blinde brengt het wel is waar, ook door het beste onderwijs, slechts bij hooge uitzondering zóó ver, dat hij voldoende in zijn onderhoud kan voorzien en een zelfstandige positie in de maatschappij kan innemen. Altijd blijft hij min of meer op het medelijden en den steun van andere, normale menschen, aangewezen. Toch is ook voor hen het onderwijs, vooral het godsdienstig onderwijs van onschatbare waarde, vormt het den grondslag van zijn levensgeluk en geestelijk welzijn.

Wie zich daarvan wil overtuigen, brenge eens 'n bezoek aan onze schoone Roomsche blindeninrichtingen te Grave, het jongens- of „Sint-Henricusgesticht" en het meisjes instituut, genaamd „De Wijnberg". Schitterend zijn de resultaten, die het school- en ook het vakonderwijs aldaar oplevert.

Geachte vergadering! Daar klinkt in deze woorden nog 'n blijde toon, maar wat is het lot der blinden buiten 't gesticht? Minder bemoedigende opgaven vond ik in een verslag van de Staatscommissie om te onderzoeken wat van Staatswege kan worden verricht tot verbetering van het lot van blinden en half blinden, ingesteld bij K. B. van 27 Maart 1916 No. 70.

Beroepskeuze, 'n zaak van 't allergrootste belang voor de blinden, komt niet als 'n apart punt van overweging aan de orde, wel 't verschaffen van meer werkgelegenheid, wat natuurlijk wel mee samenhangt. Al blijkt de Commissie, dat 't meerendeel der directie's van blindeninstituten èn de blinden zelf in 't algemeen geen staatswerkinrichting verlangen, toch zal zulke inrichting of zij particulier is of niet terdege rekening moeten houden met de beroepen, die 't meest geschikt zijn en beroepskeuze niet kunnen missen. Behalve de gewone beroepen, die zoo dadelijk vermeld worden, meent de Commissie te moeten aandringen op 't inrichten van 'n touwslagerij, welke in Duitschland op vele plaatsen 'n succes blijkt voor de blinden.

Ook is onderzocht of de Commissie den staat kan adviseeren blinde beoefenaars van beroepen en blinde handswerklieden finantiëelen steun te verleenen. Hoe meer geschikt beroep, hoe nuttiger 't effect van verleenden steun.

Als beroepen, waarin de bruikbaarheid van blinden proefondervindelijk is bewezen, worden genoemd : organist, muziekonderwijzer, pianostemmer en masseur. (Ambachten worden hier niet onder beroepen gerekend).

Waar de Commissie spreekt over oude, gebrekkige en alleenstaande blinden, welke zich bevinden in allerlei liefdadigheidsgestichten en in gezinnen, zegt zij : „Uit den aard der zaak, kan in de hier bedoelde inrichtingen met de speciale behoeften van blinden niet of weinig rekening worden gehouden. Een groot bezwaar is vooral dit, dat er voor de nog min of meer werkkrachtige blinden geen voldoende gelegenheid bestaat tot het verrichten van, zij het dan ook, lichten arbeid".

Ik vermoed, dat de Commissie hier mee ook aandringt op de boven genoemde instelling van Staatswerkinrichtingen. Voor ons zou ik zeggen blijkt de plicht door middel van beroepskeuze meer geëigenden arbeid voor blinden te zoeken.

Het Hoofd der school voor blinde jongens intern in het Sint Henricusgesticht te Grave schrijft mij o.m.: Onder leiding van Fraters wordt in de werkplaatsen de volgende arbeid verricht: mandenmaken, borstels vervaardigen, vloermatten vlechten, stoelen matten, boeken innaaien, terwijl er ook als typograaf werkzaam zijn in onze Braille-drukkerij. Een 40 tal blinden ontvangt schoolonderwijs. Bij het einde van hun leertijd doet het gros een keuze uit genoemde vakken, waarin onze blinden het aardig ver brengen. Het is zoowat regel, dat ze voor hun leven in ons gesticht blijven. Ook maakt hij gewag van 't vaak aantreffen van muzikalen aanleg bij blinden o.a. behaalde dezer dagen een oud-leerling 't diploma voor organist, na 't vorig jaar voor pianist geslaagd te zijn. Eenige weken geleden slaagde een hunner oud-leerlingen voor zijn eindexamen 5 j. H. B. S.; een ander studeert nog voor advokaat. De Radiatelefonie acht hij ook 'n geschikt arbeidsveld.

Vooral voor degenen die het gesticht verlaten meent hij, dat 't van groot belang is te komen tot oprichting van een kantoor voor beroepskeuze. Immers mogen wij dan hopen, dat na bevoegde voorlichting, ook waarborgen zullen worden verschaft, dat een blinde, die aan de gestelde eischen voldoet, ook een functie in het practische leven zal worden geschonken. Dat dit niet gebeurt is lang geen ongegronde klacht en blijkt ook weer uit het kort geleden verschenen werkje: „Het lichtloze land" van de hand van den directeur van het Chr. Blindeninstituut te Zeist. Verder gelden de vele ernstige motieven, die van kracht zijn voor de oprichting van dergelijke kantoren in 't algemeen, ook voor die, welke voor blinden zullen dienen.

De zwakzinnigen.

Nu komen we tot de hoofdgroep van het buitengewoon onderwijs, waar omtrent ik zooveel inlichtingen ontving, dat ik ze onmogelijk in dit kort bestek verwerken kan.

Aan een rapport betreffende nazorg, ingesteld door het bestuur der Vereeniging voor spraakgebrekkige en achterlijke kinderen te Amsterdam (1917), ontleen ik 't volgende: „Dat werkelijk de hulp,

verleend voor het verkrijgen van een eerste baantje, geheel onvoldoende is, kan blijken uit het feit, dat betrekkelijk weinig kinderen lang in die betrekking blijven ; dan staat het kind of zijn vaak eveneens abnormale ouders, weer voor dezelfde moeilijkheid als bij het verlaten der school en wie helpt hen dan ?

Voor de regeling van de nazorg is naast de kennis van het achterlijke kind noodig : kennis van de arbeidsmarkt, vertrouwdheid met arbeidstoestanden, het voeling houden met het gezin van den leerling, met zijn werkgevers, ervaring van de werking van verschillende maatschappelijk-paedagogische instellingen, contact met rechter en arts.

Een ander denkbeeld om de nazorg te vergemakkelijken is het geven van vakonderwijs in of door de school. Buitengewoon belangrijk is de handenarbeid voor het leeren vooruitzien, doelstellen, oordeelen, samenwerken.

Om te weten te komen welke beroepen het meest geschikt zijn, wil zij de practijk raadplegen en zegt : Wij kunnen er wel zeker van zijn, dat een kind, dat in den beginne in een totaal verkeerd beroep terecht was gekomen, nu al lang en breed van baantje zal veranderd zijn.

Als uitzondering zal de zwakzinnige zich werkelijk geheel zelfstandig en onafhankelijk in de maatschappij kunnen staande houden. Onderwijs is voor den zwakzinnige belangrijk, opvoeding belangrijker, nazorg het belangrijkst. Het doel van school en nazorg is, het sociaal weerbaar maken van den zwakzinnige. Beiden zullen trachten den zwakzinnige te brengen tot een werkzaam, productief leven ; als het k a n in de maatschappij, als het m o e t in een inrichting.

Al wordt in dit aangehaalde geen enkele maal het woord beroepskeuze genoemd, toch ligt het geheele probleem voor een groot deel alleen daarin opgesloten.

De Weleerw. heer I. Broekman, destijds Rector van het zwakzinnigengesticht „Huize Assisië" te Udenhout zei in 1922 op het Jeugdcongres :

„De grootste zorg is echter de keuze van het beroep. Allen die het kind kennen in zijn aanleg, zooals ouders, onderwijzers, schoolarts dienen samen te werken, om in deze de juiste beslissing te nemen. Vooral de onderwijzer geve vanaf het begin der kennismaking

nauwkeurig acht op neigingen en begaafdheden van het kind. Men kieze voor hem het vak niet te hoog. Al zou bekwaamheid van den leerling „hooger mikken" rechtvaardigen, letten we toch goed op hetgeen hij graag doet, waarmee hij het meest pronkt, waarin hij het vlijtigst is. Men geve hem gelegenheid zich steeds meer op dat onderdeel toe te leggen, late hem desnoods 'n eenzijdig genie(?) worden ! In Rotterdam b.v. laat men den leerling reeds tijdens zijn leerjaren den halven dag den ambachtscursus volgen, indien dit den leerling voor zijn later leven meer profijtelijk is dan het lezen en schrijven, waarin hij zich hardleersch toont. Wanneer het hem maar voldoenden welstand geeft, dan is zijn levensgeluk er mee gebaat. Want begint het gesukkel, het verlaten van een vak, 'n patroon uit tegenzin of ongeschiktheid, het „maar weer eens op 'n ander probeeren", dan begint de regelmatige afzakking". De keer Klootsema, directeur van het rijksopvoedingsgesticht „De Kruisberg" schrijft mij:

„Voor zoover beroepskeus-problemen betreft hebben wij hier nog weinig ervaring, althans niet in verband met experimenteele onderzoeking, die wel in voorbereiding en ook in begin van uitvoering zijn, maar mede wegens de bezuiniging nog niet tot volledige ontwikkeling zijn geraakt. Dit e x p e r i m e n t e e l onderzoek noem ik altijd den kop van het beroepskeuze-probleem, terwijl het e m p i r i s c h onderzoek er het fundament van is".

De heer W. F. H. van der Wart, directeur van„ Groot Emmaus" te Ermelo schrijft in het Aprilnummer van het tijdschrift „Woord en Daad" van dit jaar:

„O wanneer ik aan hen denk, dan komt er voor mijn geest een lange rij van oud-pupillen, die nooit het leven in hadden moeten gaan. En dan gevoel ik weer zoo diep, dat we er niet mee af zijn, een zwakzinnige te verzorgen tot een zeker noodlottig oogenblik in z'n leven en dan tot hem te zeggen : „Ga heen en zoek uw weg !" Zelfs d à n niet, al blijven we hem door onze „nazorg" den eersten tijd nog steunen en helpen en raadgeven."

Zou een juiste beroepskeuze, waag ik te veronderstellen, niet kunnen verhoeden, dat er minder uitglijden op het glibberige levenspad ?

Dr. D. Herderscheê, schoolarts te Amsterdam is van meening, dat nog te veel losse arbeid, geen vakarbeid dus, door normale werklieden verricht wordt en daaraan voor een deel te wijten is,

dat velen arbeidslust en tevredenheid verliezen, wijl dat werk te weinig van hun verstand vraagt. Zulke arbeid zegt hij is over 't algemeen geschikt voor zwakzinnigen. Wanneer de beroepskeuze voor de normalen slaagt „the right man in the right place" te krijgen, dan is meteen het te werk stellen der zwakzinnigen voor een groot deel opgelost.

Een soortgelijke opmerking maakt mij de heer H. J. Schim van der Loeff geneesheer-directeur aan het Sint-Annagesticht voor vrouwelijke krankzinnigen te Venray. Hij schrijft mij : „Hebt u het boek van Ford gelezen „Productie en arbeid" ? Het is merkwaardig, hoe in zijn reusachtige fabrieken elke werkzaamheid zoo gespecialiseerd is, dat het doodeenvoudige handgrepen zijn geworden ; bij het lezen kwam bij mij de gedachte, dat vele werkzaamheden, waarvoor toch hooge loonen worden betaald, zeer wel door niet te indolente zwakzinnigen zouden kunnen worden verricht. Een centraal kantoor voor beroepskeuze lijkt mij niet noodzakelijk, maar wel een adviesbureau."

In een der vele rapporten die ik inzag, vond ik de volgende uitspraak van een psychiater : „De wereld heeft zwakzinnigen noodig". Ik voeg hieraan toe : waarom worden ze dan niet gebruikt ? Ligt het niet op den weg van 't beroepskeuze-kantoor de aandacht te vestigen op dien bedoelden arbeid ?

Dr. Janssens geneesheer-directeur van het groote krankzinnigengesticht te Vught deelt mij mede : „In psychiatrische kringen is men thans wel algemeen overtuigd, dat de z.g. arbeidstherapie en dan niet een éénzijdige, maar 'n veelzijdige met talrijke mogelijkheden — een belangrijke factor is voor verbetering in den toestand der patiënten en dezen zeer dikwijls behoedt voor een in- en wegzinking".

Nog ontving ik uitgebreide inlichtingen van ons ijverig medebestuurslid van den pas opgerichten Bond ter behartiging van het R. K. buitengewoon onderwijs, den eerw. Broeder Jan Baptist uit Maastricht. Al weer zeer jammer, dat ik me moet bepalen tot eenige aanhalingen. Hij behandelt hoofdzakelijk de nazorg, die echter niet te scheiden is van de beroepskeuze. Hij zegt : „Geheel in overeenkomst met de veranderlijkheid der zwakzinnigen in hun gedrag is ook het feit, dat zij zoo moeilijk aan geregelden arbeid te gewennen zijn. Wat wij in dit opzicht van hen in de school waarnemen, zien wij ook daar buiten gebeuren : van alles beginnen en niets volbrengen ;

om de nietigste reden verwisselen zij van patroon of werkkring. Gelukkig zijn er uitzonderingen, maar het gevaar van volkomen mislukking is toch zoo groot, dat men zeer terecht heeft begrepen, daarvoor zooveel mogelijk te moeten waken.

Van groot belang is op de eerste plaats de keuze van het beroep. Wanneer men een normaal mensch zou willen opleiden tot een beroep, dat boven zijn krachten gaat, dan volgt zeker teleurstelling. Indien men al geen totale mislukking krijgt, blijft het slachtoffer toch altijd een kruk in zijn vak. Hem wordt de voldoening zijner eerzucht, het gevoel nuttig werk te doen en het zelfvertrouwen ontnomen, dat zijn deel had kunnen zijn, indien een geschikter beroep ware gekozen. Even zoo staat het met den zwakzinnige. Voor dezen is het zelfs nog meer noodzakelijk, dat men hem dit gevoel van voldoening en zelfvertrouwen verschaffe. In een passenden werkkring ligt ook de beste waarborg voor het nuttig besteden van den dag. Het onaangename van een te moeilijke taak zal de zwakzinnige telkens willen ontloopen. Voor den zwakzinnige moet een vak gekozen worden, dat onmiddellijk practisch is uit te oefenen en geen bijzondere verleidingen en gevaren medebrengt. Men moet zoo spoedig mogelijk dit vak kiezen en hem er van jongsaf in laten werken. Al moge hij dan later in dien werkkring geen leidende plaats kunnen innemen, zoo kan hij er na verloop van tijd zeer goed bruikbaar in worden."

Aan het verslag van Dr. Max Kastan te Koningsbergen ontleent hij het volgende : De feiten bewijzen, dat zwakzinnigen, abnormalen, zich slechts onder normale omstandigheden in een eenvoudig, gezond, rustig, liefdevol milieu kunnen staande houden ; dat zij ongeschikt zijn voor allen arbeid, welke iniatiatief eischt.

Als geschikte bezigheden geeft Br. Jan Baptist aan: land- en tuinbouw, schoenmaken, mandenvlechten, borstelmaken, mattenvlechten en boekbinden. Fabrieksarbeid is ten eenenmale af te keuren.

De heer H. J. Lubberman, inspecteur van het staatstoezicht op krankzinnigen deelt mij o.a. mede : „Toch meen ik, dat de sociale waarde van een zwakzinnige buiten gestichtsverband heel wat minder is dan er binnen. In het gesticht of onder toezicht er van is de keuze grooter en het resultaat beter."

Ik zou haast durven beweren, dat deze Inspecteur den spijker op den kop slaat en 't ook m.i. b ij n a d e e e n i g e r a d i c a l e oplossing is.

Verder schrijft hij: „Een centraal kantoor voor beroepskeuze is theoretisch beter, maar plaatselijke bureaux geven beter practische resultaten, omdat er dan meerdere menschen in betrokken worden en daardoor de kans grooter wordt, dat het gekozen beroep werkelijk uitgeoefend wordt."

Vader Theodose bestuurder van het onderwijs in de Orde der Broeders van Liefde te Gent schrijft: „Tot nu toe wordt in België nog weinig aan beroepskeuze gedaan, doch stil aan meer en meer over gesproken. Zie hier een aanhaling uit L'orientation professionnelle des arriérés et des anormaux: Il semble qu'il convient d'attirer particulièrement l'attention sur une catégorie spéciale d'enfants: les anormaux.

A l'école on appelle anormaux les enfants qui ne peuvent tirer parti de l'enseignement et des méthodes ordinaires d'éducation.

A un point de vue général, nous pouvons dire que les anormaux sont ceux qui ne réagissent pas comme la majorité aux conditions ordinaires du milieu matériel physique, intellectuel, moral et social.

La question des anormaux a fait, dans ces dernières années, l'objet d'études importantes et approfondies. Les moyens d'investigation dont nous disposons actuellement nous permettent de les déceler avec certitude de les classer plus ou moins nettement dans différentes catégories et de mesurer d'une manière définie leur degré d'arriération.

Des méthodes psychologiques essentiellement actives et intuitives ont été élaborées, qui ont donné les meilleurs résultats et qui permettent d'affirmer l'éducabilité de la majorité des enfants anormaux. Certes, il y a encore à faire dans cet ordre d'idées. Dans la plupart des écoles, les enfants irréguliers fréquentent encore les classes ordinaires et passent à travers l'école primaire sans retirer aucun fruit de l'enseignement qui leur a été donné. Il faut à tout prix que des examens médicaux et psycologiques généralisés soient appliqués dès l'entrée de l'enfant à l'école primaire, afin de déceler le plus rapidement possible les insuffisamment donnés et les tarés.

Pratiquement, rien n' a encore été fait de ce coté, surtout dans notre pays, ou l'enseignement n'est obligatoire que depuis quelques années.

Si l'obligation scolaire pose la question des anormaux d'une manière plus directe, elle ne la résout pas — au contraire. D'aucuns ont prétendu que l'école créait des anormaux. Ce qu' on peut affirmer,

en tout cas, c'est qu'elle ne les améliore pas et que souvent, par l'immobilité et l'inactivité auxquelles elle les astreint, elle ne fait qu' augmenter leur inattention et leur apathie, tant physique qu' intellectuelle, et, par conséquent, leur retard et, chose curieuse, cette influence plutôt négative de l'école est plus marquée si le retard intellectuel n'est que léger.

Il existe toute une catégorie d'enfants qui sont nettement des inadaptés à l'école ordinaire et qui, cependant, à l'examen mental, ne révele qu'un retard relativement léger, mais qui représentent des troubles de la mémoire, de l'orthographe, du langage ou de l'attention qui les rendent absolument inaptes à acquérir les notions scolaires. Pour ceux-là, on peut affirmer que l'école ordinaire est néfaste et qu'elle fait d'eux, très souvent, des inadaptés, des indiciplinés ou des apathiques incapables d'effort et n'ayant jamais connu la joie du bon travail qui épanouit et qui rend meilleur. C'est de ceux-là qu'il faut s'occuper à tout prix, et leur nombre est assez considérable pour que la société en tienne compte. Les statistiques ont été faites, et on peut dire que 10 p.c. au moins de la population scolaire rentrent dans la catégorie des inadaptés.

Quel parti l'Office d'orientation professionnelle peut-il tirer de ces enfants qui, faute de méthode et de soins particuliers, n'ont rien acquis pendant toute la période de leur évolution physique et intellectuelle ?

L'école, ici, doit prendre toute l'initiative et, en somme, la question de l'orientation professionnelle, tant des normaux que des anormaux, ne pourra se poser d'une manière précise que si l'enfant est suivi pas à pas dans son évolution physique, intellectuelle et morale. Tant que les organismes publics ne se préocupent pas des arriérés d'une manière efficace par la création de classes, soit spéciales, soit parallèles, et ne prennent pas l'initiative de fonder des institutions pour enfants arriérés et anormaux, la question de leur avenir professionnel restera en suspens.

Tous les psychologues qui ont acquis quelque expérience des enfants irréguliers et qui ont pu les suivre de très près dans leur évolution physique et mentale, sont actuellement d'accord pour affirmer que cette évolution s'arrête généralement plus tot que celle des enfants normaux ; que l'activité scolaire ordinaire et insuffisante pour assurer leur développement régulier et qu'une large place doit

être fait très tôt à l'activité manuelle ; que cette activité manuelle doit être prématurément spécialisée en vue d'un rendement social. En effet, l'enfant anormal a une tendance à se figer très tôt dans différents automatismes. Il importe qu'il acquière directement ceux qui lui seront les plus utiles dans l'exercice d'un métier simple.

Il est de toute nécessité de créer dans chaque école d'enseignement spécial des classes de travail manuel, où les aptitudes particulières de chaque enfant pourront se révéler suffisamment tôt et de la manière la plus nette possible.

L'Office d'orientation professionnelle devra tenir compta, plus encore pour les irréguliers que pour les normaux,des notes du médecin scolaire et de l'instituteur. De plus, il pourra remplir complètement son rôle que s'il s'adjoint une commission de patronnage qui suivra l'enfant pas à pas dans l'apprentissage de son métier, et qui selon le mode d'adaptation de l'enfant, pourra décider s'il est capable d'exercer librement son métier dans la société ou si son rendement ne serait pas supérieur, à l'abri de toutes les vicissitudes sociales à l'intérieur d'un établissement ou dans une colonie.

Actuellement, en Belgique, nous pouvons nous permettre tous les espoirs. La loi du 14 juin 1920 accorde à tous les inadaptés une protection efficace. Nous disposons de procédés psychologiques et scientifiques qui font de notre pays l'un des premiers du monde quant à l'enseignement des enfants anormaux. Il n'est pas douteux que nous verrons s'ouvrir, toujours plus nombreuses et toujours mieux outillées, des classes et des institutions pour enfants irréguliers. Alors seulement la question de leur orientation professionnelle pourra se préciser et se résoudre au mieux des intérêts individuels et sociaux.

Nog laat ik hier volgen de belangrijke gegevens van den noesten Vlaamschen werker op 't gebied van onderwijs aan zwakzinnigen n.l. den eerw. Br. Ebergiste uit Gent. Na een bijna 60-jarige ondervinding op het terrein der opvoeding voor zwakzinnigen, wordt thans bij de beroepskeuze met het volgende rekening gehouden :

1. de lichamelijke, zedelijke en intellectueele toestand van het kind ; 2. het karakter ; 3. zijn voorkeur (welke stiel verkiest het ?) ; 4. zijn best geschikte natuurlijke aanleg (een zekere ingeboren vaardigheid, welke het misschien van zijn ouders heeft overgeërfd) ; 5. welk is het beroep der ouders?; 6. welke stiel verkiezen de ouders voor hun kind ? ; 7. Welk is de omgeving waarin het kind zal terug-

keeren ?; 8. Is er kans dat het kind zijn beroep met vrucht zal kunnen uitoefenen in de streek waarin het terugkeert ?

Bovendien moet rekening gehouden worden met de vereischte geschiktheden tot het uitoefenen van een bepaalden stiel. De jeugd en vooral de abnormale jeugd, kan inderdaad een beroepskeuze doen, waarvoor ze de noodige hoedanigheden mist. Het spreekt dan van zelf, dat tegen zulk een keus moet worden ingegaan. Om slechts 'n enkel voorbeeld te geven : het gebeurt vaak dat een epileptisch kind een groote genegenheid heeft stielen uit te kiezen, waarbij het dikwijls in de gelegenheid komt te moeten klimmen b.v. dakwerker, metser, huisschilder, enz. het is klaar, dat zulks bij die kinderen moet afgeraden worden.

Ziehier nu eenige beroepen, die ons het meest geschikt voorkomen voor zwakzinnige kinderen : kleermaken, schoenmaken, schrijnwerker, breiwerk, tuinarbeid, landbouw, bakken, borstel maken, matten vlechten, mandwerk, boekbinden, karton- en papierwerk ; we voorzien zelfs het inrichten van een drukkerij. Dit laatste beroep geeft zelfs reeds voldoening in ons gesticht te Lummen, waar verschillende abnormale kinderen in de drukkerij werkzaam zijn. Daarbij komen nog : het maken van biezen en rieten zittingen voor stoelen, het koorden draaien, het weven van stoffen, het pottenbakken, steenbakken. Er valt natuurlijk op te merken, dat de hierboven genoemde beroepen niet voor alle zwakzinnigen passen.

Zooals we eerder deden opmerken, zijn voor ieder beroep bepaalde voorwaarden van den uitoefenaar vereischt. Voor een paar beroepen volgen zij hier.

A. Het beroep van schrijnwerker in 't algemeen.
Physische geschiktheid.

Gemiddelde gestalte. Middelmatige lichaamskracht. Goed gezicht en goed gehoor. (Groote moeilijkheden voor de scheelzienden). Zekere vaardigheid om kleuren en kleurentinten te onderscheiden. Zeer lenige en plooibare vingeren. Zooveel mogelijk met de twee handen kunnen werken, (ambidextrie). Gezonde longen, (stof, reuk van lijm en invreetstoffen). Goed weerstandsvermogen tegen luchttochten.

Dit beroep is afteraden : *a.* aan personen die tot verkrommingen van de ruggegraat voorbeschikt zijn ; *b.* aan dezen met platvoeten en X-beenen ; *c.* aan dezen die aangedaan zijn van zenuwziekten (machienwerk) !

Psychische en verstandelijke geschiktheden: Practisch verstand. Vaardigheid om op den tast te onderscheiden : kleine oneffenheden, verschillende graden van gladheid en ruwheid, het verschil van dikte. Gezicht: kunnen vergelijken, meten zonder gebruik van instrumenten ; op zicht kunnen onderscheiden ; verschil van vormen, verschil van dikten ; Goede aandacht en scherpe waarneming. Goed geheugen in 't algemeen en in 't bijzonder van de vormen. Vaardigheid om de zaken met spaarzaamheid te gebruiken. Een gelukkige aanleg om de samenstelling en de werking van de gebruikte tuigen vlug te begrijpen. De zin van de verbeelding in de ruimte (de verschillende voegingen kunnen teruggeven in schets). De zin, een zeker begrip van de perspectief. Zekere gelukkige aanleg voor kunst. Handvaardigheid : juistheid, kalmte en regelmatigheid der bewegingen; scherpte van den tastzin.

Zedelijke geschiktheden.

Al deze die men met recht mag verwachten van lieden die mèt en vóór anderen werken. Vlijt, netheid, orde, zorg, gewetensgevoel.

Geschiktheid om met anderen overeen te komen (werkgezellen), ook om in groep te werken (ploeg).

Schoolkennis. Gezonde begrippen van 't rekenen (hoofdrekenen), oppervlakten, volumen. Goede aanleg voor teekenen (smaak voor versieren).

Voordeelen en nadeelen van dit beroep.

Goede toekomst. Weinig of geen staking in 't algemeen te vreezen. Verder geen bijzondere ziekten eigen aan dit beroep. Werkongevallen : eerder zelden voorvallend. In 't algemeen een beroep dat zeer aan te prijzen is.

B. Beroep van schoenmaker.

Physische geschiktheden.

Algemeene normale constitutie te verkiezen. Gestalte van geen bijzonder belang. Middelmatig gezicht, het dragen van een bril kan zeer goed geduld worden. Gehoorscherpte, van geen belang, een doofstomme kan zeer wel in dit beroep gelukken. Een zekere vaardigheid van de twee handen, die overigens redelijk sterk moeten zijn. Middelmatige sterkte der armspieren. Gezonde longen (gebogen houding van 't lichaam, stof !) Ontwikkelde borst. Gezonde spijs- en verteringsorganen (zittende stiel !) Dit beroep

staat goed voor verminkten van de onderste ledematen, indien het gezicht redelijk is, en de handen al de voorwerpen en tuigen in het beroep voorkomend, goed kunnen vatten.

N.B. Hier nochtans een kleine aanmerking. In den laatsten tijd, is het ons voorgevallen deze stiel aan een onzer kinderen te moeten ontraden, om wille dat de d ij- e n k n i e s p i e r e n niet sterk genoeg waren om de voorwerpen naar behooren stevig gespannen te houden. Men dient dus met voorzichtigheid te werk te gaan bij verlamden van de onderste ledematen. Men heeft ook dit beroep af te raden bij kinderen met t u b e r k u l e u z e n aanleg.

P s y c h i s c h e e n v e r s t a n d e l i j k e g e s c h i k t h e d e n.

Middelmatig verstand. Genoegzame aandacht en geheugen. Een zekere kunstzin voornamelijk voor het vervaardigen van orthopedische schoenen. Een zekere verbeelding is wenschelijk. Zin en geheugen van vormen (rechtlijnige en gebogene). Beroep voornamelijk geschikt voor redelijk ontwikkelde kinderen.

Z e d e l i j k e g e s c h i k t h e d e n.

Een zekere voorliefde om in afgesloten plaatsen te werken. Verder, al de goede hoedanigheden die men met recht kan verwachten van personen die voor anderen werken : geweten, eerlijkheid, beleefdheid, zorg en orde.

S c h o o l k e n n i s.

Een zekere taalkennis. Goede begrippen van hoofd- en schriftelijk rekenen. Goede begrippen van teekenen, voor versieringteekenen.

V o o r- e n n a d e e l e n v a n d i t b e r o e p.

Weinig of geen werkloosheid te vreezen voor werklieden met de hand werkend. Geen eigenlijke beroepsziekten, voor de lieden die de noodige hoedanigheden bezitten.

C. B e r o e p v a n B a k k e r.

P h y s i s c h e g e s c h i k t h e d e n.

Middelmatige g e s t a l t e, (een te groote of te kleine gestalte maken het werk moeilijk en lastig). L i c h a m e l i j k e c o n s t i t u t i e, stevig, lichaamskracht boven het middelmatige; sterke t w e e h o o f d i g e a r m s p i e r e n, ontwikkelde r o m p. Normaal g e z i c h t, met gezonde oogen, bestand tegen groote hitte en tegen stof van bloem en suiker. G e h o o r zonder belang. H a n d e n: verzorgd, zonder klamheid, vaardig. L o n g e n e n l u c h t w e g e n: gezond, bestand tegen hooge warmte en plotselinge warmte-

veranderingen, tegen stof. Reuken smaak: goed ontwikkeld.

Dit beroep is te ontraden:

a. aan kinderen aangedaan van chronische huidontstekingen; *b.* aan deze met zwakke borst; *c.* aan deze die lijden aan hartziekten; *d.* aan deze die platvoeten hebben (rechtstaand beroep!) en aan deze met voorbeschiktheid tot breuken en aderspatten; *e.* aan deze die een zekere voorbeschiktheid hebben tot rheumatische ontstekingen; *f.* aan deze onderhevig aan ontstekingen van huid en oogschellen.

Onmogelijk een verminkte voor dit beroep te gebruiken die een arm of een hand verloren heeft. Zelfs groot bezwaar voor dezen wier duim en wijsvinger ontbreken; ook voor dezen die een been verloren hebben (beroep al staande verricht). Onmogelijk ook voor dezen die verlamde ledematen bezitten.

Psychische en verstandelijke geschiktheden.

Goede aandacht en geheugen; een weinig kunstzin wenschelijk, vooral voor pasteibakker. Zekere fijnheid van tast. Type van regelmatig werk (vooral het kneden met de hand). Krachtig gestel om aan vermoeidheid van nachtwerk te weerstaan.

Zedelijke en sociale geschiktheden.

Werklust; eerlijkheid en beleefdheid; geen geneigdheid tot gulzigheid; netheid en orde.

Schoolkennis.

Goed algemeen onderricht. Goede begrippen van schriftelijk en hoofdrekenen (oppervlakten, maten en gewichten). Eenige aanleg voor versiering.

D. Voor- en nadeelen van het bedrijf.

Geen werkloosheid te vreezen; nochtans soms zekere bezwaren om werk te vinden voor reeds in jaren gevorderde werklieden. Werkongevallen: van minder belang.

Ziehier eenige andere wenken die misschien nog een breederen kijk op het onderhavige onderwerp kunnen doen opvatten. Het geldt de opsomming van eenige physische gebreken, die we bij onze soort van kinderen die we te behandelen hebben, kunnen ontmoeten, met de beroepen die daarbij te ontraden zijn en waarom.

I. Ooggebreken. *a.* éénoogigen, te ontraden: smeden, slotenmaken, steenhouwen, soldeeren.... omdat deze beroepen het nog goede oog in gevaar brengen: door vuursprankels, splinters en stukjes, en omdat er daarbij een normaal gezicht vereischt wordt.

b. Myopie of bijziendheid: te ontraden: beroepen waarbij het verzien noodzakelijk is: machinist, autogeleider, voerman,enz. ook deze beroepen waarbij het dragen van een bril eerder moeilijk of onmogelijk wordt: arbeiders die voortdurend dicht bij het vuur moeten werkzaam zijn; smeden, slotenmaker, enz. *c.* Vlekken op het hoornvlies van het oog: geen beroepen waarbij vooral de gezichtscherpte in aanmerking komt. *d.* Daltonisme of kleurenblindheid: geen bedrijven waarbij een goede onderscheiding van kleuren noodig is.

II. Misvorming van de onderste ledematen: zooals X- en O-beenen, te ontraden: bakkerstiel, en in 't algemeen beroepen die een voortdurend rechtstaan eischen.

III. Epileptiekers te ontraden: smid, metser, alle beroepen waarin gebruik van machienen voorkomen, schilder, en alle andere waarbij men gebruik heeft te maken van ladders en van vuur, men begrijpt waarom.

IV. Gewrichtsrheumatisme te ontraden: metser, smid, daklegger, steenhouder, voorman, steenbakker, en in 't algemeen beroepen die blootstellen aan verkoudheden.

V. Hartziekten. Af te raden: metser, smid, slotenmaker, steenhouwer, lastdrager, schrijnwerker, wever, enz. omdat deze bedrijven in 't algemeen een groote krachtsinspanning, overdreven bewegingen, en het optillen en verdragen van zware lasten vereischen.

VI. Breuken. Alle bedrijven die overdreven krachtsinspanning vergen en den toestand kunnen verergeren.

VII. Eczema en huidziekten, niet aan te bevelen: bakker, schilder, metser, schrijnwerker, wasscher, omdat deze bedrijven noodzaken dikwijls in aanraking te komen met water of met ruwe en ontstekende stoffen.

VIII. Zenuwziekten, te ontraden: bakker, huisschilder, machienwerk, metser enz. omdat die bedrijven in 't algemeen een min of meer groote verantwoordelijkheid na zich sleepen, of een voortdurende en te gespannen aandacht, het nachtwerk, of nog omdat deze beroepen vergiftigingen veroorzaken (stielen waarin men voortdurend met loodpreparaten en alcohol omgaat).

Men rade best beroepen aan met rustige, eentonige bezigheden en vrij van alle hevige prikkels en gemoedsaandoeningen.

IX. Gehoorgebreken. Inwendige oorziekten,

men ontrade alle beroepen die blootstellen aan hevige schokken en geruchten b.v. smid, ketellapper,

b. ontstekingen van het middenoor: men ontrade alle bedrijven die bloot stellen aan plotselinge temperatuursveranderingen ; zooals voor gewrichtsrheumatisme.

X. Platvoeten, te ontraden die beroepen waarbij de voeten de hoofdrol voeren, en blootstellen aan een te lange rechtstaande houding : bakker, smid, schrijnwerker (wel te verstaan voor de zeer erge gevallen).

XI. Teedere, flauwe constitutie, men ontrade in 't algemeen alle vermoeiende en te zware werken en deze die noodzaken te arbeiden in middens vol stof en vergift, of in gebogen houding. Men rade integendeel aan : beroepen waarbij dikwijls van houding wordt veranderd : boekbinder, b.v.

XII. Draainissen-vertiges, te ontraden : werken in de hoogte zooals : loodgieter, dakwerker, huisschilder, enz.

XIII. Tuberculose en voorbeschikten tot deze kwaal. (Gelijk voor XI.) Vooral stof te vermijden.

XIV. Erge ruggegraatverkrommingen bestaande van af de geboorte : Men rade voornamelijk aan : licht werk in zittende houding.

Ziedaar dus enkele aanduidingen die waarschijnlijk wel van pas zullen komen. Verdere uitbreiding is natuurlijk mogelijk, maar ....

Alvorens te eindigen met deze inlichtingen nopens het vraagstuk van de beroepskeuze, en nog wel hoofdzakelijk in betrekking met de abnormale kinderen, wil ik nog wijzen op de volgende punten, die eenigszins in verband staan met onze vorige beschouwingen :

I. Uit hetgeen voorgaat blijkt duidelijk, dat heel ons voorbereidend onderwijs in de aanvangsklasse „L'éducation sensorielle" dus, het later beroepsonderwijs steunt door de ontwikkeling van de zintuigen.

II. Duidelijk ziet men het nut, het belang, zoo niet de noodzakelijkheid in van een handwerkklasse benevens de andere klassen voor meer gewoon onderricht.

Inderdaad in die klasse zal men alleen de gelegenheid vinden om de kinderen meer praktisch handwerk te laten uitvoeren, maar men zal tevens een uitstekende gelegenheid hebben om dezelve te bestudeeren en na te gaan voor welk werk ze bijzonder aanleg hebben.

De kinderen zullen de kans hebben om zich zelf meer praktisch te beproeven en misschien vatten zij wel de voorliefde op voor de een of andere bezigheid.

III. Moet men van den eenen kant zooveel mogelijk hun vrije keus laten uitvoeren (wel te verstaan als dit eenigszins met hun geschiktheden overeenkomt), dan moet men ze ook zoo licht van stiel niet laten veranderen. Dit geldt voornamelijk voor abnormalen tot het onstandvastige type behoorend. Ik houd er aan U dit mede te deelen, omdat ik het reeds persoonlijk meermalen heb ondervonden, dat zoogenoemde „instables" van natuur gesteld zijn, om voortdurend van beroep te veranderen ; de minste mislukking, tegenkanting, berisping doet hen naar iets anders verlangen. Ik heb mij altijd wel bevonden, zoo volledige onmacht niet duidelijk blijkt, er krachtdadig tegen in te gaan."

Wie zich er van zou willen overtuigen, dat men ons in Gent ver vooruit is op het gebied van onderwijs aan zwakzinnigen bestelle voor den simpelen prijs van 23 francs het boek „L'éducation sensorielle" van Br. Ebergiste (adres Broeders van Liefde Stropkaai Gent) en bestudeere eens de daarin voorkomende persoonslijst. Gister op den eersten praatavond bleek wel overtuigend welke groote behoefte er bestaat aan 'n goede persoonslijst en welk 'n onschatbaren dienst deze bij de beroepskeuze kan bewijzen. Intusschen moet ik erop wijzen dat bedoelde persoonslijst eenige practische wijzigingen heeft ondergaan en men bij bestelling van genoemde methode wel doet het nieuwe rapport „médico-pédagogique" aan te vragen. Er is daarin rekening gehouden met al de eischen, die een richtige beroepskeuze kan stellen.

Nog zijn degelijke persoonslijsten in gebruik in het Rijksopvoedingsgesticht „De Kruisberg" bij Doetinchem.

Wil men voorbeelden van eenvoudiger lijsten maar niet minder doeltreffend dan trachte men inzage te krijgen in het rapport over nazorg voor zwakzinnigen pas uitgebracht aan den Raad der gemeente Haarlem.

In dat lijvige, goed gedocumenteerde rapport uitgebracht door een commissie met den heer P. de Boer als voorzitter zijn o.m. de volgende punten ter dege behandeld :

De toestand der onderzochte zwakzinnigen.

De vraag of voortgezette zwakzinnigenzorg noodig is.

Op welke gronden moeten de zwakzinnigen in hun verder leven geholpen worden ?

Waarin zal de zwakzinnigenzorg bestaan ?

Er komen o.a. in voor :

Een rapport over avondverzorging der zwakzinnigen.

Een rapport over patronaatsverzorging.

Een rapport over de werkinrichting voor maatschappelijk ongeschikte zwakzinnigen.

Een rapport over vakopleiding voor zwakzinnigen.

Onder de algemeene conclusies vind ik :

1. Afzonderlijke zwakzinnigenzorg is noodzakelijk, zoowel in belang van de gemeenschap als van het individu.

2. Van het buitengewoon onderwijs voor zwakzinnigen (met de daaraan verbonden imbecillen-verzorging) is de groote waarde reeds gebleken.

3. Voortgezette zorg na het verlaten van de dagschool voor B. O. (d.i. nazorg voor zwakzinnigen) is voor de oud-leerlingen noodzakelijk.

4. Voor bijna alle oud-leerlingen is hulp en toezicht bij den overgang van de school in het sociale leven gedurende den eersten tijd noodzakelijk.

5. Het meerendeel der zwakzinnigen onderscheidt zich ook op volwassen leeftijd door zijn gedrags- en omgangsfouten en mindere sociale bruikbaarheid van den normalen mensch.

6. Meerdere oudere zwakzinnigen hebben in hun moeilijkheden raad, hulp en toezicht noodig, die hun in hun eigen belang, in dat van hun milieu en van de gemeenschap moet worden gegeven.

7. Voor het behouden van invloed op de oud-leerlingen en hunne milieu's is een regelmatig contact in de meeste gevallen gewenscht of noodzakelijk.

8. De nazorg moet zijn van maatschappelijken, moreelen en godsdienstigen aard.

9. De maatschappelijke nazorg, bedoeld in de conclusies 5-6-7, is voor de zwakzinnigen noodzakelijk en voor hen van sociaal-paedagogische waarde.

10. De maatschappelijke nazorg kan en mag in de grootere steden niet aan het bij het B. O. werkzame personeel worden over-

gelaten, omdat onvoldoende zorg daarvan het gevolg zoude zijn.

11. Avondverzorging voor alle oud-leerlingen is gedurende de eerste jaren na het van school gaan noodzakelijk.

12. Voor meerdere oud-leerlingen, die in een gewone werkplaats of bedrijf niet bruikbaar zijn, is ter voorkoming van gestichtsverzorging of maatschappelijke verwording een werkinrichting noodzakelijk.

13. *a.* Behalve in de allergrootste plaatsen of in internaten kan van het inrichten van vakklassen of vakcursussen geen sprake zijn.

b. Voor de beste debielen onder de oud-leerlingen moet de mogelijkheid bestaan, op proef het ambachtsonderwijs te volgen, voornamelijk voor de practische vorming.

c. Voor verschillende oud-leerlingen is voorbereidend vakonderwijs op speciaal daarvoor ingerichte vakcursussen noodzakelijk.

14. Al deze maatregelen voor de zwakzinnigen dienen om de bruikbaarheid en maatschappelijke geschiktheid te verhoogen, daardoor hen in hun milieu te handhaven en verzorging (vaak geheel of gedeeltelijk op kosten van de gemeenschap) buiten hun milieu te voorkomen.

15. Toezicht en verzorging in bovenbedoelden zin kan slechts worden uitgeoefend door iemand, die het zwakzinnige kind kent.

16. Naast de maatschappelijke nazorg is ook de moreele en (of) godsdienstige verzorging der zwakzinnigen een factor van beteekenis.

17. Samenwerking met vereenigingen en personen, werkzaam in bovenbedoelden zin, (zie conclusie 14) die invloed op de oud-leerlingen kunnen doen gelden, of die in ander opzicht hulp aan oud-leerlingen kunnen verleenen, is noodzakelijk; toepassing van bij de wet erkende middelen (mogelijk verzuiming dezer middelen: benoemen van gezinsvoogd enz.) zal in verschillende gevallen noodzakelijk zijn.

18. Wettelijke regeling van de positie van de zwakzinnigen is noodzakelijk, o.m. in verband met:

a. militairen dienst.

b. rechtspleging;

c. verplichte medewerking der ouders of verzorgers ten opzichte van maatregelen, in het belang van de zwakzinnigen te nemen."

Ziedaar slechts de algemeene conclusie's, die echter wel in staat zijn een denkbeeld bij te brengen van het ontzaglijke arbeidsveld, dat nog op ontginning wacht.

Zooveel als maar eenigszins mogelijk was heb ik de gedachten gegeven van anderen, van menschen, die ik meen, dat zij meer dan ik op de hoogte zijn van 't betrokken vraagstuk.

Mag ik hopen, dat U is duidelijk geworden, dat beroepskeuze voor 't buitengewoon onderwijs noodzakelijk is, hoe moeilijk 't ook zal blijken ze eenigszins bevredigend op te lossen voor de abnormalen ; dat beroepskeuze hier geen eindpunt van bemoeiing kan zijn ; dat zij zich beweegt door de heele opleiding heen ; dat een nog zoo juiste beroepskeuze zonder resultaten moet blijven, als de nazorg niet waakt en leidt.

Ten slotte rest mij dank te zeggen aan allen, die me gegevens verschaften, in 't bijzonder aan onzen Inspecteur dr. A. van Voorthuijsen, Broeder Jan Baptist uit Maastricht en Broeder Ebergiste uit Gent.

SLOTWOORD

door

PROF. DR. JAC. VAN GINNEKEN.

Wij hebben elkander ontmoet, uit heel verschillende kringen. Wij hebben onderling kennis gemaakt. En wij hebben geleerd, omtrent een punt, waar wij allen bij betrokken zijn. Wij zijn gesterkt in ons geloof aan den H. Geest. Wij keeren terug, maar met meer liefde voor onze zaak, met de overtuiging toegerust, dat onze plannen thans daden moeten worden. Dank aan allen, die tot het welslagen van onzen Leergang meewerkten.

Dank aan onzen eersten Ambtenaar, den Heer G. D. Zegers, die de initiatiefnemer was en het plan het eerst in onzen Raad van Beheer ontvouwde.

U moet niet denken, dat al die goede plannen rijpen en komen van den Voorzitter van den Raad van Beheer. Integendeel zij komen heel dikwijls van onzen organiseerenden eersten Ambtenaar, dien daarvoor alle hulde toekomt.

Dank aan Pater Rector Lamers, die onmiddellijk bereid gevonden werd ons met zijn veelzijdige ervaring en practischen kijk op dit gebied behulpzaam te zijn, 't welk ons bij de voorbereiding zoo buitengewoon te stade kwam.

Dank aan Prof. Roels, die ongeacht zijn vele andere werkzaamheden zijn schouders onder het werk zette en het succes hielp verhoogen. Dank aan Rector de Groot, die onze entree in de jeugdorganisatie hielp verhaasten en ons met zijn beleidvolle adviezen ten dien opzichte aan hem deden verplichten.

Dank aan onze overige docenten, de Heeren Bot, v. d. Broek, Brugman, Christ v. d. Donk, Huib Luns, en in 't bijzonder aan Zr. Josephine, die een nieuw bewijs gaf, hoe achter de stille kloostermuren, buiten het gewoel der wereld, de vraagstukken diep en juist worden bestudeerd. Daarom ook verwachten wij onze religieusen meer achter de katheder.

Ten slotte. Het werken voor het Beroepskeuze-Vraagstuk is een middel om de menschen, om het menschdom gelukkiger te maken, ook hier op aarde.

Wij zijn geroepen voor eeuwig geluk, dat wie zelf moeten verdienen.

Doch wanneer wij de aarde zien met haar schoonheid en haar schepping, met als middelpunt den mensch, dan is het wel zeker, dat God ook op aarde den mensch veel meer geluk heeft willen verschaffen, dan nu genoten wordt.

Naar dat geluk moeten wij streven.

Hoe heerlijk is de vrijheid in onze H. Kerk. Hoe verkeerd wordt over die vrijheid geoordeeld en hoe dankbaar zijn zij ten opzichte dier vrijheid, die als bekeerlingen door onze Moeder de H. Kerk in liefde werden opgenomen.

Laten wij in liefde eraan meewerken om het komende geslacht zooveel mogelijk te brengen op de plaats, waar het naar neiging en roeping God en de menschheid kan dienen.

Een beroep geen marteling.

Een beroep geen karwei.

Een beroep geen pak op den rug.

Een beroep geen boei.

Je beroep zij je eigen persoon zelf.

Dein Wesen sei dein Beruf.

Laten wij de jeugd dàt beroep leeren kiezen, waarin zij zich zelf kunnen zijn, waar zij in kunnen groeien, waar zij in op kunnen gaan ; dat hun hart en ziel kan vullen voor dit leven, dat hun neigingen bevredigt, dat hen opvoert naar God.

RESUMÉ'S PRAATAVONDEN.

Praatavond 27 Augustus.

Deze praatavond stond onder leiding van Prof. Dr. F. Roels en had een buitengewoon geanimeerd verloop. De besprekingen werden in de richting van een belangrijk onderwerp geleid : het onderwijs en de Beroepskeuze-Voorlichting.

De Heer J. H. v. d. Wurf (Utrecht) opende de rij der praters en gaf als zijn meening te kennen, op grond van ervaring, dat de onderwijzers zich plaatselijk tot een comité dienden te vereenigen voor het behartigen der voorlichtingsbelangen.

De heer A. J. W. Brugman (A'dam) wilde niet opgesloten worden in een apart kringetje, de onderwijzers moeten naast de anderen in een comité. De heeren schermutselden na den voorzitter nog wat verder.... hoofdzaak is, dat de onderwijzers meewerken.

Maar hoe ? De persoonslijsten van Prof. Roels zijn zoo lijvig, werd snedig opgemerkt. O, praat mij daar niet van, zei de Prof., die „lijvigheid" begint onderhand klassiek te worden ; maar wat zijn de ervaringen van de dames en heeren omtrent de persoonslijsten.

En toen begon het spel : Hilversum had bij het inrichten der persoonslijsten in 't geheel geen last ; vroeg de medewerking der onderwijzers alleen bij het verlaten der school en verkreeg dan tevens een aanteekening van den geneeskundigen dienst.

Boens, daar werd in eens een ander onderwerp in de vergadering gegooid : behooren de beroepskantoren wel behartigd te worden door werkgevers en werknemers ?, maar de voorzitter liet terugstoomen naar de persoonslijsten. De Heer Christ had heel veel moeite gedaan een goede persoonslijst te krijgen, hij meende er eerst gisteren in geslaagd te zijn. Rector de Groot vertelde ook van zijn ervaringen over lijsten van de „onvrije" jeugd, totdat Prof. Roels kwam mededeelen, dat ook de Minister van Oorlog op de Compagniesbureaux persoonslijsten deed maken.

Pater Levelt fronste zijn wenkbrauwen, is dat niet gevaarlijk, wordt niet de mogelijkheid opengesteld, dat een fout van iemand later aan onbevoegden bekend wordt.

Maar daar kwamen Prof. Roels en van Ginneken even vaststel-

len, dat even goed iemands persoonlijkheid kan worden gekarakteriseerd zonder daarbij zijn zonden te beschrijven.

We verhuisden nu naar het psychotechnisch onderzoek. De heer Henri Thijssen (Amsterdam) kwam vertellen, dat bij de Telegrafie de selectie niet altijd juist werd toegepast. Dat komt meer voor!

Prof. Roels vertelde, dat in het mijnbedrijf een psychotechnisch onderzoek werd gehouden, de Nederlandsche Spoorwegen zijn voornemens om het in te voeren en de Directeur-Generaal van de Posterijen liet er zich meermalen gunstig over uit. Over zes jaar hebben we 't in elk staatsbedrijf. We zijn hier niet zoo ver als in 't buitenland, maar daar is de oorlog een machtig hulpmiddel geweest.

Prof. van Ginneken deelde uit zijn ervaring een kras staaltje mede. Zitting hebbend in een commissie tot onderzoek van candidaten van den Rijkswaterstaat, had hij een candidaat af te wijzen, wegens het gebrek aan vasten wil. De overige leden der commissie handhaafden den candidaat unaniem.... Zes weken later kwam het bericht, dat de man was opgenomen in een krankzinnigengesticht.

De heer Zegers vertelt nog hoe hij zich de organisatie der beroepskeuze dacht. In alle plaatsen confessioneele bureaux naast een neutraal. Uit de commissies dezer bureaux wordt wederom een commissie gevormd, waarin B. en W. een voorzitter en secretarisambtenaar benoemen. De algemeene commissie zorge dan voor het theoretische gedeelte, waarvan de particuliere bureaux kunnen profiteeren, de particuliere bureaux voeren de zaak praktisch uit.

Dr. van Gils wenschte naast beroepskeuze ook arbeidsbemiddeling en wees op het schandelijk tekort aan Katholieke Ambtenaren, zooals te Utrecht, waar er op 't stadhuis geen enkele Katholieke hoofdambtenaar te vinden is. De voorzitter wees op de wording der R. K. Arbeidsbeurzen en „Blijvend Verband."

En nu was 't tijd om te gaan slapen, doch ook in den slaap zouden we aan beroepskeuze denken, meer in het bijzonder over een idee om te komen tot een populair maandblad voor R. K. Beroepskeuze.

Praatavond 28 Augustus.

Het program vermeldde een bezoek aan de laboratoria van Prof. Roels en het Zielkundig Beroepskantoor, 't welk echter wegens omstandigheden niet kon door gaan. Inplaats hiervan werd om 8

uur een tweede praatavond gehouden, die onder leiding stond van Prof. Dr. Jac. van Ginneken S.J.

In tegenstelling met den eersten praatavond, toen de besprekingen meer in een richting gingen, werd door den voorzitter bij den aanvang aan de vergadering verzocht te willen opgeven, kort geformuleerd, waarover men nog gesproken wilde hebben, welke moeilijkheden men nog gaarne zag besproken.

Br. Crescentianus (Dongen) vroeg of de jeugdorganisatie in haar huidigen vorm wel geschikt is voor de taak, die Rector de Groot haar toedacht.

De Voorzitter wees er op, dat langzamerhand in de kringen van de jeugdleiders betere inzichten baan breken, het is hier veelal een kwestie van groeien. Bovendien werd verwezen naar de stellingen van den Centralen Jeugdraad. De Heer H. G. de Boer (Noordwijk) besprak het contact tusschen lager en middelbaar onderwijs en het instituut der assistenten. Dr. van Gils beantwoordde dezen vragensteller afdoende.

De Heer van de Poel informeerde naar de kosten der ambachtsilhouetten en de organisatie van de plaatselijke bureaux voor beroepskeuze. Hij werd na beantwoording voor meer uitvoerig verwezen naar No. 20 in de serie Opvoedkundige Brochurenreeks, R.K. Jongensweeshuis Tilburg, handelend over Plaatselijke Beroepskeuze.

Mej. Tijburg (Amsterdam) wees in verband met demoraliseerende invloeden op de noodzakelijkheid van de rechte vrouw op de rechte plaats bij het volkskind. Er werd afgesproken dit nader onder het oog te zien en uit te werken.

De heer Hulscher (Roermond) wees op de beroepskeuze bij het voortgezet ambachtsonderwijs en beloofde den Voorzitter een uitvoerig résumé hieromtrent toe te zenden.

Br. Bertrandus (Maastricht) besprak de lacune tusschen Leerplicht- en Arbeidswet en toonde de noodzakelijkheid aan van een degelijke Commissie voor beroepskeuze, vooral in industriecentra.

Zr. Elisia (Den Haag) en Zr. Theresina (Utrecht) wisselden met den heer van Donk nog van gedachten omtrent de geschiktheid voor meisjes bij het Middelbaar Onderwijs.

In warmdoorvoelde bewoordingen dankte tenslotte de heer v. d. Donk namens de deelnemers den Voorzitter Prof. van Ginneken S.J., waarna te ruim 10 uur gesloten werd.

DE METHODE DER ZIELEVELDEN.

Door

Prof. Dr. JAC. VAN GINNEKEN, S.J.

Der beroepskeus aanschouwelijkheid.

Overal waar rekening moet worden gehouden met een moeilijk overzienbare hoeveelheid van gegevens liggen er twee wegen open om uit de moeilijkheden te geraken.

Ten eerste tracht men dan gewoonlijk het aantal feiten te reduceeren, door toonaangevende van zoogenaamd onbelangrijke gegevens te onderscheiden.

Ten tweede is men er dan op uit : een aanschouwelijke voorstelling te bedenken, die, wat door het zuiver verstand nooit in één aandachtsmoment zou kunnen worden begrepen, zóó in een figuur samenvat, dat al dat vele door oog en visueele verbeelding toch met één blik kan worden overzien en aanschouwd.

Iedereen ziet, dat het eerste middel veel gevaarlijker is dan het tweede ; omdat bij die keuze van toonaangevende feiten min of meer willekeurig allerlei minder belangrijke gegevens worden verwaarloosd, terwijl de aanschouwelijke voorstelling niet alleen niets versmaadt, maar vaak nog nieuwe leemten in onze kennis aan het licht brengt, zoo b.v. ten dezen ons pas ten volle de eenzijdigheid der gebruikelijke psychotechnische methodes heeft geopenbaard.

Deze theoretische overwegingen, opgekomen uit veel heen-en-weer zoeken in de praktijk, zijn het toch geweest, die de methode van ons Zielkundig Beroepskantoor te Utrecht in sterke mate hebben beinvloed. En nu wij meenen in deze methode tot een begin van vastheid te zijn gekomen, voelen wij den plicht om hiervan in het openbaar kennis te geven ; niet alleen omdat wij hierover gaarne de kritische meening der vakgenooten zouden vernemen, maar ook omdat wij zoodoende aan het grooter publiek een beter inzicht omtrent de werkwijze der wetenschappelijke beroepskeus hopen te kunnen verschaffen ; gelijk wij die thans op ons Zielkundig Beroepskantoor opvatten.

Het wil ons toch voorkomen, dat de meest gangbare methodes der psychotechniek (de Fransche methode van Lahy niet uitgezonderd) nog altijd onder den vloek ligt van een vitium originis: Het Taylor-systeem, gelijk het in het klare hoofd van Münsterberg, den eersten wetenschappelijken psychotechnicus, rondspookte. Wij deden toch allen onwillekeurig nog immer net of de arbeider alleen behoefde onderzocht te worden in die één of eenige functies, die in zijn bedrijf tot eenige virtuositeit opgevoerd schijnen; terwijl wij al de rest leken te beschouwen als den onvermijdelijken psychischen ballast, dien de mensch-machine nu eenmaal onafwendbaar heeft mee te sleepen; en waarmee wij ons zoo weinig mogelijk hadden in te laten.

Wij daarentegen hebben door de praktijk der beroepskeus geleerd, dat, willen wij niet slechts voor het technisch welslagen maar ook voor het levensgeluk van den arbeider zorgen, wij zijn volledig psychogram moeten opmaken: anders is er minstens evenveel kans, dat ons ongaar advies hem rampzalig als heilzaam zou bekomen. Wij onderzochten, nu 4 jaar geleden een groep van 13 typographenleerlingen. Twee van hen waren uitmuntend. Maar de eene weer nog driemaal zoo goed als de andere. Maar die eene zou voor elk vak door ons zijn aanbevolen, zijn talenten waren buitengewoon over de heele lijn. Wij wisten toen nog niet, wat wij thans weten, en bevolen beiden aan, maar vooral den eerste. Wat blijkt nu uit de ervaring. De tweede begint het al langer hoe meer van den eerste te winnen. Alleen de tweede voelt zich in zijn vak op zijn plaats. De eerste doet aan allerlei liefhebberijen, aan literatuur aan muziek, enz. en voelt zich in z'n vak: beneden zijn stand. Zeer terecht. Als wij thans opnieuw moesten adviseeren zouden wij den eerste voor de universiteit bestemmen.

Wat wij zoo over de noodlottige eenzijdigheid van de gewone methode en de veiligheid van een volledige onderzoek betoogen, is natuurlijk ook al wel eens door anderen gezegd en beproefd maar, naar ik meen, nog nimmer op practiseerbare wijze ten uitvoer gelegd.

Het spreekt natuurlijk vanzelf, dat deze volledigheid in hare absoluutheid onbereikbaar blijft; en dat dus ook hier toch weer een keuze het materiaal beperken moet; maar gelijk hieronder zal blijken is toch de vraagstelling een heel andere geworden, of althans zeer merkbaar gewijzigd.

Na nog in dankbaarheid te hebben gewezen op de zeer gewaardeerde prikkels, invloeden en bevruchtingen, die wij van Rossolimo's profielen, Margi's psychogrammen, Lippmann's enquête, Claparède's en Piorkowski's berekeningsmethodes, en Rudolf Lämmel's „Ingenogramm" hebben ontvangen ; geloof ik nu maar het best te doen zonder veel verdere aanloopjes, den boom onzer langzaam maar zeker opgegroeide werkwijze te gaan beschrijven ; te beginnen met den wortel, langs den stam omhoog, naar de breede kruin.

De wortel is: De karakteristiek der personen.

De stam van onzen boom is: De karakteristiek der vakken.

En de kruin is: De praktijk der beroepskeus, die groeit uit beide.

I. DE KARAKTERISTIEK DER PERSONEN.

Wij zijn hier op ons kantoor zoo langzamerhand gaan beschikken over 120 geijkte proeven, min of meer gelijkelijk over het heele psychisch terrein verspreid ; en dat is heel wat.

Het is toch niet zoo moeilijk : voor een bepaalde vaardigheid een qualitatieve diagnose-proef te ontwerpen. Maar iedereen, die het beproefd heeft, weet, dat het zeer moeilijk is : zulk een proef quantitatief te ijken ; d. w. z. een veilige berekening te vinden, om een reeks van b.v. 25 proefpersonen zóó te rangschikken, dat met wetenschappelijke zekerheid aan elk een volgnummer kan worden gegeven ; en dat dus, na het onderzoek van een 26sten proefpersoon, hem gezegd kan worden : ten opzichte van de onderzochte vaardigheid ben je onder 26 mededingers de 4de, de 13de of de 24ste. Na veel moeite en vele fouten is ons dat op voorloopig bevredigende wijze gelukt.

Het spreekt van zelf, dat zoo'n ijking met het toenemen der proefpersonen allanger hoe veiliger wordt. Is een proef door 100 proefpersonen gedaan, dan hebben wij aan de door hen behaalde eindcijfers een heel wat fijner maatstaf dan aan die van 25 proefpersonen. Aan 200 personen gemeten is de maat natuurlijk nog veiliger. Als men toch onder 25 de eerste is, kan men onder 100 concurrenten misschien pas de vierde, of soms zelfs pas de tiende, en onder 200 mededingers wel eens pas de 30ste blijken.

Om nu tot een reeks vaste schattingscijfers te geraken, hebben wij, in navolging van Claparède-Lipmann, al onze ijkingen omgerekend in een schaal van 100 proefpersonen. De onderstelling van elke geijkte proef is, dat 100 personen meedoen aan een wedstrijd. En wie nr. 1 is krijgt het rangcijfer 100. Wie 2 is krijgt 99. Wie nr. 10 is krijgt 90. Wie van de 100 de 30ste is krijgt 70 wie de 70ste is krijgt dertig, wie de negentigste is krijgt 10 enz. De beste proefpersoon heet dan die vaardigheid te bezitten in 100%, de middelste in 50%, de slechtste in 1% en al de anderen proportioneel daartusschen. Dat wil zeggen, dat, als wij voor een proef b.v. 200 proefpersonen hebben onderzocht, wij telkens de twee dichtst bij elkander liggende personen samennemen en aan de speelwijdte van de cijfers der 2 middelste personen (dus die in rangorde de 100 en 101de zouden zijn) de waarde van 50% toekennen ; de beste heeft 100%, de twee daarop volgenden 99% enz. Hebben we daarentegen voor een proef slechts 25 proefpersonen onderzocht, dan krijgt ook de beste $4 \times 25 = 100\%$ en b.v. de 12de van achteren $4 \times 12 = 48\%$. Zoo hebben we dus een maatstaf om iemands psychologisch profiel af te teekenen. En dat deden wij dan ook in den beginne naar Rossolimo's methode : Zie fig. 1.

Men ziet : er zijn hier heel wat gegevens verwerkt, maar in overzichtelijkheid hebben wij niets gewonnen.

Er moest dus iets anders op worden gevonden, en dat deed ons Rudolf Lämmel[1]) aan de hand, die voor zijn „Ingenogramm" wel is waar een heel onoverzichtelijk schaalsysteem gebruikte, maar toch heel vernuftig de stralen van een cirkel koos, om daarop de verschillende behaalde waarden uit te zetten.

Dat zijn wij toen ook gaan doen, met een nog veel overzichtelijker resultaat dan hij. Wij trokken in een cirkel 120 stralen, en brachten er concentrische cirkels in op 10%, 20%, 40%, 60% en 80% ; en konden nu in zoo'n cirkel, een vrij volledig psychologisch profiel ontwerpen van iedereen, die zich aan onze 120 proeven onderworpen had. Zooals men uit figuur 2, 3 en 4 kan zien. Wat spreekt een rijkdom van gegevens uit zoo'n profiel welsprekende tale ! (Zie fig. 2).

Tot nog toe is de heele zaak nog betrekkelijk eenvoudig, en ging

[1]) *Die Umschau.* Nr. 45, S. 663. Na uitwerking van onze methode verscheen : Dr. R. Lämmel : *Intelligenz-Prüfung und Psychologische Berufsberatung.* Zürich-Meilen, 1922.

ook alles van een leien dakje. Maar nu kwam de vraag : hoe groepeeren wij onze proeven ? Welke proef moet naast welke andere komen ? In het begin hadden wij er lukraak maar een slag naar geslagen. Maar weldra beseften wij dat we een indeeling hadden te ontwerpen, waarin het meest saamhoorige ook het dichtste naast elkander kwam te staan ; en het meest tegenovergestelde ook het verst van elkaar kwam te liggen. En dat was makkelijker gezegd dan gedaan.

Voor een volledige en nauwkeurige correlatieberekening ontbraken ons de gegevens, daar natuurlijk de meeste proefpersonen niet al onze proeven hebben gedaan. Bovendien zouden wij ook daarin toch nog totaal ontoereikende gegevens hebben gevonden, om zulk een rangschikking (met 120 plaatsen !) te waarborgen. Hier moest dus nu eens met klare intuïtie, dan weer met zoeken en tasten, nu eens met bevroeding en aanvoeling, dan weer met een partieele correlatierekening, een eerste voorloopige weg worden gebaand door het ondoorzichtige kreupelhout van allerlei nog totaal onbekende moeilijkheden.

Ik merk vooreerst op, dat onze 120 geijkte proeven tot nu toe eigenlijk nooit de pretentie gehad hadden, met eenige volledigheid het heele psychische gebied te bestrijken.

Hoe wij eraan gekomen zijn ? Door de praktijk van onzen arbeid in de beroepskeus der volwassen moderne vakarbeiders ; en door de uitwerking onzer tweede enquête. (Afgedrukt in „De rechte man op de rechte plaats", A'dam 1918, Hoofdstuk IV, en afzonderlijk nog steeds bij ons verkrijgbaar voor alle vakarbeiders en vakleiders, die ze voor hun eigen vak willen invullen). Zoodoende zijn er een reeks voor-het-gewone-leven-irrelevante-kleine-vaardigheden in opgenomen en ontbraken er heele belangrijke psychische functies — en zou deze proevenlijst dus heelemaal niet meer voldoen, als wij er bijvoorbeeld de beroepskeus voor universitaire vakken mee wilden dirigeeren.

Toen wij nu echter zoo onze eerste synthese gingen beproeven, hebben wij natuurlijk toch eerst nog eens rond gezien, of er met tusschenvoeging van eenige en met uitstooting van sommige andere proeven toch geen voorloopig ietwat bevredigend 120-tal bijeen te vinden was, waarin toch ook van het theoretisch allerbelangrijkste niet àl te veel zou ontbreken en de v a k g e n o o t e n mogen oordeelen in hoeverre wij hierin zijn geslaagd. D i t moet men echter wel in het oog houden, dat onze 120 proeven zelf primair zijn ; en

dat de rangschikking der 120 respectieve functies in een 16-tal groepen secundair is. M.a.w. e e r s t hebben wij onze 120 proeven bijeengezet : gelijk wij meenden, dat ze bijeenbehoorden, zonder bijgedachte aan een groep of naam ; en pas d a a r n a zijn wij, om een beetje den weg te wijzen in dezen doolhof, bepaalde groepen in de nu erbij gedrukte namen gaan samenvatten. Dat wij dus de proeven van 1—9 en 117—120 samen „P r a c t i s c h v e r s t a n d" noemen beteekent niet : dat wij het practisch verstand zouden wenschen te definieeren met de synthese dier 13 vaardigheden; en beteekent ook niet, dat er in onzen cirkel elders geen andere functies getoetst worden, die óók onder practisch verstand haar plaats hadden kunnen krijgen ; maar beteekent alleen en uitsluitend, dat om zoo ongeveer aan te geven, wat er in die 13 nummertjes zooal bedoeld wordt, de woorden „practisch verstand" ons niet zoo heel ongeschikt leken.

Zoo komt het dan ook, dat onze algemeene samenvattende namen : Geheugen — Distributieve aandacht — Geconcentreerde aandacht — Wiskundige aanleg — Nauwkeurigheid — Wilskracht — Practisch verstand — Taaltalent — Kunstaanleg — Diffuse aandacht — Typen van ruimteverbeelding — Bewegingsvaardigheid — Gewichtsgevoel — Reactiesnelheid — Tastgevoel — Gezicht — Gehoor — Smaak — Geur — Tijdzin — wel verre van faculteiten te willen noemen in scholastieken zin, slechts vrij willekeurig gekozen wegwijzers bedoelen te wezen : juist gelijk b.v. de namen der Nederlandsche Provincies op onze adressen een ongeveere ligplaats van minder bekende kleine gemeentes aangeven.

Na deze ter vermijding van misverstand onmisbare verklaring kan ik hier nu de ingedeelde lijst onzer 120 proeven laten volgen. De cijfers komen overeen met die langs den buitenomtrek van onzen cirkel geschreven staan.

PRACTISCH VERSTAND.

1. Voorgeschreven arbeid door kunstgrepen verlichten.
2. Vlug sorteeren en rangschikken (kortere proef).
3. Handigheid (telefoonnummers opzoeken).
4. Vlug sorteeren en rangschikken (langere proef).
5. Onduidelijk schrift goed kunnen lezen.
6. Zich niet in de war laten brengen (kaartspel).

7. Overal telkens gauw in thuis te zijn (woorden zeggen).
8. Ingewikkelde omstandigheden beoordeelen (functioneele begrippen).
9. Met verschillende karakters kunnen omgaan (fabels).

TAALTALENT.

10. Taalkundige combinatieproef (voegwoorden).
11. Kort en stellig kunnen ondervragen.
12. Geestelijk aanpassingsvermogen (beeldreactie).
13. Zonder taalfouten en met leesteekens schrijven (dictée).
14. Zich gemakkelijk in geschrift uit te drukken (zinnetjes maken).
15. Het verbeteren van drukproeven.
16. Sneller kunnen lezen dan gewoon.
17. Gauw en makkelijk een duidelijken tekst lezen.

KUNSTAANLEG.

18. Een goeden stijl te schrijven.
19. Verbeelding, litteraire aanleg en invoeling.
20. Fijnere kleurschakeeringen en helderheidsgraden.
21. Zin voor symmetrie en variatie.
22. Kleuren met smaak bijeenschikken.
23. Scheppende fantasie voor lijnen.

DIFFUSE AANDACHT.

24. Diffuse aandacht (leest wat er niet staat).

TYPEN VAN RUIMTEVERBEELDING.

25. Fantasie voor vakken en ruimtevulling.
26. Zich dingen in de ruimte kunnen voorstellen (knipfiguren).
27. Visueel reconstructievermogen (lijnen nateekenen).
28. Te kunnen combineeren (inlegkaarten).
29. Hoe verschillende deelen mechanisch in elkaar grijpen (andere type).
30. Rechte hoeken met het oog zuiver te schatten.
31. Kleine afwijkingen b.v. aan cirkels gauw erkennen.
32. Schatten op afstand van oppervlakten.
33. Kleine afstanden op het oog juist schatten (10 c.M.).

34. Kleine afstanden op het oog juist schatten (5 c.M.).
35. Deelen op 't gezicht (halveeren).
36. Deelen op 't gezicht (een derde).
37. Deelen op 't gezicht (twee derde).
38. Een gebroken lijn in horizontale of vertikale richting stellen.
39. Kleine lengteverschillen onderscheiden.
40. Inhoudsverhouding schatten (klein vlak op groot vlak).
41. Kleine afstanden onderscheiden.

BEWEGINGSVAARDIGHEID.

42. Te kunnen teekenen naar een model.
43. Dikteverschillen van koperdraad op tastgevoel onderscheiden.
44. Dikteverschillen van karton op tastgevoel onderscheiden.
45. Kleinere breedteverschillen juist schatten.
46. Grootere breedteverschillen onderling vergelijken.
47. Gezien punt door een ongeziene beweging te treffen.
48. Afpassing en rapheid van vingerbeweging.
49. Kleine afstanden op 't gevoel juist schatten (3 c.M.).
50. Kleine afstanden op 't gevoel juist schatten (5 c.M.).
51. Armbewegingen afpassen (trekmikproef).
52. Kleinere armbeweging afpassen (steekmikproef).
53. Vingerbewegingen afpassen, vastheid van hand.
54. Verschillende bewegingen snel op elkaar laten volgen.
55. Te houden van sneller werken dan gewoon.

GEWRICHTSGEVOEL.

56. Kleine vingerbewegingen juist afpassen.
57. Grootere armbewegingen afpassen (elleboogkeurder).
58. Een bepaalden actieven druk juist afpassen (drukmikproef).
59. Fijn gevoel voor passieve druk- of zwaarteverschillen.
60. Vastheid van vingerdruk (kymographion).

REACTIESNELHEID.

61. Snel reageeren op gezichts- en gehoorprikkels.
62. Snel reageeren op enkelvoudigen gehoorprikkel.
63. Snel reageeren op enkelvoudigen gezichtsprikkel.
64. Snel reageeren op gezichts e kleummtrkltipiple electie.

TASTGEVOEL.

65. Zichtbare vlekjesafstand met betastbare puntjesafstand vergelijken.
66. Zichtbare breedte met betastbare vergelijken.
67. Tastgevoel voor kleine oneffenheden (schuurpapier).

GEZICHT.

68. Op gezicht dikte van karton onderscheiden.
69. De hoofdkleuren kunnen onderscheiden (kleurblindheidonderzoek.
70. Kleine gezichtsindrukken aanstonds bemerken.
71. Goed te kunnen zien ook in 't halfduister.

GEHOOR.

72. Richting erkennen waar een geluid vandaan komt.
73. Een heel zwak geluid kunnen onderscheiden.
74. Verschillende geluiden kunnen vergelijken.
75. Afwijkingen in toonhoogte te bemerken.
76. Onduidelijk gesproken woorden goed verstaan.
77. Het bepalen van den gehoordrempel.

SMAAK.

78. Qualitatieve smaakproeven (zoet, bitter en zuur).
79. Quantitatieve smaakproeven (in duur en intensiteit).

GEUR.

80. Vluchtige geurgewaarwordingen onderscheiden.

TIJDZIN.

81. Korte tijden schatten en afpassen.
82. Aanpassen aan een gegeven tempo.

GEHEUGEN.

83. Zich een plaats of weg na langen tijd herinneren.
84. Zinloos geheugen met voorstellingen.
85. Zinloos geheugen zonder voorstellingen.

86. Zakelijk boekhoudersgeheugen.
87. Geheugen voor gelaat en persoonsherkenning.
88. Oorzakelijk geheugen.
89. Familienaamgeheugen.
90. Cijfergeheugen.
91. Onderscheidingsvermogen voor kleurintensiteit (Secundärfunction).

DISTRIBUTIEVE AANDACHT.

92. Periodiek geconcentreerde aandachtsvorm.

GECONCENTREERDE AANDACHTSVORM.

93. Scherp geconcentreerde aandachtsvorm.

WISKUNDIGE AANLEG.

94. Aandacht langdurig op iets gevestigd kunnen houden.
95. Oog hebben op verschillen in technische teekeningen.
96. Gauw en goed sommetjes uit te kunnen rekenen.
97. Rekenen in een ander als het tientallig stelsel.
98. Hoofdrekensommetjes.

NAUWKEURIGHEID.

99. Overschrijven van getypten tekst.
100. Loopjongens nauwkeurigheid.
101. Bediendesnauwkeurigheid.
102. Boekhoudersnauwkeurigheid.
103. Ambtelijke nauwkeurigheid.
104. Wetenschappelijke nauwkeurigheid.
105. Begripsverklaring (definities).
106. Onjuistheden te merken in wiskundige bewerkingen.
107. Onjuistheden te merken in moeilijken tekst.

WILSKRACHT.

108. Absurditeiten (verstandelijke kritiek).
109. Weerstand bieden aan suggestieve invloeden.
110. Wilsproeven met taalweerstanden.

111. Plotseling een besluit kunnen nemen in makkelijke gevallen.
112. Plotseling een besluit kunnen nemen in moeilijke gevallen.
113. Uithoudingsvermogen (ergograaf).
114. Eentonigen arbeid niet vervelend te vinden.
115. Tegen geringe pijn en onaangenaamheden bestand zijn.

PRACTISCH VERSTAND.

116. Uitgebreidheid van waarnemingsvermogen.
117. Zijn aandacht door allerlei drukte niet laten afleiden.
118. Zich aan ongewone eischen spoedig aanpassen.
119. Gelijktijdig met verschillende zintuigen opletten.
120. Bij moeilijkheden tot het doelmatigste besluiten.

Gelijk iedereen ziet, wordt iemand, die in al deze punten proeven van bekwaamheid moet afleggen, toch nogal vrij degelijk aan den tand gevoeld omtrent zijn kennen en kunnen ; en is het nu juist ook niet zoo gemakkelijk : in al deze functies bij een wedstrijd de eerste van honderd mededingers te wezen ; maar krijgt een ieder voor al zijn vaardigheden en talenten de juiste plaats, die hem toekomt ; en daarom hebben wij, aan onze persoonskarakteristieken, in deze omgeschreven cirkels uitgeteekend : den naam gegeven van persoonssilhouetten, of kortaf s i l h o u e t t e n.

Gaan wij nu nog even tot in fijnigheden na hoe zoo'n „silhouet" wordt uitgeteekend.

Heeft de proefpersoon al onze 120 proeven gedaan, dan worden die elk op haar respectieven cirkelstraal uitgezet, en de hoogtepunten met een lijn verbonden. Men ziet dit op fig. 2, de silhouet van een jongen man van 19 jaar, die er over de heele lijn buitengewoon goed voorstaat.

Maar ook als wij b.v. op iemand slechts 30 of 40 proeven hebben genomen, zijn wij meestal vrijwel in staat om zijn silhouet op te maken.

Men moet dan echter zorgen de proeven zóó te kiezen, dat ze over heel onzen cirkel regelmatig verspreid liggen : zoodat er tusschen twee gedane proeven nooit meer dan twee ongedane proeven wit blijven. In dit geval heeft de ondervinding ons geleerd, dat we bijna altijd het recht hebben, ook deze punten met de kortst mogelijke lijnen te verbinden. Wordt echter het interval iets grooter, dan wordt

uit voorzichtigheid de verbindingslijn gewoonlijk iets naar binnen gebogen. Op zoo'n silhouette kan men nu aanstonds de zwakke en sterke kanten van iemands aanleg aflezen.

De proefpersoon van fig. 3 is een kraan in reactiesnelheid en gewrichtsgevoel, in handigheid en detective-talenten, maar in ruimteverbeelding, kunstaanleg en bewegingsvaardigheid is hij een prul; terwijl zijn wiskundige aanleg, nauwkeurigheid en wilskracht minstens genomen middelmatig moeten genoemd worden, evenals trouwens zijn zintuigen. Straks zullen we zien, dat deze proefpersoon toch voor vrij veel vakken geschikt is.

Veel slechter staat er daarentegen de proefpersoon van fig. 4 voor. Behalve dat deze proefpersoon in 7 punten beneden de 10% blijft, wat natuurlijk telkens op besliste minderwaardigheid wijst, is aan het kleine totaal-oppervlak dezer silhouet aanstonds te zien, dat hij minder dan middelmatig begaafd is. Vergelijk b.v. voor het oppervlak der silhouet, fig. 2 maar even, dan ziet U, dat deze zijn capaciteiten bij gene niet halen kunnen.

Maar verder ligt naast elke functie, waarin hij iets bijzonders presteert, bijna overal een diepe insnijding zoodat aan de ster alleen al te zien is, dat we hier met een echten zonderling te doen hebben, die bij al zijn onbruikbaarheid voor de algemeene levenspractijk, toch voor sommige heel speciale opdrachten nog wel eens heel bruikbaar kan wezen.

II. DE KARAKTERISTIEK DER VAKKEN.

Hiermee hebben wij nu den wortel van onzen boom, zooveel noodig en mogelijk was, blootgelegd. Wij hebben gezien, dat die wortel rijkvertakt is, en vrij diep den donkeren zielegrond ingaat.

Laten we nu den stam eens gaan bekijken: De karakteristiek der vakken, in denzelfden geest.

Ik noem deze vak-karakteristiek den stam van onzen boom, eensdeels, omdat hij bij ons geheel en al uit den wortel der persoonskarakteristieken is opgegroeid; en anderdeels, omdat alleen langs dezen weg de wortel zijn levende sappen kan opvoeren naar de breede kruin: de beroepskeus in de praktijk.

Toen wij toch eenmaal de overzichtelijkheid van onze persoonssilhouetten hadden leeren waardeeren, was het natuurlijk ons streven,

ook de eischen van elk vak in denzelfden schematischen vorm vast te leggen, en de aangewezen weg hiertoe was natuurlijk uit de vele persoonssilhouetten der goede en gelukkige vertegenwoordigers van een bepaald vak: een grootsten gemeenen deeler te vinden, die ons de silhouette van den idealen vakman in doorsnee zou afbeelden.

Deze methode voerde ons echter in veel gevallen op een dwaalspoor, daar bijna iedereen tegenwoordig veel meer gaven heeft dan noodig zijn voor zijn vak. Dat heeft weer de overdreven arbeidsverdeeling gedaan. Want in de middeleeuwen was het niet zoo, en nog is het niet zoo in het boerenbedrijf, en eenige andere oude volkomen gebleven ambachten, die nog beslag plegen te leggen op den heelen mensch; maar niet op alles in dezelfde mate.

Vandaar dat wij, na veel heen en weer zoeken, weer stilletjes werden terug gewezen naar de antwoorden onzer reeds genoemde Enquête uit „De rechte man op de rechte plaats", die daarna in duizenden van exemplaren over het land is verspreid, en die wij van lieverlede toch bij vele honderdtallen ingevuld hebben terug ontvangen. Gelijk de meeste onzer lezers zich herinneren zullen, vroegen wij in die Enquête niet alleen telkens of deze en die functie in dat bepaalde vak te pas kwam; maar ook, of zoo'n functie heel voornaam was of minder voornaam; en omdat deze theoretische vraag moeite gaf, namen wij een kunst-greep te hulp, en vroegen of zoo'n bepaalde functie in dat vak elk uur, elken dag of elke week te pas kwam. Welnu, uit de confronteering al dezer antwoorden (soms 50 voor één vak) met telkens de persoonssilhouetten van goede vakmenschen, waardoor wij dus telkens de hun bewuste eischen, met den onbewusten aanleg, en de door hen ongeweten resultaten onzer proeven konden vergelijken, zijn wij er nu in geslaagd, althans reeds voor een twaalftal ambachten — ik vraag geen excuus voor den ouden naam, want de meeste andere vakken zijn helaas geen ambachten meer — de gewenschte constellatie van talenten en vaardigheden in ambachtssilhouetten vast te leggen. Natuurlijk is de methode om deze ambachtssilhouetten te construeeren nog geen gekheid kunstje, dat altijd op rolletjes loopt, maar vaak de benaderende practische oplossing van een reeks theoretisch voorloopig nog geheel onontwarbare problemen. Waar wij niet genoeg antwoorden van vakmenschen hadden, hebben wij gewerkt en aangevuld met alle gegevens die wij uit boeken — vooral Duitsche en Amerikaansche publicaties — en

eigen inzicht bij elkaar konden krijgen. Voor sommige onderdeelen beschikten wij ook over ongepubliceerd materiaal, zoo b.v. de beroepskartotheek van A. Weigl te München.

En zoo komt het, dat wij in deze kunst van vak-silhouetten schilderen al zichtbare vorderingen hebben gemaakt. Onze eerste proeven zijn geweest: de letterzetter, boekdrukker en boekbinder. Later echter bleek, dat wij eigenlijk al de eischen een beetje te hoog hadden aangeslagen, en deze silhouetten praktisch alle drie als een oude munt aan alle zijden een beetje kunnen worden besnoeid.

Het komt toch aanhoudend voor, dat de vakman hoog opgeeft van een of anderen eisch. Bij 't experimenteel onderzoek blijkt dan echter vaak, dat hier een beetje vaktrots of een tikje vakbluf in het spel is, want dat een zeer groote categorie onder de niet-vakmenschen, bijna zonder eenige oefening, ook aan zulk een eisch kan voldoen.

Omdat verder onze lijst van 120 proeven nog niet alles omvat wat sommige vakken eischen, zijn de ambachtssilhouetten vaak ook nog eenigszins onvolledig.

Soms hebben wij ons dan beholpen met een proef, die in dezelfde richting lag. Soms was dit onmogelijk; en werd de eisch tijdelijk alleen pro memorie genoteerd. Van lieverlede werden wij hierin meer geschoold natuurlijk.

Veel juister zijn dan ook onze later bewerkte ambachtssilhouetten: de metaaldraaier, timmerman, m e t s e l a a r, typiste, bakker, suikerbewerker en borstelmaker. Wij kunnen ze hier niet alle afbeelden en kiezen er slechts eenige uit. Voorop dus ons eerste kunststuk: h e t p r o f i e l v a n d e n l e t t e r z e t t e r: fig. 5.

Hij moet van taal-talent ten minste de routine hebben, vooral onduidelijken tekst goed kunnen lezen. Dan zin voor symmetrie en variatie, verder aanpassing, zin voor het doelmatigste, en kunstgreepjes bedenken m.a.w. de eerste helft van wat wij onder praktisch verstand hebben samengevat; en in deze dingen moet een goede letterzetter een echte kraan zijn; wij stelden dezen eisch dus op 100. Pas later zouden we leeren, dat voor de meeste punten althans 80% genoeg was geweest. Op 80% stelden we de ruimteverbeelding — de reactiesnelheid — de gezichts- en oorscherpte benevens de geheugenprestatie en de wilskracht. Ook deze kunnen waarschijnlijk allemaal gereduceerd worden misschien wel tot 60%.

Als een modelletje beschouwen wij voorloopig de ambachtssilhouet van den bankwerker of metaaldraaier. (Zie fig. 6).

Vooreerst toch prent de teekening zich vanzelf aanstonds in het geheugen vast. Sommigen denken aan een hanekop, anderen aan een helm of Pickelhaube, maar allen vinden hem m o o i of althans a f. Behalve de bek of de piek naar voren (proef nr. 94 : Aandacht langdurig op iets gevestigd kunnen houden) moet vooral de hals intens wezen : reactiesnelheid en fijn tastgevoel. Dan volgen op 80% de ruimtefantasie ; kleine gezicht- en gehoorindrukken onmiddellijk gewaar te worden, benevens oog hebben op technische teekeningen, en distributieve of telkens even periodiek geconcentreerde aandacht ; wiskundige flair en doelmatigheids-zin. Op 60% staan dan bijna alle overige wenschelijke gaven, die in volrondheid aanwezig moeten zijn, zonder een enkele diepe gaping, al mogen sommige functies tot 50 of 45 dalen. Vergelijk voor de overzichtelijkheid nog even fig. 1.

Een typisch extreem toont ons ten slotte de silhouette van den borstelmaker. (Zie fig. 7).

Het is iedereen bekend, dat blinden, dooven, doofstommen altijd nog borstelmaker kunnen worden. Vandaar dan ook dat de zintuigensector hier tot nul inspringt. Taaltalent, kunstaanleg en ruimteverbeelding hebben we op 10 à 20% gezet ; maar we hadden ook deze gaven gerust tot bijna nul kunnen reduceeren. Als eischen en dan nog slechts tot een middelmatige hoogte van 50, 60 of 65% worden alleen gesteld : eentonig werk niet vervelend vinden ; gave van sorteeren en rangschikken ; middelmatige rappe vinger-, hand- en armbeweging, en wat tastgevoel voor kleine oneffenheden.

Iedereen ziet : men moet al een poover persoons-silhouet hebben, dat de ambachts-silhouet van den borstelmaker niet zou dekken ; ne waarom men dus voor borstelmaker zou worden afgekeurd.

III. DE PRAKTIJK DER BEROEPSKEUS.

Aan dit laatste zinnetje heeft men tevens het princiep der confronteering van persoons- en ambachtssilhouetten reeds begrepen : wij gaan ze eenvoudig op elkaar leggen ; en overzien dan ineens een heele reeks overeenkomsten en verschillen, daar elk paar van zoo geconstrueerde ambachts- en persoonssilhouetten ons h e t middel

aan de hand doen om de ontzaglijke complexe uitkomst van een psychologische vak-analyse, en een experimenteel-psychologische persoons-karakteristiek, inplaats van ze met 100 paren nuchtere getallen of 1000 paren amechtige woorden tegenover elkaar te stellen : in twee elkaar nu eens ontwijkende en dan weer ontmoetende in zich zelf terugkeerende lijnen af te beelden.

In het algemeen zal natuurlijk dan de rechte man op de rechte plaats komen, als persoons-silhouet en ambachts-silhouet elkander volkomen dekken. Want voor persoonlijkheid en maatschappij noodlottig is het, wanneer de werkman aan een taak gesteld wordt, waarvoor zijn vermogens ontoereikend blijken. Maar bijna even ongelukkig is het geval als een werkman, die tot het veel meerdere in staat is, zijn leven lang slechts mag doen het veel mindere.

Deze beginselen zijn zoo klaar als een klontje : alleen de quantitatieve toepassing geeft moeite : wat en hoeveel mag aan iemands aanleg ontbreken om toch nog in een ambacht te slagen ? Wat en hoeveel mag iemands aanleg overhouden, om zich in zoo'n ambacht toch nog gelukkig en op zijn plaats te voelen ?

Als men deze vragen zoo stelt, ziet men ineens, hoever we nu reeds achter ons hebben de methode van hen, die van één bepaald proefcijfer in reactiesnelheid of aandachtsconcentratie de geschiktheid voor een beroep willen laten afhangen ; net of de menschelijke psyche een simpel machinetje was, dat alleen met één bepaald hefboompje dit of dat onderdeeltje van zijn taakje zou kunnen verrichten. Net of de menschelijke psyche niet op allerlei wijze kan compenseeren, wat op de een of andere manier aan een harer functies ontbrak. Wie het leven kent, ook slechts van plant of dier, weet dat het leven zich wonderbaar aanpast, om op velerlei wijzen tot zijn doel te komen; als de eene manier niet lukt, dan maar op een andere [1]). Dat is juist het eigenaardige waardevolle van het leven : die zelfhulp, die zelfredding. Alleen werken die compensaties slechts armelijk

[1]) Heeft de moderne experientie niet telkens opnieuw de oude wet van de functioneele substitutie van Vulpian, Longet en Flourens bevestigd ? En dat niet alleen in den vorm van quantitatieve en qualitatieve correlaties of physiologische wisselwerkingen tusschen den bouw der verschillende organen (geobserveerd b.v. door Göbel, Hering, Laurent, Mann, Kniep, Boirivant, Winkler, Vöchting) maar ook van psychische compensaties, waarschijnlijk door de subcorticale centrums (geobserveerd door Carville et Duret, Lussana et Lemoigne, Kalischer et Russell).

en gebrekkig als het heele organisme gebrek lijdt buiten zijn sfeer, maar rijkelijk en overvloedig als het centrale leven thuis welig tiert. En zou dit niet in dubbele ja in tiendubbele mate gelden van den mensch ? Zonder den minsten twijfel. De menschelijke psyche verstaat de kunst der compensatie wonderbaar, en vult vaak allerhandigst aan, wat aan een der functies ontbreekt. Een der groote doeleinden van de hoogere opvoeding, van de „formelle Bildung" van de humaniora is juist deze meer dan gewoon-menschelijke zelf-redding [1]) en de levenservaring vult die opvoeding dan meestal nog prachtig aan. Een welopgevoed, afgestudeerd en ervaren „beleefd" man kan en kent immers van alles, of weet althans te reageeren alsóf. En wie hier mompelen durft van surrogaat, moet, eer hij den eersten steen werpt, zijn eigen „goddelijke" alzijdigheid maar eens komen bewijzen. Wie zich ook maar één enkel uurtje aan onze proeven wil onderwerpen, is allang van dien waan genezen. Neen, de compensatie i s geen minderwaardig surrogaat. Zij behoort essentieel bij de functioneering der menschelijke psyche. Dit begreep dan ook ten halve reeds Spearman — de man der psychische correlaties — met zijne theory of two factors, die meent dat elke begaafdheid de resultante is van twee factoren : de specifieke physiologische aanleg en iemands algemeene intelligentie ; en Cyril Burt die bewees, dat bij vele tests, ook die van Münsterberg zelf, meer de algemeene intelligentie dan de specifieke physiologische aanleg wordt gemeten. En al moge nu hier achter den term „Algemeene intelligentie" slechts een vaag begrip schuilen, vast staat toch, dat ook zij ontdekten, dat er een aanvullend, bijspringend, te hulpkomend psychisch kapitaal beschikbaar is, waar ons onderzoek mee rekening moet houden. En juist daarom is het nu zoo belangrijk, niet slechts in eenige teere fijne virtuosenpuntjes, die er erg op aan komen, den aanleg aan den beroepseisch te meten ; maar de persoonskarakteristiek zoo volledig met de ambachtskarakteristiek te vergelijken ; opdat daaruit blijke, dat alle zijden der ziel voor zoo'n ambacht van den eenen kant voldoende ontwikkeld zijn, maar van den anderen kant ook volop tot haar recht kunnen komen. Juist omdat, als dit het geval is, de heele psyche vanzelf welig bloeien zal, mogen wij dus gerust op allerlei compensaties in kleinere tekortkomingen

[1]) Zie figuur 2.

rekenen. Als maar de algemeene lijnteekening van beide in het ruwe verloop overeenkomt.

Maar genoeg nu met al die grauwe theorie, laten we komen aan de goudgroene boomkruin van het leven, van de praktijk, van de praktijk onzer beroepskeus.

Leggen we dus in gedachte de persoonssilhouet van fig. 3 op de ambachtssilhouet van den bakker (fig. 8), dan zien we al aanstonds dat deze twee silhouetten elkaar niet dekken. Wel valt de bakkerskarakteristiek voor 9/10 binnen de persoonssilhouette, en k a n deze proefpersoon dus zeker bakker worden ; maar hij zal er geen bevrediging in vinden, want al te veel zijner psychische functies worden in dat ambacht werkeloos gelaten. De ervaring heeft trouwens beide conclusies bevestigd.

Maar timmerman, zie fig. 9, kan de proefpersoon van fig. 3 niet worden, want de fantasiepartij van nr. 30 tot 40 is voor den timmerman essentieel, en ontbreekt bij dezen proefpersoon geheel en al, om van de overige verschillen te zwijgen.

De proefpersoon van fig. 4 — wij zagen het reeds op blz. 10 — is voor geen enkel ambacht geschikt, zelfs niet voor borstelmaker. Hij heeft geen enkele vaste partij, waar hij goed in is. Gelukkig, dat hij een bruikbaar schoolintellect heeft, en niet met gespecificeerden handen-arbeid zijn brood hoeft te verdienen.

De proefpersoon van fig. 10 ten slotte is heel leerzaam. Als we toch deze karakteristiek op de ambachtssilhouette der typiste (zie fig. 11) leggen, zien we aanstonds, dat deze elkaar ongeveer dekken. Wel toont deze jonge vrouw in de onderste zintuigelijk-motorische helft een teveel, en in de bovenste intellectueel voluntaristische helft iets tekort ; maar alles te zamen is de dekking van beide bevredigend te noemen. De ervaring heeft dan ook uitgewezen, dat over het algemeen haar snelhandige voortreffelijkheid haar klein tekort aan wil en intelligentie volkomen compenseert ; en zij is een typiste eerste klas, gelijk fig. 11 dus in een blik bewijst.

Wij zouden zoo nog lang door kunnen gaan, en al onze persoonssilhouetten één voor één met al onze ambachtssilhouetten kunnen vergelijken ; en we zouden zoo nog velerhande interessante bijzonderheden vinden, maar iets principieel nieuws zouden we niet meer ontdekken. We staan hiermede dus aan het einde.

De hoofdmoeilijkheid echter, dat deze methode van onderzoek te veel tijd en moeite zou kosten, moet ik nog even weerleggen.

Om de persoonssilhouette van fig. 10 te construeeren hebben wij slechts 22 proeven gedaan ; over een paar dagen verdeeld. 't Zou echter best mogelijk geweest zijn, deze op één vollen dag af te werken, ja zelfs nog spoediger. En dat deze 22 proeven voldoende waren om deze proefpersoon te typeeren, bleek later, toen wij van deze zelfde persoon nog een heele reeks andere proefresultaten ter beschikking kregen, die in onze eerste silhouette geen enkele wijziging van eenig belang aanbrachten. En dit geval staat niet alleen.

Iedereen ziet verder vanzelf dat het allergrootste voordeel dezer methode hierin bestaat, dat wij niet alleen meer antwoord weten op de betrekkelijk eenvoudige vraag: K a n i k d i t o f d a t w o r d e n ? maar ook bescheid kunnen geven op de veel algemeener aanvrage : W a t k a n i k e i g e n l i j k h e t b e s t e w o r d e n ?

Natuurlijk moet hiervoor ons materiaal nog aanmerkelijk uitgebreid worden ; maar gezien het reeds bereikte, mogen wij met goeden grond verwachten, dat wij ook zonder verdere hulp van buiten, binnen een drie- of vijftal jaren gereed zullen zijn.

Volstond totnogtoe een rector van Gymnasium of een directeur van een H.B.S. met de aflevering van een notenlijst over de verschillende leervakken, wij komen hun thans vragen over hunne leerlingen nog eenige andere zielkundige gegevens te verzamelen, zoodat de ouders en voogden en vooral ook de leerlingen zelf daaraan een houvast en leidraad zouden hebben bij de keuze van hun beroep en levenstaak. Aan het recht der leerlingen non scholae sed vitae discimus beantwoordt de plicht der opvoeders : non scholae sed vitae docemus. Het leven vraagt thans meer dan ooit den rechten man en de rechte vrouw op de rechte plaats. Laten wij docenten ons dus ook in den dienst dezer nieuwe onderwijstaak stellen. Wij deden dat al een beetje met onze notenlijst. En zoodoende trokken de gymnasiasten, die op de 4e klas een onvoldoende noot voor algebra en meetkunde behaalden, daaruit gewoonlijk reeds de rechtmatige conclusie, dat zij niet voor B, maar voor A moesten opgaan enz. Maar of die A en B-candidaten nu een meer klassiek of een meer romantisch talent hadden, gelijk Ostwald ons die in zijn Grosse Männer leerde onderscheiden, of zij tot de analytisch-logische of

de geometrisch-intuïtieve type van Poincaré behoorden, of ze naar de fijne onderscheiding van Freiherr von Maday in hun diepste wezen meer werkers of meer strijders waren, daarvan wist en weet onze notenlijst niets af. En toch is het duidelijk dat men voor ambtenaren, laboratorium-onderzoekers en kamergeleerden alleen werkers gebruiken kan, terwijl de van nature tot strijders voorbestemden hun mooiste toekomst zullen vinden in handel, politiek of sociale actie en wetenschappelijke polemiek. Een jurist, die Klassiker is, moet zich op het oude Romeinsche recht toeleggen ; maar de nieuwere staatswetenschap en economie eischen een minder rustig, ietwat romantisch ontdekkershoofd.

De taalgeleerde met analytisch-logischen aanleg moet classicus of philoloog of Lautverschieber, die met geometrisch-intuïtieve gaven mag taalpsycholoog worden enz. Otto Lipmann heeft er verder op gewezen : dat sommige hoogere vakken vooral met menschen moeten omgaan, andere weer met zaken en nog andere alleen met gedachten. Zoo kan een mathematisch talent, dat bovendien den tact heeft met menschengroepen om te gaan, een uitstekend docent worden. Een medicus die vooral goed den individueelen mensch aan kan, is voorbestemd tot praktiseerend arts, maar een die alleen oog heeft op zaken, moet anatoom of bacterioloog worden ; en een die vooral graag met gedachten omgaat, moet geleerde syntheses bouwen en theoretische handboeken schrijven. De theoloog, die met groepen kan omgaan, moet predikant, die zich meer bij den invididueelen mensch op zijn gemak gevoelt, moet zielzorger, die meer voelt voor gedachten, moet theologie-professor zien te worden.

Hebben deze formeele indeelingen de materieele specificatie van den aanleg voor bijzondere studievakken zoo reeds kriskas doorkruist en van alle kanten gedifferencieerd, nog verder kunnen wij tot den individueel vereischten aanleg doordringen, door nu voor elke bezigheid in een bepaald beroep de vraag te stellen : welke elementaire psychologische functies voor iederen beoefenaar worden gevorderd. En dan blijkt b.v. een fijne opmerkingsgave voor menschelijk zieleleven, m.a.w. een soort zielkundige flair, bijna voor alle hoogere beroepen een eisch van belang. Alleen chemici, physiologen, astronomen, mathematici en archivarissen kunnen er buiten.

Een zeker gebrek aan zelfvertrouwen, aanleg voor twijfel en onzekerheid zijn alleen voor den abstracten wijsgeer en de hoogste

bespiegelingen der physica over het wezen der stof begeerlijk, terwijl ze voor bijna alle andere hoogere beroepen een beletsel zijn.

Handigheid en lichaamsbewegingen daarentegen is bijna voor al deze groepen misbaar. Maar niet natuurlijk voor den chirurg, den tandarts en den practischen chemicus of physicus. Een lang nawerken van onaangename ervaringen en de neiging tot melancholie is een onoverkomelijk bezwaar voor alle leeraars, praktizeerende artsen, zielzorgers, advocaten en sociale werkers, maar den dichter, kortom den kunstenaar, komt deze gave te stade.

Een voortdurende ingekeerdheid en een sterk persoonlijk zieleleven zijn voor den artiest, den geestelijke en zielkundige, en verder voor alle cultuur- en wetenschappelijk begaafden een eerste eisch, maar voor den medicus, den handelsman, den ambtenaar en al de beoefenaars der z.g. natuurwetenschappen, een blijvende hindernis.

Wij komen U voorstellen den leerlingen naast hun notenbriefje nog een persoonlijke lijst of een psychologisch profiel mee te geven, waarin de leeraars, althans die der drie laatste leerjaren, systematisch naar een door de psychologie ontworpen plan : de speciale begaafdheid van elk tot in een reeks van wetenswaardige détails hebben vastgelegd.

Als dit eenmaal werkelijkheid mag zijn geworden, zullen ouders en voogden, zal vooral de jonge man of vrouw zelf : althans de allernoodigste gegevens hebben om een redelijke beroepskeuze te doen. Want daar de keuze der hoogere beroepen meestal pas veel later behoeft beslist te worden dan die voor de lagere vakken, kan hier aan den persoon zelf wien het aangaat, mits men hem behoorlijk inlicht, veel meer worden overgelaten.

Wij zijn niet zoo naief om te meenen dat na deze verbetering hier op aarde alles plotseling rozengeur en maneschijn zal wezen. Wij beseffen dat hiermee slechts het eerste model van een nieuw wieltje gesmeed wordt voor het ingewikkelde raderwerk onzer nieuwe wereldorganisatie. Maar toch schamen wij ons niet voor de optimistische hoop, dat we hiermee naar krachten meewerken aan het levensgeluk en het stoffelijk welzijn beide van het komende Nederlandsche geslacht.

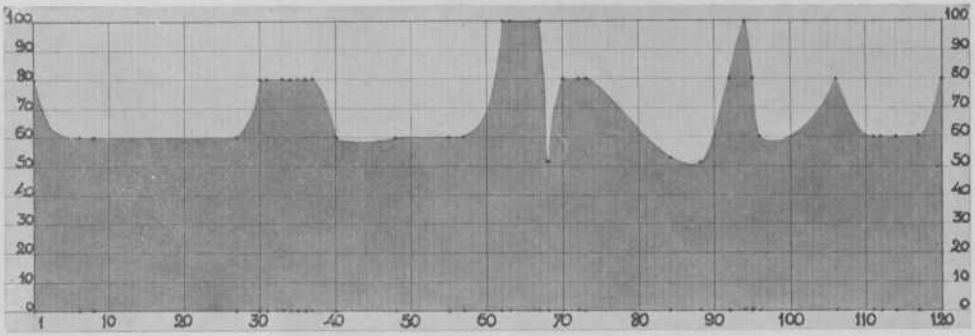

Fig. 1

De vertikale schaal geeft de quantitatieve maat aan, waarin de op de horizontale schaal genummerde functies aanwezig zijn. In proef 1 heeft deze proefpersoon dus 80%, in proef 2: 70, in proef 6: 60% enz.

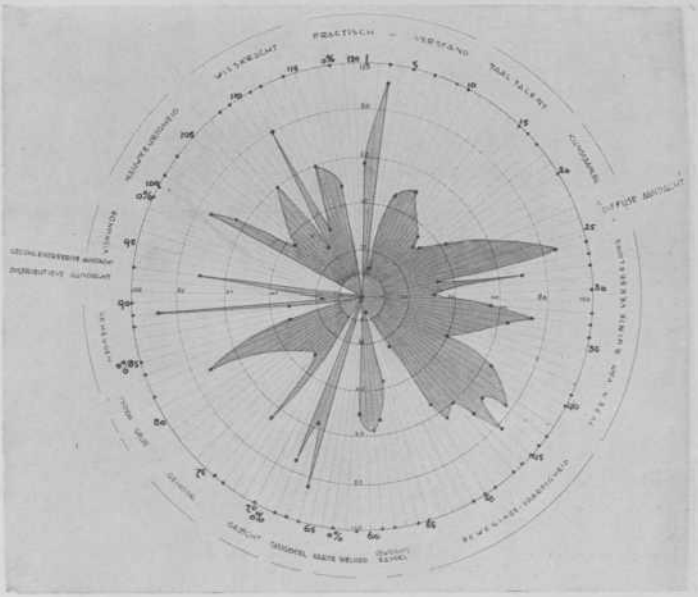

Fig. 4

Persoons-silhouet van een ietwat zonderling achttienjarige, met opvallende leemten en gaven.

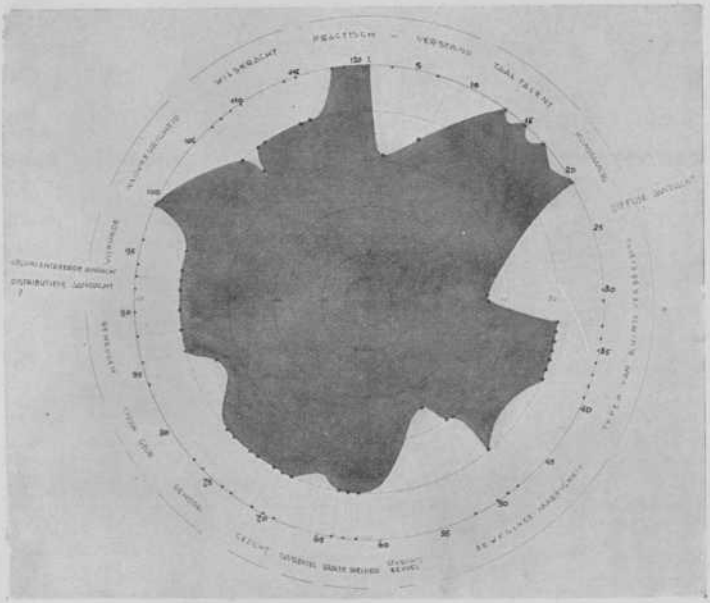

Fig. 5

De ambacht-silhouet van den letterzetter.

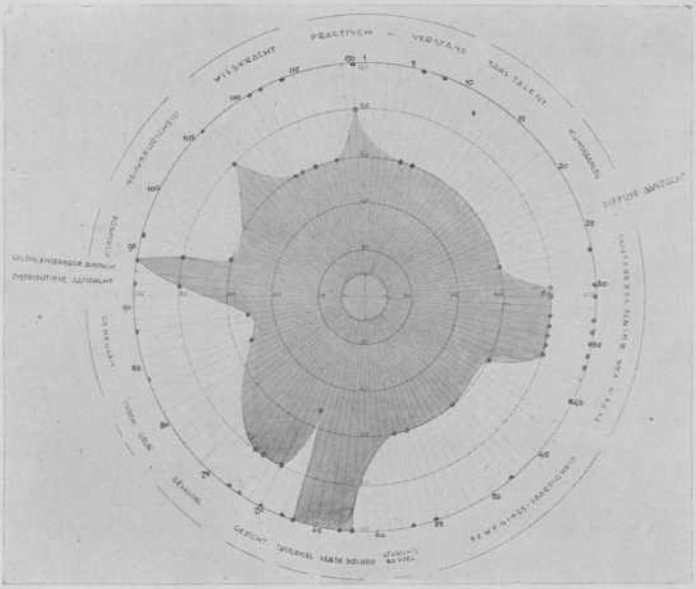

Fig. 6

De ambacht-silhouet van den bankwerker. Voor de aanschouwelijkheid vergelijke men fig. 1, die juist dezelfde gegevens in beeld brengt.

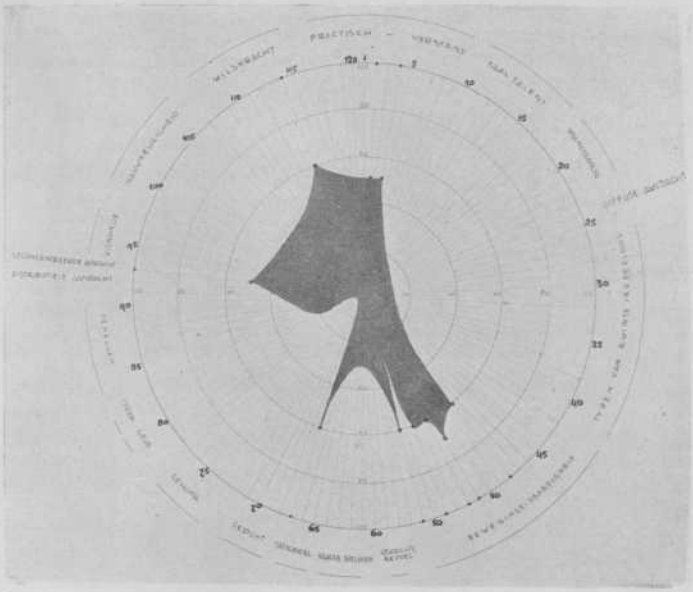

Fig. 7

De ambachts-silhouet van den borstelmaker.

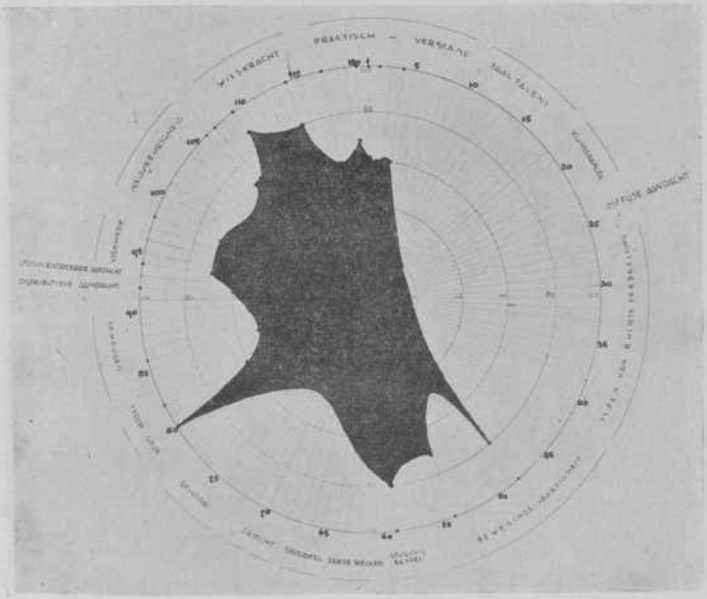

Fig. 8

Ambachts-silhouet van den bakker.

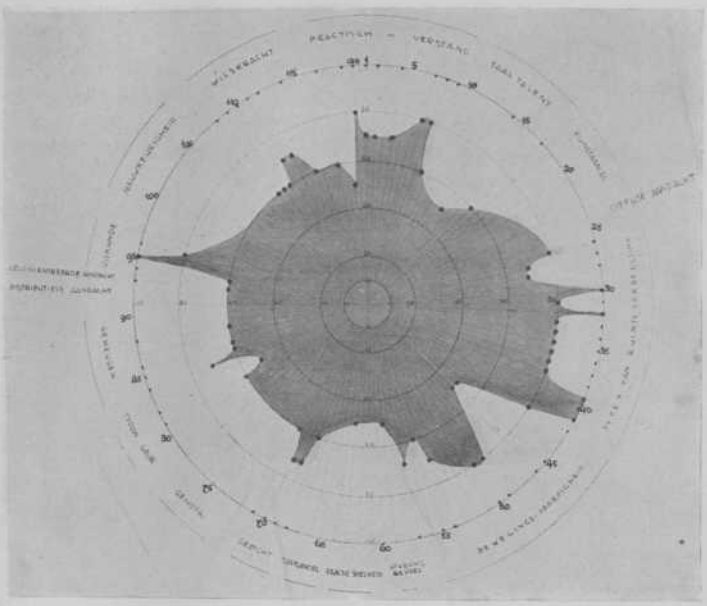

Fig. 9

De ambacht-silhouet van den timmerman.

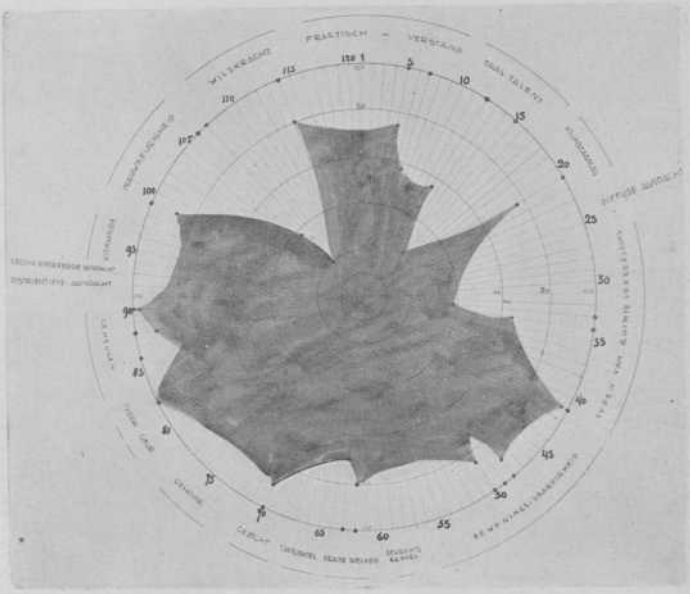

Fig. 10

De persoons-silhouet van een goede typiste (18 jaar).

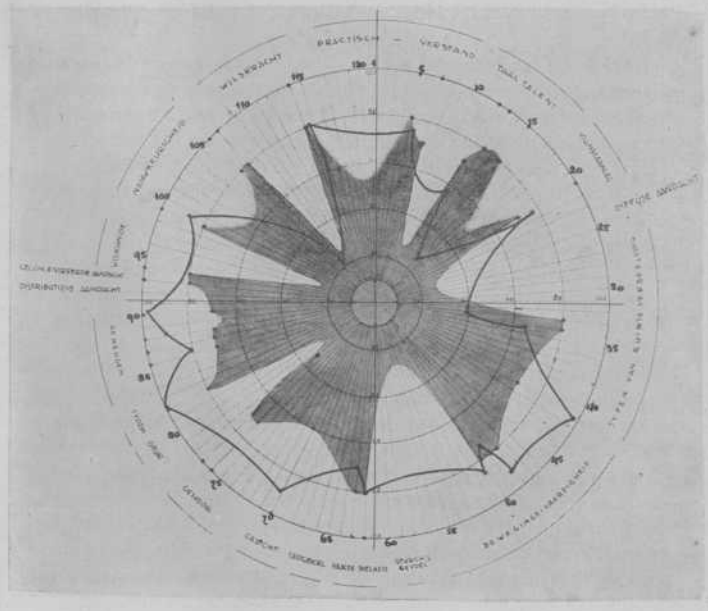

Fig. 11

De donkere vlek geeft de ambachts-silhouette der typiste in het algemeen, de lijnenfiguur de silhouette eener goede typiste van fig. 10.

GEWICHTIGE BESLISSING INZAKE BEROEPSKEUZE-VOORLICHTING.

Op Maandag 30 Maart 1925 werd ten kantore van het Centaal Zielkundig Beroepskantoor te Utrecht een vergadering gehouden met vertegenwoordigers der nationale organisaties 1), uitgenoodigd door het Zielkundig Beroepskantoor, ter bepaling van het standpunt t. o. van het beroepskeuze-vraagstuk. Nagenoeg allen waren vertegenwoordigd. Bovendien werd de vergadering bijgewoond door Mr. A. I. M. J. Baron van Wijnbergen, Voorzitter Centrale Jeugdraad en Dr. Verhoeven, Directeur van het Centraal Bureau van Onderwijs en Opvoeding. Met groote eenstemmigheid werden volgende conclusies vastgesteld :

I. Het Beroepskeusadvies is naast een zaak van arbeid vooral een zaak van opvoeding. Als zoodanig behoort de regeling van het regelmatige gebeuren hieromtrent niet bij het Ministerie van Arbeid, maar bij het Departement van Onderwijs.

De overgang van het eene beroep naar het andere, hoe frequent ook in crisisgevallen, is en blijft een uitzondering.

II. De Staats- en Gemeentebemoeiing in een zaak, die als het Beroepskeusadvies zoo nauw verband houdt met de levensbeschouwing, dient derhalve op analoge wijze geregeld, als dit voor de school ten slotte met goedvinden van alle partijen is tot stand gekomen, met inschakeling echter van de hier toch ook nimmer te vergeten arbeids- en bedrijfsbelangen.

III. Zoolang deze aangelegenheid bij de wet niet is geregeld, zal het zaak zijn onze organisatie zoo in te richten, dat zij bij eventueele wettelijke regeling later, niet geheel en al behoeft gereorganiseerd te worden. Deze tijdelijke regeling zal in ieder geval volgens boven uitgesproken beginselen moeten worden opgebouwd. Dus een Katholieke Centrale, zoowel voor het wetenschappelijk zielkundig als voor

1) Interdiocesane Jeugdcommissie ; Fed. van Alg. Dioc. Ver. R. K. Bijz. Onderw. ; Canisius-Federatie ; R. K. Ver. Dir. Leerarenessen) N. O. ; R. K. Leerarenver. M. O. ; Bond van R. K. Kweekscholen ; R. K. Ver. voor M.U.L.O. ; R. K. Ver. Buitengew. L. O. ; Alg. R. K. Werkgeversver. ; R. K. Werkliedenverbond ; Fed. van R. K. Vrouwenbonden ; R. K. Middenstandsbond op fed. gr. ; R. K. Boeren- en Tuindersbond.

het practisch-adviseerend gedeelte, waarbij zich als onderafdeelingen aansluiten de R. K. Plaatselijke Bureaux. Dit geheel wordt zoowel nationaal als plaatselijk gedragen door ons R. K. Bijzonder Onderwijs, de R. K. Jeugdorganisatie en de R. K. Vak- en Standsorganisaties.

IV. Een eventueele wettelijke regeling zal ook van deze gedachte dienen uit te gaan. Aan ons zelf dus voorbehoudend het oordeel, hoe ver het terrein der levensbeschouwing in het beroepskeuze-gebied zich uitstrekt, willen wij ons natuurlijk niet onttrekken aan de gebruikelijke verplichtingen, die met subsidieering uit de publieke kassen gepaard gaan.

Toelichting.

De eerste stelling geeft een stukje geschiedenis. Opgekomen is het beroepskeuze-advies uit de wereld van den arbeid. Taylor heeft in dienst van de groot-industrie de psychotechniek ontdekt, vaderschap over dit kindje hebben noch onderwijs noch confessie. Zoo gaat het altijd ; in de wereld van de vrije concurrentie, daar botsen de belangen het heftigst tegen elkander, en uit dien schok komen de nieuwe ideeën, die dan naderhand bij rustiger ontwikkeling blijken thuis te behooren op een heel ander gebied. Langzaam maar zeker heeft zich deze ontwikkeling voltrokken en leek het nog voor weinige jaren als vanzelfsprekend, dat het beroepskeus-advies zijn beste beschermers en zijn nauwste verwanten had in den Dienst der W. V. en A. B., nu op dit oogenblik, ziet ieder, die zich bezint en de teekenen des tijds verstaat, dat wij in de beroepskeuze het culminatiepunt hebben te zien van de verschillende phasen der opvoeding van den mensch tot maatschappelijk wezen. En daar nu de opvoeding toch geheel en al bij het Min. v. O. ressorteert, hebben wij van de brutale ontwikkelingsfeiten uit de laatste jaren de les te accepteeren, dat een regeling van het normale beroepskeus-procedé moet berusten op een wet, uitgaande v. h. Min. v. O., die ook rekening moet houden met de uitzonderingsgevallen der overgangen van het eene beroep naar het andere, gelijk de Min. v. Arbeid dat overeenkomstig zijne bevoegdheid zal verlangen. Gelijk hier op dit terrein dus Onderwijs en Arbeid dreigden in botsing te komen, zoo concurreeren hier niet alleen confessie en neutraliteit, maar ook nog Staat en Gemeente. En hoe zouden we ons nu tusschen al die strijdende machten beter in veiligheid

brengen dan door ons aan te sluiten bij den triomfantelijken vredetocht, die de confessioneele school met goedvinden van alle partijen na ampel overleg en rijpe besprekingen heeft gevonden. Op analoge wijze dient derhalve ook hier de regeling getroffen. Alleen wordt de zaak ten deze nog iets complexer om het medezeggingschap van het Min. v. Arbeid, voor de door dat Dep. vertegenwoordigde belangen.

De R. K. Centrale voor beroepskeus-voorlichting is er reeds. Door historischen groei, dank zij het jaartal harer geboorte, is zij de volwassenheid of de rijpheid meer nabij, dan de andere zuster-centrales. Ook is onze vertakking over het geheele land reeds in voorbeeldigen groei. De samenwerking tusschen centrale en plaatselijke bureaux is door uitwisseling van wetenschappelijk en practisch materiaal in blijde wording, en in de wetenschappelijke wereld hebben we een heel goeden naam. Door het niet te vergeten en nog altijd te weinig navolging vindend initiatief hebben de R. K. Arbeiders, het R. K. Vakbureau, nu reeds voor 7 jaar een begrooting gevoteerd, waaruit nog altijd het Centraal Bureau wordt onderhouden. En hoewel wij dus met de begrootingen van de groote gemeenten in uitgaven niet konden wedijveren, mogen onze resultaten gezien worden. En wat nu de definitieve wettelijke regeling betreft, wenschen wij, dat de Staat zich den verderen groei dezer belangen aantrekke en niet alles aan de grootere gemeenten overlate. Wij vragen om een rijkswet voor het Beroepskeus-advies. Een rijkswet, die wat in de groote steden reeds geboden wordt, ook binnen het bereik kome van het platteland ; die latend de leiding aan het particulier initiatief der confessies hare werkzaamheden ten deze steune en subsidieere. Natuurlijk komt ons dat op inspectie, en de een of andere federatieve samenwerking met de andere confessies te staan ; als ten slotte aan ons zelf de beslissing slechts wordt overgelaten, omtrent den omvang der confessioneele belangen in het beroepskeuze-gebied. Veel toch van wat onze tegenpartij neutraal belieft te noemen, is in werkelijkheid een negatie van ons religieus gezichtspunt.
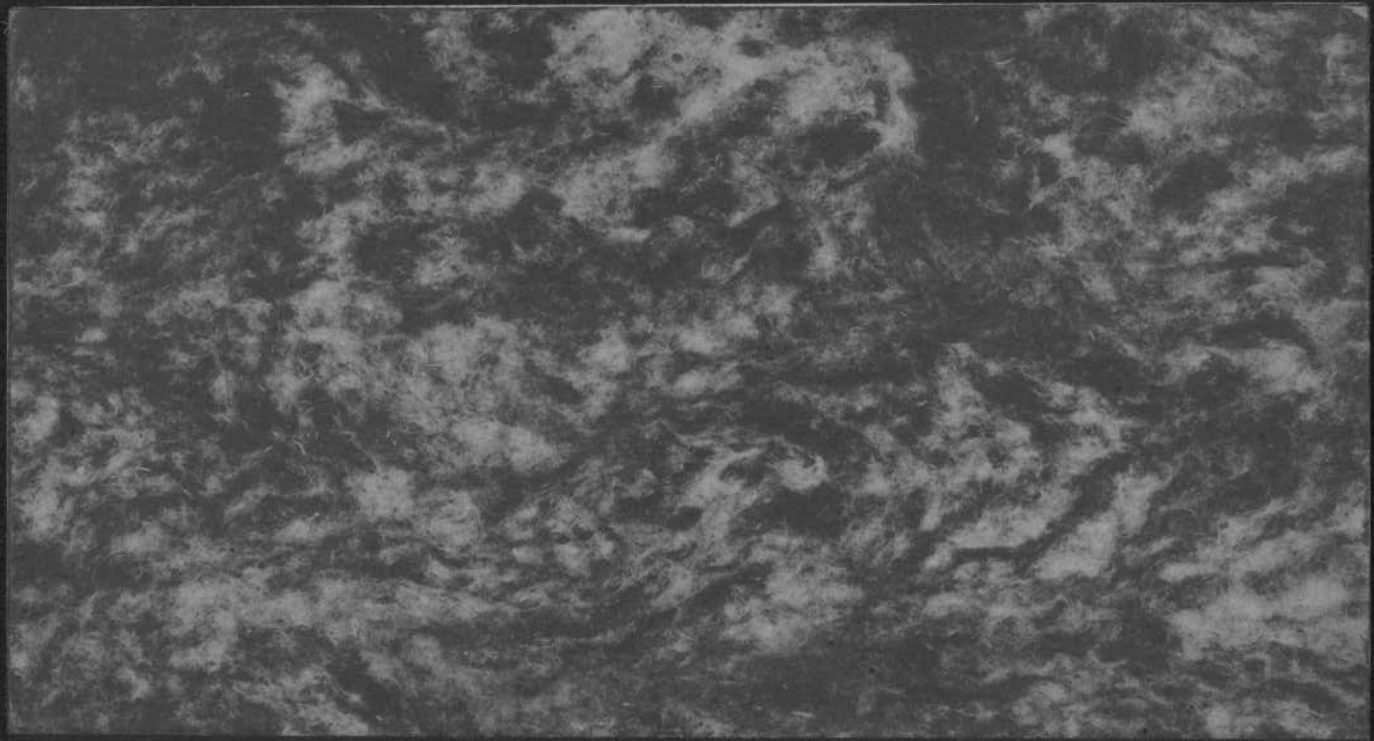
177